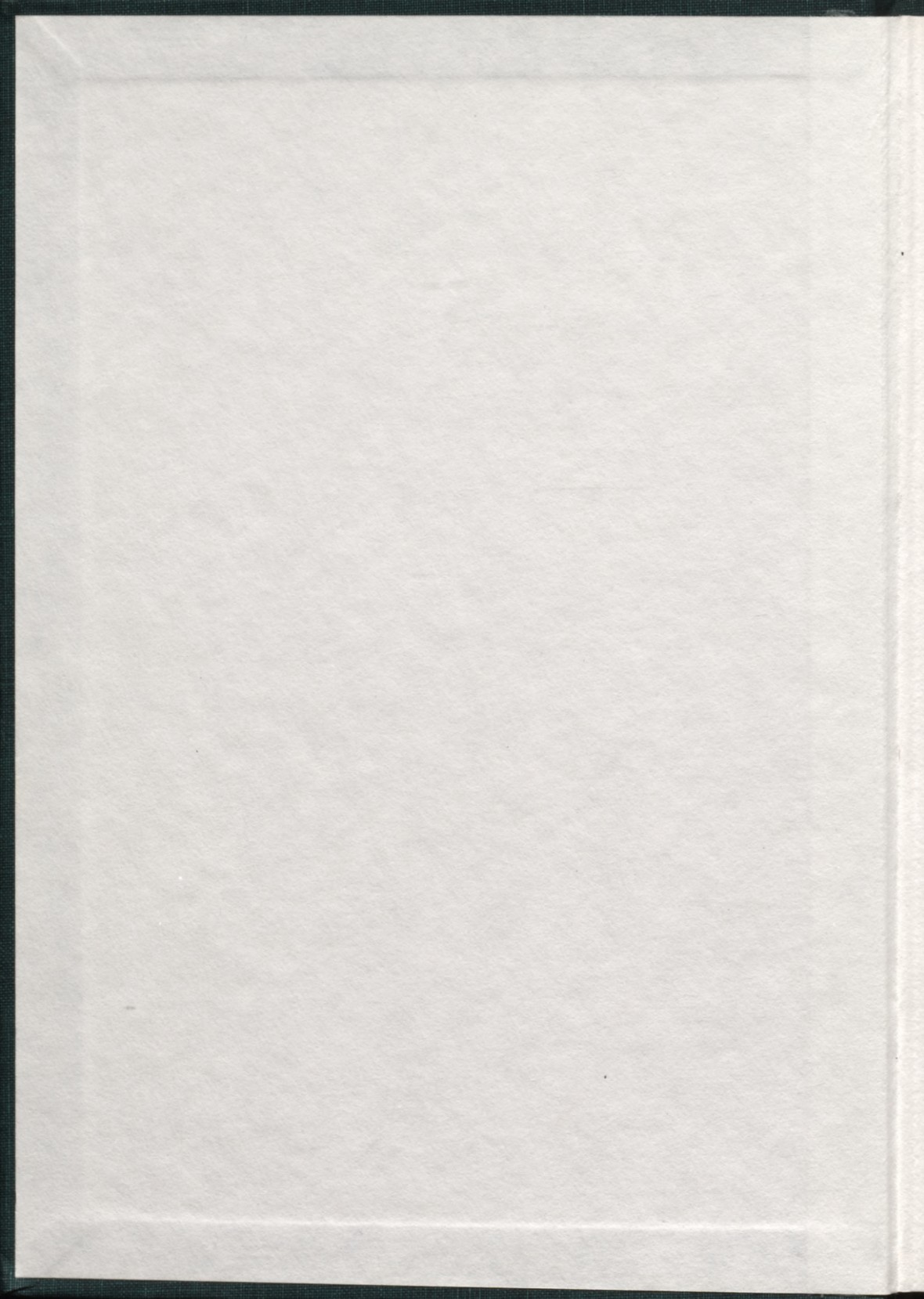
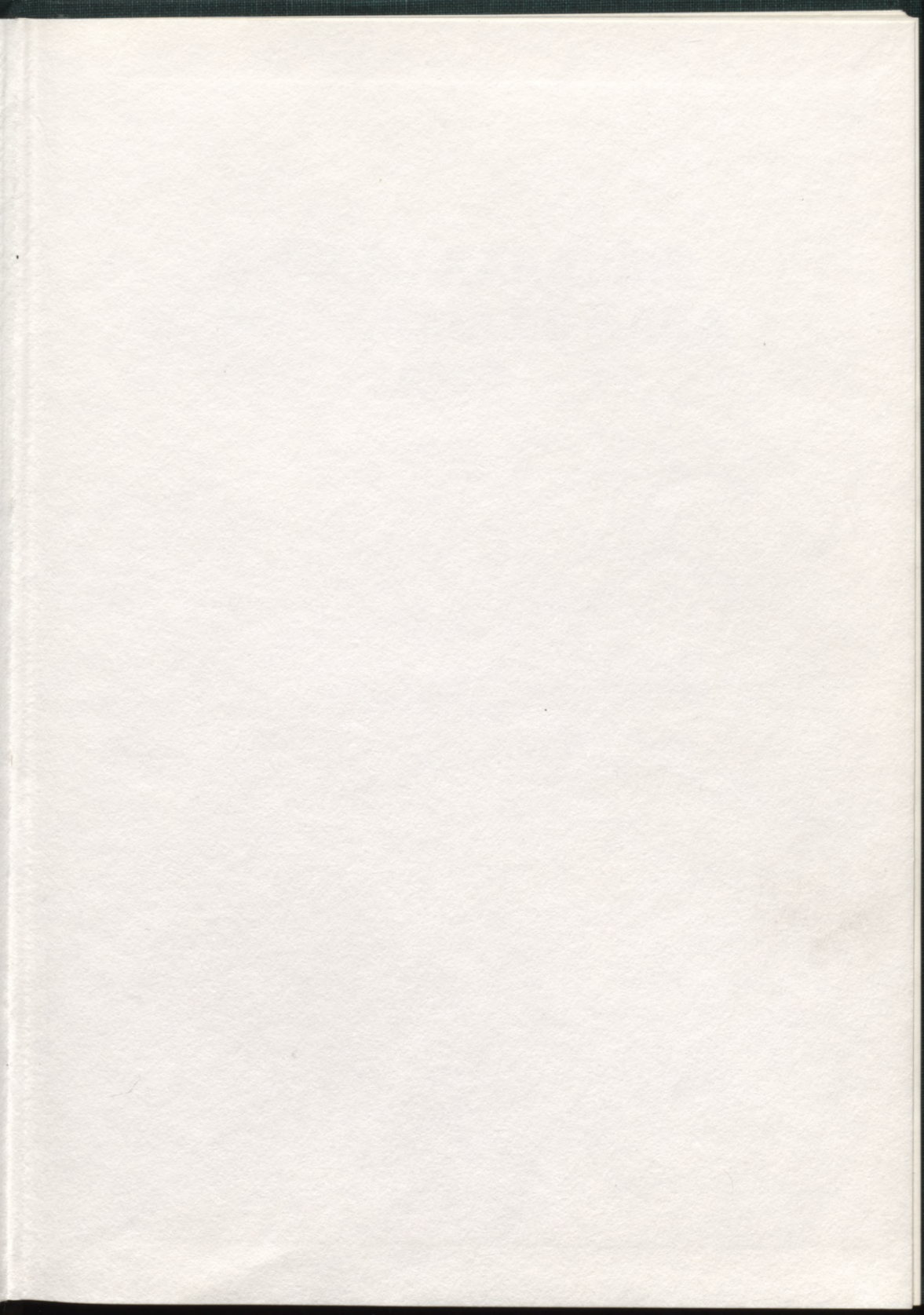

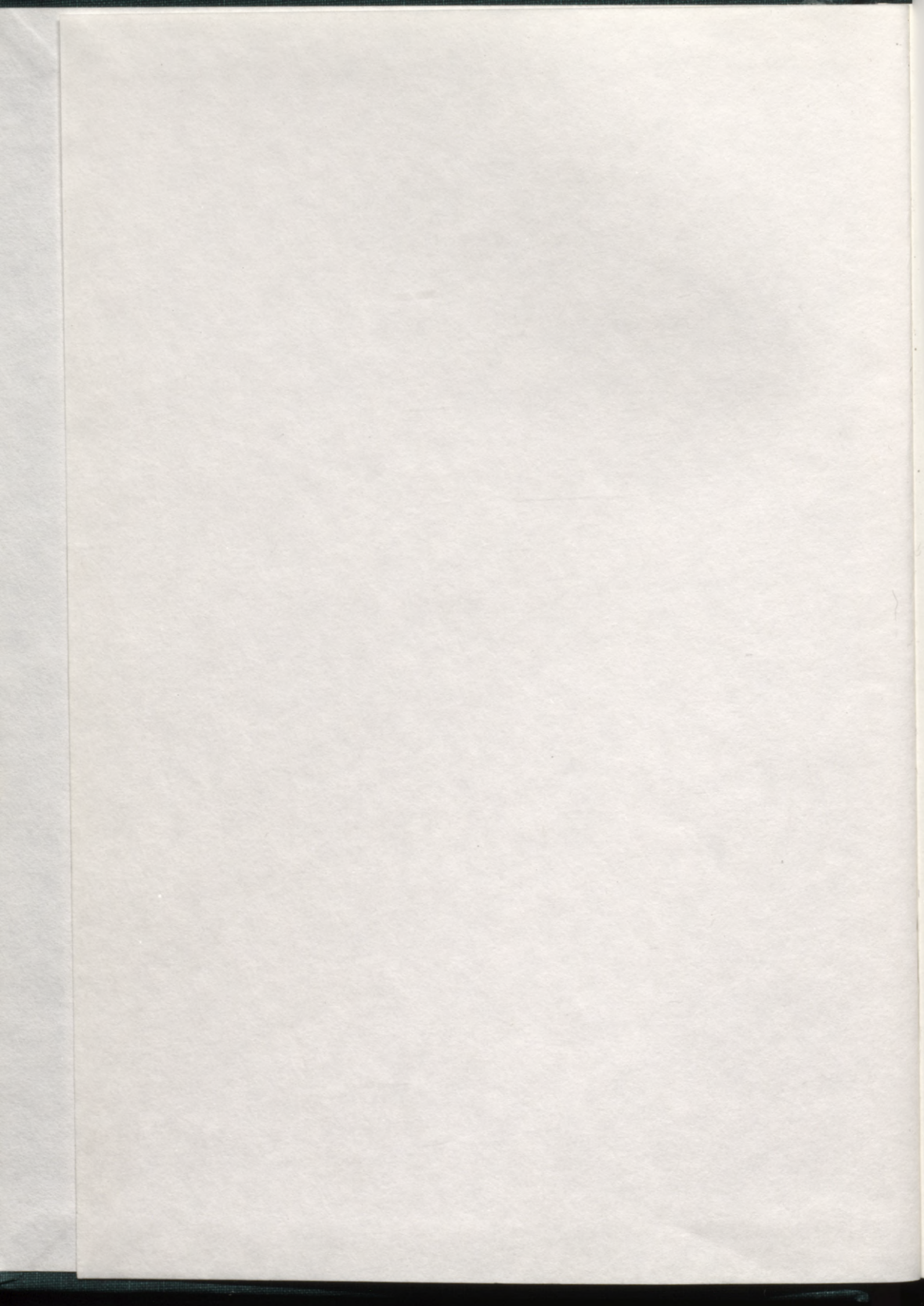
90/4
869 XI

Latviešu
kaŗavīrs
otra pasaules kara
laikā

L
9

KARAVĪRS PASAULES KARĀ LAIKĀ

D A U S A
CENTRA

B

90-4
869

7
9

LATVIEŠU KARAVĪRS OTRA PASAULES KARA LAIKĀ

Redaktors
Alfrēds-Jānis Bērziņš

X I

IZCILIE LATVIEŠU LEĢIONA KARAVĪRI
OTRA PASAULES KARA LAIKĀ

DOC. JĀŅA BLĪVJA MILITĀRVĒSTURISKS PĒTĪJUMS
PAR JELGAVAS AIZSTĀVĒŠANAS CĪŅĀM 1944. GADĀ
ABU KAROJOŠO ARMIJU SKĀTĪJUMĀ
KRITUŠIE UN BEZ VĒSTS PAZUDUŠIE
LATVIEŠU KARAVĪRI (PAPILDINĀJUMS)

1993

DAUGAVAS VANAGU
CENTRĀLĀS VALDES IZDEVUMS

80

LATVIEŠU KARAVĪRS
OTRA PASAULĒS KARA
LAIKĀ

Redaktors
Ailīds-Jānis Bērziņš

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

~~98-5-196~~

0306037655

Normunda Hartmaņa vāka zīmējums

SPIESTUVE: AMBER PRINTERS AND PUBLISHERS LTD.
125 BROADVIEW AVE., TORONTO, ONT., CANADA M4M 2E9

LATVIEŠU KARAVĪRS
OTRA PASAULES KARA LAIKĀ

VI

LATVIEŠU KARAVĪRS
OTRA PASAULES KARA LAIKĀ

XI

Izcilie Latviešu leģiona
karavīri Otra pasaules kara laikā
Militaryhistoriskais pētījums
par Jelgavas aizstāvēšanas cīņām.
Kritušie un bez vēsts pazudušie
latviešu karavīri (papildinājums)

LATVIEŠU KAĶAVĪRS OTRĀ PASAULES KAĶĀ LAIKĀ

I

Latvijas nacionālā armija
Latvija zem krievu okupācijas
Nacionālās armijas iznīcināšana
Apcietināšanas un deportācijas
Otrā pasaules kara sākums

VI

Latviešu kaŗavīru cīņas
Vācijas telpā
Otrā pasaules kara beigu
dienas

II

Latvija zem vācu okupācijas
Vācu civīlā pārvalde
Latviešu pašpārvalde
Pirmās latviešu militārās vienības
un to cīņas

VII

Latviešu aviācija
Latviešu kaŗavīru papildus un
palīgvienības
Kaŗavīru aprūpe
Latviešu Leģiona Ģenerālinspekcija
Otrā pasaules kara noslēgums

III

Latviešu Leģiona dibināšana
2. Latviešu brigādes cīņas Volchovā
Atiešana uz Veļikajas upes krastiem

VIII

Papildinājumi un labojumi
pie pirmo septiņu grāmatu satura
Latviešu kaŗavīri vācu gūstā
Daži vācu dokumenti
Ko angļu laikraksti rakstīja par mums?
I šķ. DZKR kavalieri
Recenzijas par pirmām 7 grāmatām
Latviešu kaŗavīri Sarkanās armijas dienestā
Latviešu kaŗavīri amerikāņu gūstā

IV

15. divīzija un pirmās cīņas
Robežapsardzības pulki
VI latviešu korpusa cīņas Latvijas
pierobežā
Atkāpšanās uz Latvijas robežām
Ienaidnieks atkal tuvojas Latvijas robežām

IX

Gūsts, repatrianti, nacionālie partizāni
Latviešu sardžu un darba vienības
Latviešu kaŗavīri brīvās pasaules
bruņotos spēkos
Kara ziņotāji

V

Latviešu kaŗavīru cīņas Vidzemē,
Zemgalē un Kurzemē
19. divīzija kapitulē

X

Kritušie un bez vēsts
pazudušie latviešu
kaŗavīri

Priekšvārds

Pēc tam, kad Daugavas Vanagu centrālā valde izteica domu par Bruņinieku krustu un citu ar augstākiem ordeņiem apbalvoto latviešu kaŗavīru grāmatu, sāku vākt ziņas par viņiem. Tas turpinājās vairākus gadus. Par daudziem no viņiem nebija nekādu ziņu. Publicēju viņu vārdus laikrakstos, DV CV apkārtrakstos un tā lēnām ienāca informācija no viņu radiem, draugiem, cīņu biedriem.

Latvijas neatkarības atjaunošana pavēra ceļus labākiem kontaktiem ar Latviju. 1992. gada jūnijā radās iespēja pašam aizbraukt uz dzimteni un satīties ar vienu otru pašu apbalvoto, viņu piederīgiem, dažu labu vēsturnieku, kuriem arī bija interesējusi kaŗavīru lieta, bet padomju varas laikā daudz kas nebija iespējams kautko atklāti darīt šo jautājumu pētīšanā.

Tā liekas, ka tagad ir pienācis laiks publicēt šo vīru vārdus, zināmās dzīves un cīņu gaitas, kuri Otrā pasaules kaŗā, Latviešu leģiona rindās, izrādījuši izcilu varonību. Šai grāmatā pieminēti 12 Bruņinieka krusta kavalieri, 16 ar vācu krustu zeltā un 9 ar ierakstu vācu armijas goda sarakstos apbalvotie.

Materiāliem izmantoti Latviešu leģiona archīva materiāli, kaŗavīru personīgās atmiņas, laikrakstos publicētie materiāli, kas redaktoram krājušies daudzus gadus.

Vēsturnieki T. Vilciņš, V. Vītols devuši vērtīgus materiālus. Doc. J. Blīvis pievienojis vērtīgu pētījumu par Jelgavas cīņām, tās apskatot no abām kaŗojošām pusēm.

Grāmatai pievienoti papildinājumi par kritušajiem un bez vēsts pazudušiem latviešu kaŗavīriem.

Dainis Rožkalns grāmatai dāvinājis savas vairākas grafikas. Es apziņos, ka izcilu kaŗavīru mūsu tautai nav trūcis Otrajā pasaules kaŗā un ka šai grāmatā publicēti tikai nedaudzi no viņiem. Bet šo kaŗavīru vārdi bija atrodami vācu izcilo kaŗavīru publikācijās. DV labprāt publicētu visus ar dažādām varonības zīmēm apbalvotos, bet viņu vārdus pilnībā neatrodam nevienā archīvā.

Bet ar šo grāmatu pieminam un godinam viņus visus. Par varoņiem jāuzskata visi padomju gūstā nonākušie, kuŗi izcieta necilvēcīgos apstākļus gulaga nometnēs un tik daudzi no viņiem arī tur palika.

Mēs godinam nacionālos partizānus, kas cīņu turpināja vēl pēc 1945. gada 8. maija.

Tikai baltieši tā pa īstam iepazīna komūnisma īsto seju. Viņus „izskoloja” ilgie padomju okupācijas gadi. Daudzi domā, ka komūnisms atņēm tikai brīvību tautām un atsevišķiem indivīdiem. Ai, kā tie maldās! Tas atņēm daudz, daudz vairāk. Tas atņēm cilvēcīgo pašcienu, dzīves skaistumu, dzīves jēgu, vērs skaistākās puķes nātrēs, pārvērs tīrāko avota ūdeni vērmelēs.

Neņoliedzami, ka komūnisms un tā nodarītais ļaunums „Baigajā gadā” ir stimulējis šai grāmatā minēto vīru darbus.

Bet latviešu karavīrs cauri gadu šimtiem bijis gatavs vislielākajiem upuriem savas tēvzemes labā. Viņa varonība nav nekad bijusi maza, bet individuāla, augsti attīstīts pašlepnums turēties pret pārspēku, ne bēgt, ne padoties, bet cīnīties, pārvarēt paš aizsardzības instinktu, kaut arī jāziedo dzīvība. Dažreiz arī pārgalvība, izrādīt pretiniekam savu nicināšanu, bieži karātavu humors ir pavadījis latviešu karavīru. Tomēr pienākuma apziņa ir vienmēr bijusi pirmajā vietā.

Ingrīda Vīksna raksta:

Tā viņi aizgāja —
Vīrs aiz vīra, droši
uzvaras jausmā,
Tā viņi aizgāja nāvē.

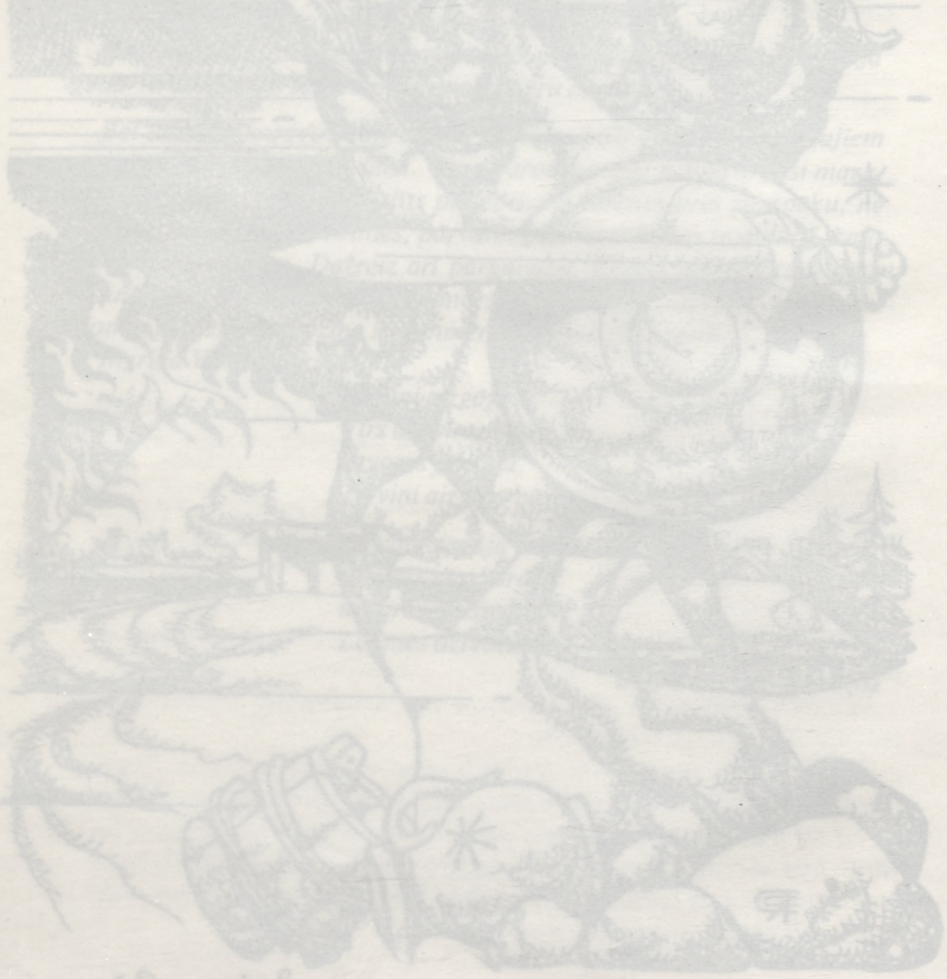
Tā viņi aizgāja —
Vīrs aiz vīra, droši
uzvaras jausmā,
Lai mēs dzīvotu.

(Alfrēds Jānis Bērziņš)

Dainis Roizalns.

Het al...
 1945. gada...
 Tikai haities...
 izskoloj...
 koman...
 ka tie...
 ceta...

Jānis Rānis

Valdemārs Veiss

Kā pirmo latviešu karavīru plkv. V. Veisu 1944. gada 9. februārī, pēc atkāpšanās no Volchovas, apbalvoja ar augstāko varonības goda

Latviešu leģiona karavīri, kas apbalvoti ar Bruņinieka pakāpes Dzelzkrustu (Ritterkreuz, The Knight Cross)

1. Plkv.	Veiss Valdemārs	— 19. Div.	— 9.2.44.
2. Kapt.	Butkuss Žanis	— 19. Div. 43. P.	— 21.9.44.
3. Plkv.	Aperāts Kārlis	— 15. Div. 32. P.	— 27.9.44.
4. Kapt.	Ādamsons Miervaldis	— 19. Div. 44. P.	— 25.1.45.
5. Vln.	Ancāns Roberts	— 19. Div.	— 25.1.45.
6. V-serž.	Ansons Žanis	— 19. Div. 44. P.	— 25.1.45.
7. Pltn.	Galdiņš Nikolajs	— 19. Div. 42. P.	— 25.1.45.
8. Ltn.	Riekstiņš Eduards	— 19. Div. fiz. Btl.	— 5.4.45.
9. Vln.	Freimanis Andrejs	— 19. Div. 44. P.	— 5.5.45.
10. Vln.	Gaigals Roberts	— 19. Div. 42. P.	— 5.5.45.
11. Pltn.	Reinholds Voldemars	— 19. Div. 43. P.	— 9.5.45.
12. Kapr.	Sensbergs Kārlis	— 15. Div.	— 9.5.45.

Ar augstākajiem vācu bruņoto spēku apbalvojumiem apbalvoti VI latviešu korpusa komandieris ģen. Krīgers (Walter Krueger) — ar Bruņinieka krusta ozollapu vaiņagu un šķēpiem, kā arī latviešu divīziju komandieri:

19. divīzijā: ģen.mar. Šulds (Hinrich Schuldt) — ar Bruņinieka krusta ozollapu vaiņagu un šķēpiem;

Ģen.maj. Štrekenbachs (Bruno Strekenbach) — ar Bruņinieka krusta ozollapu vaiņagu.

15. divīzijā: ģen.maj. Heilmans (Nikolaus Heilmann) un virspulkvedis Aks (Adolf Ax), abi ar Bruņinieka pakāpes dzelzkrustu.

Viņu apbalvojumus veicinājusi latviešu karavīru varonība.

19. g.v. Valdemāru un 16. g.v. Alfrēdu Jaunās valsts vadība aicina aizsargāt un izcīnīt jauno valsti. Nekas nevar apstāties Valdemāru no apņemšanās stāties Latvijas sargu rindās un viņš iestājas Studentu rotā. Studentu rotas uzdevums — aizsargāt pagaidu valdību. Līdzpāji

Dainis Rožkalns.

Valdemārs Veiss

Kā pirmo latviešu kaņavīru plkv. V. Veisu 1944. gada 9. februārī, pēc atkāpšanās no Volchovas, apbalvoja ar augstāko varonības goda zīmi — Bruņinieka krustu.

Pulkvedis Valdemārs Veiss savā Rīgas dzīvoklī

Valdemāra Veisa vecāki ir ienākuši Rīgā no Valgundes pag. gadu simteņa beigās, kad 1899. g. 7. novembrī piedzimst ģimenes pirmā atvase, dēls Valdemārs. Viņam ģimenē vēl seko brālis Alfrēds un māsa Vēra.

Jau bērnam esot Valdemāram vislabāk patīk kara spēles. Izceļas 1. pasaules karš, ģimene evakuējas uz Krieviju. Tomēr ģimene pakāpeniski vēl pirms kara beigām atgriežas Rīgā. Nāk 1918. gada 18. novembris, kas proklamē jauno valsti Latviju, Rīgā — Nacionālā teātrī. Uz šo aktu aiziet arī Mārtiņš Veiss ar abiem saviem dēliem — 19. g.v. Valdemāru un 16. g.v. Alfrēdu. Jaunās valsts vadība aicina aizsargāt un izcīnīt jauno valsti. Nekas nevar atturēt Valdemāru no apņemšanās stāties Latvijas sargu rindās un viņš iestājas Studentu rotā. Studentu rotas uzdevums — apsargāt pagaidu valdību. Liepājā

studentu rotu, kas vairumā sastāv no nepiedzīvojošiem jaunekļiem, apmāca kara mākās.

Jau pēc 4 nedēļām Studentu rota nonāk frontē pie Rudbāržiem, iepretī Leņu muižai, plkv. Kalpaka bataljona sastāvā. 3. martā sākas Latvijas bruņoto spēku uzbrukums pāri Ventai, Lielupei uz Rīgu un jau 23. maijā Studentu rota soļo Rīgas ielās.

1919. gada rudenī Valdemārs Veiss no kareivja, par kaujas nopelniem jau kļuvis leitnants, un viņu ieceļ par Lejasciema komandantu ar uzdevumu apkārtņi atbrīvot no komunistiem. Komunisti par viņa galvu izsola 1.000,- rubļu. 1919. g. decembrī viņa rotu nosūta uz Balviem un ieskaita Latgales partizānu pulkā. Šī pulka sastāvā ltn. Veiss ar savu rotu piedalās 1920. g. janvāra lieluzbrukumā Latgalē un tiek paaugstināts vln. dienesta pakāpē.

*Virslieknants (X) Latgales partizānu pulka virsnieku vidū
1921. g. beigās.*

Viņa brālis Alfrēds krīt cīņā pret Bermontu 1919. g. oktobrī. Par šīm cīņām Alfrēdu apbalvo ar Lāčplēša kara ordeni.

Vln. Veiss 1921. g. beidz ar 1. šķiru virsnieku kursus un paliek Latvijas armijā kā kadru virsnieks. Viņu ieskaita Gulbenes garnizonā. Te viņš atrod arī savu mūža draugu Konstanci Jaukumu ar kuŗu

1923. g. 2. jūnijā slēdz mūža derību. 1924. g. 3. jūnijā viņiem piedzimst meita Skaidrīte.

Viņa karavīra gaitas no Gulbenes iet uz Alūksni, bet 1934. g. viņu pārceļ uz Rīgu, armijas stābu. 1935. g. jau kapteiņa dienesta pakāpē viņu uzņem Augstākajā kara skolā, kurā uz 20 vietām pieteikušies 100 virsnieku.

Bataljona komandieris, 1939. g.

Laikā no 1937.-39. g. septembrim kpt. Veiss komandē bataljonu Jelgavā.

Starplaikā atkal īsu laiku ir armijas stābā. 1939. gadā jau pltn. Veisu ieceļ par Latvijas militāro atašeju Tallinā un Helsinkos. Tuvojas smagie laiki mūsu tautai. To zina Veiss vislabāk kā diplomāts un kaņavīrs. Riskējot ar paša drošību pltn. Veisam izdodas pārvest uz Somiju ģen Berķi ar kundzi — somieti, bet ģenerālis pēc pāris dienām brīvprātīgi atgriežas atpakaļ Tallinā un dodas uz Rīgu, kur viņu drīz čeka apcietina.

Jau 1940. g. septembrī pltn. Veisu demobilizē. Darbu viņš nekur nevar atrast. Viņš aizbrauc uz tēva mājām Valgundē, reti iebrauc Rīgā, starplaikā strādā meža darbos. Atvaļinātie virsnieki slepeni satiekas. Viņu vidū ir pulkveži Janums, Kripēns, Lobe un c. Domā par to, ko varētu darīt kara izcelšanās gadījumā. Veisam uzdod meklēt sakarus ar vāciešiem, kas viņam arī izdodas ar bij. Latvijas kara flotes kāda virsnieka starpniecību. Viņa braukāšana tomēr čekai kļūst aizdomīga. Tā aicina arvien biežāk uz pratināšanām. Ir spiests pazust no Rīgas un atgriežas tikai 1941. g. 1. jūlijā, uzņemoties Rīgas pilsētas apsardzības dienesta priekšnieka pienākumus, gādājot par kārtību un drošību pilsētā, vācu armijas aizmugurē.

Pēc sākuma dienām pltn. Veiss kļūst par ģenerāldirektora ģen. O. Dankera pirmo vietnieku, ko veic līdz 1943. gadam. Šī gada janvārī kopā ar pltn. K. Lobi abus nozīmē par bataljonu komandieriem cīņā pret boļševiku partizāniem Latvijas pierobežā. Vēl esot savā komandpunktā pie Osvejas Veisam paziņo 1943. g. 1. aprīlī, ka viņš iecelts par Latviešu leģiona 1. pulka komandieri un ka 2 nedēļu laikā viņam jāpārņem pulka komandēšana pie Ļeņingradas.

8. aprīlī, Duderhofā ierodas ģen. Bangerskis un 1. pulka kaņavīriem stāda priekšā jauno pulka komandieri — pltn. Veisu. Līdz 30. aprīlim jāveic viss pulka formēšanas darbs, no 3 dažādiem bataljoniem un dažiem simtiem jauniesaukto jāizveido kaujas vienība, kas maija pirmajās dienās izbrauc uz jauno kaujas iecirkni Volchovā. Volchovā pulks, laikā no 1943. g. 3. maija līdz 1944. g. 19. janvārim izcīna smagas kaujas, reizē kļūstot par saliedētu, kaujās rūdītu vienību.

Volchova bija milzu purvs. Bunkuri bija jābūvē uz pāļiem, ierakumu vietā bija „blende” — no sīkajiem purva bērziem uzcelta siena, ar dubļiem piemestu vidū, kas nesargā no lodēm, bet tikai no skata. Gar šo „blendī” gāja „trīskaulu” knipeļi — no kociņiem veidoti celiņi.

Volčovā pie Mostki 1. Rt. iecirknī 6.8.43. pēc ltn. Sprinča trieciengrupas atgriešanās. Vidū plkv. Veiss, pa labi ltn. Sprincis, pa kr. ltn. Kallītis, pulka ordinanz virsnieks.

Volčovā tiek izcīnītas septiņas kaujas pie Alkazāra, kas ar milzu spēku plošījās laikā no 2. — 10. septembrim, ienaidniekam zaudējot 3 savas divīzijas un beidzoties ar mūsu vīru uzvaru. Tā bija pirmā lielākā kauja, ko izcīnīja 2. latviešu brigāde pltn. Veisa vadībā.

1943. g. novembrī Veisu paaugstina par pulkvedi un ieceļ par 2. latviešu brigādes kājnieku priekšnieku.

1944. g. janvāra vidū ienaidnieks uzsāk lieluzbrukumu plašā frontē — no Ļeņingradas līdz Ilmeņa ezeram, skaņot arī 2. latv. brigādes iecirkni. Pirmajam ienaidnieka trieciena atvairīšanai sastāda kaujas grupu, kuŗu komandē plkv. Veiss. Kaujas grupa uzbrūk ienaidnieka pārrāvumam no flanka un ar tālāku rīcību izglābj 2 vācu divīzijas, kuŗām draud ielenkums un iznīcība. 9. februārī plkv. Veisu, kā pirmo latvieti, apbalvo ar Bruņinieka pakāpes dzelzkrustu.

Plkv. Veiss ar kundzi Konstanci

2. pulka III Btl. komandieris, majors E. Stīpnieks saka: „Plkv. Veiss bija īsts kaŗavīrs, drošsirdīgs, apzinīgs un biedrīks. Viņš nekad neatstāja savus puīšus, bet bija klāt visur, kur draudēja briesmas. Visa attiešana no Volchovas līdz Pleskavai ilga apm. 5 nedēļas, kas pagāja vienās cīņās pret ienaidnieka uzbrukumiem un ielenkumiem, un arī partizāniem.

Cik plkv. Veiss bija kļuvis populārs arī tautā, liecina viņa ierašanās 1944. g. februāra beigās Rīgā, kur viņu jau stacijā sagaida liels ļaužu pulks, kas grib viņu sumināt. Lai no tā izvairītos pulkvedis izkāpj jau Zemitānos. Ierodoties Nacionālajā teātrī publika spontāni pieceļas kājās un viņu sveicina ar aplausiem. Rīgas pilsēta ieceļ viņu par savu Goda pilsoni. Viņu aicina visur runāt, jo tauta gaida uz kautko un ir

nobažījusies par nākotni, gaida no sava pulkveža kādu cerības zīmi.

Kļuvis drūms arī pats pulkvedis. Martā viņš ierodas Rīgā uz 2. brigādes komandiera ģen. Šulda bērēm. Piezīmējams, ka ģen Šulds bija paties latviešu draugs, drošsirdīgs kaŗavīrs — apbalvots ar Bruņinieka krustu ar lauru vainagu un šķēpiem.

Pa kr. virspulkv. Šulds, 2. latv. brigādes komandieris ar plkv. Veisu, 1944. gada pavasarī pēc plkv. Veisa apbalvošanas ar Bruņinieka krustu.

Pienāk 7. aprīlis Ostrovas frontē. 2. latviešu brigāde kļuvusi par 19. latv. divīziju. Sācies uzbrukums 1. pulka iecirknī. Plkv. Veiss kā parasti kaujai sākoties steidzas uz ierakumiem. Tuvojoties frontes līnijai mašīnas tuvumā sprāgst vairākas artilērijas granātas, kas mašīnu apgāž un izgāž no tās visus 3 braucējus: pulkvedi, ziņnesi Rozentālu un šoferi.

*Pēc plkv. Veisa ievainošanas. Pa kr. šoferis,
pa labi ziņnesis kar. Rozenīdls.*

Plkv. Veiss pēc ievainošanas 1944. g. 7. aprīlī, Ostrovas frontē.

Ievainots tikai pulkvedis un sākumā ievainojums liekas viegls. Veisu nogādā divīzijas pārsienāmā punktā. Šķemba labos sānos un skārusi arī labo roku. Pulkvedis pastāv, ka vispirms tiek pārsieti kareivji un citi un tad tikai viņš. Drošības pēc viņu ar lidmašīnu tomēr nogādā Rīgā, kur Spilvē nolaižas 8. aprīlī. Ir Lieldienu sestdiena. Tikai 11. aprīlī atklājas, ka šķemba skārusi plaušu plēvi un radies bīstams sastrutojums. Seko asiņu pārliešana. 17. aprīļa rītā plkv. Veisa cīņa ir galā.

Plkv. Veisa nāve dziļi saviļņoja latviešu sabiedrību. Latviešu leģionā tauta saskatīja cerību, ka Latvija nenoslīks sarkanajā jūrā. Šīs cerības bija liktas uz latviešu karavīru cīņām, kuru vadītājs bija arī plkv. Veiss. Vācieši grib pulkvedi izvadīt no bij. Saeimas nama tieši uz Brāļu kapiem, bet pulkveža ģimene paziņo, ka viņu izvadīs no Māras baznīcas, vai arī viņu apglabās privāti. Vācieši piekāpjas. Pulkvedi izvada desmitiem tūkstošu rīdzinieku. Viņu gulda Brāļu kapos, Mātes tēla pakājē, vietā, kur viņš pirms dažām nedēļām itkā nejauši palicis stāvam.

Plkv. Veisa šķirsts Rīgas Doma altāra telpā. Pa labi goda sardzē Latviešu leģiona virsnieki, pa kr. vācu virsnieki.

Piederīgie pie plkv. Veisa kapa. Pa kr. ģen. Dankers un plkv. Plensners.

Imants Vanadziņš raksta:

„Katram no mums dzīvē nolikts šavs uzdevums. Tikko esam to izpildījuši, mums jāaiziet — jo ātrāk, jo labāk mums pašiem,” — šie plkv. Veisa vārdi nāk prātā, metot skatu uz viņa nostaigāto dzīves ceļu. Veiss aizgāja aizsaulē sava mūža zenītā. Viņam palika aiztaupīts kara beigu traģisms, gūsta gaitas un trimdas glēvā ikdienu. Sava mūža uzdevumu viņš tomēr uzvijām veicis. Šis uzdevums nesaraujamām saitēm sasaistījis Veisa un Volchovas vārdus, kas abi kopā jau iegājuši latviešu kara vēsturē. Volchova izaudzināja Veisu, pārveidojot šķietami eleganto un trauslo virsnieku kaujas komandieri ar lielu personisku drosmi un bagātu pieredzi. Veiss savukārt, no latviešu brīvprātīgo un rekrūšu sauļas izaudzināja pulku, kas visās kaujās gan Veisa laikā, gan vēlāk Kurzemē apliecināja sevi esam labāko latviešu kaŗavīru tradīciju nesēju. Volchova bija tā kalve, kuŗā vienā dīvainā vasarā izkalās Latviešu Leģiona kodols. Ar 19. divīzijas vārdu šis kodols vēlāk Latvijai un pasaulei pierādīja kādiem upuriem spējīgs latviešu kaŗavīrs, savu dzimteni aizstāvot. Bet 19. divīzijas izaudzē-

Plkv. Veisa kapa vieta Rīgā, Brāļu kapos pie Mātes tēla, pēc apbedīšanas.

šanā un pirmajā vadībā vieni no lielākajiem nopelniem ir Valdemāram Veisam — Kalpaka Studentu rotas ideālisma, karstas tēvzemes mīlestības un neparastas drošsirdības apdvestam kaŗavīram.”

„Tu, kas neesi pielicis roku zobenam, krīti savu varoņu pīšļos uz vaiga, tas tavu svaidīgo lapas dvēseli paaugstinās” — saka Andrejs Eglītis dzejā par Volchovas pulkvedi.

Pēc daudziem gadiem, plkv. Veisa 40 gadu nāves atcerei 1. P. vltņ A.J. Bērziņš raksta:

„Šo rindiņu rakstītājam bijusi laime, kā jaunam virsniekam, vairākos gadījumos būt kopā kaujās ar plkv. Veisu: gan 1943. g. septembra kaujās, oktobrī atvairot ienaidnieka bataljona uzbrukumu,

vēlāk plkv. Veisa kaujas grupā atkāpjoties no Volchovas — kritiskos ienaidnieka pārrāvumos. Vienmēr apbrīnoju viņa aukstasinību ienaidnieka vistiešākajā tuvumā.”

Pltn. R. Kociņš raksturo plkv. Veisu sekojoši:

„Plkv. Veiss bija ļoti apdāvināts virsnieks: elastīgs, enerģisks, godkārīgs, darbīgs un drošsirdīgs. Satiksmē ar vāciešiem viņš tiešām pierādīja izcilas diplomāta spējas, jo iedzimtā garīgā elastība un rostība, savienota ar militārā atašeja piedzīvojumiem un praksi, plkv. Veisam sniedza ievērojamas priekšrocības sarežģītās situācijās. Kamēr Veiss atradās 2. brigādes resp. 2. divīzijas rindās, viņa iespaids kā administratīvā, tā taktiskā ziņā bija noteicošais, lai gan brigādi resp. divīziju komandēja tik spēcīga personība kā ģen.-maj. Šulds. Abi krita Ostrovas kaujās 1944. g. aprīlī.”

Plkv. Lobe par plkv. Veisu:

„Veiss bija izcilus drošsirdīgs kaŗavīrs! Veiss bija izcilus drošsirdīgs patriots!

Grenadieru kaujas bija protests vēstures priekšā. Bez grenadieru kaujām mēs kā nācija būtu iznīcinājuši visu — mēs stāvētu mēmi un ķēmīgi kaili nākošo audžu priekšā. Mūsu brīvības gadu solījumi, zvērsti būtu kaili, nodevīgi meli.

Arī man kaujas laukā ar Veisu bija asas domstarpības kaujas stāvokļa vērtēšanā, bet tādas domstarpības ir gluži dabīgas kā normālas parādības divu individu saskarē.”

Plkv. Veisa mirstīgās atliekas, kā Rīgas pilsētas valdes priekšsēdis A. Teikmanis, savā 1992. gadā 27. oktobra vēstulē Brāļu kapu komitejas priekšsēdim E. Upmanim raksta, nav boļševiku valdīšanas laikā izraktas, bet atrodas turpat apbedīšanas vietā pa labi pie noslēdzošās sienas no centrālā izvīrējuma ar urnu. Tai vietā ir plāksnīte bez uzraksta.

Viņa kundze Konstance ar meitu pēc kaŗa izceļoja uz Austrāliju. Kundze mira 9.2.91.

Žanis Butkus

Viens no visizcilākajiem latviešu cīņu varoņiem Otrajā pasaules karā, nenoliedzami ir Bruņinieka krusta kavalieris, zemgaliētis, leģiona kapteinis Žanis Butkus.

Žanis Butkus dzimis 1906. g. 29. jūlijā, Mežmuižas vēlāk Augstkalnes pag. kalpu ģimenē. Kad Žanim ir tikai 1 1/2 gads viņš zaudē tēvu. Mātei aizejot uz blakus pagastu darbā, mazais Žanis paliek un aug vecā tēva un vecās mātes gādībā. Grūtie apstākļi norūda Žani jau no agrās bērnības un iemāca agri strādāt. Brīvā laikā viņam patīk gatavot rīkus, kam sakars ar medībām un karu. Viņš sapņo reiz kļūt par īstu karavīru, virsnieku.

Astoņu gadu vecumā Žanis pāriet dzīvot pie mātes uz Kalnamižas, vēlāk Tērvetes pagasta „Lielstīļiem”. Ir sācies 1. pasaules karš un drīz iesākas bēgļu gaitas, kas ģimeni noved Rīgā. Rīgā arī iesākas Žaņa skolas gaitas, kur blakus parastajiem priekšmetiem māca

arī dažādus arodus. Tie gan viņam īsti nepadodas, atskaitot galdniecību. Gadus vēlāk mātei ar dēlu izdodas atgriezties „Lielstillos”. Te sākas viņa īstās medību gaitas, jo tuvumā ir liels mežs, kas pilns ar dažādiem zvēriem. Piecpadsmit gadu vecumā viņš vienā sezonā nometī 73 zaķus un 6 lapsas. Ārpus smagā lauku darba Žanis vakaros daudz lasa. Sasniedzis astoņpadsmit gadu vecumu daudz sporto: spēlē futbolu, nododas svaru celšanai un grieķu-romiešu cīņai.

1927. gadā Žani iesauc Latvijas armijā, obligātā kara dienesta izpildīšanai, ko veic 3. Jelgavas kājnieku pulkā, sakaru komandā. Tās komandieris ir LKOK kapt. Bebris, labs audzinātājs. Žanis sevišķi izceļas šaušanā, kur ir pirmais. Instruktoru rotu viņš nobeidz Liepājā un viņu paaugstina par kaprāli.

Arī šai laikā nododas daudz sportam: grieķu-romiešu cīņai, boksam, vieglatlētikai un vingrošanai uz rīkiem, kur visur gūst panākumus. Palīdz sakaru komandai izcīnīt pulka kausu šaušanā, kas savienota ar 3 km skrējieni. Šai laikā viņā rodas doma palikt virsdienestā, apmeklēt vakara vidusskolu, kas pavērtu ceļu uz kara skolu. Tomēr šis sapnis pārtrūkst, jo audžu tēvs Žani sauc atpakaļ uz mājām saimniekot, ko arī dara un veic ar lielu enerģiju un panākumiem.

1930. gadā Butkusa vārds pirmo reizi parādās 16. Jelgavas aizsargu pulka uzvarētāju vidū, jo šaušanā ar karabīni iegūst 1. vietu. Tam seko panākumi valsts mērogā — 1. vieta ar mazkalibra šauteni un citas uzvaras. 1937. gadā Kauņā Ž. Butkus, Baltijas valstu meistarsacīkstēs, uzvar sacensībā ar mazkalibra šauteni. Tai pat gadā seko 2. vieta, pasaules meistarsacīkstēs Helsinkos ar kara šauteni un vltņ. Kļava uzvar šaušanā ar mazkalibra automātisko pistoli.

1932. gadā Žanis noslēdz mūža derību ar kaimiņu saimniekmeitu Jaungerķēnu Mildu. Ģimenē drīz ierodas 2 meitas: Marga un Mirdza. Dzīvē viss rit gludi un saskaņoti. Mājas labi iekārtotas, dod labu un pārtikušu dzīvi visai ģimenei. Bet nāk Latvijas grūtākās dienas. Krievi iekārto bāzes Latvijā. Butkus būdams aizsargu nodaļas priekšnieks, paredzēdams jaunu, uzglabā dažādās vietās ieročus un municiju. Baigajā gadā viņu, viņa mājas bieži krata un meklē ieročus. Viņu bieži aicina uz pratināšanu. Beidzot viņš ir spiests slapstīties un nodzīvo 3 mēnešus pie kāda drauga Rīgā. Tomēr bezdarbība, prombūtne no mājām un ģimenes, viņu neapmierina un viņš nolemj atgriezties mājās. Kaut vienmēr, sevišķi naktīs viņu

novēro un izseko viņa gaitām, tomēr klāt tieši neviens neķeras. Pienāk ziema, Butkus redz, ka no varas vīru uzmanības vairs vaļā netiks, tāpēc pa otram lāgam dodas uz Rīgu un tikai reti ierodas mājās. Rīgā slepenībā dzīvodams viņš visasāk izjūt Latvijas bojā eju, tautas pazemojumus un nebrīvību.

Pienāk 1941. gada pavasaris. Žanis atkal atgriezies „Lielstillos”. Laukos darba daudz. Viņu arī jaunie varas vīri pagaidām liek mierā. Tā Butkus nodzīvo savās mājās līdz vasarai. Pienāk 14. jūnija nakts. Stundu pēc pusnakts ģimeni brīdina svaine, ka kaimiņpagastā jau sākušās apcietināšanas. Butkus grib nekavējoši doties uz mežu kopā ar sievu un abām meitenēm. Kad sieva vēl negrib modināt bērnus un apsola vīram sekot, viņš ar ieročiem aiziet. Notiek tajos apstākļos neticamais un komūnisti, neatrazdami pašu saimnieku mājās, tomēr paņem sievu un abus mazos bērnus.

Pāris dienu laikā mežā saradušies vēl citi vajātie un Butkus no viņiem noorganizē partizānu grupu un uzbrūk mašīntraktoru stacijai, kur iegūst daudz ieroču, vieglo auto, zirgu, ar kuņiem atgriežas mežā. Pēc dažām dienām partizānu grupa uzbrukumu atkārtο, šoreiz pagastmājai, kur sabraukušas vairākas smagās mašīnas ar bruņotiem vīriem. Šai grupai bijis uzdots apcietināt vēl 64 pagasta ļaudis, bet iebaidīti no partizānu darbības, neuzdrošinājās vēl citus meklēt un apcietināt. Butkusa mežinieku grupa vēl bieži tramda ienaidnieku, kas dzīvo vienās bailēs.

Tuvojoties vācu armijai partizānu grupa sagūsta 24 sarkanarmiešus ar visu politrūku. Viņu rīcībā nonāk autobuss, smagie un vieglie autiņi, traktors, degvielas. Pirms vācu kaŗaspēka ienākšanas grupa Tērvetes apkārtņē vēl izcīna kādu smagu kauju ar bēgošiem sarkanarmiešiem un iegūst 38 gūstekņus, krīt 14 sarkanarmieši, daudzus ienaidnieka kaŗavīrus ievaino, kuŗus ārstē Tērvetes sanatorijā. Pašiem visu partizānu cīņu laikā ir tikai viens kritušais un viens ievainotais.

Vāciešiem ienākot izbeidzas partizānu cīņas. Vīri atgriežas mājās, bet „Lielstilļu” mājas ir tukšas. Saimnieka mīļāko cilvēku tur vairs nav. Viņi aizvesti nezināmā svešumā.

Ž. Butkus rudeni un ziemu nodzīvo vairāk pa pagastmāju, kur jāatjauno policijas un pagasta valdes darbība.

1942. gada martā Žanis piesakās latviešu brīvprātīgo vienībās un ar 26. Tukuma bataljonu 16. jūnijā dodas uz austrumu fronti. Te drosmīgos izlūku gājienos B. ar savu trieciengrupu iedzen respektu

nekaunīgi kļuvušiem ienaidnieka partizāniem. Pinksas purvos notiek lielākas kaujas ar lielākām partizānu vienībām. Rudenī btl. pārceļ uz Ilmenes ezera iecirkni, blakus latviešu 16. btl.

Kopā ar v.v. Ādamsonu Butkus dodās pārdrošos izlūku gājienos pāri Ilmenes ezeram, saņemot gūstekņus, palīdzot iznīcināt ienaidnieka milzu municijas krājumus, norādot mērķus vācu

Pie Imantas sētas Volchovā ar pulka komandieri plkv.-ltņ. Lobi, no kuŗa rokām virseržants Butkus ir tikko saņēmis I šķ. Dzelzkrustu.

štukasiem. Abi viņi kā pirmie saņem Dzelzkrustus, Butkusu paaugstina par virsseržantu.

Sekoja btl. pārvietošana uz Ļeņingradas fronti, kur btl. ieskaita II latviešu brigādes 2. pulkā (40.) un maijā uz Volchovu. Arī te Butkus ātri atrod sev uzdevumu un iznīcina lielāku ienaidnieka bunkuru par ko saņem 1. šķiras Dzelzkrustu.

Septiņas reizes pēc kārtas viņš bija devies pāri starplaukam, stundām ilgi atradies boļševiku pozīciju joslā, par mata platumu līdis gaŗām glūnošai nāvei, izlūkojis, apsvēris un atradis ceļu un mērķi savas trieciengrupas pasākumam. Viņa vīri, kas augusta rītā Volchovas purvā savos maskēšanas tērpos, gaŗajā grīšļa zālē tikko saskatāmi, gaida norunāto zīmi, var droši paļauties uz savu vada komandieri, kuŗa sirds ir tikpat droša, cik droša un nekļūdīga ir viņa roka un acs. Tad viņi, divdesmit viens vīrs, sava komandieŗa Butkus vadīti, gaišā dienas laikā iebrūk boļševiku pozīcijās un tālākais norit pēc viņa izstrādātā plāna. Daŗos mirkļos gaisā uzlido bunkurs pēc bunkura, savas drupas pārvēršot par aizbērtu kapu pārsteigtajām apkalpēm, izpostītas paliek guļam boļševiku loŗmetēju lizdas, bet pati trieciena grupa atgriežas pie savējiem, nepametusī nevienu vienīgu vīru.

1943. gada pēdējās dienās vairāk kā mēnesi Butkusam uztic partizānu apkaŗošanas komandas vadību, ar kuŗu dodas uz Orodeŗu, kur atrodas partizānu galvenais rajons.

Pēc tam ar speciālu 100 vīru komandu viņu pārceļ uz Baticķaja, kur ienaidnieks izlauzies cauri vācu līnijām. Te B. smagi kontuzē, noguļ nesamaņā 34 stundas. Februārī atgriešas pulkā. 1944. gada martā seko paaugstinājums leitnanta dienesta pakāpē.

Opočķas frontes laikā viņu ieceļ par snaiperu skolas komandieri, bet tūlīt seko Opočķas frontes sabrukums un atkāpšanās. Starplaikā izveidojas 19. div. fizilieru btl., kuŗā iekļauj arī snaiperu skolu. Btl. komandē maj. Laumanis. Seko apbalvojums ar vācu krustu zeltā.

Butkusa kaŗa panākumu kulmināciju sasniedz cīņās starp Lubānu un Cesvaini 1944. gada augustā, pie Lejasbultu mājām, kad viņš ar savu vienību iznīcina vairākas ienaidnieka rotas, kā kaŗa trofejas iegūst vairākus prettanku lielgabalus un citus ieročus. Sekojošā naktī vēl viņam jāatbrīvo ceļš uz Daļģiem, kur atrodas, pa daļai ielenķts, 2. pulka komandpunkts. Šai laikā 2. P. komandē maj. Stīpnieks.

B. rota līdz ar P. atvelkas uz Bikseriem, uz dzelzceļa līniju Cesvaine — Madona. Ienaidnieks pārgājis dzelzceļa līniju. Butkusam jānodas prettriecienā. Smagās cīņās atjauno stāvokli, bet ltn. Butkusu smagi ievaino galvā, vēderā un kājās. Vēl cīņu laikā viņu pārsien ienaidnieka sanitārs.

Dānijā pēc kapitulācijas noskatās basketbola sacīkstes (ar spieķi rokās).

Seko lazarete Liezerē un Jaunpiebalgā, kur viņu apmeklē korpusa komandieris ar ģen. Bangerski un nolasa pavēli par viņa paaugstināšanu no ltn. par kapteini. Dzērbenē saņem no divīzijas komandiera Bruņinieka krustu.

1944. gada novembrī kpt. Butkusu pārved uz Vāciju ievainojumu dziedēšanai. B. mēģina atgriezties Kurzemē, bet kājas ievainojuma dēļ viņu sūta uz Dāniju — veselības rotu. Te pienāk kapitulācija.

Butkus 75 gadu jubilejā

Cēdelgēmā Butkus ir DV organizācijas dibinātāju rindās. Viņu ievēl arī pirmajā DV valdē.

Pēc gūsta apmetas uz dzīvi Augsburgā, kur ilgus gadus vadīja vietējo DV nodaļu. Augsburgā arī nodibina jaunu ģimenes dzīvi ar Tērvetes sanatorijas māsiņu Veltu. Seko atvasīte Inta. Izmācās arī sudrabkaļa amatu un darina etnogrāfiski pareizas, skaistas latviskas rotas.

Žanis Butkus ar kundzi Veltu 1992. gada Ziemsvētkos Aļaskā.

1956. gada 7. augustā izceļo ar ģimeni uz ASV un ilgus gadus dzīvoja Milvokos. Darbojās aktīvi DV ASV valdē kā šaušanas sporta vadītājs un goda tiesas priekšsēdis. 1966. gadā apbalvots ar DV nozīmi zeltā.

Meitas ģimenei pārceļoties uz Aļasku, arī Žanis Butkus ar dzīvesbiedri seko viņai. Aļaskas plašumi un lielā zvēru bagātība ir tieši pa prātam izcilajam šāvējam, tā kā ne viens vien lācis to ir izjutis, ka Žanis Butkus garām nešauj.

Žanis Ansons

Virsniek-vietnieks Žanis Ansons, dzimis 1911. gada 4. decembrī, Kandavas pag. „Priedulu“ mājās.

Par viņa bērnību ir maz kas zināms, bet viņa kaŗavīra gaitas Otrajā pasaules kaŗā ir slavas vainagotas.

Viņa dzīve līdz kaŗam saistās ar dzimtajām tēva mājām „Priedulām“. Pēc kaŗa dienesta Latvijas armijā, Žanis Ansons atgriežas tēva mājās un turpina lauksaimnieka gaitas.

Žanis Ansons (x) Latvijas armijas rindās

Kaŗam izceļoties Ansonu drīz redzam Latviešu leģiona rindās. Viņa kaŗa ceļš iet no Volchovas līdz Kurzemei. Kurzemē viņš ir jau vada komandieris 44.P.3.Rt. Sevišķi izceļas Ziemassvētku kaujās, kad viņš uz savu iniciātīvi, apejot ienaidnieku iznīcina tā atbalsta punktu — 73,0 augstieni starp Bitšķēpiem un Stāvaiņiem.

1944. g. 26. dec. vakarā 6.P. 3. Rt. pašos kreisos sānos vada komandieris virsn.vietn. Ansons jūt, ka „kaut kas nav labi“. Kā tad — pazudis kaimiņš pa kreisi, kas aizstāvēja Tempju augstieni. Tagad tur dzird krieviski lādamies. 3.r.t. komandieris ltn. F. Vanags piesteidzas aizelsies un dod pavēli: „Anson, ar vadu izlūkošanā! Noskaidrot, vai augstienē 73,0 ir krievi un vai no aizmugures nepienāk jauni spēki! Atgriezties pēc ziņu ievākšanas. Informācijai: ienaidnieks pārsteidzoši iebrucis visā 2.p.I btl. iecirknī un sasniedzis jau Spīgus purva malu ap 1 km pa kreisi un aizmugurē mums. Pretuzbrukums tiek organizēts.“

Ansons ar 2 patšautenēm nodrošina savas rotas virzienā uz austrumiem. Viņš grib redzēt, vai kas nenāk ārā no Laķkalējiem, jo no tā virziena var pienākt jauni spēki.

„Bet kas ir augšā tanī pumpā?“ viņš iesāņus pāri plecam vēro augstieni 73,0, kas tumsā projecējas pret debesīm. Soļojis vēl gabaliņu austrumu virzienā, v.v. Ansons aptur savu vadu. Viņam iešāvusies prātā jauna ideja: vads atrodas krietni austrumos no augstienes: līdz Laķkalējiem vēl labs gabals ko stampāties... Kā būtu, ja uzprasītu pašiem krieviem, vai jauni spēki pienāk vai nē? Viņš īsi apspriežas ar pāris kaprāļiem un tad paziņo lēmumu vadam: mēs esam krievu palīgspēki un dodamies uz augstieni 73,0, kas tagad atrodas rietumos no mums. To mēs viegli ieņemsim no aizmugures, cerībā, ka vaņkas mūs noturēs par savējiem. Pēc tam viņi pateiks, vai bez mums vēl gaidāmi citi papildspēki. Šis plāns vada vīros atrod visdzīvāko atsaucību. Ansons izrīko vadu strēlnieku barā un ved uz rietumiem. Tuvojoties 73,0 skaustam, no kalna kaut ko krievu valodā sauc, bet to grūti saprast. Atskan mašīnpistolu uguns. Ansons dod pavēli triecienam — skriešus pret kalna skaustu un īsā laikā to ieņem. Krievi pajūk tumsā uz visām pusēm, 4 sagūstīti. Par jaunu spēku pienākšanu tie tomēr nekā nespēj pateikt. Kopā ar ziņojumu, gūstekņus nosūta uz pulka komandpunktu. Sācies ir mūsu pretuzbrukums. Augstienes 73,0 ieņemšanai ir ļoti svarīga nozīme, jo iebrukušie krievi, jūtot savu aizmuguri apdraudētu, steigā atstāj 2.p. iecirkni, ko no jauna ieņem šī pulka I btl., un Ansons atgriežas pie savas rotas.

1945.g. 25. janv. v.v. Ansons kļūst Bruņinieka krusta kavalieris, kā pirmais latviešu instruktors.

Viņa vada kaņavīrs L. Ciblis (tagad Anglijā) v.v. Ansonu atceras

kā klusu, brašu kaņavīru uz kuŗu varēja paļauties. Viņa pasākumi vienmēr bija sīki izplānoti. Tas padotiem deva drošību, ka viss labi izdosies.

Kaŗam beidzoties Ansons ar daŗiem cīņu biedriem nav padevis krievu gūstā, bet devies meŗā, jo cerējis uz ātrām politiskām pārmaiņām. Gribēdams būt tuvu savai saimniecībai „Priedulām“, kopā ar cīņu biedriem izbūvējis slēptuvi, zem kāda ozola, tuvumā esoŗā „Mazrūmenē“.

1945. gada decembrī kopā ar otru v.v. apmeklējis savu ģimeni — sievu un savu 3 g.v. dēlu „Priedulās“. Nav pagājusi ne pusstunda, kad ķērēji aplenkuŗi „Priedulas“. Ansona draugs noŗāvies, bet pats, kaut apbruŗots, padevis, jo negribējis kaitēt savai ģimenei. Sievu Olgu gan pēc tam apcietināja un aizveda uz Talsiem pratināŗšanai, tomēr ātri atbrīvoja.

Cīņu biedru lika aprakt turpat pie kūts zem mēŗliem, kur viņŗ atradās vēl 1992. gada jūnijā. Vasaras otrā pusē gan pārapbedīts „Prieduļu“ ģimenes kapos.

ŗ. Ansonu pēc tam tiesāja, piesprieda 25 g. izsūtījumā, ko vēlāk pārvēŗta 10 gados un kuŗus pavadīja Vorkutā.

1993. g. 16. marts — ŗ. Ansons (X) Vorkutā

1955. gadā Ansons atgriezās dzimtenē. Dzimtajās mājās viņam neļāva dzīvot, bet blakus esošajās „Beltēs“.

Žanis Ansons pēc atgriešanās no Sibīrijas

Ž. Ansona atraitne Olga tagad atguvusi vīra dzimtās mājas „Priedulas“, bet vēl 1992. g. jūnijā dzīvoja „Beltēs“.

Dēls Gunārs dzīvo un strādā Rīgā, bet katru brīvu dienu pavada laukos, lai apkoptu tēva māju laukus. Otrs dēls — ārsts.

1968. g. 24. nov. Ansons mira ar vēzi. Apglabāts „Priedulu” dzimtas kapos

1993. g. 16. martā, Leģiona dienā Ansona cīņu biedri pie viņa kapa

Kārlis Aperāts

Pltn. Kārlis Aperāts 1943. gadā Volchovā

Pulkvedis Kārlis Aperāts dzimis 1892. gada 5. martā, Vilces pagastā, kritis 1944. gada 16. jūlijā pie Mozuļiem, Krievijā tuvu Latvijas robežai.

K. Aperāts cīnījies jau 1915. gadā latviešu strēlnieku pulkos. Kopš 1918. gada 15. decembra Latvijas armijas plkv. Kalpaka Btl. Neatkarības rotā. Par varonību Latvijas atbrīvošanas karā apbalvots ar Lāčplēša kara ordeņa trešo šķiru. Latvijas armijā dienējis Kurzemes divīzijā kā sakaru priekšnieks, vēlāk bijis Sakaru btl. komandieris Rīgā.

1941. gada jūnijā vadīja 1.700 vīru lielu partizānu vienību Vecgulbenes apkārtnē, ar kuņu iztīrījis mežus no boļševikiem un

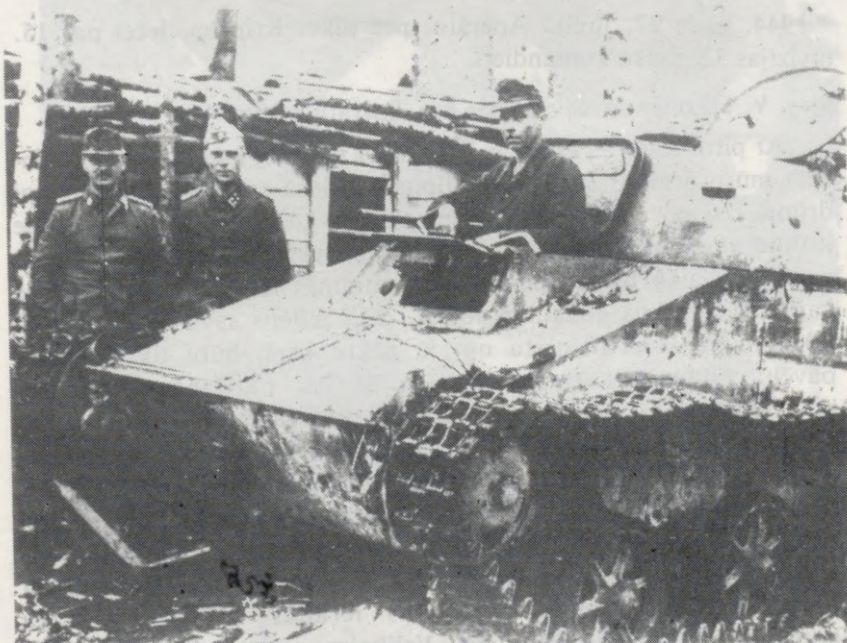
atbrīvojis Lejasciemu un Api vēl pirms vācu kaņaspēka ienākšanas.

1942. gadā bijis 26. Tukuma btl. komandieris. 1943. gada martā Aperātu ieceļ par 2. latviešu brigādes 39. pulka II bataljona komandieri. Īsu laiku komandē 39. pulku Volčovā.

Tās īsumā ir plkv. Aperāta dzīves gaitas.

No viņa cīņu līdzgaitnieku atmiņām:

Vltn. A.J. Bērziņš: „Latviešu leģionu nodibinot mūsu bij. 19. btl. ietilpināja 2. latviešu brigādē kā 1.P. (39.) II btl. un par tā komandieri iecēla pltn. Aperātu. Tas bija 1943. gada martā, Ļeņingradas frontē un 1. maijā jau devāmies uz jauno frontes iecirkni Volčovā. Pirms pārcelšanās uz Volchovu mūs, 1.P. virsniekus iepazīstināja ar jauno pulka komandieri pltn. Veisu un citiem virsniekiem. Starp viņiem bija arī pltn. Aperāts. Man, kam

No kr. kpt. N. Galdiņš, 1.P. adjutants, pltn. K. Aperāts, 1.P. II Btl. komandieris, šoferis Palks pie salabota ienaidnieka vieglā tanka, kurš kalpoja kā vilcējs. Viens no tiem izturēja pat līdz Ostrovai.

pašam bija tikai 23 gadi, jaunais btl. komandieris likās ļoti vecs, jo viņam toreiz jau bija 52 gadi, stipri vecāks par manu tēvu. Tāpēc sevī nodomāju, ka viņš priekš mūsu btl. ir par vecu. Iespaidīga bija gan viņa Lāčplēša kara ordeņa lente, pret ko jutu lielu cieņu. Vēlāk Volchovā pltn. Aperātu iepazīnu kā tēvišķu, ļoti rūpīgu un sevišķi drošsirdīgu komandieri.

Kad septembra kaujās mani uz pāris dienām pārcēla uz Alkazāru, ko komandēja pltn. Aperāts, man vajadzēja pie viņa pieteikties. No kādreizējā klostera bija palikušas tikai drupas un neskārts bija tikai palielais pagrabs. Tas bija tumšs un uz manu jautājumu kādam kareivim - „kur gan tas vecais ielīdis?“, atskanēja „tepat jau viņš ir!“

Vēlāk, pēc plkv. Veisa paaugstināšanas par 2. latviešu brigādes kājnieku priekšnieku, pltn. Aperātu iecēla par 1. pulka komandieri, bet viņš diezgan ātri saslima un aizbrauca uz Rīgu.

1944. gada 27. jūnijā Aperātu, pēc plkv. Kripēna, iecel par 15. divīzijas 32. pulka komandieri.

Maj. V. Hāzners savās atmiņās par Aperātu raksta:

„Ar pltn. Kārli Aperātu iepazīnos 1937. gadā, kad biju piekoman-dēts mūsu armijas sakaru bataljonam. Klusā rakstura, gandrīz vai drūmā izskata un palielā auguma vīrs ar Lāčplēša kara ordeni pie krūtīm mums jaunajiem virsniekiem, atstāja lepmu iespaidu. Šis īsās pazīšanās laikā pltn. Aperāts mūsu atmiņās iespiedās kā vīrs, kas kara laukā pratis godam pastāvēt, dziļi mīlējis savu zemi, precīzi pilda miera laika dienestu un, ja nāktu karš, būtu tik pat ciets pavēļu pildītājs kara laukā. Un šī īsā pazīšanās un mūsu novērtējums par jaunu atausa atmiņā, kad latviešu karavīru slava Volchovas kauju laukos atkal zelta burtiem rakstīja košas lappuses mūsu tautas cīņu vēsturē. Bataljona komandiera pltn. Aperāta vārds bija pazīstams visā Latvijā, viņa krūtis īsā laikā rotāja abi Dzelzkrusti.

Kaujas laukā ar pltn. Aperātu man bija lemts tikties 1944. gada jūnija pēdējās dienās, kad viņš ieradās 32. gren. pulka komandpunktā „Liepāja“ pie Veļikajas upes iztekas Opočkas pozīcijās, lai pārņemtu šī pulka komandēšanu“.

Par plkv. Aperāta pēdējiem brīžiem stāsta 32.P. kāda bataljona ārsts, kas kā pēdējais bija atradies pie pulkveža:

No kr. maj. R. Kociņš, 1.P. III Btl. komandieris un pltn.
K. Aperāts, 1.P. II Btl. komandieris, Volčovā.

„Pulkvedis palika kaujas laukā. Viņš bija neglābjami ievainots vēderā, varbūt varēja vēl dzīvot kādu pusstundu. Mēs tomēr gribējām viņu dabūt pāri pie pārējiem. Pulkvedis atteicās, — lai glābjoties paši un pametot viņu. Kas jādara, to viņš zinot. Mums aizejot, pulkveža rokās jau iezibējās pistole. Atskanēja šāviens.“

Viņa pēdējā kaujas vadības dienā aizgāja bojā arī viss pulka kaujas sastāvs, dzīvi palika nedaudzi. Kā vēlāk noskaidrojās 32.P. 16. jūnijā bija cīnījies ar divām krievu divīzijām. Pie Mozuļiem pulks bija cīnījies priekštilta pozīcijās un tam bija uzbrukuši 40 ienaidnieka tanki.

Pēc nāves pltn. Aperātu paaugstināja par pulkvedi un piešķīra kā otrajam latviešu kaŗavīram 2. pasaules kaŗa laikā Bruņinieku pakāpes Dzelzkrustu.

Miervaldis Ādamsons

Miervaldis Ādamsons dzimis 1910. gada 29. jūnijā Krievijā, kur viņa tēvs bijis muižas pārvaldnieks. Ģimene, Latvijas sākuma gados atgriezās Latvijā un dzīvoja Rozules pag., Rozules dzirnavās.

Pēc ģimnazijas beigšanas 1928. gadā iestājās Latvijas universitātē teoloģijas fakultātē, kur studēja 1 gadu. Iestājies korporācijā Lettonia.

*Miervaldis Ādamsons theol. 1928. II kā Lettonias zēns
(no coeta kopgrupas, Album Lettonorum)*

Kas viņu personīgi pazina, tas apbrīnoja viņa personības savdabīgos vaibstus, neliekuļoto draudzību un vīrišķību. Lettoniā viņš iestājās 1928. gada rudens coetā. Tanī laikā viņš studēja Latvijas universitātē teoloģiju. Kāds coetus brālis par Miervaldi Ādamsonu izsakas: „Atceros Ādamsonu kā sirsniņu, izpalīdzīgu, satīcīgu un vienmēr dzīvespriecīgu cilvēku. Būdams allaž kustīgs, viņš žilbināja citus arī ar savu humoru. Bija labs paukotājs un ātrs

sitienos. Te parādījās viņa daba, jo viņš bija bezbailīgs, uzņēmīgs un drošsirdīgs“.

Viņa ārieni apraksta vēl kāds cits coetus brālis: „Miervaldis bija vidēja auguma, drukns, ar atlētisku ķermeņa uzbūvi, fiziski spēcīgs un izturīgs. Viņš bija izskatīgs, ar tumši brūniem matiem. Miervaldis bija ļoti aktīvs zēns, liekas pat, ka bija vispopulārākais starp fukšiem. Tad viņš pēkšņi no mūsu vidus pazuda. Uzzinājām, ka viņš aizbraucis uz Maroku, iestādamies franču leģionā. Nekad neuzzinājām, kādēļ viņš to darīja. Pagāja daudzi gadi. Pēdējo reizi satiku Miervaldi 1942. gadā Rīgā, Lettonias komeršā, Mazajā Vērmanes dārzā. Viņš toreiz bija vācu armijas formas tērpā.

Bija tikpat smaidīgs un dzīvespriecīgs kā senajās dienās. Bija ieguvis vairākus apbalvojumus, kā arī bija vairākkārt ievainots. Izdevās kādu laiciņu ar viņu pasēdēt kopā, klausoties viņa piedzīvojumus. Itin viss grozījās ap kaŗu un tikai ap kaŗu. Arī mūsu tikšanās brīdī, neskatoties uz jaunu ievainojumu un ārstēšanās nepieciešamību, viņš vēlējās ātrāk nokļūt atkal frontē. Miervaldis pārmeta ārstiem, kā arī savai priekšniecībai, ka tie negribot viņu laist uz fronti, kautgan viņš esot pavisam noderīgs frontes kaujām un vēloties turpināt cīņu pret komunistiem.”

Ir arī ziņas, ka itkā kādas nelaimīgas mīlestības dēļ, uzsācis jūrnieka gaitas un nonācis Francijā. Pēc strīdīņa ar kuģa kapteini, kas nokļuvis Marseļas slimnīcā, Miervaldis uzmeklējis franču ārzemnieku leģiona rekrutēšanas biroju. Tur parakstījis līgumu uz 5 gadiem un pēc tam to pagarinājis vēl uz 1 gadu.

Franču ārzemnieku leģionā Āfrikā Ādamsons bija dienējis kavalērijā, kur kļuva lielisks jātnieks. Kādā kaujā viņa vienība bija tik smagi cietusi, ka bija palikuši dzīvi tikai 7 vīri. Viņus no pilnīgas iznīcināšanas bija paglābusi aviācija. Ādamsons bija apbalvots ar 2 ordeņiem par varoņību un sasniedzis seržanta dienesta pakāpi. Āfrikas karstajā saulē viņa ķermenis bija „nomelnojis“, visa ādas krāsa viņam bija tumši brūna, kā Āfrikas dēlam. Leģionā bijusi arī stingra apmācība, dzelžaina disciplīna. Bieži cilvēciski neizturama piepūle, kuŗai vajadzējis pārcilvēciska gribas spēka.

Bijis jāztur dienās svelme un naktīs ledus aukstums, izsalkums un slāpes. Pie tam vēl svešā, mežonīgā daba, sveši ļaudis un viltīgais un bīstamais ienaidnieks. Dienesta laiku Ā. bija pavadījis pa daļai

karojot, pa daļai garnizona apmācībās. Arī dienesta biedri dažkārt bijuši baigi tipi, pat kādreizējie noziedznieki, kas slēpušies zem pieņemta sveša vārda. Tas viss viņu ārkārtīgi norūdījis.

Pēc atgriešanās no Marokas, kur bija ieguvis „Marokas Baigā“ palamu, Miervaldis dzīvoja klusu un kādu laiku izvairījās pat no tuvākajiem draugiem. Viņš bija savu obligāto kara dienestu Latvijas armijā nokavējis un viņam par to draudēja sods. Rīgas kara mūzeja direktors plkv. Ādamsons bija viņa krusttēvs, kas viņam palīdzēja.

Pēc obligātā kara dienesta Ā. palika virsdienestā virsniekvietnieka dienesta pakāpē un dienēja 8. Daugavpils kājnieku pulkā Cēsīs.

Ienākot vāciešiem Latvijā Ādamsons piesakās brīvprātīgi cīņai pret boļševikiem un viņu iedala 26. Tukuma bataljonā, ko sākumā komandē plkv. Gredzens. Pēc apmācībām bataljons 1942. g. jūnijā devās uz Austrumu fronti, Minskas rajonu, apvidū ap Berezinas upes izteku, apkaļot boļševiku partizānus. Šajās cīņās panākumu bija maz, kam vēlāk nāca izskaidrojums: komunistu spiegam — Rīgas žīdam Kacam (ar Kocova vārdu) bija izdevies, nezināmos apstākļos, kļūt par tulku žandarmērijas radio stacijā Bicholīnā.

Šis spiegs jau iepriekš partizānus informēja par katru latviešu bataljona paredzēto pasākumu. Nonākot kādā paredzētā vietā, partizāni bija rajonu vai nu pilnīgi atstājuši, vai arī labi sagatavojušies. Spiegs Kacs—Kocovs informēja partizānus arī par katru vietējo ziņotāju, kuņiem tie nežēlīgi atriebās.

Spiegu Kacu—Kocovu atklāja v.v. Ādamsons. Viņš pārgērbies par krievu zemnieku bija iekļuvis ziemēļos no Bicholīnas, Staļina vārdā nosauktās brigādes galvenajā mītnē un 24 stundas nodzīvojis tur kā Maskavas sūtīts emisārs. Tur viņš bija ieguvis daudz slepenu komunistu dokumentu, to starpā arī par Kacu—Kocovu. Ādamsons šādus gājienu atkārtojis vairākas reizes.

1942. g. septembrī btl. apsargāja Baranoviču dzelzceļa līniju, ko bieži postīja boļševiku partizāni. Te v.v. Ādamsons, kapr. Butkus un d-kar. Pārups izdarīja pārdrošu izlūku gājienu.

Viņi pārgērbās par boļševiku partizāniem, uzņēma sakarus ar tiem, nodzīvoja 2 dienas pie viņiem, ieguva svarīgu informāciju.

Kad pēc tam ģen. Graffs gribēja piespraust Dzelzkrustu v.v. Ādamsonam, viņš atteicās to pieņemt ar paskaidrojumu, ka apbalvojums pienākas Butkusam.

26. Tukuma btl. pēc Latviešu leģiona dibināšanas, 1943. g. marta beigās, aprīļa sākumā no Novgorodas, kur starplaikā btl. bija pārvietojies, ierodas Krasnoja Selo un tiek ietilpināts 2. latviešu brigādē, 2. pulkā (40.). Par btl. komandieri iecēla kapt. E. Stīpnieku. Pulku komandēja plkv. K.Lobe.

Pie Ļeņingradas iepazīnos (autors) ar Miervaldi, kad viņš bija atnācis uz mūsu rotu. Pirmo reizi dzirdēju viņa dziedāto „Divpadsmit vīri uz miroņa lādes un pudele ruma, hahoi“, kas viņam bija nākusi līdz no Marokas.

Pirmās lielākās ugunskrīstības 2. latviešu brigāde saņem 1943.g. septembra kaujās Volchovā. Tās nenorit arī bez Ādamsona, kas starplaikā paaugstināts par leitnantu, līdzdalības. Par tām viņu apbalvo ar Dzelzkrusta I šķiru. Te viņu arī smagi ievaino galvā, vienai acij zaudējot redzes spēju.

Nākošais smagais ievainojums seko 1944.g. 3. augustā uz Latgales un Vidzemes robežas. Pie 19. divīzijas atgriezās Kurzemē 1944.g. decembra vidū, kaut atzīts par nederīgu frontes dienestam. Ādamsonam bija jau stipri bojāta redze. Viņš tomēr katēgoriski pieprasa divīzijas komandierim, lai viņu sūta uz fronti. Ievērojot viņa daudzus apbalvojumus, starplaikā arī vācu krusts zeltā, divīzijas komandieris beidzot padodās un nozīmē viņu par 44. pulka rezervē izvilktās rotas komandieri. Kad iesākās Ziemassvētku kaujas, tad „kāvās“ visi, ieskaitot rezeves rotas, rakstvežus, braucējus un „Marokas Baigais“ jutās kā paradīzē, pilnīgi savā elementā.

Vislielāko drosmi, varonību un panākumus kaujā, jau kapteiņa dienesta pakāpē paaugstinātais Ādamsons, parādīja 1944. g. Ziemassvētku kaujās.

29. decembra kaujā bija redzams, ka ienaidnieks vislielāko piepūli vērš pret Vanagu mājām. Šīs mājas bija artilērijas ugunī nopostītas līdz pamatiem. Mājas mūru pamatos un dzīvojamās ēkas pagrabā bija iekārtotas mūsu automātisko ieroču ligzdas, kas sekmīgi apkaņoja ienaidnieku. Lai Vanagus ieņemtu, ienaidnieks katru uzbrukumu sagatavoja ar spēcīgu artilērijas uguni. 30. decembrī, pēc gūstekņu ziņām, ienaidnieks bija paredzējis atkal uzbrukt Pumpuriem un Vanagiem. Uz pašu zaudējumiem ienaidnieks negriezta nekādu vērību. Lai pasargātu mūsu atlikušo dzīvo spēku, 6. rota kapt. Ādamsona vadībā, sākoties artilērijas ugunij izvāca visus

kaņavīrus no Vanagiem, atstājot tikai novērošanas posteni. Kā bija paredzams, pēc art. sagatavošanas uguns, ienaidnieka kājnieki iebruka Vanagos. Kapt. Ādamsons nekavējoši izdarīja prettriecienu un ienaidnieku no mājām atkal izsita. Pēc tam mūsu kaņavīrus no mājām izvilka.

Pēc pāris stundām sekoja nākošais ienaidnieka uzbrukums ar stipru artilērijas sagatavošanu. Tam sekoja 7. rotas, ltn. Šmita vadībā, pretuzbrukums un Vanagu atgūšana. Tā tas turpinājās vairākas reizes.

Kaujās viņu atkal ievaino. Nonāk Stendē slimnīcā. Kad viņu grib evakuēt uz Vāciju, no transporta izbēg un februāra beigās ierodas divīzijas stābā, možs un spirts. Esot salāpīts, tikai redzēt gandrīz nevarot, draugus pazīstot tikai pēc balss. Īsu laiku tomēr tiek uz frontes pirmajām līnijām, tad tomēr Ā. jābrauc ārstēties uz Liepāju.

Ar Dzelzkrusta Bruņinieka pakāpi viņu apbalvo 1945.g. 25. janvārī. Liepājā viņu ievieto kādā lazaretē, Rožu laukumā, kur darbojas kāds slavens vācu acu ārsts, kas Ādamsonu bija solījis operēt un saglābt redzi, bet ar noteikumu, ka pirms operācijas viņam 2 nedēļas pilnīgā mierā jāguļ gultā. Tas nu Miervaldim bija grūti paveicams, jo Liepājā draugu netrūka, kas viņu rītos savāca un vēlu naktī pārveda lazaretē. Tomēr viņš ticis operēts un redze ar operāciju uzlabojusies. Tālākā ārstēšana bija paredzēta Vācijā. Bet Ādamsons no Kurzemes negribēja šķirties.

Vltn. Vikmanis raksta: „vēl pirms kapitulācijas norunājām ar Ā. un pāris citiem turēties kopā. Dienu pirms kapitulācijas mums radās cerība nokļūt ar motorlaivu uz Zviedriju. Bija norunāta vieta, kur satikties, kur būs laiva. Lūdzu Ā., lai uzturas novietojumā, Āpšu ielā. Kad tuvojās laiks doties uz sapulcēšanos vietu, Ā. no mītnes bija pazudis. Meklēju viņu Liepājas slimnīcā, kur bijām pavadījuši pāris patīkamus vakarus, pie kopējām paziņām, bet nekur viņu neatradu. Tā Ādamsonu vairs nesatiku“.

Viņu 8. maijā vēl meklējis 19. div. mācītājs V. Voitkus, vltn. O. Vinklers, kuŗu ceļā uz ostu smagi ievaino un ir spiests palikt Liepājā, kapt. Spāde, bet arī viņu nav atraduši.

Kapt. Ādamsonu raksturo kāda noklausīta saruna ar btl. komandieri. Btl. komandieris: „vai tu savu iebrukumu iztīrīji?“ Ādamsona atbilde: „vēl nē!“ Btl. kom.: „cik tālu esi ticis?“ Ā.: „drīz būs kārtībā. Pašreiz gūstekņi met ārā no grāvjiem krievu liķus“. Ādamsons runāja aprauti, lakoniski.

Kapt. M. Ādamsons Kurzemes cīņu laikā

„Sastapu Ādamsonu ap 10. maiju pēc kapitulācijas gūstekņu savākšanas nometnē starp Auci un Bēni. Ādamsons sevi neslēpa, bet bija pilnā uniformā. Viņš neslēpa arī savas krievu un citu valodu zināšanas. Starp gūstekņiem atradās arī ģen. Šulcs, kādreizējais Latvijas armijas artilerists. Daļa 19. divīzijas vīru mēģināja cieši turēties ap Ādamsonu, un tā liela grupa viņu nonāca Kolas niķeļa raktuvēs. Ādamsonu tur nozīmēja par brigadierī. Viņš, neskatoties uz smagi bojāto redzi, strādājis nakts maiņā. Ādamsons nometnes iekšējā dzīvē bijis visu atzīta autoritāte.

(Neparasta likās kārtība, ka virsnieki bijuši nometnē kopā ar zemākām pakāpēm, bet bij. ziņnesis pastāvēja, ka tas tā tiešām bijis.) Pārējie ieslodzītie Ādamsonu apbrīnojuši viņa dzelzainās gribas un izturības dēļ. Kopā ar trim citiem, viņš 1947./48.g. ziemā izdarījis bēgšanas mēģinājumu, bet noķerts tuvu Somijas robežai.

Pēc atvešanas atpakaļ uz nometni, viņš esot izcietis smagu sodu un citus pazemojumus. Pēc kāda laika atkal norīkots darbā, bet šoreiz virszemē.

Kapt. Miervaldis Ādamsons pārsūtīts uz Murmanku, spaidu darbu nometni, bet pēc bēgšanas mēģinājuma notiesāts uz nāvi. Nāves sods nav izpildīts uz vietas, kā tas bijis pavēlēts, bet pa etapu caur Ļeningradu, Tallinu, pārvests 23.6.46. uz Rīgu, kur 23.8.46. nošauts.

Fragments no Andreja Iksena poemas

MAROKAS BAIGAIS

(Varonības simbola Miervalža Ādamsona piemiņai)

*Kaut kur aiz Ladogas ir tundra,
kur zeme atkust neiespēj.
Tur tekā polārlapsa mundra
un vējš sniega pārslas sēj.
Aug kropli bērzi, sīkas priedes,
un mijas reto zvēru sliedes,
un apkārt saltais stingums klus'—
tur Ādamsona kauli dus...
Spīd acu dobumi bez kvēles,
kas vienmēr visur kvēli bij,—
tur tundras putniņš lizdu vij.—
Un blāzma šūpo staru strēles...
Kāds varoņmūžs tur mūžos grimst,
kas leģendās no jauna dzimst...*

1956.g. jūlijā—septembrī
Austrālijā

Kā raksta viņa dzīvesbiedre Katrīne, kas dzīvo ASV, Miervaldis Ādamsons bijis, lai cik tas savādi neizliktos, ļoti maigas dabas cilvēks. Viņa atceras, ka 1944. gada patīkamā pavasara vakarā ejot abiem Rīgā pa Brīvības bulvāri, apstājoties Miervaldis jūsmojis par skaisto Rīgu, teikdams, ka Rīga ir skaistākā pilsēta un Latvija skaistākā zeme pasaulē un to nevar atdot svešiem. Lielas asaras ritējušas pa viņa vaigiem!

Tāpat ļoti svarīga viņam ir bijusi ģimene. Katrīnei bijis jāapsola, ka nekad vairs neprecēšoties, ja viņš no kaŗa nepārnāktu un dzīva ar bērniem krieviem rokās nedoŗoties. Tam viņš atstājis 2 rokas granātas.

Tā vienreiz Miervaldim vajadzējis viņas tēvam palīdzēt nokaut cūku, bet viņš to nav varējis.

Pirms braukšanas uz fronti vienmēr abi gājuŗi baznīcā. Katrīne atkārtoti uzveŗ, ka viņa pazīst citu Miervaldi nekā kaŗavīri.

Tā liekas, ka aiz dēkaŗņa robustās čaulas slēpās jūtīga sirds. M. Ādamsonam palika dēls Andis, dzimis 1943.g. 2. febr., kas dzīvo ASV.

Roberts Ancāns

Roberts Ancāns dzimis 1919. gada 11. novembrī, Tilžas pagastā, lauksaimnieka ģimenē. Beidzis vietējo brāļu Skrindu pamatskolu. Vienu gadu gājis Aglonas ģimnazijā, tad pārgājis uz Kārsavas pilsētas ģimnaziju, ko beidz 1938. gadā. Tā paša gada rudenī uzsācis studijas Latvijas universitātes tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē. Pievienojies studentu korporācijai Lacuania.

1939. gada rudenī brīvprātīgi iestājies Latvijas armijā. Pēc boļševiku padzīšanas sākas aktīva cīņa latviešu vienībās. R. Ancāns jau 1941. g. oktobrī ar 16. Zemgales bataljonu, kā vada seržants izbrauc uz Austrumu fronti, kur sekojošā ziemā viņu ievaino.

Pēc izveseļošanās viņu sūta uz virsnieku kursiem Bolderājā, pēc kuŗu beigšanas 1942. gada vasarā viņu paaugstina par leitnantu.

Piedalījies kaujās pie Ļeņingradas, Ostrovas un Kurzemes cietoksnī.

1944. gada Ziemassvētku kaujās komandē divīzijas kaujas skolu, kas viņa vadībā pie Dirbām izcīna smagas kaujas, nonākot pilnīgā ielenkumā. Te kopā ar 2. Art. P.7. baterijas komandieri vltņ. Eglāju, ltn. Ancāns, pilnīgi ielenkts ar saviem vīriem divas diennaktis atvairā visus uzbrukumus. Vienība 3 dienās iznīcina 14 tankus un nodara ienaidniekam smagus zaudējumus. Ar triecienlielgabalu palīdzību izdodas pārraut ielenkumu. Triecienlielgabali izved ievainotos. Vltņ. Eglājs izklūst ar baterijas atlikumu. No 180 vīriem pie savējiem izlaužas vairs tikai 35. Pārējie visi ievainoti, kuņģus izved ar triecienlielgabaliem. Daudz kritušo.

Par šo kauju R. Ancāns saņem I šķiras Dzelzkrustu un Bruņinieka krustu 1945. g. 25. janvārī un paaugstinājumu virsleitnanta dienesta pakāpē.

1945. gada februārī organizējoties Nacionālai komitejai Ancānu izrauga par vienu no 19. divīzijas delegātiem.

Pēc vēlreizēja ievainojuma 6. Kurzemes lielkaujā aprīļa mēnesī A. nonāk Liepājā, no kuņģenes viņam 8. maijā izdodas izbraukt uz Vāciju.

Pēc kaŗa bijis administrātors Neuburgas invalidu pārskološanas centrā, vēlāk pārceļas uz dzīvi Augsburgā, kur nodibina ģimenes dzīvi.

No pirmajām dienām pieslēdzas DV organizācijai, ieņemdams atbildīgus amatus zemes un centrālajā valdē. Kopā ar Ž. Butku un V. Reimani atrod Bērzaini.

Pēc domstarpībām ar DV R. Vācijas valdi sāk organizēt Latviešu kaŗa invalidu apvienību, kuŗa arī 1955. gadā Hamburgā nodibinājas, kļūdam par tās pirmo valdes priekšsēdi.

1955. gada beigās ieceļo ASV, kur turpina organizēt LKIA. Viņa nopelns ieskaitāmi apvienības īpašuma „Rota“ iegāde un Brāļu kapu izveidošana.

1982. gada 1. janvārī Ņujorkā piepulcējās aizsaules kaŗotāju pulkiem. Nelaiķi pēdējā gaitā 5. janvārī izvadīja dekāns A. Justs, māc. R. Zariņš. Sēru aktā laicīgo daļu vadīja L. Apelis. Atvadu sveicienus teica: J. Vilcāns (Lacuania), V. Ģeģeris (LKIA), A. Braunfelds (DV), V. Vanaģelis (katoļu draudze un Virsnieku apv-ba), J. Zikmanis (DV apv-ba Klīvlandē), O. Perro (Dzelzkrusta apv-ba), J. Ozoliņš un E. Kerno. Apbedīts Brāļu kapos.

Alfrēds Riekstiņš

Leitnants Alfrēds Riekstiņš

Ltn. Alfrēds Riekstiņš dzimis 1913. gada 30. janvārī, Tukuma apriņķī, Matkules pagastā.

Savu māti Mariju Riekstiņš zaudē jau 1. pasaules kara laikā, atstājot divus dēlus — Alfrēdu un Frici. Tēvs Paulis piedalījies atbrīvošanas cīņās, sevišķi bermontiešu sakāvē un Rīgas aizstāvēšanā. Pēc kara tēvs apprecas otrreiz. Šajā laulībā ir dēls Jēkabs, dzimis 1920. gadā, Alfrēda pusbrālis. Tēvs visu mūžu strādā kā kuļmašīnas vadītājs un vietējā kokzāģētavā.

Alfrēdam jau mašā bērnībā jāiepazīstas ar ganu gaitām, lai varētu nobeigt vietējo pamatskolu. Dienējot Latvijas armijā obligāto kara dienestu, beidz instruktoru rotu un iegūst kaprāja pakāpi. Pēc dienesta strādā sava radnieka Lagzdiņa saimniecībā „Dreimaņos“, dažus km. no Sabiles. Nodarbojas ar sportu, skrien vidējās

distances. „Baigajā gadā“ slēpjas dažādās vietās, kādu laiku arī mežā.

1942. gadā piesakās brīvprātīgi cīņā pret boļševismu. Sākumā cīnās 24. Talsu btl. pie Ļeņingradas, tad 2. brigādes 2. pulkā Volčovā, ko komandē plkv. Lobe. Jau Volčovā tiek apbalvots ar II un I šķiras Dzelzkrustiem. Ar pulku pārstaigā Vidzemes kaujas—pie Cescvaines, Mores. Šai laikā tiek pārskaitīts uz 19. divīzijas fizilieru btl., ko komandē maj. Laumanis.

Kapr. Riekstiņš ir vienmēr drošsirdības paraugs, izlūkošanas un triecienu pasākumu dalībnieks un vadītājs. Paļāvība Dievam viņu vienmēr pavadīja kaujās (krustiņš uz krūtīm un bībeles attiecīgie vārdi viņam vienmēr bija klāt). Viņš esot arī bijis tas, kuŗš kaujās kritušiem rotas vīriem skaitījis pēdējo lūgšanu.

Ar fizilieru (izlūku) btl. Riekstiņš nonāk Kurzemes frontē. 1945. gada 16. februārī pie Augstkalnu mājām ar savu vadu apturēja kādu krievu triecienvienību, kas pa radušos spraugu mēģināja nokļūt mūsu aizmugurē. Tuvcīņā izdevās krievus atspiest. Pēc rotas komandieŗa ievainošanas kapr. Riekstiņš pārņēma rotas vadību. Pēc tam fizilieru btl. 1. rota virzījās uz Vamžiem, lai nosprostotu tur radušos spraugu. Rotā no 136 vīriem bija palikuŗi 45.

Naktī no 16. uz 17. februārī trieciengrupa 25 vīru sastāvā Riekstiņa vadībā devās uz Augstkalniem, ko trieciņā ieņēma, bet nespēja noturēt un grupa atgriezās izejpozīcijās.

16. mārtā Riekstiņš vadīdams trieciņā nelielu izlūku grupu, uz pašiniciātvī atgūst tās dienas rītā zaudēto pozīciju un atjauno btl. fronti. Par to viņu, jau no seržanta, 1945. g. 22. aprīlī paaugstina par leitnantu un apbalvo ar Bruņinieka pakāpes dzelzkrustu.

Ltn. Riekstiņam 9. maijā, kapitulācijas laikā, ar kādu laivu, kuŗā ir latvieŗu un vācu kuŗavīri no Pāvilstas izdodas izbraukt uz Zviedriju. Laiva sākumā dodas uz Gotlandi, bet no turienes to zviedri novirza uz Kalmāras ostu Olandes salā. Bez kuŗavīriem laivā ir arī vairāki latvieŗu sabiedriskie darbinieki. Pateicoties U. Ģērmaņa ātrai rīcībai latvieŗu kuŗavīrus neintervē, līdz ar to izglābjot viņus no vēlākās izdošanas krieviem.

No Kalmāras Riekstiņš līdz ar vairākiem cīņu biedriem, arī U. Ģērmani, aizbrauc uz Vermlandi mežu darbos, kur strādāja vairāk par gadu. Vēlāk pārcēlās uz Gēteborgu, kur ir viens no DV

Gēteborgas nod. dibinātājiem un bija pirmais nod. valdes priekšsēdis.

U. Ģērmanis atceras Riekstiņu: „Alfrēds bija vidēja auguma, kalsns, šauru seju un palsiem, paplāniem matiem. Viņa ārienē nebija nekāda brašuma vai kaujinieciskuma. Bet, ja pārrunu brīžos gadījās ieskatīties viņa palaikam piemiegtajās acīs, tad daudz kas kļuva saprotamāks. Tur reizēm atplaiksnījās tāds vēss un zilgans tērauds, kas, šķiet, nepazina ne žēlabas, ne žēlastību. Alfrēdam bija grūti samierināties ar miera laika dzīvi, jo viņš bija un palika kaujinieks.“

Sākuma dzīvei nekas netrūkst Zviedrijas labklājībā, bet Riekstiņu tas neapmierina. Domas par Kurzemi, par tur palikušiem, kas padoti visneģēlīgākajām okupantu varmācībām, neliek mieru. Jau Vermlandes mežos sāk plānot — kā varētu palīdzēt tautai, saviem cīņu biedriem — tur pāri jūrai. Drīz vien nožēlo, ka steigā atstājis Kurzemes krastu.

Rietumnieki ar katru dienu vairāk atklāj boļševisma īsto seju. Sākās t.s. „aukstaī kaŗš“. Amerikāņu, angļu slepenie dienesti meklē brīvprātīgos darbībai ienaidnieka aīzmugurē. Drīz arī Riekstiņš ir viņu rīndās. Sākas apmācības, trenīņi, iepazīstīnāšana ar padomju apstākļiem. Pēc rūpīgas sagatavošanās vīrus nogādā ar lidmašīnām vai laivām okupētās zemēs. Riekstiņš nebija vienīgais, kas aizgāja šo ceļu. Bijuši vairāki desmiti, varbūt simti, bet īsto skaitli laikam nekad nevarēs noskaidrot. Vairums viņu aizgāja bojā nodevību un citu apstākļu dēļ. Tikai retais atgriezās. Bet Riekstiņš nedomā par briesmām, viņa domas ir tikai par nokļūšanu dzimtenē, cīnīties par tās atbrīvošanu no okupantien.

1951. gadā Riekstiņš pazūd no savas dzīves vietās Zviedrijā. Palikusi tikai zīmīte, lai viņu nemeklē. Seko apmācības Vācijā, Bavārijā. Angļu izlūkdiēnestā, pie tam vadošā amatā, tai laikā jau strādā spiegs Filbijs, arī citur ir padomju spiegi. Pirmā lietuviešu sūtītā grupa jau iznīcināta. Tas tomēr nekavē Riekstiņu palikt pie sava nodoma.

Amerikāņi katram pēc atgriešanās paredz lielas naudas prēmijas. Riekstiņš savu novēl DV organizācijai.

Tā 1952. gada 30. augustā vīrs mežaina Kurzemes rajona no lidmašīnas nometa 3 latviešu vīrus. Jau pēc nolaišanās viens noklīst. Riekstiņš ar otru dodas uz „Dreimaņu“ mājām Sabiles tuvumā, kur dzīvo viņa tuvs radinieks. Bet padomju izlūkdiēnests caur saviem

spiegiem jau informēts par šo akciju. Visur valda trauksme, visās malās ir posteņi, brīdināti civiliedzīvotāji. Riekstiņš ar savu biedru apmetas „Dreimaņu“ māju šķūnī. Ar kāda ziņotāja — nodevēja ziņu viņus pēc dažām dienām te pārsteidz kāda čekas vienība. Biedrs padodas, bet ne Riekstiņš. Tikai tad, kad viņš izšāvis visas aptveres, nolikvidējis 6—7 aplencējus, dodas uz sētas vidū esošo aku, pārkož ciankālija kapsulu. Tas notiek 1952. gada 11. septembrī, Abavas pag. „Dreimaņu“ māju pagalmā.

Ltn. Alfrēda Riekstiņa piemiņas plāksne Abavas pag. „Dreimaņos” dažus km. no Sabiles.

Sai vietā DV Talsu nodaļa uzcēlusi un 1992. gada 12. septembrī iesvētīta ltn. Riekstiņa piemiņas zīme.

Piemīņas plāksni iesvētīja bij. 15. divīzijas leģionārs māc. Paegleskalns 1992. g. 12. septembrī. Iesvētes brīdī ieradās ap 200 personas, goda sardzē stāvēja zemessargi. Aizmugurē pa kreisi redzamas šķūņa drupas, kur Riekstiņš izcīnīja savu pēdējo kauju.

A. Riekstiņa tēvam nākošajā dienā Kandavā vajadzējis apliecināt, ka kritušais ir viņa dēls Alfrēds. „Alfrēds izskatījās kā dzīvs un es apliecināju, ka tas ir mans dēls“ stāstījis tēvs savam jaunākajam dēlam Jēkabam, piekodinādams, lai par to nevienam nestāsta. Toreiz bija jāklusē. Tikai viņa kapa vieta līdz šai dienai vēl nav zināma. Viņa pusbrālis apņēmies to sameklēt. Tā varētu būt Kandavā, kādā gravā netālu no baznīcas un kapsētas, jo tur pēc kandaviešu ziņām esot aprakti vairāki nošautie nacionālie partizāni.

Alberts Eglītis, Riekstiņa kaļa biedrs, saka:

„Kā viņš (Riekstiņš) vispāri bija ticis pie tāda spēka, ka pat „Dreimaņos“ aiziedams nāvē, bija iznācis vēl pretī saviem gūstītājiem paskatīties viņu vaigos. To nevar atminēt, ne pateikt, tas vienkārši bija šī godīgā vīra noslēpums, viņa iekšējā gaisma“.

Roberts Gaigals

Virsleitnants Roberts Gaigals dzimis 1913. gada 16. martā kā septītais bērns, 10 bērnu ģimenē Krievijā, Tveras rajonā, kur tēvs strādāja kā mežzinis.

Revolūcijas laikā, apstākļiem pasliktinoties, ģimene pārceļas uz Sibīriju, kur tēvs nopērk māju un ģimene nodzīvo līdz 1924. gadam. Ģimenei līdz uz Sibīriju brauc mātes māsa ar savu mazgadīgo dēlu Pēteri Krūmiņu. Viņas vecākais dēls vltn. Jānis Krūmiņš, kuŗš bija cīnījies strēlniekos Nāves salā un Ložmetēju kalnā, vēlāk pievienojās Kolčaka armijai. Ap 1919. gadu vltn. Krūmiņš viesojās pie mātes un šai laikā tika ievīlināts un noslepkavots no komūnistu bandītiem.

Šis notikums Robertam Gaigalam un brālīm Leonīdam ir palicis dziļi atmiņā.

Kad tēvs bija noskaidrojis atgriešanās iespējas uz Latviju, ģimene 1924.g. aprīlī uzsāka ceļu uz dzimteni. Ceļā devās māte ar 5 mazgadīgiem bērniem (3 bija miruši, citi precējušies un palika Sibīrijā). Oficiālas atļaujas robežas šķērsošanai vairs nevarēja dabūt, bija jāuzpērk krievu robežsargi ar beidzamo atlikušo mantu. Ģimene slapstījās trīs diennaktis pa purvu, līdz kādi izpalīdzīgi robežsargi pārveda pāri pārplūdušai robežuvei, abus mazākos — Robertu un Leonīdu pārnesot uz muguras.

Kad ģimene ieradās Latvijā, pirmā apmešanās vieta bija Jumurdas pag. Sarkangalvju krogs, kur dzīvoja vecmāmiņa un kuŗa pa kuŗa laiku nebija no Latvijas izbraukusi.

Te sākās Roberta ganu un arī skolas gaitas. Pirmie četri gadi Jumurdas pamatskolā, bet piektā un sestā klase Ērgļu pamatskolā. Pēc pamatskolas beigšanas Roberts ar Leonīdu apmeklē Varakļānu ģimnaziju, kur brālēns Pēteris Krūmiņš strādāja kā mežziņa palīgs. Tomēr Varakļānu ģimnaziju neizdevās nobeigt, jo materiālie apstākļi bija slikti. Abi brāļi atgriezās Jumurdā. Tiesme pēc izglītības tomēr bija liela un abi brāļi, kuŗu gadu starpība bija tikai 2 gadi, nākamajā rudenī devās uz Rīgu, kur pa dienu strādāja un vakaros apmeklēja Viļa Olava komercskolu. Jaunākais brālīis saslimst un izbeidz skolas gaitas, bet Roberts nobeidz V. Olava komercskolu, iziet obligāto kuŗa dienestu 9. Rēzeknes kājnieku pulkā un iestājas Latvijas kuŗa skolā, ko beidz 1940. gadā.

Kaŗam sākoties Roberts atrodas Ogrē. No Ogres latvieŗu kaŗavīri un virsnieki tiek vesti ar vilcienu uz Pad. Savienību, no kuŗa Roberts kādā līkumā izbēg un dodas atpakaļ uz Jumurdu, kur sagaida vācieŗu ienākŗšanu.

Vācu okupācijas laika sākumā Roberts strādā kādā tirdzniecības uzņēmumā Rīgā.

1943. gada sākumā Gaigals piesakās brīvprātīgi Latvieŗu leģionā, teikdams: „Ja jau kareivji tiek iesaukti, tad arī mums virsniekiem ir jāiet cīnīties pret ienīsto ienaidnieku”.

Kaŗŗ viņu sākumā noved Ņeņingradas frontē, tam seko Volchova —1.P. III Btl.

Vln. Roberts Gaigals pēc atgrieŗšanās Latvijā 1960. gados

Atkāpjoties no Volchovas tiek ievainots pirmo reizi. Otru reizi pie Lubānas un Kurzemes Ziemassvētku kaujās — trešo reizi, jau smagāk. Kurzemē cīnās 42.P. II Btl., kur komandē rotu.

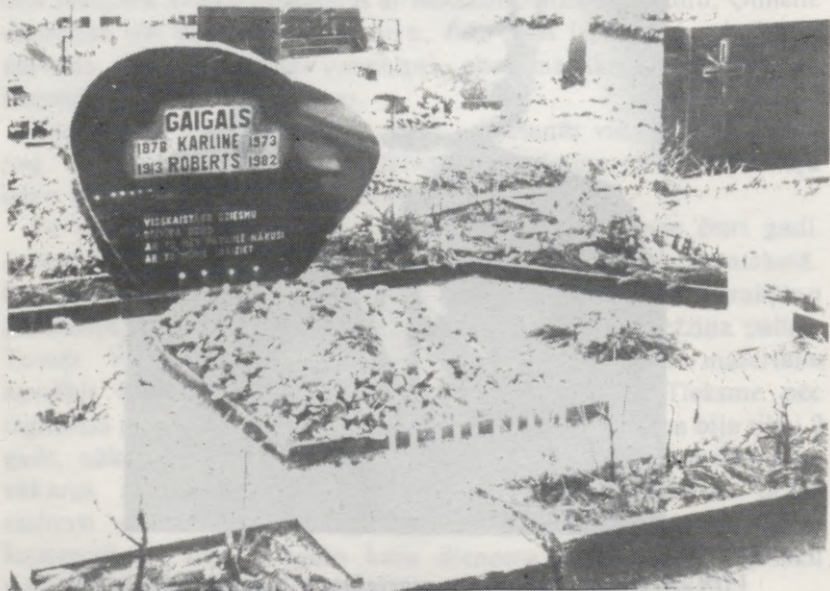
Pēc pēdējā ievainojuma ārstējas Stendes slimnīcā, kur tuvumā atrodas arī viņa sieva ar mazo dēlu Rolandu. Normāli ar šo ievainojumu G. vajadzēja braukt uz Vāciju, bet uz paša vēlēšanos, lai tikai paliktu ģimenes tuvumā, paliek Kurzemē.

Roberts Gaigals pēc atveseļošanās izcīna visas smagās kaujas Kurzemē. 1945. gada 5. maijā tiek apbalvots ar Bruņinieka krustu, ko gan vairs nesaņem.

Pēc kapitulācijas nonāk boļševiku gūstā, no kuŗa atgriežas 1954. gada vasarā. Pēc viņa paŗa izteicieniem „sodu“ izcieŗ Magadanā. Izsūtījumā strādā kā virpotājs, frēzētājs, ko turpina darīt arī pēc atgrieŗšanās Rīgā, rūpnīcā „Metaltehnika“.

Kaŗa laika laulība starplaikā izjukusi. Gaigals apprecas otrreiz. Œai laulībā 1957. gadā piedzimst meita Ingrīda, kas beigusi augstskolu, precējusies un audzina 2 bērnus.

Vltn. Roberts Gaigals mīra 1982. g. 15. aprīlī ar vēzi. Apglabāts Rīgā, Miķeļa kapos, blakus mātei.

Vltn. Roberta Gaigala kapa vieta, blakus mātei, Miķeļa kapos, Rīgā

Viņa sieva raksta: „Atvadīties no Roberta bija atnākuši darba biedri, radi, paziņas, kaŗa draugi un pat 6 komercskolas biedri, ap 140 personu. Bēru mielastā, kas notika „Sparta“ kafejnīcā bija daudz runu no kaŗa draugiem, darba un skolas biedriem. Bērēs bija arī Roberta pirmā sieva Velta ar dēlu Rolandu”.

1983.gadā mirušo piemiņas dienā uzstādīts kapa pieminekļis ar uzrakstu:

„Visaugstāko dziesmu brīvība dzied.

Ar to mēs pasaulē nākuši,

Ar to mums jāaiziet.

Nikolajs Galdiņš

Plkv.-ltņ. Nikolajs Galdiņš kapt. dienesta pakāpē P. stābā

Dzimis 1902. gada 9. oktobrī Rīgā, N. Galdiņš 1919. gada 12. jūlijā brīvprātīgi iestājies Latvijas armijā un piedalījies Atbrīvošanas karā. Pēc kara iestājies Latvijas kara skolā, kuŗu beidz 1924. gadā un viņu iedala 4. Valmieras kājnieku pulkā. Beidz arī Latvijas armijas Augstāko kara skolu un pāriet Latvijas armijas stāba dienestā. Sasniedz kapteiņa dienesta pakāpi.

Pasniedz arī militāro apmācību 1938./39. gados 2. Rīgas pilsētas ģimnazijā. Kāds šīs ģimnazijas skolnieks viņu atceras kā elegantu virsnieku, vienmēr smaidīgu un labā omā, smēķējis ārzemju cigaretes speciālā iemutē.

Pēc Latvijas armijas likvidēšanas ir īsu laiku arī 24. teritoriālā korpusa 181. divīzijas 195. strēlnieku pulkā.

N. Galdiņam bija arī brālis, kuŗu deportēja uz Pad. savienību.

1942. gada oktobrī iestājās brīvprātīgo vienībās un kļūst Annas ielas stābā par administratīvās daļas priekšnieku.

Nodibinoties Latviešu leģionam 1943. gada pavasarī dodas uz Ļeņingradas fronti un kļūst leģiona 1. pulka (plkv. Veisa) adjutans. Ļeņingradas frontē 1. Pulks (39.) saformējas no pirmajiem trijiem Btl. kas tai laikā atrodas šai frontē: 21., 19. un 16.

Pēc īsajām apmācībām ar jaunajiem ieročiem, ietērpsanas vācu uniformās, pulks pirmajās 1943. gada maija dienās dodas uz Volchovu. Te sākas arī kapt. Galdiņa frontes gaitas, kaut arī tikai P. stābā.

Maj. Galdiņš ar Pulka adjutantu vlt. Lūkinu Kurzemes frontē.

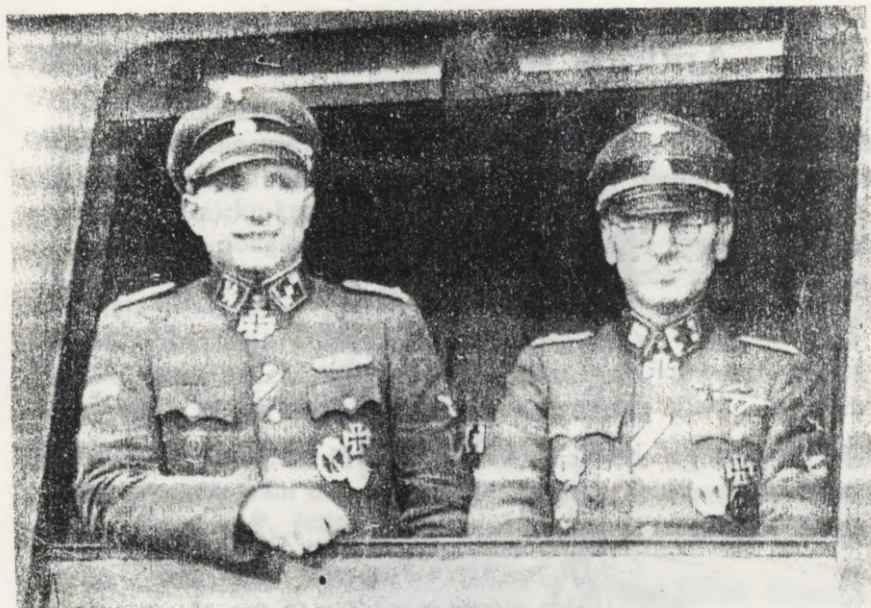
Kad 1943. gada oktobrī krīt 1.P. III Btl. komandieris kapt. Šnēbergs, plkv. Veiss ieceļ kapt. Galdiņu par šī Btl. komandieri.

1943.g. novembrī plkv. Veisu ieceļ par 2. latviešu brigādes kājnieku priekšnieku un viņa vietā par 1.P. komandieri stājas pltn. Aperāts, kuŗš drīz saslimst un P. komandēšanu pārņem maj. Kociņš. Sākoties 1944. gada janvārī atkāpšanas no Volchovas arī maj. Kociņš saslimst un P. komandēšanu pārņem vecākais dienesta pakāpē no Btl. komandieriem — kapt. Galdiņš, kuŗu drīz vien paaugstina majora dienesta pakāpē.

Kopā ar Pulku izstaigājis visas tālākās kauju gaitas gan 2. brigādē, vēlāk 19. divīzijā, apbalvots ar II un I šķiras Dzelzkrustiem, vēlāk arī vācu krustu zeltā, maj. Galdiņš nonāk Kurzemes frontē.

Par 42. P. izcilām cīņām 1944. g. Ziemsvētku kaujās un 1945. g. 5. janvāra sekmīgo pretuzbrukumu, starplaikā jau paaugstināto pltn. N. Galdiņu, 1945. g. 25. janv. apbalvo ar Bruņinieka pakāpes dzelzkrustu

Vltn. Ancāns ar pltn. Galdiņu ceļā uz Podsdamu

Pltn. Galdiņš bija arī Nacionālās padomes loceklis un kopā ar vltn. Ancānu ieradās 1945. gada 20. februārī uz dibināšanas sapulci Potsdamā. Šai sapulcē N. Galdiņš pieprasījis, lai LNP būtu tikai kaŗavīri, kam pretojies ģen. Bangerskis.

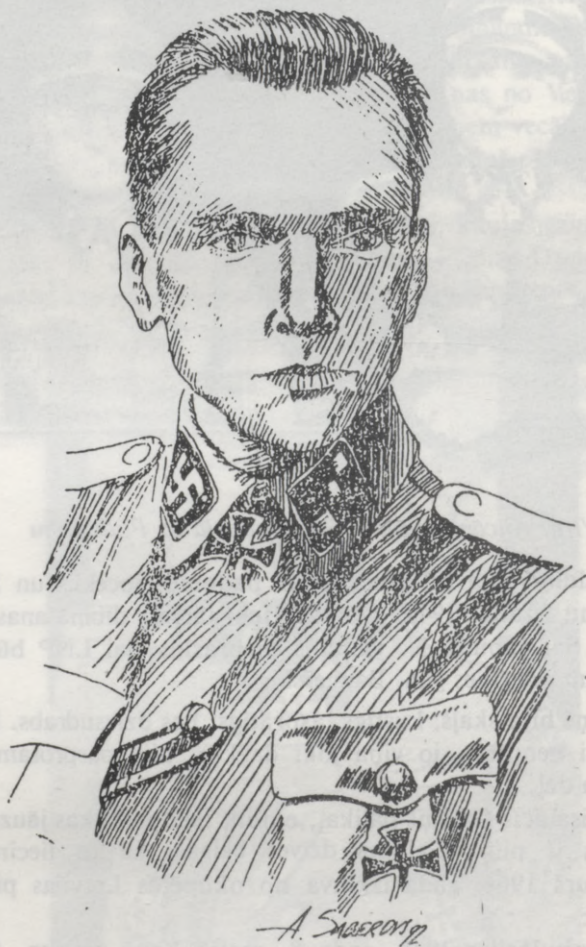
N. Galdiņš bija skaļš, kustīgs, asprātīgs, īsts dzīvsudrabs. Kaŗavīri viņu sevišķi nemīlēja, jo viņa joki dažkārt bija pārprotami, tāpat citu iemeslu dēļ.

Plkv. Veisa acīs Galdiņš palika „enfant terrible“, kas jāuzmana.

Traģiskas ir pltn. Galdiņa dzīves beigas, kā to liecina vltn. Grigālis, kurš 1966. gadā izkļuva no okupētās Latvijas pie savas sievas ASV:

„Pēc kapitulācijas 1945. gada 8. maijā kopā ar pltn. Galdiņu nonācu gūstekņu nometnē Slokā. Pēc dažām dienām no Rīgas ieradās čekisti un N. Galdiņu aizveda uz pratināšanu. N. Galdiņš atvadījās no mums visiem teikdams, ka diez vai vairs redzēsimies. Kad es 1955. gadā atgriezies no padomju gūsta satiku Galdiņa kundzi, viņa man stāstīja, ka viņas vīrs jau 1945. gadā no Ļeņingradas kaŗa tribunāla notiesāts uz nāvi un sods nekavējoši arī izpildīts.”

Andrejs Roberts Freimanis

Vltn. Andreja Roberta Freimaņa portrets

Vltn. Andrejs—Roberts Freimanis dzimis 1914. g. 21. decembrī Liepājas apr., Grobiņu pag. „Riežnieku“ mājās.

Pirmās skolas gaitas risinās Liepājā, Rūdolfa Blaumaņa pamatskolā. Pēc tam turpinājas Liepājas komercskolā.

Pēc skolas beigšanas strādā „Turībā“, sākumā par pārdevēju, vēlāk noliktavas pārzini.

1936. gadā uzsāk kaŗavīra gaitas 2. Ventspils kājnieku pulkā, kur kādu laiku viņa vada komandieris ir ltn. Ernests Laumanis. Pulkā beidz instruktoru rotu, virsniek vietniek kursus Daugavpilī, vēlāk arī rezerves virsnieku kursus, iegūstot leitnanta dienesta pakāpi.

Beidzoties obligātajam kaŗa dienestam Andr. Freimanis strādā Rīgas centrālajā „Turības“ bazē, kur pilda preču sadales nodaļas vadītāja pienākumus. Šāda veida darbu Freimanis strādā arī Baigajā un vācu okupācijas laikā.

1942. gada rudenī Andrejs Freimanis noslēdz mūža draudzību ar savu darba kollēģi Noru.

1943. gada aprīlī Freimani iesauc Latviešu leģionā. Pēc pāris mēnešu apmācībām dzimtenē Fr. jādodas uz Volchovas fronti, kur viņu iedala 39.P. (vēlākais 42.P.) 13. rotā kā vada komandieri. Piedalās Alkazāra smagajās kaujās.

No Volchovas viņu aizsūta uz 3 mēnešu kursiem Polijā, Zamoščā, netālu no Lublinas, kur apgūst zināšanas kā rīkoties ar zirgiem un kaŗa saimniecību. Viņa ekonomiskās zināšanas ir pamatā šim komandējumam.

Pēc kursu sekmīgas beigšanas Andrejs Freimanis atgriežas Rīgā un viņu ieceļ par 44. P. II Btl. (kapt. Vilka) atjutantu. 44.P. tika no jauna saformēts Rīgā. 1933. gada marta vidū pulku iesaista kaujās pie Veļikajas. A. Freimana vienība cīnās pie augstienes 93,4, kur Fr. apbalvo ar 2. šķiras Dzelzkrustu.

Pēc 13. Rt. komandieŗa ltn. Skurbes krišanas ltn. Freimani ieceļ par šīs rotas komandieri, kuŗā jāpārzina ne tikai liels skaits zirgu, bet arī dažāda veida smagie ieroči un municija. Šo 13. Rt. 44. P. sastāvā Fr. komandē līdz kaŗa beigām.

Cauri Opočkai seko atkāpšanās uz Latviju: Lubāna, Madona, Ērgļi, More. 13. Rt. jāgādā, lai pulks vienmēr būtu laikus apgādāts ar municiju.

Vēl Vidzemes pusē ltn. Freimani apbalvo ar 1. šķiras Dzelzkrustu un paagustina vltn. dienesa pakāpē.

11. oktobra naktī ar savu vienību Fr. atstāj Vidzemi un dodas uz Kurzemi.

Neparasti, bet šai laikā vltņ. Freimanis saņem 2 ned. atvaļinājumu, lai Liepājā atvadītos no savas dzīvesbiedrenes, kas dodas un Vāciju. Šī ir viņu pēdējā tikšanās.

Seko Kurzemes cietokšņa smagās kaujas. 1945. gada 5. maijā vltņ. Freimanim piezvana no 19.Div. stāba, ka viņš apbalvots ar Bruņinieka pakāpes zelta krustu. Pašu ordeni un apliecību viņš vairs nesaņem. Rakstisku apliecinājumu par apbalvošanu viņam pēckaŗa posmā sagādā DV centrālā valde.

1945. gada 8. maijā pienāk pavēle Kurzemei kapitulēt. Vltņ. Freimaņa vienība tai laikā atradās Variebas apkārtnē. Arī viņam jāiet smagais gūsta ceļš, ko izcieš Piejūras apgabalā pie Klusā okeana, kas ir tālākais punkts — ostas pilsēta Soveckaja Garaņ. Tomēr Fr. laimējas atgriezties Latvijā jau 1946. gada novembrī.

Pēc atgriešanās dzimtenē strādā kā ekonomists. Kopš 1983. gada ir pensijā un savas dzīves gaitas vada Saldus raj. Lutriņos.

Andrejs Voldemars Reinholds

Pltn. Andrejs Voldemars Reinholds dzimis 1903. gada 23. jūnijā Bauskas apriņķī, 7 bērnu ģimenē. Tēvs bijis latviešu strēlnieks. No brāļiem Latviešu leģionā vēl dienējuši Mārtiņš (1909) un Arnolds (1923), kuŗš kritis frontē 1944. gadā.

A.V. Reinholds beidzis Bārbeles pamatskolu un 1923. gadā Bauskas vidusskolu, pēc tam iestājies Latvijas kaŗa skolā, ko beidz 1926. gadā kā viens no pirmajiem. Visi Latvijas armijā dienētie gadi pagājuši 9. Rēzeknes kājnieku pulkā. 1939. gadā viņu atvaļināja no Latvijas armijas, ne spēju, bet citas vainas dēļ. 1940. gadā atgriežas armijā, bet 1941. gada jūnijā to pamet.

No 1941. gada 5. jūlija līdz 24. septembrim ar Rīgas pašaisardzības dienesta vadu apsargājis Ķeguma spēkstaciju.

Bet jau 1945. gada 21. oktobrī ar 16. Zemgales bataljonu kā rotas komandieris izbrauc uz Austrumu fronti. Cīnījies Soļcu un Ilmeŗa ezera apkārtnē, stacijas Russas rajonā.

III bataljona virsnieku grupa Ļeņingradas frontē: no kr. btl. atjutants vltņ. Šeibelis, 3.— vltņ. Lauks, btl. komandieris maj. Kociņš, ltn. Ziedainis, vltņ. Juraidis, pol. kapt. Tellmann, pēdējais kapt. Reinholds

1942. gada maijā viņu paaugstina par kapteini. 1943. gada februārī 16. Zemgales bataljonu ieskaita Latviešu leģiona 2. brigādes 1. pulkā kā III bataljonu. Visām bataljona gaitām līdzīgs arī kpt. Reinholds.

Pārceļot 1. pulku uz Volchovas fronti, drīz vien kapt. Reinholds kļūst par III bataljona komandieri.

III btl. virsnieku grupa. 1. rindā no kr.—kapt. Puķe—Puķītis, kapt. Reinholds, māj. Kociņš, kapt. Reinholds, vlt. Rabenko, 2 rindā no kr.—ārsts-ltn. Krauklis, ltn. Ozoliņš, ltn. Salna, vlt. Reimanis, kar. Prāudiņš, ltn. Gruzis.

1944.g. 27. februārī Reinholdu apbalvo ar 1. šķiras Dzelzkrustu. Ar savu bataljonu izcīna kaujas pie Ostrovas, Opočkas, kur atkāpšanās cīņās viņu ievaino.

Frontē atgriezās pie Lubānas, kļūst par faktisko 1. pulka kaujas vienību komandieri, jo pulkā palikušas tikai 5 rotas. 1944. gada augusta beigās 1. pulkā izveido 2 bataljonus un Reinholdu ieceļ par I bataljona komandieri un sept. paaugstina par majoru.

Maj. Reinholds sevišķi izceļas Mores lielajā kaujā pie Kartūžu muižas, kurā ar savu bataljonu izcīna spīdošu uzvaru.

Ģen. Bangerskis frontes apmeklējumā. Pa kreisi no viņa maj. Reinholds

Vltn. Bērziņš bijis maj. Reinholda bataljonā no 1944. gada augusta un atceras viņu kā izcili drošsirdīgu virsnieku un komandieri, jo viņa padotībā izcīnījis kaujas pie Lubānas, Cescvaines, Mores un vairākas Kurzemē. Vienīgais ko viņam varbūt varētu pārmest — brīžiem nevajadzīgu riskēšanu ar savu dzīvību, dažreiz no tā ciešot padotajiem kā tas bija pie Zvejnieku mājām Kurzemē. Tā Bērziņš atceras kādu epizodi Kurzemē:

„Manā rotā bija izbīdīts uz priekšu priekšlaukā kāds postenis 3 vīru sastāvā, tuvu ienaidniekam, ne tālāk par 50—60 m no tā, Bērzbeķu muižas priekšā, kuŗu mainīja vai apgādāja ar nepieciešamo tikai naktīs. Uz to gan bija izvilīts telefona vads, bet aparāts bija apsegts ar deķi, lai zvanu nedzirdētu ienaidnieks. Kādā saulainā rītā maj. Reinholds ierodas pie manis un izsaka vēlēšanos posteni apmeklēt. Es mēģinu viņu atrunāt, ka dienā tas nav iespējams. Uz to neklausoties, tikai noprasot — vai tu krieviski proti? Kad atbildu ar jā „tad mums abiem nekas nevar notikt“. Te gan jāpiezīmē ar visu krievu valodas runāšanu, bijām jau vairākkārtīgi ievainoti.

Abi līdz postenim, pa klaju lauku, kuŗu citādi ienaidnieka snaiperi cītīgi uzmanīja, aizgājām. Tāpat stāvus ar posteni izrunājās maj. Reinholds un tik pat mierīgi atnācām atpakaļ uz meža malu, mūsu galveno līniju. Neatskanēja neviens šāviens. Laikam krievu posteņi gulēja?

Majors Reinholds Kurzemes frontē

Protams, ka tā bija lieka bravūra, bet par to manā rotā ilgi vēl runāja. Un Dievs pasargi, ja es Reinholdam nebūtu gājis līdzi! Tad būtu zaudējis viņa acīs katru prestīžu, jo viņa draudzību varēja iegūt tikai kaŗa laukā.“

Ltn. Preijers par maj. Reinholdu:

„Varētu nepieminēt nevienu, bet viņš bija jāpiemin. Neviens man neiestāstīs kāds bija Reinholds Kurzemē, sākot ar janvāri (45.). Nevienu pulka komandieri es kaujas laikā neesmu redzējis pie puikām, bet Reinholdu gan. Un te nav svarīgi, ka iesākumā viņš pāris reizes mani izsunīja, bet vēlāk kļuva viņa „tuvbrālis“ un draugs. Cik vispāri šim skarba rakstura cilvēkam draugu var būt. Ne vienmēr viņu cienīju, taču vēlāk un vēl tagad lepojos, ka biju viņa bataljona virsnieks.

Nav nekādas nozīmes tam 1969. g. 4. nov. „Cīņas“ rakstam, kurā viņš noliedza leģiona cīņas jēgu. „Viņiem jau bija visādi līdzekļi, kā varēja cilvēku piespiest tā runāt un rakstīt kā vajadzīgs. Es viņu tomēr apzīmēju par Kurzemes kaņavīru Nr. 1. Arvien jūtu viņu stāvam sev blakus, neredzamu blakus!”

Šīs grāmatas autoram 1992. gada jūnijā bija izdevība satikt vltņ.—ārstu Dr. Jāni Kraukli, 42. pulka ārstu un Reinholda tuvu draugu līdz pēdējām R. dzīves dienām, tad viņš pieminēja arī šo „Cīņas“ rakstu. Šis „Cīņā“ iespiestais raksts Reinholdam nolikts priekšā tikai pēc tam, kad tas jau bija iespiests laikrakstā. Materiāli nemi no Reinholda pratināšanas čekā.

Maj. Reinholds ar savu bataljonu izcīnījis visas Kurzemes lielkaujas.

Maj. Reinholds 1945. gada martā iecelts par 43. pulka komandieri un paaugstināts par pulkvedi—leitnantu.

1945. gada 9. maijā apbalvots ar Bruņinieka pakāpes dzelzkrustu. Pēc Vācijas kapitulācijas pltn. Reinholds ieročus nenolika, bet aizgāja mežā kopā ar maj. Ruku, vltņ. L. Vāgneru, leitnantiem V. Mitkovu, E. Liepiņu, Cīruli, kpr. Grietēnu u.c.

Kādā ieroču sadursmē iznīcināja 6 sarkanos partizānus (10.5.45.) Pēc šī notikuma R. no šīs grupas aizgāja un kopā ar kādu citu nelielu grupu 4 mēnešus dzīvoja mežā Kurzemē.

Pēc tam sagādājis mugursomu ar pārtiku un devies virzienā uz Vāciju. Ceļā tomēr notverts, vests smagajā mašīnā, braucot caur mežu uzbrucis sargiem un ložu pavadīts, bet neskārts, iebēdzis mežā. Pēc tam īsu laiku slepus dzīvojis pie brāļa sievas Tukumā, īslaicīgi ieradies arī pie tēva Bauskas apr., Kurmenes pag. Tožu mājās. Kautkāda veidā ieguvis dokumentus Taurkalnē, Daugavpilī ar svešu vārdu un atbraucis uz Rīgu, kur strādājis par kurinātāju un elektriķi fabrikā „Somdaris“. Ar kādas paziņas palīdzību pierakstās Rīgā, Peldu ielā 23.

Šai laikā saticies ar kaŗa biedriem — leitnantiem A. Zīli, T. Ābolu, A. Kadiķi, R. Lāci, vltņ. Kallīti u.c. Tiem uzticēdamies izstāsta par iegūtiem dokumentiem, kā viņu tagad sauc u.t.t.

1948. g. 8. jūlijā apcietina vltņ. Kallīti, kurš dzīvoja Rīgā arī ar viltotiem dokumentiem. Jāpieņem, ka Kallītis čekas pratināšanā nodod Reinholdu un citus, jo pēc tam apcietina kā Reinholdu, tā arī citus minētos kaŗavīrus.

1955. g. Gulagā. 1. no kr. pltn. Reinholds, viņam blakus
bij. Rīgas apr. p-ks Jānis Veide

1948. gadā laikā no 27.—28. decembrim Rīgā tiesāti 11 apsūdzētie —bij. kaŗavīri un daži viņu atbalstītāji.

A.V. Reinholdam piespriesti 25 gadi spaidu darbos ar 5 gadu tiesību zaudēšanu pēc soda izciešanas. Citiem soda mērs bijis 10—25 gadi. 1957. gadā, kad citus, dzīvi palikušos, sakarā ar amnestiju, atbrīvo, Reinholdam tikai sodu samazina uz 15 gadiem. Tomēr arī Reinholdu no Vorkutas nometnes atbrīvo 1958. gada 1. augustā. Sākumā strādā Pleskvā. Tad atgriežas uz Rīgu, kur dzīvo Laimes ielā 5, blakus Brīvdabas mūzejam. Te viņš nodzīvo vairāk kā 20 gadus. Strādā par elektriķi, visilgāk „Rīgas manufaktūrā“ — 9 gadus. Pensijā aiziet tikai 1977. gadā.

Pēc atbrīvošanas no vergu nometnes saticies retu reizi ar R. Lāci, bijis ģimenes viesībās pie maj. Praudiņa. Citādi izvairījies satīkties ar kaŗa biedriem un brīdinājis vairākus paziņas, lai ar viņu nemeklē tikšanās, jo viņam sekojot čeka.

Pēc aiziešanas pensijā Reinholds mitinājies pie radiem Dūmiņiem un Ozoliņiem Bauskas raj. Vecumnieku pagastā.

Pēdējās dzīves nedēļas pavadījis pie sava brāļa meitas Ikšķilē, kur 1986. gada jūnija beigās saslimst ar augstu temperatūru, ievietots

Madlienas slimnīcā, kur 1986. gada 4. jūlijā mirst. Apglabāts
Ikšķiles Jaunajos kapos.

Pltn. Reinholds 1960. g. 1. pusē Rīgā

Pltn. Voldemara Reinholda kaps Ikšķiles Jaunajos kapos.

Kaprālis Kārlis Sensbergs

Bijis 15. divīzijas trauksmes grupas komandieris. Par izcilu varonību apbalvots ar Bruņinieka pakāpes dzelzkrustu 1945. gada 9. maijā. Par viņa dzīvi un likteni trūkst jebkādu tuvāku ziņu.

Сцена в горах, посвященная какому-то случаю. 4. 10. 1911 г. (изд. 1912 г.) — Дарьялов, 142 — пушки.

Н. А. Родкин.

Vācu krusts zeltā (Das Deutsche Kreuz in Gold)

Vācu krustu zeltā piešķir, pēc apbalvošanas ar 1. šķiras Dzelzkrustu, par vairākkārtīgu drošsirdības parādīšanu, sevišķi vadībā, bet kuņģi neviens nav bijis pietiekošs apbalvojumam ar Bruņinieka krustu, vai ierakstu vācu armijas goda sarakstos.

Vācu krusts zeltā nav arī uzskatāms kā priēšnosacījums tālākajam apbalvojumam ar Bruņinieka krustu, jo arī jau apbalvotais ar Bruņinieka krustu var tikt vēlāk apbalvots ar Vācu krustu zeltā.

Sokojošie latviešu karavīri ir apbalvoti ar Vācu krustu zeltā:

N.p.k.	Dien. pak.	Uzvārds	Vārds	Vienība	Apb. laiks
1.	Vltn.	Gaitars	Rūdolfs	11./42.	11.5.44.
2.	Kapt.	Butkus	Žanis	10./43.	28.6.44.
3.	Plkv.	Lobe	Kārlis	/43.	28.6.44.
4.	Maj.	Sīpnieks	Eduards	III/43.	12.9.44.
5.	Pltn.	Galdiņš	Nikolajs	/42	19.10.44.
6.	Pltn.	Reinholds	Voldemars	I/42.	28.11.44.
7.	Kapt.	Graumanis	Visvaldis	11./44	06.01.45
8.	Maj.	Praudiņš	Gustavs	I/44.	16.01.45.
9.	Pltn.	Kociņš	Rūdolfs	/44.	29.01.45.
10.	Kapt.	Šeibelis	Georgs	II/42.	29.01.45.
11.	Vltn.	Sprincis	Paulis	Fiz./19.D.	28.02.45.
12.	Plkv.	Janums	Vilis	/33.	03.45.
13.	Pltn.	Grāvelis	Voldemars	19.Art.P.	10.03.45.
14.	Vltn.	Mūsiņš	Kārlis	4./42.	08.05.45.
15.	Vserž.	Piķelis	Jānis	44.P.	08.05.45.
16.	Vltn.	Ziedainis	Miervaldis	13./42.	08.05.45.

Saraksts sastādīts piešķiršanas kārtībā. Skaitļi 4.,10. u.t.t. nozīmē rotas, I,III — bataljoni, /42. — pulki.

Vācu krusts zeltā (Das Deutsche Kreuz in Gold)

Vācu krustu zeltā piešķir, pēc apbalvošanas ar 1. šķiras
Dzelzkrustu, par vaišķēkrtīgu drošības parādīšanos, sevišķi
vadībā, bet kuņģi nevienam nav bijis pietiekoks apbalvojumam ar
Brūnīnīka krustu, vai ierakstu vācu armijas goda sarakstos.
Vācu krusts zeltā nav arī uzskatāms kā priekšrocējums tālākajam
apbalvojumam ar Brūnīnīka krustu, jo arī jau apbalvois ar
Brūnīnīka krustu var tikt vēlāk apbalvots ar Vācu krustu zeltā.

Šokojosie ļaiviņu kareivji ir apbalvoti ar Vācu krustu zeltā:

N.p.k. Dien. pak. Uzvārds	Vārds	Vārds	Apb. laiks
1.	Vītn. Galters	Rūdofls	11.2.44.
2.	Kapt. Burkus	Zanis	28.6.44.
3.	Pkiv. Lobe	Karls	28.6.44.
4.	Maj. Stņņnīks	Eduards	12.9.44.
5.	Pln. Galdigš	Nikolajs	19.10.44.
6.	Pln. Reinholds	Voļdemars	28.11.44.
7.	Kapt. Grammanis	Višvaldis	06.01.45.
8.	Maj. Frandigš	Gustavs	16.01.45.
9.	Pln. Kociņš	Rūdofls	29.01.45.
10.	Kapt. Šēpels	Georgs	29.01.45.
11.	Vītn. Sprinčis	Paulis	28.02.45.
12.	Pkiv. Janums	Vīrs	03.45.
13.	Pln. Grāvelis	Voļdemars	10.03.45.
14.	Vītn. Mūsigs	Karls	08.05.45.
15.	Vacrs. Pīkēis	Jānis	08.05.45.
16.	Vītn. Ziedanis	Mītervaldis	08.05.45.

Saraksts sastādīts piešķiršanas kārtībā. Skatīt 4. 10. n. l. nozīmē
totas, 111 — paratjoni, 142 — pulki.

Rūdolfis Gaitars

Vltn. Rūdolfis Gaitars dzimis 1907. gada 29. maijā Pērkones pag., Zemgalē. Par viņa dzīves gaitām ir ļoti trūcīgas ziņas. Zināms, ka strādājis par skolotāju. Baigā gadā zaudējis sievu.

Bijis brīvprātīgais 19. Latgales bataljonā. Cīnījies pie Ļeņingradas, vēlāk Volchovā, 1. Pulkā. 1943. gada septembra kauju laikā apbalvots ar 1. šķiras Dzelzkrustu.

Vēlāk atkāpjoties no Volchovas, sevišķi izcēlies 1944. gadā, laikā no 3.—9. februārim, cīņās pie Bateskaja—Luga, Kostron, Batrak, kur ar savu rotu vairākkārtīgi atsitis ienaidnieka uzbrukumus bataljona un pat pulka stiprumā, nodarot tam smagus zaudējumus. Tāpat 25. februārī, Sapolje rajonā iznīcinot ienaidnieka veselu kolonnu un divas rotas. Vairākkārtīgi kaujās ievainots. Kā pirmais latvietis apbalvots ar Vācu krustu zeltā.

Virleitnants Rūdolfis Gaitars

Kritušie latviešu karavīri
Brāļu kapos pie Deģu un Vīpuļu mājām

Dien. pak.	Uzvārds	Vārds		
Kareivis	Atvars	Rūdolfs	02.05.15.	23.03.45.
Kaprālis	Balodis	Jānis	10.01.14.	20.03.45.
—	Bērtulis	Jānis	—	—
Kareivis	Bērziņš	Jānis	1907.	24.03.45.
Kareivis	Biemelis	Jānis	10.11.15.	20.03.45.
D-kareivis	Bušņevics	Krišs	22.02.23.	23.03.45.
Kareivis	Deksnis	Antons	29.11.24.	24.03.45.
D-kareivis	Drozds	Teodors	07.02.12.	07.04.45.
Kaprālis	Elegans	Vanems	23.08.23.	23.03.45.
V-leitnants	Gaitars	Rūdolfs	29.05.07.	22.03.45.
Kaprālis	Grāvelsiņš	Vilis	27.10.11.	03.04.45.
Kareivis	Gruzdiņš	Edgars	19.06.14.	22.03.45.
Kareivis	Gūtmanis	Vilis	—	31.03.45.
Kareivis	Joksts	Jānis	01.05.10.	22.03.45.
Kareivis	Koteljanietis	Antons	1921.	24.03.45.
Kareivis	Kozlovskis	Kārlis	11.05.25.	24.03.45.
Kareivis	Krakops	Jāzeps	03.04.21.	05.04.45.
Kareivis	Lekteris	Kārlis	—	30.03.45.
Kaprālis	Letkovskis	Jēkabs	04.12.14.	26.03.45.
Kareivis	Mīkstais	Jāzeps	14.10.18.	01.05.45.
Kareivis	Novikovs	Leonhards	11.04.26.	23.03.45.
Kaprālis	Plaudis	Jānis	31.10.12.	21.03.45.
Kareivis	Pukins	Antons	19.05.11.	07.04.45.
Kareivis	Savičs	Antons	1923.	24.03.45.
Kareivis	Svīkulis	Edgars	12.01.13.	20.03.45.
Kareivis	Taleaks	Boriss	17.06.20.	31.03.45.
Kareivis	Tenisons	Eduards	28.08.22.	24.03.45.
Kareivis	Teterovskis	Uldis	18.08.25.	25.03.45.
Leitnants	Treimanis	Arnolds	16.10.18.	21.03.45.
Kareivis	Ulfāns	Pēteris	01.08.23.	05.04.45.
Kareivis	Upualis	Ernešts	31.05.26.	19.03.45.
Kareivis	Vācietis	Jānis	20.11.24.	25.03.45.
Kareivis	Zaurs	Jānis	13.06.21.	24.03.45.

Pēdējās atkāpšanās kaujās no Volchovas smagi ievainots, atgriezās frontē tikai pēc Ziemassvētkiem Kurzemē.

Sākoties atmodai Latvijā, redaktors uzzināja caur laikrakstu „Tukuma ziņotājs“ vēsturnieka V. Vītola rakstu, ka vln. R. Gaitars kritis 1945. gada 22. martā, resp. miris no ievainojumiem Tukuma apriņķa Zantes pagasta skolā iekārtotajā lauku lazaretē. Apglabāts kapsētā pie Dārziņu mājām.

Lai arī boļševiki centās izdzēst leģionāru cīņas no tautas atmiņas, iznīcināja arī viņu kapu vietas, tomēr atradās tautieši, kas uzrakstīja apbedīto uzvārdus un saglabāja tos visus gaŗos pēckaŗa gadus. Viena no drošminiecēm bija Trutiņa Deģe—Segliņa, kuŗa Kurzemes cīņu laikā strādāja par sanitāri tēva mājās Deģos iekārtotajā lazaretē.

Pateicoties šai pašai dziedzīgai sievietei, Lesteres pagasta saimniece Dzintra Michailova varēja organizēt Brāļu kapu atjaunošanu pie Deģu un Vīpu mājām. Šie Brāļu kapi atjaunoti 1990. gadā un tajos 33, vārdiski zināmu latviešu, starp tiem vln. Gaitars, un vairāki simti vācu kaŗavīru.

Kārlis Lobe

Pulkvedis Kārlis Lobe dzimis 1895. gada 26. martā Jaunpiebalgā kā mežsarga dēls 10 bērnu ģimenē. Tēvs Jānis ir runātājs draudžu sanāksmēs, izvada mirušos, viņam ir tiesības kristīt. Bijis draugos ar dzejnieku Ausekli.

Kārlis Lobe beidz Piebalgas draudzes skolu, pēc tam lauksaimniecības skolu pie Pleskavas un iegūst mācīta lauksaimnieka, tikpat kā agronoma, tiesības. Tomēr tas nav viņa dzīves mērķis. Viņš grib kļūt par kaņavīru. Drīz tāda iespēja rodas, jo 1914. gadā viņu iesauc armijā un tūlīt nosūta uz instruktoru skolu Somijā uz kuŗu viņu aizved vēlākais kalpakietis vltn. Pēteris Krievs. Pēc tam — 1916. gadā Lobe beidz Pleskavas kaŗa skolu.

Jāu 1915. gadā sākās strēlnieku bataljonu formēšana un Lobe aicinājumam tūlīt atsaucas. Caur Tērbatu, Valmieru Kārlis Lobe nonāk 2. Rīgas btl., kas atradās atpūtā pie Nāves salas. Īsi pirms 1916. g. Ziemassvētkiem jauno virsnieku nosūta uz Rīgu, kur apmāca ziemas uzbrukuma taktikā un teknikā. Viņu sevišķi ietekmē plkv. Briēža lekcijas par morālo spēku un tā nozīmi kaŗā. Plkv. Briedis sludina latviešu kaŗavīra morālo lielumu, rāda latviešu kareivju un virsnieku intelektuālo pārākumu pār krieviem. Kursi saistīti arī ar praktiskām apmācībām. Plkv. Briedis pats rāda kā pielīst dzeloņstieplu žogam, kā rīkoties ar šķērēm.

Kursus pēkšņi pārtrauc 1917.g. 4. janvārī (pēc vecā stila 22. dec.). Steidzīgi jāatgriežas pulkā, ko komandē plkv. Peniķis. Te uzzina, ka jau rīt — 23. dec., plkst. 05.00 sāksies uzbrukums Tīreļpurvā. Šai rītā viss noritējis ar pulksteņa precizitāti. Strēlnieki zinājuši, ka visu organizē „meistars“ Briedis. „Bija sācies Dvēseļu putenis, baltajā naktī, Tīreļu purvā.“

Pēc vltn. Padega ievainošanas, Lobem jāuzņemas rotas komandēšana. Ziemassvētku kauju sniegputeni plosās 25 dienas un naktis.

Sākas Krievijas revolūcija. Lobi no pulka izmet 1917. gadā. Atņem visas virsnieka tiesības. Viņš ir vienkāršs kareivis.

1918. gadā sākas vācu uzbrukums un pulks gatavojas nevis cīņai, bet lai atkāptos uz Krieviju. Lobe saņem demobilizācijas papīrus. Bet viņš grib palikt pie saviem strēlniekiem un brauc līdz viņiem uz Krieviju, jo nāk vācieši. Pulks nonāk martā Maskavā. Tiek

parakstīts Brestļitovskas miera līgums. Lobi nozīmē krievu delegācijas apsardzībā. Lobe piekrīt braucienam, jo grib redzēt Berlīni. Atgriezies no Berlīnes Lobe saņem pavēli atstāt pulku. Lobe atceras, ka ir arī lauksaimniecības speciālists. Lauksaimniecības komisariātā viņu pieņem un sūta uz Tveras guberņu. Tomēr par agronomu viņš te nepaliek, bet piesakās vietējā strēlnieku pulkā. Rodas iespēja. pieteikties ģenerālštāba akadēmijā ar pārbaudījuma darbu „Ziemassvētku kaujas“.

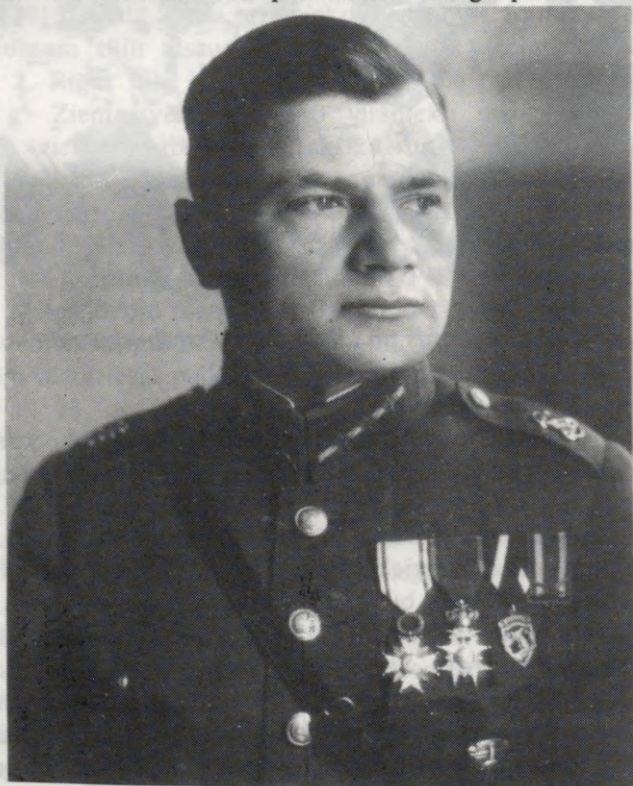

*Kapt. Lobe (otrais no labās puses) strēlnieku vidū
atpūtas brīdī.*

Akadēmija jau evakuēta uz Jekaterinburgu Urālos, kur Lobe ierodas 1918.g. aprīļa beigās. Bet arī te akadēmija nevar palikt un tai jābēg uz Kazaņu, kur tā pilnā sastāvā pāriet balto pusē. Kapt. Lobe saslimst. Nonāk Čelabinskā, kur pirmo reizi lasa Latvijas valsts vārdu. Garnizona priekšnieks te ir plkv. Bangerskis. Troickā formē latviešu strēlnieku btl., sabiedroto vadībā. Tā kapt. Lobe nonāk Vladivostokā t.s. „Imantas” pulkā. Vladivostokā darbojas latviešu centrālais birojs, kas ir ļoti rosīgs politiski. Te Latvijas karogu paceļ vēl pirms Latvijas proklamēšanas Rīgā. „Imantas” pulka dzimšanas diena — 1918.g. 14. novembris. Pulka komandieris tai laikā bija plkv. Kurelis. Uz pāris mēnešiem arī kapt. Lobe kļūst par šī pulka komandieri.

1920. gada 24. februārī „Imantas“ pulks ar kuģi uzsāk braucienu uz Latviju un 5. jūnijā ierodas Rīgā. Ar pulku Latvijā atgriežas arī kapt. Lobe. Pulku Rīgā sagaida ministru prezidents K. Ulmanis, ģen. Balodis, valdības pārstāvji. Atbraucēju vecākais virsnieks ir plkv. Gopers. 1920.g. 1. augustā „Imantas“ pulku likvidē.

Īsu brīdi kapt. Lobe ir Bauskas apr. komandants, bet jau rudenī viņš dodas uz virsnieku kursiem Rīgā, kas ilgst 1 gadu. Šos kursus Lobe beidz sekmīgi un kļūst pilntiesīgs jaunās Latvijas armijas kapteinis. Seko īss dienests 9. Rēzeknes un 5. Cēsu kājnieku pulkos, bet jau 1921. gada rudenī Lobe ir Kaŗa skolā Rīgā kā mācībspēks, kur paliek līdz 1930. gadam. Tam seko Augstākās kaŗa akadēmijas kursi, ko vēlāk pārveido par Augstāko kaŗa skolu, kuŗus beidz 1932. gadā. Pēc īsa starpbrīža kapt. Lobe ir atkal kaŗa skolā, bet šoreiz par virsniek—vietnieku kursu priekšnieku Daugavpilī.

Kapt. Lobe kā kaŗa skolas virsniek—vietnieku kursu priekšnieks

Šis dzīves posms kapt. Lobem ir viens no laimīgākajiem, jo jāaudzina jauni Latvijas armijas rezerves virsnieki. Šai darbā viņš ieliek visu savu sirdi. Līdz pašiem apziņas dziļumiem viņš sludināja jauniešiem latviešu cīnītāja un latviešu nācijas pastāvēšanas idejas. K.Lobe bija ideologs vislabākajā nozīmē. Nevienu lekciju viņš nevarēja nobeigt bez patriotiski teiktas uzrunas.

1939. gada rudenī kapt. Lobi paaugstina par pulkvedi—leitnantu un ieceļ par 2. Ventspils kājnieku pulka stāba priekšnieku.

Šis grāmatas autors atceras kā pltn. Lobe atvadījās no v.v. nodaļas Daugavpilī. Ar asarām acīs viņš stāstīja, ka 22 gadus bijis kapteinis un cik negribīgi viņš gāja projām no kaŗa skolas. Visa nodaļa viņu izvadīja no Cietokšņa stacijas ceļā uz jauno dienesta vietu Talsos.

Pār Latviju bija jau savilkušies tumši draudu mākoņi. Krievu bāzes jau bija Latvijā. 2. Ventspils kājnieku pulkam vairs nebija vietas ne Liepājā, ne Ventspilī, jo agrākās pulka novietnes bija aizņēmis svešs, naidīgs kaŗaspēks. Pltn. Lobem kā pulka stāba priekšniekam jāizstrādā plāns varbūtējam krievu kaŗaspēka agresijas gadījumam. Kad tas izstrādāts, pienāk pavēle to atkal iznīcināt, jo Latvija padevusies krievu ultimātam. Krievu tanki pārpludina Latviju, arī Talsus.

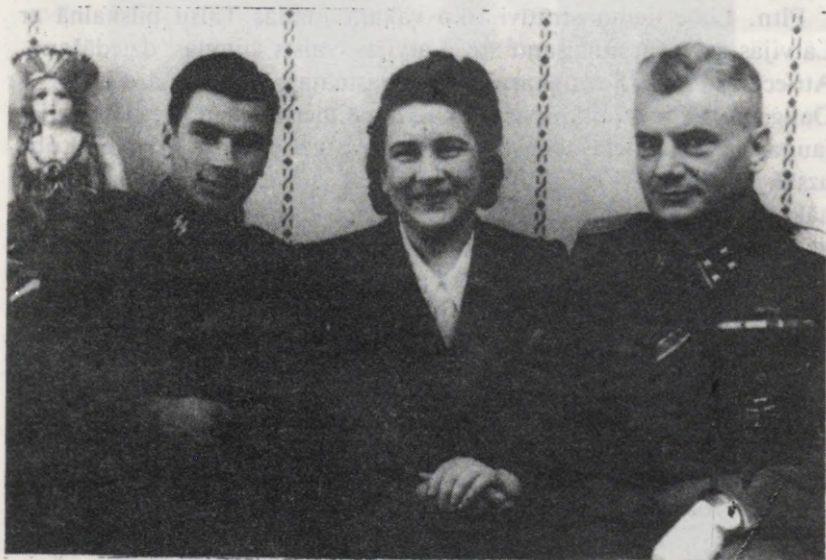
Pltn. Lobe demonstrātīvi rīko vakara jundas Talsu pilskalnā ar Latvijas karoga nolaišanu un Latvijas valsts himnas dziedāšanu. Attiecības ar krievu kaŗaspēku saasinājas. Lobi pārceļ uz 8 Daugavpils kājn. pulku par pulka komandiera palīgu, bet ierodoties jaunajā darba vietā, viņu tur sagaida atvaļināšanas pavēle. Lobe uzsāk civilo dzīvi Rīgā, bez darba un ar drūmām domām par nākotni. Ar savu bij. audzēkņu palīdzību dabū darbu Rīgas bērnu namā. Paklusām Lobes dzīvoklī sāk pulcēties vecākie latviešu virsnieki: Kripēns, Janums, Veiss un c. Vienmēr izpalīdzīga ir Lobes kundze Milda. Runā par Latvijas nākotnes izredzēm, event. pašu rīcību. No 14. jūnija aizvešanas Lobe paglābjas kādas Pārdaugavas pamatskolas bēniņos, kur mitinājās līdz vācu ienākšanai. Ar pirmo stundu Lobe ielēdzas latviešu aktīvā centra darbībā. Tomēr vāciešiem latviešu aktivitātes nepatīk. Tie liek dažādus šķēršļus. Sākās nacionālo pretešķību laiks, jo daudz, kas iecerēts, jāatmet.

Rīgā ierodas ventspilnieki, kas prasa Pašaizsardzības spēkiem pēc pltn. Lobes, kas varētu tikt galā ar krievu terrora grupām, kas laupa, slepkavo un dedzina mājas Ventspils apkārtnes mežos.

1941.g. jūlija sākumā pltn. Lobe ierodas Ventspilī. Lobe mēģina ievest kārtību, novērst pašplūsmi, kuŗā valda bieži nepamatotas aizdomas, personīgie motīvi. Tas nepatīk vietējai SD (drošības policijai), kuŗas rindās ir jau arī daži latvieši. Tie panāk, ka Lobi drīz atceļ no amata un viņš atgriežas Rīgā. Sāk strādāt „Laimas“ saldumu fabrikā līdz pltn. Veiss viņu aicina militārā dienestā un 1942.g. 18. dec. ieskaita Rīgas komandantūras štatos.

Zīmīgs ir šī laika paradokss: visumā laba, lojāla sadarbība frontē, nemitīga kaŗošana ar vācu Austrumu politikas pārstāvjiem Latvijā un mūžīgie draudi no SD puses. Tā ir vēsturiskā patiesība, kas spiedusi latviešus dažādos politiskos laikos. Bezkompromisa cīņu pret komūnismu ar pirmo dienu apliecina latviešu kaŗavīrs. To nevar noliegt. „Par brīvību ir jācīnās“ ir vairumā kaŗavīru atbildes, kad viņiem prasa: „Kādēļ tu nāci?”

1942. gada sākumā pltn. Lobi ieceļ par Annas ielas stāba priekšnieku. Gadā beigās Lobe aiziet uz iekšējās pārvaldes ģenerāldirekciju, jo arī vācu aprindās paceļas domas par Latviešu leģiona dibināšanu un ir jāapzin, ko var dot latvieši pirmajām latviešu divīzijām. Vācu iedomība ir saplakusi, jo krievi pietuvojušies Latvijas robežām.

Vēl laimīga ģimene

Plkv. Lobe pie sava dēla zārka

Tā Latviešu leģions dzimst ar lielā grūtībām, politiskiem strīdiem un prasībām. Draugus var izvēlēties, sabiedrotos nē. Tos dod laiks un apstākļi.

1942/43.g. ziemā vairāki btl. cīnās pret krievu partizāniem, kas bieži terorizē arī Latvijas pierobežas apgabalus, dedzina mājas, skolas un apšauj pierobežas iedzīvotājus. Vienu no šī btl. vadību uztic pltn. Lobem. Krievi ir apbruņoti pat ar smagiem ieročiem, kuŗu latviešu vīriem nav. Upuŗi ir lieli.

1943. gada 26. martā pltn. Lobe saņem ziņu, ka iecelts par Latviešu leģiona 3. latviešu brigādes 2. pulka komandieri. Pulka iecirknis ir Volchovā. Pltn. Lobe savā 1. pavēlē raksta:-

„Kaŗavīri, mēs nekaŗojam ņeit kādas sveņas varas uzdevumā, bet kāda garīga spēka vārdā, Mātes Latvijas vārdā. Un tādēļ savu pulku, sākot ar ņo brīdi, sauksim par Imantas pulku“.

Pulka komandieŗa bunkurs dabū nosaukumu „Imanta“, komandpunkts „Imantas sēta“. Kāda cita celtne „Meŗotnes pils“. Virs vārtiem plīvo Latvijas karogs. Bataljonu nosaukumi latviski: Talsu, Tukuma, Kurzemes vārdos.

„Meŗotnes pils“

18. novembrī pl. 12.00 visiē, no dienesta brīvajiem pulka kaŗavīriē, jānostājas ar seju uz Latvijas pusi. Frontē 2 min. brāzmaina uguns pa ienaidnieku. Visur plīvoja mazi Latvijas karodziņi.

Zūd vācu terminoloģija. Latviskoņanas process ir konsekvents un pilnīgs. ņī latviskā kalve toreiz kala un rūdīja kaŗavīrus fiziski un garīgi. Jaunpiēncējus pltn. Lobe uzrunāja: „uz jūsu mugurām mūsu dzimtenes putekļi. Tie mums dod spēku sveņumā cīnīties, jo tie mūsu tēvu zemes putekļi.“ Un zēni mīlēja savu pulkvedi, jo viņņ nekad neupurēja lieki nevienu dzīvību. „Mēs nekad nebijām pamesti

un mēs bijām pateicīgi par Latvijas karoga sētu, jo tā bija kā sala vāciskajā frontē“.

Volchovā „Imantas sētā“ 1943. gada septembrī, leģiona ģenerālinspektora ģen. Bangerska apmeklējuma laikā: no labās — ģen. R. Bangerskis, pltn. K. Lobe, vācu sakaru virsnieks pie ģen. Bangerska, Teuermann, 2. P. adjutantas kapt. Kvālbergs.

No Volchovas atejot arī „Imantas“ pulkam jāizcīna smagas kaujas. Traģisks ir 1944.g. 24. februāris, kad vienā dienā krīt divi bataljonu komandieři — kapteiņi Skrauža un Grants un citi virsnieki.

1944.gada februāra beigās 2.P. sasniedz Veļijakas pozīciju. Veļikajas upi senajās kartēs apzīmē par Mudes upi. Tā arī turpmāk Lobe šo upi sauc. Mudes vārdā, jo apvidus ir senā latviešu zeme.

Pēc 26. februāra izlaušanās operācijas plkv. Lobi apbalvo ar vācu krustu zeltā. Šai kaujā pulkvedi ievaino, bet viņš paliek pie pulka.

26. martā Ostrovas telpā noorganizē plkv. Lobes kaujas grupu, jo krieviem izdevies iebrukums 15. Div. sektorā, pa labi no 19. Div. Rit sīva cīņa ap t.c. „Baznīcas kalnu“ un tā atgūšanu, kur sevišķi izceļas vlt. Zunde ar savu rotu kalnu ieņemot.

Pēc smagajām Mudes upes kaujām seko atiešana uz Kudeveras pozīcijām. Plkv. Lobe ir kādu laiku slimnīcā. Seko viņa iecelšana par 19. Div. kājnieku priekšnieku.

1944.gada 28. jūnijs ir traģisks visai Lobes ģimenei, jo Kudeveras ezera krastā krīt viņu vienīgais dēls — Imants. Viņu apglabā Rīgā, Brāļu kapos.

17. jūlijā abas latviešu divīzijas pāriet Latvijas robežu Austrumos no Kārsavas.

Plkv. Lobe redz tautas postu, bēgšanu, kas viņu dziļi saviļņo. Jūlija beigās Lubānas Baložu mājās, savā komandpunktā saka savu runu latviešu tautai, aicinādams to saslieties izšķirīgai cīņai par savu zemi:

„Latvju tauta!

Šinī ārkārtīgajā, liktenīgajā brīdī es, kā Tavs kaŗotājs, griežos pie Tevis ar sekojošiem vārdiem, kas ir aicinājums, lūgums un Mātes Latvijas pavēle:

Mūsu visu mīļā Latvija, mūsu svētā, dārgā tēvzeme deg! Deg fiziskā tēvzeme, deg garīgā; tā, kuŗu mēs katrs sevī nesam : viņa deg reālo briesmu izjūtā, deg cīņas gribā, deg varonībā.

Briesmu izjūtu noraidīt mēs nevaram, jo briesmas ir bezgala reālas. Latvju ģimenes no dažiem novadiem jau atstāj savas tēvutēvu sētas, pamet bagātos laidarus, pamet viļņojošās druvas briesmīgā ienaidnieka priekšā. Latvju mātes ar bērniem, ar bērniem, kas vēl iezīdušies mātes krūtī, bet daudzas ar cerībām par jaunu dzīvību zem savas sirds, lepmi noliektām galvām kļīst pa mūsu baltajiem lieceļiem pretī nezināmam liktenim.

Ko darīt mums, kas nesam tēvzemes dēlu vārdu, Imantas nemirstību un Lāčplēša garu?

Vai ļausimies vienīgi glēvi briesmu izjūtai nest sevi pretī, daudziem vēl skaidri neapvertai bojā ejai? Jeb celsimies pretim izšķirīgai cīņai un līdz ar to dzīvībai, nemirstībai?

Tēvzemes dēli! Mātes Latvijas pavēle skan gaiši, nepārprotami un vienreizīgi kategoriski:

Jums būs cīnīties un pēc cīņas apskaidrotiem manā klēpī mūžību un laimi gūt!

Varonīgā latviešu Volchovas divīzija, kas arī vēl šodien atrodas cīņu laukā un kritušo varoņu vārdā līdz galam Mātes Latvijas pavēli pilda, aicina jūs, Latvijas dēlus, nākt palīgā, — brīvprātīgi iesaistīties veco un jauno volchoviešu rindās, lai tā, cīnoties kopā ar Lielvācijas armiju, nestu slavu un dzīvību tautai un mūžīgu godu tēvzemei.

Šinī brīdī mēs nepiederam sev, ne savai ģimenei, bet piederam vienīgi savai tautai un tēvzemei!

Dievs, svētī Latviju!“

Šī pulkv. Lobes uzruna tiek teikta spontāni, bez iepriekšējas gatavošanās. Pie viņa komandpunktā ieradušies latviešu kara ziņotāji, un viņu lūgumam pulkvedis gatavs tūlīt arī dot atbildi. Pēc pulkveža lūguma šo uzrunu Rīgas radiofons noraida veselu nedēļu katru vakaru plkst. 21 — kaŗavīru jundas laikā. 2. augustā to pirmajā lappusē iespiež arī laikraksts „Tēvija“. Virsraksts: „Jācīnās“.

Vāciešiem nepatīk šī nacionālisma uzsvēršana. Viņi pieņem tikai 600 no 5.000 pieteikūšo skaita. 19. divīzijas komandieris ģen. Štrekenbachs ar savu stāba priekšnieku maj. Koopu neuzticas plkv. Lobem. Pret Lobes latvisko, nacionālo garu ir arī vācu drošības policija.

Izrēķināšanās ar pulkvedi sākas 1944. gada rudenī Dundagā, no kuŗienes viņu komandē uz Konnicu, jaunformējamo latviešu rezerves divīziju. Ierodoties ar kuŗi Dancigā viņu sagaida divi SD vīri, kas gan tikai apjautājas par Lobes grūtībām, novietojumu.

Viņu apsūdz arī 6. korpusa komandieris ģen. Krīgers itkā par dezertēšanu, kas ir pilnīgi no gaisa grābts.

Vēlāk viņam paziņo, ka rezerves divīzijas formēšana nenotiks Konnicā, bet Tornā. Bet ierodoties Tornā, viņu tūlīt atceļ no Div. komandieŗa amata un nodod kara tiesai. Tas notiek 1944. gada 16. decembrī. Plkv. Lobi apsūdz par „bīstamu nacionālismu, kas nelabvēlīgi ietekmējis pulka kaujas spējas, bez tam esot konstatētas noziedzības pulka apgādē“.

Bet vispārējais krievu uzbrukums paglābj Lobi no tiesas prāvas. Tornā stacionētie spēki bēg.

Kapitulācijas brīdī plkv. Lobi nesaņem pat gūstā, jo viņš bēglis kā visi citi.

Viņš apmeklē kaŗavīrus Putlosas nometnē, runā bēgļu nometnēs. Lobe sludina, māca, ceļ augšā pagurušos. Runā par cīņas jēgu, ko nevar sagandēt nekas, jo mēs esam un būsīm vienmēr tik brīvi, cik brīvās būs mūsu dvēseles. Viņa dedzīgajos vārdos, aizraujošās runās klausoties, nevar nekļūt labāks latvietis. Putlosā Lobe paceļ domu par kaŗavīru organizācijas dibināšanu.

Drīz pēc tam plkv. Lobi apcietina angļi. Viņš nonāk Zēdebergas cietumā, Neuminsteres koncentrācijas nometnē un tikai 1946. gada vasarā viņu pārceļ uz Lineburgas gūstekņu nometni. Rudenī viņu atbrīvo. Viņš apmetas Neušstates nometnē, piedalās sabiedriskā dzīvē, referē. 6.1.47. referē Pinebergā, Baltijas universitātē korporācijas „Fraternitas Imantica“ literārā vakarā. Vēlāk šī korporācija viņu uzņem par savu goda filistru.

Pēc kādas asākas sarunas ar angļu komandantu viņam Neušstates nometne jāatstāj. Drīz pēc tam rodas iespēja pārcelties uz dzīvi Zviedrijā. Arī Zviedrijā pārdzīvo preses apmelojumus par savu darbību vācu laikā, ko visu atspēko un vēl saņem kādu sāpju naudu.

Stockholmā plkv. Lobe turpina savu cīnītāja misiju. Viņa atziņas ir palikušas tās pašas, ko kādreiz sludinājis Latvijas kara skolā apmācot jaunus virsniekus:

„Brīvība nav iegūstama ar izlūgšanos no pasaules varmācības“.

„Brīvību nevar iegūt ar patiesības pierādīšanu, jo varmācībai patiesības nav“.

„Brīvību nevar iegūt ar gaudām un vaimanām, jo varmācībai dievišķās līdzjūtības nav“.

„Iekarošana nav uzvarēšana“.

„Brīvība jāpaņem ar asinīm. Cita ceļa uz brīvību nav“.

Lobe ir bijis dziļi reliģiozs. „Ar sātanu kā sabiedroto neviens kopā sadzīvot nevar, to it īpaši skaidri saredz kristieši“.

Ar trimdas sabiedrību ne vienmēr Lobe ir bijis draugos, jo „tagad jo bieži par mūsu ticības mēru kļuvis mūsu bagātības mērs. Kā reiz viss tas bija citādi...“ Lobe ir mēģinājis strādāt LCP, LCK, LNP, bet bieži viņa uzskati nav atraduši tur atbalsi. Vistuvāk no visām trimdas organizācijām viņam ir stāvējuši DV, jo uzskatīja to par organizāciju, „kas gravitē ar milzīgu psihisku spēku uz vienīgo mērķi — savu tautu un tēvu zemi. DV organizācija nav dzimusi kāda laikmeta untumainības — kailas cēlonības rezultātā. DV cīnītāju pirmsākums ir gadu simteņiem zināmie un nezināmie cīnītāji, kas parāda mūsu garam un prātam mūžīgo mērķtiecību“.

Kārlis Lobe ir apbalvots ar DV nozīmi zeltā.

K. Lobe ik dienā jūt kopību ar dzimteni: „Esmu sava tēva lauka mālu pika — mani pie dzimtenes nesaraujamām saitēm saista Tīrel purvs, priedes un bērzi, meži un lauki. Mana mīlestība ir mana zeme“.

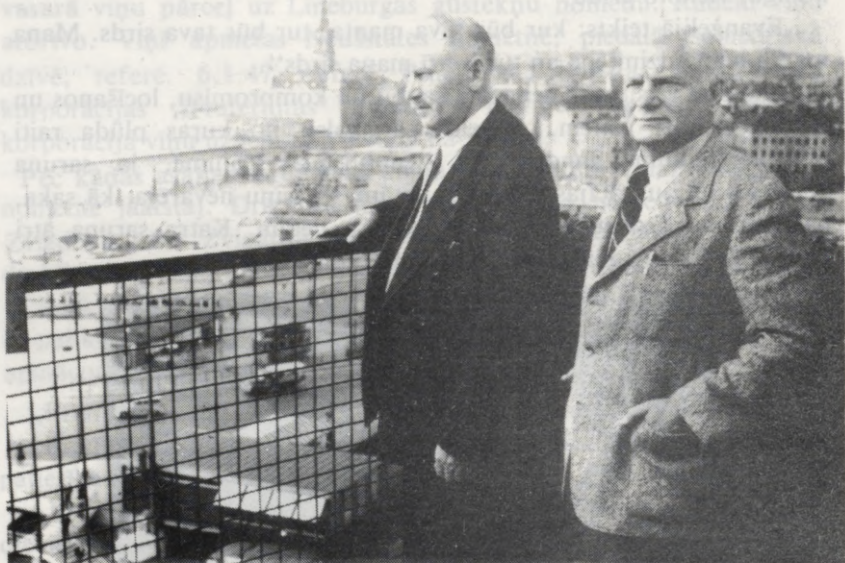
Ja šādu izjūtu varētu rast visiem latviešiem, vai var aplēst, kādu potenci tas atbrīvotu! Kādus darbus mēs varētu veikt ar savu kopīgo, vienoto gribu.

„Evangēlijā teikts: kur būs tava manta, tur būs tava sirds. Mana manta manā dzimtenē un tur ir arī mana sirds“.

Lobe bija vīrs, kuŗš nepazina šaubu un kompromisu, locīšanos un liekšanos līdzī vējiem. Apveltīts ar balsi, no kuŗas plūda raiti plūstoši teikumi gandrīz vai neapturamā straumē, ja saruna pievērsās latvju nācijas nākotnes lietām. Ar viņu nevarēja, kā saka, patērzēt par ikdienišķām, nenozīmīgām lietām. Katra saruna ātri novirzījās uz nacionālās politikas jautājumiem.

Plkv. K. Lobe raksturīgā runātāja pozā 1952.gada rudenī
DV Zviedrijas salidojumā, Eskilstūnā

Plkv. V. Janums un plkv. K. Lobe Stockholumā

„Brīvību var iegūt tikai visa tauta, saslēdzoties kopā vienai mērķtiecīgai akcijai“.

„Kaujas arī prasa upurus. Nevar kaujā iet tikai tad, kad skaidri zināms, ka uzvarēs.

Un cik praviētiski: „Krievijas tautas jāskubina atbrīvoties no maskaviešu jūga“. Tagad tas jau ir daļēji noticis.

Vai tik grūti saskatīt, ka tieši tagad mūsu ticības mērs ir arī mūsu bagātības mērs?

Šodien mums ļoti trūkst tāds saucējs kāds bija plkv. Lobe, kas iedotu ticību nākotnes Latvijai visiem mūsu mazticīgajiem, nogurušajiem, pusē jau atlūzušajiem un galvenais mūsu jaunatnei.

Savās klusajās dzīves stundās Lobe daudz laika veltīja filozofiskām studijām. Arī kara filozofijai, kuŗā ievērojamu vietu ieņēma Klausewitz.

Plkv. Lobe mira 1985.g. 9. jūlijā, Stockholmā. Jau pirms tam 31. maijā mūžībā aizgāja viņa dzīvesbiedre Milda.

Pulkvedi pēdējā gaitā izvadīja 1. augustā uz Stockholmas Ziemeļu kapiem.

Plkv. Lobes izvadīšana: pie zārka DV goda sardze — kr. pusē pirmais Zemvairis Dzelme, DV Zviedrijas valdes pr-dis, otrs Edgars Ragovskis, DV Stockholmas nod. valdes pr-dis, labajā pusē —pirmais Jānis Muchks, otrs—Vladimirs Jaunzems.

Andrejs Eglītis atvadījās ar vārdiem:

„Manu vairogu paceļat, nepaliekat, nepaliekat klusu“.

Z. Dzelme, DV Zviedrijas valdes priekšsēdis, savos atvadu vārdos uzsvēris: „apklususi tava balss un apstājušies tavi soļi, bet tu aiz sevis esi atstājis tik dziļas pēdas, ka tās nekad neizzudīs no mūsu tautas vēstures lapām. Tu esi atstājis tik dziļas iezīmes, ka no tām nevarēs nomaldīties neviens ar latvisku dvēseli. Tavs devums vienmēr paliks kā priekšzīme un spēka avots audžu audzēm, tās stiprinot tēvu zemes mīlestībā un uzticībā.”

Pulkvedis Vilis Janums

Plkv. Janums dzimis 1894. gada 7. janvārī Bauskas apr., Codes pag. Ilziņkroga mājās.

Beidzis Bauskas pilsētas skolu. Pēc iesaukšanas cara armijā 1916. gada 10. janvārī beidza Oranienbaumas kara skolu un nokļuva 4. Vidzemes latviešu strēlnieku pulkā. Piedalījās Rīgas frontē pie Olaines un Ķekavas un atkāpšanās kaujās Vidzemē. 1917. gadā demobilizējas. 1919. gada 1. jūnijā iestājas brīvprātīgi Latvijas armijā, Baloža brigādes 2. Cēsu bataljonā. Cīnās Vidzemē un vēlāk Latgalē, 2. Ventspils kājnieku pulka sastāvā kā ložmetēju rotas komandieris. Te parāda savas komandiera spējas, gūst kaŗavīru uzticību, jo ir vienmēr ar saviem vīriem.

Rūjienas sieviešu palīdzības korpusa dāmas izdala dāvanas 2. Ventspils kājnieku P. I bataljona kaŗavīriem, 1919. gada decembrī pie Atašienes stacijas. Pirmais no labās ltn. Janums.

Pēc abrīvošanas kara turpina kaŗavīra gaitas 2. Ventspils kājn. P., kādu laiku studējot meŗkopību Latvijas universitātē.

1930. gadā V. Janums beidz kara akadēmiju Čehoslovākija un viņu paaugstina pulkveŗ—leitnaņta dienesta pakāpē un pārceļ uz armijas stābu. 1934. gadā viņš jau ir lektors Latvijas armijas augstākā kara skolā.

Latvijas armijas Augstākās kara skolas virsnieki taktiskās apmācībās 1934. g., Cēsu apkārtnē. Pirmais no labās grupas vad. pltn. V. Janums.

Latvijas armijas Augstākās kara skolas 1937. gada izlaidums kopā ar Latvijas armijas vadību, lektoriem, virsnieku klubā Rīgā. Vidū kara ministrs ģen. Balodis, pa kr. no viņa armijas komandieris ģen. Berķis, pa labi — armijas stāba priekšnieks ģen. Rozenšteins. Trešais no labās plkv. Janums.

Šai laikā viņš sevišķu vērību piegriezta ielenkta karaspēka kaujas darbībai. Un tieši šo kaujas veidu viņam Krievijā un Pomerānijā vajadzēja ar savu pulku piedzīvot un izvest to no vairākiem ielenkumiem.

Divīziju komandieņu kursu dalībnieku izlaiduma akts 1939. gada 29. jūlijā. Vidū kara ministrs ģen. Balodis, pa kr. Latvijas armijas komandieris ģen. Berķis, Kurzemes divīzijas komandieris ģen. Buks. Pa labi Latvijas armijas stāba priekšnieks ģen. Rozenšteins, otrs no labās pltn. Janums.

1939. gada rudenī V. Janumu paaugstina pulkveža dienesta pakāpē un ieceļ par Kurzemes divīzijas stāba priekšnieku.

1940. gada rudenī okupanti plkv. Janumu atvaļina no Latvijas armijas. 1941. gada martā meklē patvērumu Vācijā. 1942. gada janvārī atgriežas Latvijā. Vācijā ar citiem latviešu virsniekiem aktīvi darbojas „Latvju kareivju nacionālā savienībā“.

1942./43. gadā ir referents latviešu pašpārvaldes iekšlietu ģenerāldirekcijā.

*Kurzemes divīzijas komandieru maiņa: atvadās ģen. Dankers (vidū), pārņem ģen. Buks (no Dankera pa kr.), 1939. gadā, Liepājā.
Otrā rindā trešais no kr. divīzijas stāba priekšnieks plkv. Janums.*

Sākumā plkv. Janums nostājas pret latviešu mobilizāciju, bet redzot, ka no tās nevarēs izbēgt, iestājas par iespējami lielāku latviešu vienību uzstādīšanu, kur nebūtu tik liela noteikšana dažādiem vācu sakaru virsniekiem, kuņiem parasti nebija nekāda militārā izglītība, bet tikai politiskā.

1943. gada 7. aprīlī arī pašam pulkvedim jāstājas leģiona rindās. Viņam uztic 33. pulka komandēšanu 15. divīzijā. Šo pulku viņš komandē no pirmās līdz pēdējai dienai.

Plkv. Janumam raksturojoša īpašība ir bijusi — nepadoties liktenim, bet darīt iespējamo, lai dzīvi veidotu pēc paša gribas uz sevis izvēlēto mērķi.

1943. gada 9. decembrī 33. pulks izbrauc uz fronti. Pirms izbraukšanas plkv. Janums ar saviem virsniekiem apmeklē plkv. Kalpaka nāves vietu Airītēs.

Pirmā frontes vieta pulkam ir Pustoška R. no Novo-Sokoļņikiem, kur pulku pazemojošā veidā vācieši sadala pa vācu vienībām. Plkv. Janums par to enerģiski protestē.

Tikai 1944. gada 2. februārī pulks saņem pavēli doties uz Belabelkas pozīcijām, vidū starp Staraju Rusu un Holmu, kur ieņem

16. divīzijas 33. pulka komandieris plkv. V. Janums

kopēju pozīciju un izcīna pirmās kaujas, ienaidniekam izdarot lielus zaudējumus.

Bet jau 20. februārī jāatiet uz Veļikajas pozīcijām, jo dienvidos ir pārrauta fronte. Atkāpšanās laikā pārtrūkst sakari ar divīzijas stābu. Astoņas dienas pulks cīnās arī no ielenkuma Polistes purvos, sniegā un salā. 27. februārī plkv. Janums izved savu pulku ārā no ielenkuma, kaut ienaidnieks jau ziņoja, ka Januma kaujas grupa jau iznīcināta.

Pēc tam pulks nonāk pie Veļikajas, Pantera pozīcijās, kur blakus cīnās 19. divīzija. Laikā no 4.—19. martam pret abām latviešu divīzijām ienaidnieks uzbrūk ar savām 11 divīzijām.

Aprīļa vidū latviešu vienības pārceļ uz klusākām pozīcijām Bordovas rajonā A. no Opočkas, kur 22. jūnijā ienaidnieks sāk plaša vēriena uzbrukumu visam latviešu korpusam.

Apmācībās 1943. gada vasarā Vaiņodē: no kr. ārsts Dr. ltn. Balodis, plkv. Janums un vltņ. Blūmentāls.

15. jūlijā plkv. Janumu ievaino. Kaut negribīgi, tomēr 19. jūlijā, kad ievainojums smagi iekaisis, pulkvedim jādodas uz slimnīcu. Ārstējas Rīgā līdz augusta sākumam, kad ar nesadzijušu brūci viņš atgriežas pie pulka, kas pa šo laiku ieradies Mazstraupē, jo ir paredzēta visas 15. divīzijas pārcelšana uz Vāciju.

17. jūlijā plkv. Janumu apbalvo ar Dzelzkrusta 1. šķiru.

21. augustā pulks uzsāk jūņas ceļu uz Vāciju un Gotenhafenu sasniedz 23. augustā.

Sākās visas 15. divīzijas pārformēšana, papildināšana. Pulku komandieņus nosūta uz pulku komandieņu kursiem Neveklavā pie Prāgas.

Decembrā vidū plkv. Janums atgriežas pie sava 33. pulka.

1945. gada 15. janvārī no 33.P. uz Kurzemi brīvprātīgi aizbrauc 3 virsnieki, 13 instruktori un 213 kareivji vltņ. Muņča vadībā.

Bordova frontes rajonā, Detkovas sādžā, 1944.g. jūnijā: no kr. plkv. Janums, leģiona ģenerālinspektors ģen. Bangerskis, 15. div. kājnieku priekšnieks plkv. Silgailis.

33. pulkam sākas kauju gaitas Pomerānijā, Meklenburgā. Seko tāli pārgājieni, ielenkumi un sekmīga izlaušanās. Flatova, Jastrova, Flederborna, Kamina, Landeka ir vietas, kur cīnās 33. pulks. Desmit reizes 33. pulks nokļuvis ielenkumos, desmit reizes seko, kaut ar zaudējumiem, sekmīga izlaušanās. Zolīdās kaŗa zināšanas, intuīcija, rūpīga iepriekšējā izlūkošana palīdz plkv. Janumam visu to paveikt.

Par sekmīgajām cīņām aprīļa mēnesī plkv. Janumu apbalvo ar Vācu krustu zeltā.

Grūtākā izšķiršanās pulkvedim ir 1945. gada aprīļa beigās, kad viņš saņem pavēli pulkam doties uz Herclēdi, Berlīnes tuvumā, lai aizstāvētu Berlīni.

Tā ir pašnāvībai līdzīga pavēle un plkv. Janums nolemj to nepildīt. Seko sešu dienu pārgājiens, vairoties no krievu un vācu spēkiem. Tas notika apstākļos, kad plkv. Janumam un viņa pulkam bija divi ienaidnieki — vācieši un krievi, jo Januma kaujas grupai bija jāvirzās Sarkanās armijas frontes priekšā un vācu frontes aizmugurē.

27. aprīlī, plkst. 01.20 naktī 33. pulks sasniedz Gītergliku un pado-
das amerikāņiem. 824 latviešu kaŗavīru dzīvības bija glābtas.

Pulkvedis Vilis Janums, DV organizācijas priekšnieks

Seko gūsts. Pēc vairākām nometnēm plkv. Janums ar nelielu kaŗavīru grupu nokļūst Cēdelgēmā. Dzimst doma par savas latviešu kaŗavīru organizācijas veidošanu. 1945. gada 28. decembrī plkv. Janums vada DV organizācijas dibināšanas sapulci. 1946.g. 6. janvārī viņu ievēl par DV organizācijas priekšnieku un šo amatu viņš pilda nepārtraukti 24 gadus. Ar savu kaŗā gūto autoritāti Janums saglabā organizācijas vienību dažādos krīzes posmos, kaut dažreiz ne visiem patika viņa autoritārais vadības veids, jo kaŗš bija beidzies un attiecības starp vadību un ierindas biedru likās veidojamas civilākā veidā. Bet varbūt tieši tas paglāba DV organizāciju, sevišķi pēc izceļošanas uz daudzajām zemēm, no šķelšanās un attālināšanās no dibināšanas dienu mērķiem un ideāliem. V. Janums vadīja DV organizāciju ar drošu, noteiktu roku.

Gūstā bija jāpārdzīvo psihiskais ielenkums. Latviešu kaņavīram pēckaņa posmā bija jāstāpomas ar tautiešu vienaldzību, dažreiz pat naidu. Viņš bija vajāts, neapģādāts, bez pajumtes, svešnieku apdraudēts, pazemots. Tam pretī varēja stāties tāds, kāds bija plkv. Janums, Cēdelģēmā uzņemoties Daugavas vanagu vadību. Kopā turēšanās palīdzēja pārvāret ģrūtības, ievērojot, ka latviešu kaņavīrs un visa latviešu tauta dzimtenē bija daudz lielākā postā. Kaņavīriem vajadzēja pārkārtoties citiem apstākļiem un apbruņoties ar citiem ieročiem. Plkv. Janums ar saviem domu biedriem izveda savu kaņa saimi no bezcerības un depresijas, kaut pats bija piedzīvojis kaņa ģimenes sāpīgo zaudēģumu—dēģu.

Plkv. Janums kā pirmais saņēma DV organizācijas augstāko apbalvojģumu — DV nozģmi zeltā.

Tā laika DV priekšnieks Vilis Hāzners pasniedz ģoda diplomu bij. DV priekšniekam V. Janumam sakarā ar viņa ievēģšanu par DV organizācijas ģoda priekšnieģu, 1970.ģ. 9. maiģā, Minsterē.

V. Januma laikaģ, ar visas trimdas atbalstu, DV iegādāģās Vāģijā invalidu atpūtas namu „Bērzaini“.

V. Januma 80 gadu jubilejā 1974.g. 5. janvārī, Minsterē: vidū jubilārs, pa kr. no viņa L. Januma kundze, DV priekšnieks J. Frišvalds, E. Ctruļa kundze, pa labi DVF priekšnieks Dr. L. Rumba.

Bet ne jau DV vien bija plkv. Januma interešu lokā. Latviešu ģimnazija daudzus kritiskus brīžus savā pastāvēšanas laikā pārdzīvoja tikai tāpēc, ka V. Janums tai laikā bija Latviešu centrālās komitejas (LCK) priekšsēdis. Nenogurstoši viņš brauca uz vācu ministrijām, lūdza, kaunināja atbildīgos vācu darbiniekus ar galveno motīvu, ka mazā Latvija bija varējusi uzturēt veselu rindu vācu skolu un lielā Vācija nevar atbalstīt vienu latviešu skolu. Viņš panāca, ka skolai, nākot no barakām, kazarmēm, tika uzcelta speciāla jaunceltne ar plašām internāta telpām, kur tā mitinājās ilgus gadus līdz parnāca uz savu, pašu latviešu celto namu — Latviešu centru Minsterē.

LCK vadībā V. Janums bija ilgus gadus (1951—1969). Bez tam viņš darbojās latviešu un baltiešu centrālajās padomēs, LAK EC, PBLA, ACEN un citur, kas raksturo viņa dzīves gadu lielo enerģiju un gatavību palīdzēt savai tautai.

V. Janums saņēma Tautas balvu 1974. gadā, ko viņam pasniedza A. Šilde, 1974. g. 18. novembrī, Minsterē.

V. Janumam dažkārt bija rets, uzticams draugs — vientulība. Tai viņš mēdza uzticēties, lai pārdomātu notikumus un to atrisinājumus.

Plkv. Lobe raksturojot plkv. Janumu saka, ka „V. Janums ir dzimis virsnieks, varētājs, brīvības karotājs. Lielu vienību vadīšana ir grandioza varēšana. Virsnieka varēšana pilnībā izteicas kaujā, kur ceļu rāda morāla lieluma griba, zvaigznes, azimūts un kartes.“

Arī šis grāmatas autors ir nostrādājis ar plkv. Janumu vairākus gadu desmitus, strādādams dienā dienā kopā DV darbu, gadus dzīvojis vienā barakā, vienā kazarmju blokā, iepazīies ar viņu kā darbā, tā privāti, kopā kalis plānus par DV organizācijas labāku veidošanu, arī strīdējies, priecājies un skumis par notikumiem Latvijā un svešumā, bet vienmēr apbrīnojis viņa dzelzaino gribu, komūnisma nīšanu un nelokāmo ticību Latvijas nākotnei.

Plkv. Janums bija viens no komunistu visvairāk zākāto un nomelnoto uzbrukumu objektu, jo tik ilgi vadīja kraso mūsu zemes apspiedēju — Maskavas un algotņu Rīgā ienīsto DV organizāciju.

Tomēr šie Latvijas okupantu uzbraukumi ne brīdi neiespaidoja ne plkv. Janumu, ne arī DV darbību visus garos trimdas gadus. V. Janums turpināja strādāt tālāk — droši un nosvērti, kā to darīja kaujas laukā, iedams sava pulka priekšgalā.

V. Janums daudz arī rakstījis periodikā par dažādiem trimdas sabiedrības notikumiem. Savus 2. pasaules kara piedzīvojumus attēlojis grāmatā „Mana pulka kauju gaitas“ (1953). Tā rakstīta lakoniski, lietišķi, spilgti, tipiski plkv. Januma raksturam un dzīves ziņai. Tā veltīta kritušajiem, vai bez vēsts pazudušajiem 33. pulka karavīriem.

Viņš bija liels draugs jaunatnei. Tāpēc DV centrālā valde 1974. gadā nodibināja „Plkv. V. Januma fondu“ ar kuŗa līdzekļiem

Plkv. V. Januma bērņu dienā 1981. g. 12. augustā, Minsterē, Lauheides meža kapos: vidū L. Januma kundze, no viņas pa labi meita Velta, A. Mežals, Dr. L. Rumba, A.J. Bērziņš, pa kreisi A. Liepiņa, J. Leiūtītis, A. Stuburs, J. Frišvalds, M. Kadiķis, I. Nolle, A. Burmeisters, J. Ivans, Dr. A. Ritums, A. Āboliņš.

katru gadu apbalvo latviešu izglītības pasākumus, jaunatnes pašdarbības grupas, vai izcilus jaunatnes vadītājus svešumā.

Garš un svētīgs mūžs bija nolemts dzīvot plkv. Janumam. Daudz labu darbu padarījis un sīvu kauju izcīnījis pulkvedis 1981. gada 6. augustā devās savā pēdējā dzīves cīņā, lai piepūlēcētos savu karavīru mūžības pulkiem.

Plkv. V. Januma pieminekļa iesvētīšana 1982. g. 5. jūnijā Minsteres Meža kapos: no kr. V. Januma, Plāte, J. Soikāns, K. Gūtmanis, A. Liepiņa, A.J. Bērziņš un I. Nolle.

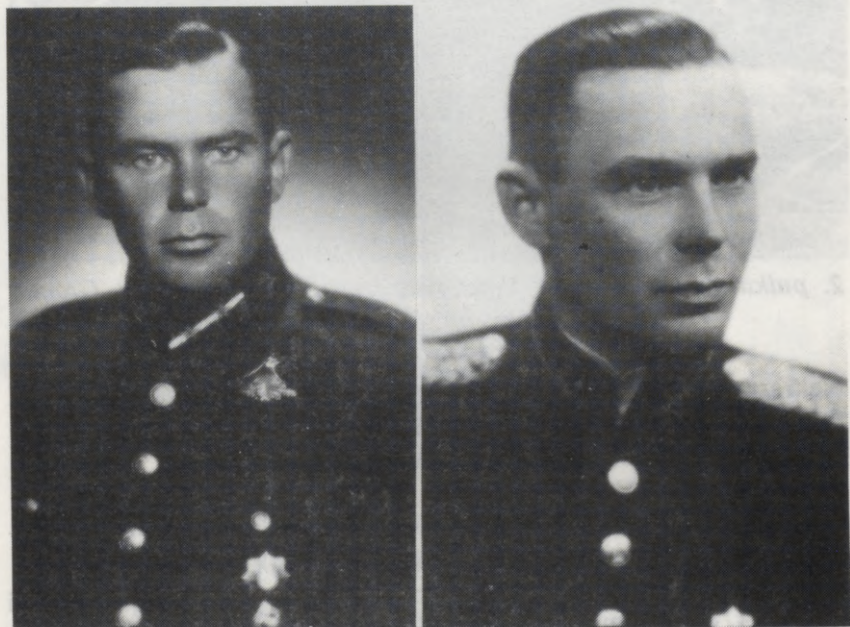
Plkv. K. Lobe pieminot plkv. V. Janumu rakstīja:

„Var aprakt brīvības kaņotāja augumu, bet nekad nevar aprakt mīlestību tēvu zemei. Šī mīlestība ir Dieva vārds, kas mums deva spēku kauju laukos. Jo drūmākas dienas, jo varenāk tā uzliesmo — tēvu zemes mīlestība!“

Majors Eduards Stīpnieks

Eduards Stīpnieks dzimis 1902. gada 23. septembrī Lāzbergu pagastā. Bērnību pavadījis skaistajā Latgalē, kur arī iemācījies mīksto liepnieku izrunas veidu.

1923. gadā Rīgā beidza vidusskolu un uzsāka obligāto kara dienestu 6. Rīgas kājnieku pulkā. 1928. gadā beidz Latvijas kara skolu un visu Latvijas neatkarības laiku dienēja 2. Ventspils kājnieku pulkā.

Virslieņants Eduards Stīpnieks ierindas un izejas Latvijas armijas virsnieka tērpā.

Krieviem okupējot Latviju E. Stīpnieks Teritoriālajā korpusā pārdzīvoja Litenes traģēdiju un izkaņojās Gulbenes partizānos pltn. Aperāta vadībā.

1942. gadā uzsāka kara gaitas 24. Talsu bataljonā kā 2. rotas komandieris. Šo bataljonu pēc cīņām Minskas rajonā 1942. g. 5. novembrī pārcēla uz Ļeņingradas fronti Somijas jūras līča dienvidus

2. pulka virsnieku grupa Volchovas frontē: no labās kapt. Grants, kapt. Stīpnieks, ltn. Siļķe, vltņ. Vabulis.

piekrastē. 1943. gada pavasarī pēc Latviešu leģiona nodibināšanas E. Stīpnieku paaugstina par kapteini un ieceļ par 2. pulka III bataljona komandieri. Pulks pltn. Lobes vadībā n.ajā nonāk Volchovas frontē.

Volchovas atkāpšanās laikā kapt. Stīpnieka bataljonu iedala plkv. Veisa kaujas grupā. Pēc sekmīgajām kaujām seko apbalvojumi: Dzelzkrusta 2. šķira — 9.2.44., 1. šķira — 20.2.44.

1944. gada jūnijā seko paaugstinājums majora dienesta pakāpē un pēc mēneša — 20. jūlijā, plkv. Lobi ieceļot par 19. divīzijas kājnieku priekšnieku, majors Stīpnieks pārņem 2. pulka komandēšanu.

Maj. Stīpnieks izved pulku atkāpšanās laikā no Krievijas. Ar saviem vīriem pie Cesvaines iznīcināja divus ienaidnieka pulkus. Par visām izcīnītām kaujām viņu apbalvo ar Vācu krustu zeltā.

Kurzemē kādu laiku komandē 106. pulku, kas bija saformēts no Robežapsardzības pulku atliekām. 1945. gada martā stājās darbā Latviešu nacionālajā komitejā Liepājā, kā valsts kontrolieris.

Majors Eduards Stīpnieks

Īsi pirms kara beigām, 1945. gada maija pirmajās dienās, iesaistījās plkv. Oša valdībā kā izglītības ministrs.

1945. gada 9. maijā, kopā ar pltn. Kociņu, vltu. Ancānu un citiem, viņam izdodas izbraukt uz Vāciju. Ierodoties Vācijā E. Stīpnieks uzsāka apzināt un vienot bij. cīnītājus un jau 1947. gada 26. oktobrī nodibina pirmo DV nodaļu Vācijā, Vircburgas pilsētā. 31. oktobrī viņu ievēl par DV organizācijas ASV joslas valdes priekšsēdi.

1948. gadā, kad dažas aprindas mēģināja atjaunot pltn. Oša valdību un gribēja šķelt DV organizāciju, E. Stīpnieks aizstāvēja kaŗavīru vienotību. Viņam jau pašā sākumā izdevās panākt

amerikāņu drošības iestāžu uzticību DV vadībai, kas vēlākos gados ļoti palīdzēja nostiprināt DV organizāciju ASV un visā Rietumu pasaulē.

1976. gada septembrī no labās pltn. Kociņš un maj. Stīpnieks
Minsterē, A.J. Bērziņa mājā.

E. Stīpnieks bija arī pirmais DV priekšnieka plkv. Januma pirmais vietnieks. Viņa ierosmē iznāca divi rakstu krājumi „Daugavas Vanagi“, kas uzskatāmi kā pamats vēlākam DV Mēnešrakstam. Viņš bija ierosinātājs arī vanadžu kustībai.

1950. gadā Stīpnieks, ar ģimeni, devās uz Austrāliju, kur strādāja smagu fizisku darbu. Kopā ar kundzi, gleznotāju, audzināja vēl divus mazgadīgos — dēlu un meitu. Sākumā apmetās Pertā, bet drīz vien pārcēlās uz Adelaidi, kur nodzīvoja līdz mūža galam.

Arī Austrālijā E. Stīpnieks kļuva pirmais DV Adelaides nod. valdes priekšsēdis, tad pirmais DV Austrālijas valdes priekšsēdis. Bija arī Adelaides ev.lut. draudzes priekšnieks, darbojās latviešu biedrības valdē.

Kā otrais DV organizācijā apbalvots ar DV nozīmi zeltā. Vienmēr laipns, atsaucīgs citu rūpēm un bēdām, ar savu vienkāršību bija ļoti iemīļots kā kaņavīru saimē, tā arī no citiem tautiešiem. Vienmēr ar lielu sirdsdedzi viņš mudināja tautiešus kalpot Latvijai.

Eduards Stīpnieks mira 1983. gada 9. novembrī Adelaidē ar sirds vainu. Viņu izvadīja liels draugu un bij. cīnītāju pulks.

Ar zīmīgiem vārdiem no viņa atvadījās bij. kaņavīrs un DV darbinieks M. Bumbieris:

„Ar svešas zemes dvesmu tu rados nekļuvi,
tu dzīvoji un miri ar savu Latviju!
Un tavu brīves vēlmi mēs dzīvie sargāsim,
līdz brīvā zemē aizvest to ļaus mums lielais Dievs.“

Viņu izvadīja viņa draugs un kaņavīrs — 19. divīzijas mācītājs Verners Voitkus.

Kapteinis Visvaldis Graumanis

Visvaldis Graumanis dzimis 1913. gadā Liepājā. Beidzis Liepājas lietišķās mākslas vidusskolu. 1939. gadā beidza Latvijas kara skolu un uzsāka savas virsnieka gaitas 1. Liepājas kājnieku pulkā.

Ar teritoriālu boļševiku korpusu nonāk Ostrovas nometnē, no kuŗas kaŗam sākoties izbēg un pievienojas partizāniem. Ar savu partizānu vadu 1941. gada 3. jūlijā piedalās Alūksnes—Valkas vilciena nolaišanā no sliedēm un svarīgā transporta saglabāšanā

Vltn. Graumanis Ļeņingradas frontē 1943. gada sākumā

Latvijā. Dienu vēlāk Alsviķu rajonā ar partizānu grupu uzbrūk boļševiku kolonnai iegūstot prettanku lielgabalu un zirgus. Tai pat dienā uzbrukumā Alūksnē aizkavē nodedzināt boļševikiem pili.

1941. gada beigās iestājās 21. Liepājas bataljonā un 1942. gada pavasarī nonāk Ļeņingradas frontē, kā 1. rotas vada komandieris.

Graumanis sevišķi izceļas 1942. gada 7. jūlijā, kad ienaidnieks izdarīja izlūkošanas iebrukumu bataljona 1. rotas iecirknī Austrumos no Staro Ponovo, tieši Gr. vadā. Ltn. Graumanis ātri saformēja trieciena grupu un devās pretuzbrukumā. Trieciena grupa 16 vīru sastāvā ienaidnieku pa daļai iznīcināja un atlikušos padzinā no mūsu ierakumiem. Ienaidnieks zaudēja 16 kritušos, bet arī Graumaņa vadam bija 7 kritušie un ievainotie. 20. jūlijā ienaidnieks no jauna iebruka ltn. Graumaņa vadā. Bet viņa vads noturēja ienaidnieka spēku ieplūšanu mūsu aizmugurē.

Kādu īsu laiku Graumanis bija arī 21. btl. adjutants. Drīz vien viņu paaugstina virsleitnanta dienesta pakāpē un nodibinoties Latviešu leģionam viņš komandē 2. rotu un saņem apbalvojumu — Dzelzkrusta 2. šķiru.

Virsnieku grupa Volchovas frontē: no kr. ltn. Grudulis, vltņ. Rabenko, vltņ. Graumanis.

Pārceļoties uz Volchovas fronti 21. bataljonu pārdēvē par 2. latviešu brigādes I bataljonu. „Tēvijā“ parādās viņa raksti no viņa bunkura „Tas brangais kuģis Norvilla“. 1943.g. 30. jūlijā viņu apbalvo ar Dzelzkrusta 1. šķiru.

I. bataljona virsnieku grupa Volchovā 1943.g. septembrī: no kreisā kapt. Lauks, ltn. Grudulis, kapt. Šnēbergs — btl. komandieris, ltn. Frīdis—btl. adjutants, kapt. Jansons un vltņ. Graumanis

1943. gada beigās vltņ. Graumanim uztic saformēt speciālu vienību — 1. pulka slēpotāju rotu. Tā ir zināma izlase ar trim kājnieku un vienu smago vadu. Tajā kā vadu komandieři ir arī ltn. Sprincis un ltn. Bērziņš.

1944. gada janvārī boļševiki sāk savu ziemas lielofensīvu ar milzīgiem tanku un kājnieku spēkiem, lai pārrautu Ļeņingradas ielenkuma loku. Noorganizē plkv. Veisa kaujas grupu ar diviem bataljoniem no 1. un 2. pulka, kurā iekļauj arī pulka slēpotāju rotu. Ienaidnieka uzbrukuma sākumā slēpotāju rotu atšķeļ no galveniem plkv. Veisa kaujas grupas spēkiem. Tā cīnās uz savu roku un laikā no 14.—20. janvārim atvaira daudzus ienaidnieka uzbrukumus, līdz

naktī uz 20. janvāri apvienojas ar atlikušajiem kaujas grupas spēkiem un piedalās 20. janvāra uzbrukumā no Tatino stacijas uz Dolgovas sādžu. Šai kaujā ievaino gandrīz visus kaujas grupas virsniekus. Daži jau ievainoti iepriekšējās kaujās, vairāki krīt. Arī vltn. Graumanis tiek ievainots.

Pēc izārstēšanās viņu ieceļ par vienas maršrotas komandieri Rundālē. Frontē atgriežas 1944. gada augustā, Vidzemē, kur viņu paaugstina par kapteini un ieceļ par bataljona komandieri. Septembrī pie Nītaures viņu smagi ievaino galvā un pēc operācijas Rīgā viņu nosūta uz Reichenbergas slimnīcu Sudetijā. Reichenbergā viņš ierodas 1944. gada oktobrī. Ar viņu kopā slimnīcā bijis Valdis Pinnis, kas par kapt. Graumaņa pēdējām dienām stāsta:

„Operācijas bija izdevušās labi. Ievainojums bija gandrīz sadzījis. Graumanis jau staigāja un bija ļoti optimistiski noskaņots. Laikam tas bija novembra beigās, kad Graumanis gaidījis ciemos savu dzīvesbiedri un māsu. Laiks bija ļoti slikts, tāpēc lūdza mani aiziet uz staciju ciemiņiem pretī. Pa to laiku Graumanis gribējis ieiet vannā. Vannas istaba bijusi ļoti karsta, tāpēc Graumanis gribējis to atvēsināt, attaisot logu. Atvēsināšanās sekas bija smadzeņu plēves iekaisums.

Kapt. Visvalža Graumaņa bēres 1944. g. 7. decembrī, Reichenbergas kapos, Sudetijā

Graumaņa istabas biedrs bija austrietis vln. H. Breuers, kuŗam bija paziŗanās pie attiecīgiem ārstiem Vīnē. Vīnē bija speciāla klīnika galvas ievainojumiem un tā bija ar mieru Graumani pie sevis uzņemt. Bet tā kā Breuers lietas bija kārtojis bez Reichenbergas virsārsta ziņas, tas atteicās Graumani uz Vīni pārvest. Pēc apm. 14 dienām 1944.g. 4. decembrī, kapteinis Graumanis bija miris. Viņu apglabāja 7. decembrī Reichenbergas kapos pie ielejas aizsprosta.“

1945. gada 6. janvārī kapt. Graumani apbalvoja ar Vācu krustu zeltā.

Rūdolfis Kociņš

Rūdolfis Kociņš dzimis 1907. gada 15. decembrī, Tirzā. Par viņa bērnību, jaunības gadiem ir maz ziņu.

R. Kociņš Latvijas kara skolu beidz 1931. gadā un sākumā dien Sakaru bataljonā.

1939. gadā beidz Latvijas armijas Augstāko kara skolu ar izcilām sekmēm un viņu atstāj šai armijas augstākajā, akadēmiskajā virsnieku skolā par mācībspēku.

Kapteinis Rūdolfis Kociņš

Boļševikiem okupējot Latviju Kociņš atstāj armiju. 1941. gada jūnijā vada Krimuldas partizānu grupu. Pēc vāciešu ienākšanas Latvijā pāriet uz Annas ielas stābu, no kuņienes 1941. gada novembrī devās uz Austrumu fronti, pārņemdam 16. Zemgales bataljona komandēšanu.

16. Zemgales bataljona komandieris kapteinis Rūdolfs Kociņš kādā 1. rotas apmeklējuma laikā, 1942. gada sākumā, . Pa kreisi kapt. Beišāns.

1941. gada 12. decembrī, notika oficiālā bataljona komandiera maiņa, kad no pltn. Manguļa, nesaskaņu dēļ ar vācu sakaru virsnieku, komandēšanu pārņēma kpt. Kociņš.

Bataljona vienības bija izkaisītas Dno—Stoļci—Staraja Rusa rajonā, pa dažādām vietām, bieži pat līdz 100 km viena vienība no otras, vairāk dzelzceļu apsardzībā, partizānu apkaņošanā. No bataljona rindām nāca pirmie četri latviešu dzelzkrustnieki (kapt. Mateass, Bogdanovs, Ķivītis un Bikass).

1943. gada 2. februārī bataljonu pārceļ uz Ļeņingradas fronti. Dibinoties Latviešu leģionam 16. btl. ietilpina 2. latviešu brigādē, 1. pulkā kā III bataljonu un pārceļ uz Volchovas fronti.

Volčovā, III bataljona virsnieku grupa: no kr. kapt. Reinholds, Praudiņš, btl. komandieris maj. Kociņš, vltņ. Rabenko (augšā), vltņ. Reimanis, btl. ārsts-vltņ. Krauklis (augšā), ltņ. Gruzis, ltņ. Salna.

Maj. Kociņš, Volčovā, īsu laiku pēc plkv. Veisa un pltn. Aperāta, 1943. gadā no 11. nov. līdz 16. decembrim komandē 1. pulku, tad saslimst.

Pēc izveseļošanās Rīgā formē 6. pulku (44.P.), ar kuŗu devās uz Ostrovas fronti, 19. divīzijas sastāvā.

Maj. Kociņš un pltn. Aperāts, Volčovā

Sekoja atkāpšanās cīņas no Opočkas līdz Vidzemei, kurās pltn. Kociņš parādīja izcilas komandiera spējas.

Arī plkv. Veiss savā dzīves laikā allaž augsti vērtēja Kociņa padomu. Stingrs un nopietnas dabas, viņš savā vienībā turēja priekšzīmīgu disciplīnu.

Ar savu pulku iziet visas kaujas laikā no 1944. gada 28. jūnija līdz 6. oktobrim. Atvairis kaujās pie Dobeles pltn. Kociņa pulks, laikā

Pltn. Kociņš ar dažiem sava pulka virsniekiem Krievijā

6. pulka virsnieku grupa Vidzemē, labā pusē pulka komandieris pltn. Kociņš

no 17.—21. oktobrim bija cīņu smagumpunktā. Arī 3.—4. novembrī pulks izcīna smagas kaujas ZR no Dobeles.

Arī Ziemassvētku kaujās Kociņa enerģiskā vadība aizkavēja ienaidnieku gūt frontes pārrāvumu. Pltn. Kociņš kā sava — 44.P. komandieris piedalījās četrās Kurzemes lielkaujās.

Apbalvots ar abām dzelzkrustu šķirām un Vācu krustu zeltā.

Pltn. Kociņš ar 6. korpusa komandieri ģenerāli Kruger'i Kurzemē.

1945. gada 24. janvārī R. Kociņš stājās Latvijas nacionālās komitejas rīcībā, pildīdams pienākumus tās iekšlietu resorā.

1945. gada aprīlī Kurzemē, Kociņš bija viens no Kurzemes tautas padomes dibinātājiem, tās darbā palīdams līdz Kurzemes okupācijai. 9. maijā viņam laimējās ar vienu no pēdējām vācu ātrlaivām izbraukt no Liepājas.

1948. gadā R. Kociņš ir kādas latviešu sardžu vienības, pie angļu armijas, komandieris, pildot arī latviešu sakaru virsnieka pienākumus pie angļu Reinas armijas vadības.

Darbojas arī trimdas sabiedriski—polītiskajā dzīvē. Bijis latviešu nacionālās un latviešu centrālās padomes loceklis, kādu laiku arī DV R.Vācijas valdes loceklis, informācijas nozares vadītājs.

Rūdolfā Kociņa spalvai pieder daudz rakstu nacionālos un militāros jautājumos, kas izkaisīti latviešu periodikā. Rediģējis „Latviešu karavīrs Otra pasaules kara laikā“ V sējumu. Bija kara invalidu apvienības Goda biedrs.

Pltn. Kociņš bija izcils patriots. Pēc rakstura draudzīgs, izpalīdzīgs un atsaucīgs. Stiprs principu cilvēks, kuŗš no savas pārlicības un uzskatiem bija grūti novirzāms.

R. Kociņš mira 17.4.90., apbedīts Mönchengladbachas kapos. Atstāja dzīvesbiedri Ritu un meitu Māru, kuŗa pēdējos gados ļoti aktīvi piedalās DV organizācijas dzīvē, vadot vanadžu nozari Vācijā.

Voldemārs Grāvelis

Voldemārs Grāvelis dzimis 1900. gada 5. jūlijā Cēsis, tirgotāju ģimenē, kuŗā pavisam bijuši 2 dēli un 3 meitas. Cēsis arī pagāja viņa bērnība, skolas gadi. V. Grāveļa vēlēšanās jau no bērnu dienām bija kļūt par kaŗavīru.

1919. gadā vēl kā jauneklis piedalījās Atbrīvošanas kaŗā. 1922. gadā beidz Latvijas kaŗa skolu, artilērijas nodaļu. Savās virsnieka gaitās beidzis sakaru virsnieka, artilērijas virsnieka kursus un 1937. gadā arī bataljona komandiera kursus pie Latvijas armijas Augstākās kaŗa skolas.

Bijis dažādos amatos: baterijas un instruktoru baterijas komandieris, bruņotā vilcienā kā komandiera palīgs, adjutants atsevišķā artilērijas divizionā. 1932. gadā paaugstināts par kapteini. Par dienestu atsauksmes vienmēr bijušas priekšzīmīgas.

V. Grāvelis ar ģimeni 1936. gadā Cēsīs

Kapt. Grāvelis drīz pēc 2. pasaules kaŗa sākuma piesakās brīvprātīgi latviešu vienībās. Tiek iedalīts 268.(18 E) bataljonā kā rotas komandieris. Vēlāk kļūst par 313.btl. komandieri un 2.latviešu policijas pulkā par 3. baterijas komandieri.

1943. gada martā sāk veidot atsevišķu artilērijas divizionu, ko ietilpina 2. latviešu brigādē, Volchovā. Divizionam papildinoties tas kļūst par 2. artilērijas pulku 19. latviešu divīzijā un majoru Grāveli ieceļ par šī pulka komandieri.

Nometnē Lilāstē pie Rīgas, vidū Grāvelis

V. Grāvelis ar meitu Maiju (tagad Pūpols, Kanadā)

Majors Voldemārs Grāvelis

Ar savu artilērijas pulku piedalījās cīņās Krievijā, Vidzemē un Kurzemē visās lielkaujās, par ko apbalvots ar abiem dzelzkrustiem un Vācu krustu zeltā 1945. gada 10. martā.

1945. gada 8. maijā nonāk boļševiku rokās. Sākumā bijis apcietinājumā, pēc vienām ziņām vēl 1949. gadā, pēc citām ziņām miris jau 1946. gadā.

Pltn. Grāvelis bijis izcils virsnieks, kas savu virsnieka arodu pildīja ar lielu prieku un aizrautību. Kaŗavīra dzīve jau miera laikos, pēc viņa meitas Maijas atzinuma ir bijusi viņa dzīves piepildījums un nekādā citā darbā viņš nebūtu bijis laimīgs. Vienmēr viņš esot bijis lepns uz saviem kaŗavīriem, ko uzsvēris arī ģimenē.

Arī kaŗavīri viņu mīlējuši, par ko liecina speciāls kaŗavīru izgatavots raksts viņam atvadoties no divizionā un kļūstot par artilērijas pulka komandieri. Tajā uzsvērts, ka kaŗavīri viņu paturēs labā atmiņā ne tikai kā taisnīgu priekšnieku, bet arī kā „lielu cilvēku ar siltu sirdi un gaišu, atklātu domu un skatu.“

Gustavs Praudiņš

Gustavs Praudiņš dzimis 1899. gada 30. janvārī Valmieras apr., Naukšēnu pag. Nurmuižas daļā, Ērmaņu mājās, 6 bērnu ģimenē.

Piedalījies Latvijas atbrīvošanas karā pret Bermontu un Latgales frontē pret boļševikiem.

Beidzis Latvijas kara skolas 2. izlaidumu. Dienējis 5. Cēsu kājn. pulkā, kur sasniedzis kapteiņa dienesta pakāpi.

Kapteinis Gustavs Praudiņš Latvijas armijā

No 1942. gada 13. janvāra bija 19. Latgales bataljona komandieris ar kuŗu 12. maijā ieradās Ļeņingradas frontē.

Par pretvācisku izrunāšanos denuncēts, atcelts no bataljona komandiera amata un apcietināts. Trīs mēnešus pavadījis Rīgas centrāl-

Majors Gustavs Praudiņš

cietumā. Notiesāts kara tiesā uz nāvi. Pēc latviešu pašpārvaldes protesta nāves sodu atcēla, degradēja par kareivi un nosūtīja uz fronti, iedalīja 16. Zemgales bataljonā, kurš tai laikā jau atradās Ļeņingradas frontē. G. Praudiņš strādāja bataljona stābā pie maj. Kociņa un bija ļoti aktīvs izlūku gājienos, uz kuņģiem vienmēr brīvprātīgi pieteicās.

1944. gada augustā, pltn. Kociņš, kas šai laikā komandēja 44. pulku, Gustavu Praudiņu iecēla par bataljona komandieri, bez dienesta pakāpes, tā nostādot divīzijas stābu notikuša fakta priekšā. Starplaikā Praudiņš jau bija apbalvots ar abiem dzelzkrustiem.

G. Praudiņš 1944. gada Ziemassvētku kaujās parādīja izcilas komandiera spējas un viņu 30.1.45. paaugstināja par majoru, apbalvoja ar Vācu krustu zeltā un ierakstu vācu armijas goda sarakstos.

Pēc pltn. Kociņa saslimšanas un aizbraukšanas uz Vāciju, majoru Praudiņu 1945. gada 24. janvārī iecēla par 44. pulka komandieri. Vēlāk

gan pltn. Kociņš atgriezās Kurzemē, bet pārgāja pašpārvaldes dienestā un pulkā vairs neatgriezās. Tā pulku līdz vispārējai vācu armijas kapitulācijai 1945.g. 8. maijā, komandēja majors Gustavs Praudiņš.

Pēc 8. maija maj. Praudiņš nokļuva boļševiku gūstā. No gūsta atgriezās tikai 1961. gadā ar amputētu kāju un ļoti slims. Līdzīgi citiem, sev līdzīgiem, Latvijā viņam nav dots ne darbs, ne dzīvoklis. Strādājis gadījuma darbus par tehnisko zīmētāju, apmeties pie kādiem latviešiem Rīgā, Tomes ielā, kuŗi viņu nežēlīgi izmantojuši, jo sācis saņemt paciņas no kara biedriem Rietumos.

Gustavs Praudiņš 1961. gada oktobrī pēc atgriešanās no boļševiku gūsta

Mira ar vēzi 1965. gada 9. oktobrī, Rīgā. Izvadīja 16. oktobrī uz Rūjienas kapiem.

Pirms nāves vēl pieprasīja no Vācijas valdības kara invalida renti, kas tais laikos bija liela iedrošināšanās. Lieta vēl nebija izlemta, kad Praudiņš mira.

Miervaldis Ziedainis

Miervaldis Ziedainis dzimis 1915. gada 15. janvārī, Novonikolajevskā, Krievijā—Sibirijā. 1920. gadā ģimene atgriežas Latvijā un apmetas Jaunjelgavā. Ģimenē bijuši trīs bērni: vecākais dēls Alfrēds, kuŗš mira jau 18 gadu vecumā ar vēdera tīfu, māsa Milda, kuŗa vēl dzīvo Rīgā un kuŗas vīrs ltn. Grīnfelds krita 2. pasaules karā un jaunākais Miervaldis.

Tēvs bija mēbeļu galdnieks savā darbnīcā Jaunjelgavā. Miervaldis Jaunjelgavā beidza pamatskolu un 1933. gadā komercskolu. Tā paša gada rudenī iestājās Latvijas universitātē, matēmatikas fakultātē un studēja līdz 1937. gadam. Bija korporācijas „Vendia“ filistrs.

M. Ziedaiņa iesvētības 1936. gada Vasarsvētkos. Otrā rindā ceturtais — iesvētāmais.

Pēc obligātā kara dienesta Latvijas armijā, iestājās 1937. gadā Kara skolā, kuŗu beidz 1939. gada 1. septembrī.

Pēc kara skolas beigšanas pirmā dienesta vieta bija Latgales artilērijas pulkā, Krustpilī. 1940. gadā beidz Rīgas lidotāju skolu kā lidotājs — novērotājs un paliek aviācijas pulkā.

Kaŗa skolas kadetu grupa 1939.g. 14. maijā pirms izbraukŗanas uz vasaras nometni Daugavpili. Pirmais no kr. M. Ziedainis.

Kaŗa skolas ballē, kadetu klubā, 1938.g. februārī. Treŗais no labā M. Ziedainis

Otram pasaules karā sākoties piesakās brīvprātīgi latviešu vienībās un jau 1941. gada beigās izbrauc ar 16. Zemgales bataljonu uz fronti. Cīnās Holmas rajonā. Izpilda sardžu dienestu pie Dno stacijas, kur ltn. Ziedainis ar savu vadu izcīna lielāku kauju ar kādu lielu partizānu grupu. Vads triecienā padzina ienaidnieku, kas kaujas laukā pameta daudzus kritušos, starp tiem arī kādas sarkanarmijas brigādes stāba priekšnieku.

Latviešu karavīru grupa no I.P. III btl. tieši Latviešu leģiona dibināšanas laikā pie Ļeņingradas: pirmais no labā — ltn. Ziedainis, nezināms, ltn. Otaņķis, vltņ. Juraidis.

Pēc apbalvojuma ar 1. šķiras Dzelzkrustu, vltņ. Ziedainis 1945.gada 8. maijā apbalvots ar Vācu krustu zeltā.

1943. gada februāra sākumā 16. Zemgales btl. pārvietoja uz Ļeņingradas fronti. Dibinoties Latviešu leģionam bataljonu iedala 2. latviešu brigādes 1. pulkā kā III btl. un 1943. gada maijā pārceļ uz Volchovas fronti. Līdzī bataljonam turpinājās arī Ziedaiņa kara gaitas.

Vairākkārtīgi ievainots, apbalvots, bet vienmēr paliek savā vienībā. Atkāpjoties no Volchovas 1944. gada 22. janvārī ar savu

vienību Ziedainis izcīna smagu kauju pie Bol—Zamošje, kur vienībai uzbrūk apm. 250 sarkanarmiešu vienība stipras artilērijas un granātmētēju atbalstā. Ienaidnieku atvairīja, nodarot tam lielus zaudējumus, pēc kam pašiem pārejot pretuzbrukumā. Šai kaujā ienaidnieks zaudēja ap 100 kritušo, 9 gūstekņus, kā arī daudz dažādu ieroču.

Ltn. Ziedainis Volchovas frontē 1943.g. 9. jūlijā, pēc apbalvošanas ar Dzelzkrustu.

Pēc atiešanas no Krievijas cīnās Vidzemē un beidzot Kurzemē, kur komandē 1.P. 13. (smago) rotu. 1945. gada sākumā paaugstināts beidzot par virsleitnantu.

M. Ziedaiņa skolas biedrs un kaŗa skolas līdzgaitnieks ltn. B. Andersons atceras Ziedaini kā priecīgu draugu, kuŗam patika bohēma. Skolas brīvlaikos, sava tēva mājās, Miervaldis vienmēr rīkoja dzīres, kur netrūka arī skaistu meiteņu.

Vltn. Ziedainis bija izcili drošsirdīgs virsnieks, bieži pārgalvīgs un neapbrēķināms, par ko saņēma no priekšniecības pārmetumus.

Pienāk traģiskais 1945. gada 8. maijs. Vācu armija kapitulē, bet ne Miervaldis Ziedainis. Pēc kara beigām Ziedainim ar fiktīviem dokumentiem uz Miķeļa Pēterona vārda, izdodas legalizēties kā civilpersonai un iekārtoties darbā valsts sēklu fondā Dundagas iecirkņā un pēc tam Ventspils apriņķa nodaļā par grāmatvedi — revidentu ar biežiem dienesta komandējumiem pa apriņķi un arī uz Rīgu.

Tomēr visu savu enerģiju, kaŗavīra un komandiera māku viņš veltī partizānu cīņas organizēšanai Kurzemē.

Virslieņants Miervaldis Ziedainis 1945. gada augustā

1945. gada 9. septembrī Zlēku mežā notiek partizānu vienību un grupu vadītāju sanāksme. Tajā nodibina organizāciju „Ziemeļkurzemes partizāni“. Par tās vadītāju — komandieri ievēl vlt. Miervaldi Ziedaini. Par stāba priekšnieku ievēl ltn. Aleksandru Zuti, Ziedaiņa cīņu biedru no 42.P. I bataljona.

Tomēr drīz vien čekai izdodas Ziedaini izsekot un 1945.g. 5. oktobrī viņu apcietina Ventspilī. Arī ltn. Zuti arestē tai pat dienā Dundagā.

Arestēšanas brīdī pie abiem minētajiem atrasta nozīmīga partizānu organizācijas dokumentācija, kas izmantota kara tribunālā apsūdzībā pret abiem. Pēc neoficiālām ziņām, Ziedainis sastādījis pirmo latviešu nacionālo partizānu rokas grāmatu.

Ar Latvijas PSR iekšlietu ministrijas kara tribunāla 1946.g. 13. jūlija spriedumu Ziedainim piespriests nāves sods nošaujot.

Jānis Piķelis

V-serž, Piķeļa bērnības un jaunības gaitas nav zināmas. Zināms vienīgi, ka viņa karavīra gaitas sākušās vēl pirms Latviešu leģiona dibināšanas. Šai laikā bijis 21. Liepājas bataljona rindās.

21. Liepājas bataljona kāda karavīru grupa: no kr. vln. Graumanis, pēdējais labā pusē kapr. Piķelis, vēlāk virsseržants.

Pēc ievainošanas nonāk '44. pulka rindās un Kurzemē komandē pulka riteņbraukšanas vadu ar kuŗu Ziemassvētku kaujās izcīna smagas kaujas.

1944. gada 27. septembra naktī ar savu riteņbraucēju vadu izsit ienaidnieku no Bitšķēpu mājām un tuvcīņā sakauj ienaidnieka bataljonu. Minētais riteņbraucēju vads bija komplektēts no Rīgas apriņķa aizsargiem apm. 40 vīru sastāvā, kuŗi pēc Rīgas atstāšanas pietiecās brīvprātīgi un bija labi apmācīti.

Jānis Piķelis 1945. gada 8. maijā apbalvots ar Vācu krustu zeltā. Pēc 8. maija nonācis padomju rokās un par viņa tālāko likteni nekas nav zināms.

Kārlis Mūsiņš

Kārlis Mūsiņš dzimis 1919.gada 15. decembrī Cēsu apriņķī, Dzērbenes pagastā, lauku kalēja ģimenē.

Beidzis arodskolu un strādājis VEFā par virpotāju līdz 1941. gada jūlijam.

1941.gada 5. augustā brīvprātīgi iestājies 16. Zemgales bataljonā, ar kuŗu oktobrī izbraucis uz Austrumu fronti, Dno un Staraja Rusas rajonā, kur bataljons apsargāja dzelzceļa līnijas un piedalījās partizānu apkaŗošanā.

Pēc tam ar bataljonu, ko iedalīja Leģiona 1. pulkā, cīnījies Leņingradas, Volchovas, Ostrovas, Opočkas frontēs, Vidzemē beigās Kurzemē.

Kaŗa gaitas iesācis kā kareivis, beidzis instruktoru rotas kursus Narvā, paaugstināts par kaprāli, tad seržantu, līdz nonācis virsniekuursos Čehoslovākijā, kur mācījās no 1944. gada maija līdz novembrim un pēc to beigšanas paaugstināts par leitnantu.

Kurzemē komandē jau rotu 42. pulka I bataljonā.

Apbalvots ar II un I šķiras Dzelzkrustiem un 1945. gada 8. maijā ar Vācu krustu zeltā.

Pēc Vācijas armijas kapitulācijas 8. maijā, sava bataljona komandiera kapt. Līduma vadībā, 40 vīru sastāvā, uzsācis partizānu gaitas Rendas meŗos. Pēc pāris nedēļām grupa gan sadalījusies, jo kapt. Līdums aizgājis nelegāli dzīvot pie kādas paziņas vecākiem Kurzemē, bet ltn. Mūsiņš ar 13 vīriem, galvenā kārtā vidzemniekiem, atdalījies un pēc gara un grūta pārgājiena pārcēlušies uz Vidzemi un kopš 1945. gada oktobra darbojušies Jaunpiebalgas rajonā.

Ļoti kustīgā veidā grupa veica sevišķi neatlaidīgu un aktīvu darbību pret padomju iestādēm, komunistiskiem aktīvistiem, bruņotajām „iznīcinātāju“ un kaŗaspēka vienībām, kas apkaŗoja nacionālos partizānus.

Kāŗļa Mūsiņa grupas darbības rajons bija Valkas, Rūjienas, Alojās, Cēsu, Smiltenes, Apes, Alūksnes, Gaujienas, Gulbenes un Cesvaines apvidi. Tā tad darbība bija sevišķi plaša un kustīga.

Mūsiņa partizāni veikuši ap 50 bruņotas operācijas, likvidējuši redzamākos komunistu aktīvistus, ziņotājus un citus nelieŗus. Atbruņoti un brīdināti miliči, komjaunieŗi, rajonu aktīvisti un citi,

kas aktīvi sadarbojušies ar okupantiem un strādājuši pret tautas interesēm.

Līdz pat 1953. gada rudenim Mūsiņa partizāni, kas brīžiem pieauguši uz 17 vīriem, ar savu aktivitāti panāca, ka padomju vara šai Vidzemes daļā nekad nejutās droša un savā darbībā bija jūtami ierobežota.

Mūsiņa partizānu grupa daudzajos gados cieta arī smagus zaudējumus, vairāki krita, bet nāca arvien jauni klāt, starp tiem arī kāda jauna sieviete un viens bij. komsorgs.

Smagus zaudējumus Mūsiņa vīri cieta kaujā ar padomju karaspēku un čekistiem 1953. gadā, laikā no 18.—21. jūnijam, Vijciema mežā. Pēc šīs kaujas grupā bija palikuši tikai pieci.

Lai pārлаistu 1953./54. gada ziemu grupa izklīst un dalībnieki dzīvo katrs savā vietā, dažādos mežos izbūvētos bunkuros. Tam bijuši arī savi romantiski iemesli. Tomēr, kā vēlāk izrādījās, tā bija no Mūsiņa puses kļūda.

Kādu dienu Mūsiņš saņēmis, čekas noorganizētu, aicinājumu ierasties pie kāda sava atbalstītāja Palsmanes pagasta „Jaunkrievzemnieku“ mājās. Netālu no mājām noslēpusies čekistu grupa sagaidīja Mūsiņu ar viņa pavadoni, pārsteidza viņus, sasēja, atbrūvoja abus bez viena šāviena. Mūsiņam atņemts pielādēts Nagana revolveris, pavadonei arī pistole.

Izrādījās, ka čeka jau 1953. gada 5. februārī bija arestējusi un nežēlīgi spīdzinājusi kādu Mūsiņa grupas ļoti aktīvu partizānu. Liekas, ka viņš mocības nav izturējis un apsolījis čekai savu palīdzību Mūsiņa grupas likvidēšanai. Ka notikusi sagūstītā partizāna fiziska mocīšana, liecina tas, ka viņš vēl 1953. gada aprīlī varējis pāiet tikai ar kruķiem, brīžiem pat čekas darbinieku nests.

Izmantojot partizānu slepenās glabātuves un „pasta kastes“ viņš uzņēmis sakarus ar Mūsiņu, kas viņam uzticējies.

Jau 1953. gada jūnijā ar šī nodevēja palīdzību nošāva 3 Mūsiņa grupas partizānus, viņš uzrādīja arī daudzus grupas atbalstītājus. Izmantojot visas nodevēja ziņas, čekai izdevās 1953. gada 27. septembrī iemānīt arī pašu Mūsiņu slazdā un apcietināt.

Pēc tam ievadīta krimināllieta, kurā pie atbildības saukti 14 grupas dalībnieki un tās atbalstītāji. Pati tiesāšana notikusi tikai 1954. gada 22. novembrī Rīgā un ilgusi 3 dienas.

Mūsiņu notiesāja uz nāvi, citiem piesprieda 3—10 gadus spaidu darbos un dažus pat atbrīvoja. Kārli Mūsiņu pārsūtīja uz Butirku

cietumu Maskavā, kur viņam tikai 1955. gada 2. jūnijā izpildīts nāves sods.

Kārlis Mūsiņš Butirku cietumā Maskavā

Nodevējs jau tiesa prāvas laikā izrādīja nenormālības pazīmes, pēc tam galīgi sajuka un tika ievietots nervu slimnīcā.

Georgs Šeibelis

Georgs Šeibelis dzimis 1913. gada 13. februārī Rīgā manufaktūras tirgotāja ģimenē. Tēvs vācietis, māte krieviete, bet dēls sevi uzskatīja par latvieti.

1925. gadā Šeibelis beidza Rīgas Binca vācu pamatskolu un 1931. gadā Rīgas pilsētas krievu vidusskolu.

1931.—34. gadam, 6 semestrus, studēja Prāgas (vācu) universitatē inženierzinības. Studiju laikā daudz ceļoja pa Eiropu: Vāciju, Austriju, Itāliju, Poliju un Ungāriju.

Vairākus gadus strādāja tēva uzņēmumā, līdz 1937. gadā viņu iesauca obligātajā kara dienestā Latvijas armijā. Dienēja 4. Valmieras un 8. Daugavpils kājnieku pulkos. Šai laikā beidza

III bataljona virsnieku grupa pie Ļeņingradas Latviešu leģiona tapšanas laikā: no kr. vln. Lauks, maj. Kociņš—bataljona komandieris, ltn. Ziedainis (daļēji segts), vln. Šeibelis—bataljona adjutants un vācu policijas kapteinis Tellmann's.

instruktoru rotu un virsniek vietnieku kursus. 1940. gadā viņu iesauca rezerves virsnieku kursus un tos beidzot viņu paaugstina par leitnantu.

1940./41. gadā strādā „Juglas manufaktūrā“.

1941. gada 1. jūlijā iestājas Rīgas pašapsardzības dienestā un jau oktobrī ar 16. Zemgales bataljonu izbrauc uz Austrumu fronti kā vada komandieris, Soļcu rajonā. 1942. gada decembrī bataljons atgriežas Latvijā, Ilūkstē, bet jau 1943. gada janvārī to pārvieto uz Ļeņingradas fronti, kur to februārī iekļauj Latviešu laģiona 1. pulkā kā III bataljonu.

Starplaikā paaugstinātais vltņ. Šeibelis kļūst par šī bataljona adjutantu pie majora Kociņa.

Bataljonu kopā ar 1. pulku 1943. gada maija sākumā pārceļ uz Volchovas fronti, kur vltņ. Šeibeli 1943. gada 6. jūlijā ieceļ par 6.Rt. komandieri II bataljonā.

1943. gada 28. decembrī, izkrītot daudziem virsniekiem no ierindas, Šeibelis kļūst par II bataljoja komandieri. Kopā ar bataljonu Šeibelis izcīna daudzas atiešanas kaujas no Volchovas, Ostrovas, Opočkas, Vidzemē un Kurzemē līdz kara beigām.

1944. gada jūnijā Opočkas frontē Šeibeli paaugstina par kapteini. Apbalvots ar Dzelzkrusta 2. šķiru 1944. gada 30. janvārī par bataljona kauju pie Mal Zamoščes, 1. šķiru 16. aprīlī par bataljona panākumiem kaujā, kuņas rezultātā izjaukts sarkanarmijas gatavotais uzbraukums I bataljona vienībām. 4. un 5. augustā, Vidzemē, kapt. Šeibelis ar sava bataljona atliekām izsita ienaidnieku no tā atbalsta punkta Rozniekos un pēc tam atvairīja četrus ienaidnieka pretuzbrukumus.

Tē jāpiezīmē, ka 1. pulks pēc atkāpšanās no Opočkas bija sarucis uz 5 rotām un kopā saucās Galdiņa kaujas grupa. Tikai pie Cescvaines ar papildinājumiem atkal saformēja divus bataljonus: vienu komandēja kapt. Reinholds un otru kapt. Šeibelis.

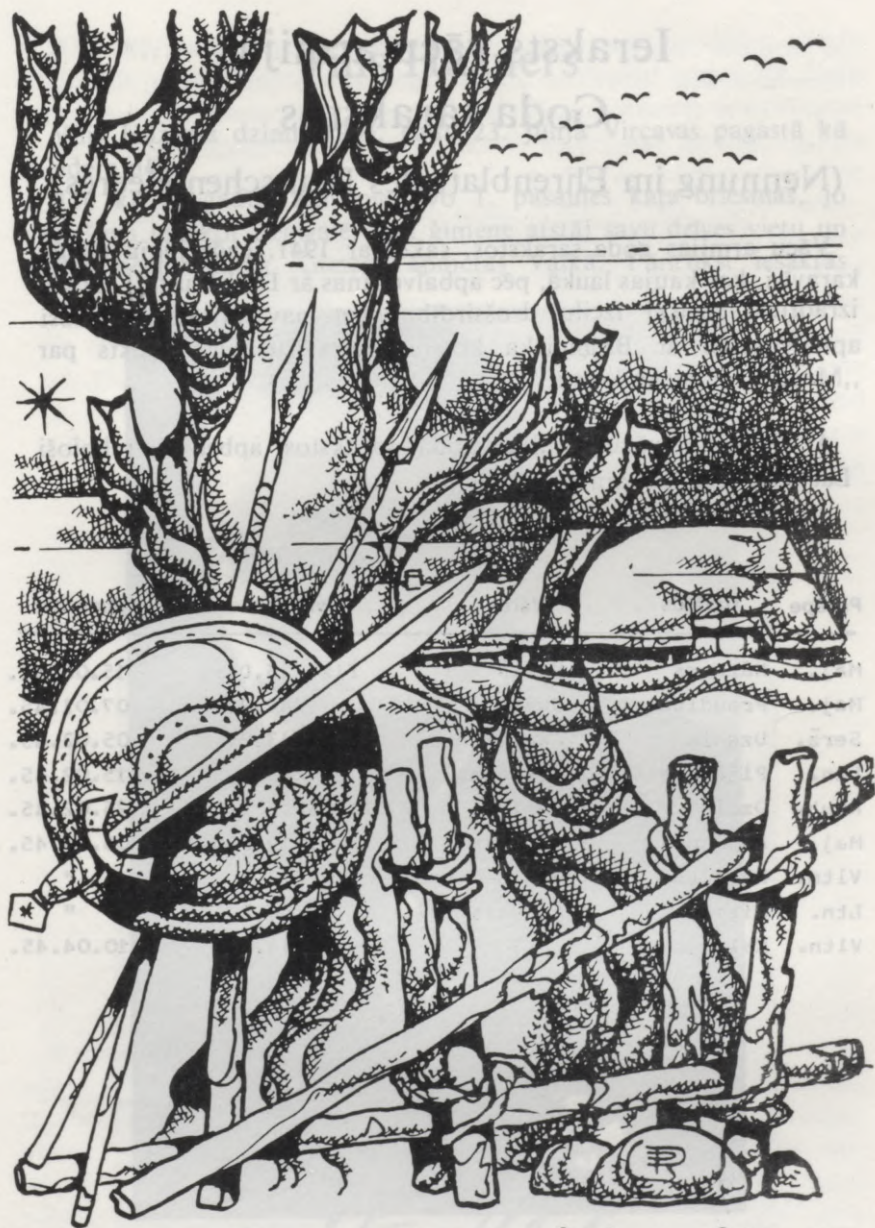
1944. gada Ziemassvētku kaujās, 23. decembrī II bataljons bija iesaistīts cīņās 19. divīzijas kreisā spārnā, kur izcīnīja smagas atvaires kaujas. Niknās atbalsta punktu cīņās un prettriecienu II bataljons kapt. Šeibeļa vadībā novērsa frontes pārrāvumus savā iecirknī. 25. un 26. decembrī II bataljons atsita 8 ienaidnieka uzbrukumus. Divas reizes bataljons bija ielenkts.

Par šīm Ziemassvētku kaujām kapt. Šeibeli 1945. gada martā apbalvo ar Vācu krustu zeltā.

Pēc kapitulācijas G. Šeibelis nonāk 6. krievu gvardes armijas iekārtotajā 5. gūstekņu noietnē Kurzemē, kur viņu 1945. gada 27. maijā apcietina, ievieto cietumā un ilgi pratina. 1945. gada 12. jūlijā notiešā uz 20 gadiem katorgas darbos un 5 gadus bez tiesībām pēc soda izciešanas. Pēc sprieduma Šeibeli jau nākošajā dienā pārved uz Šauļu cietumu, pēc tam uz Liepājas cietumu, no kurienes uz Gulaga noietnēm arktiskos apgabalos.

1961. gadā viņu piemeklē trieka un daļēji paralizētu viņu atbrīvo un viņš atgriežas Latvijā. Kaut kā pelna iztiku ar tehnisko zīmēšanu.

1965. gadā, pa aplinkus ceļiem saņemta ziņa, ka kapt. Georgs Šeibelis miris. Viņa dēls dzīvo Austrālijā.

Jainis Rožkalns.

Ieraksts vācu armijas Goda sarakstos

(Nennung im Ehrenblatt des Deutschen Heeres)

Vācu armijas goda sarakstos, sākot ar 1941. gada jūliju minēti kaŗavīri, kas kaujas laukā, pēc apbalvošanas ar Dzelzkrusta 1. šķiru, izrādījuši sevišķi izcilu drošsirdību, bet nav bijuši pietiekoši apbalvošanai ar Bruņinieka krustu. Kaŗavīru mutē saukts par „Mazo Bruņinieka krustu“.

Ar ierakstu vācu armijas goda sarakstos apbalvoti sekojoši Latviešu leģiona kaŗavīri:

Pakāpe	Uzvārds	Vārds	vienība	Apbalv.dat.
Maj.	Hāzners	Vilis	fiz./15.Div.	15.08.44.
Maj.	Praudiņš	Gustavs	/44.P.	07.01.45.
Serž.	Dzenis	Jānis	I /43.P.	05.02.45.
Ltn.	Pīterans	Vilhelms	I /43.P.	15.02.45.
Kapt.	Ozols	Jānis	III/19.Art.P.	25.02.45.
Maj.	Laumanis	Ernests	fiz./19.Div.	05.03.45.
Vltn.	Bērziņš	Jānis-Alfrēds	2./42.	"
Ltn.	Biters	Augusts	/44.P.	"
Vltn.	Kalnājs	?	/44.P.	10.04.45.

Vilis Hāzners

Vilis Hāzners dzimis 1905. gada 23. jūlijā Vircavas pagastā kā melderā dēls.

Jau kā 10 gadīgs zēns piedzīvo 1. pasaules kara briesmas, jo vāciešiem ienākot Zemgalē, visa ģimene atstāj savu dzīves vietu un dodas bēgļu gaitās. Ģimene apmetas Valkā. Pātrūkst iesāktās

Vilis Hāzners

skolas gaitas mazajam Vilim. Negribēdams dikā dzīvot, Vilis 1917. gadā kļūst par laikraksta „Laika Vēstis“ izsūtāmo zēnu. Te viņš iepazīstas ar redaktoriem Artūru Kroderu, Aleksandru Plensneru un citiem. Jau no šīm bērnu dienām Vilis dabū iepazīties ar sarkanā terrora briesmām un kļūst par boļševisma ienaidnieku.

Pēc bēgļu gaitām 1923. gadā beidz Jelgavas lauksaimniecības vidusskolu. Pēc skolas beigšanas dažus gadus strādā Vidsmuižas lopkopības izmēģinājumu stacijā, kamēr 1926. gadā viņu iesauc obligātā kara dienestā Latvijas armijā, 3. Jelgavas kājnieku pulkā. Pa kara dienesta laiku V. Hāzneram iepatīkas kaņavīra gaitas un viņš paliek virsdienestā. 1929. gadā iestājas Latvijas kara skolā, ko beidz 1931. gadā.

Pēc kara skolas beigšanas dien 7. Siguldas kājnieku pulkā Alūksnē un Gulbenē un īsu laiku 6. Rīgas kājnieku pulkā.

Leitnants Vilis Hāzners

Alūksnē piedalās dažādu brīvības izrāžu rīkošanā. Gulbenē ir militārais audzinātājs vietējā ģimnazijā un vada vietējo skautu vienību.

1939. gadā viņu komandē uz Augstāko kaŗa skolu un 1940. gada 15. februārī paaugstina par kapteini.

Kapteinis Vilis Hāzners

Reizē ar paaugstinājumu V. Hāzneru pārceļ uz armijas stāba apmācības daļu, kur vadīja reglamenta nodaļu. Saraksta divas instrukcijas: kaujas ratu apkaŗošana un cīņa meŗā un apdzīvotās vietās. Kļūst militārās literatūras apgāda fonda valdes loceklis un darbojas žurnālā „Militārais apskats“, kurā publicē vairākus rakstus. Līdztekus ir korespondents laikrakstā „Latvijas kareivis“ un citos izdevumos. Vispāri Hāzneram padodas raksti par dažādām, armiju skarošām tēmām.

Kapt. Hāzneru sagaidīja spoža armijas karjēra, ko pārtrauca Latvijas okupācija 1940. gada 17. jūnijā. Likvidēja Latvijas armijas stābu un no dienesta atvaļināja arī kapt. Hāzneru.

V. Hāzners turpina darboties pagrīdē. Otram pasaules karā sākoties viņu apcietina un iesloga Rīgas centrālcietumā, no kuŗa viņu atbrīvo latviešu nacionālie partizāni 1941. gada 30. jūnijā. Viņš pievienojas partizāniem un līdz vācu armijas ienākšanai komandē partizānu vienību Mangaļsalā, Saulkrastos.

Ar 1941. gada 10. jūliju sāk darboties Latvijas kārtības dienesta stābā, kādu laiku pildot arī pltn. Veisa adjutanta pienākumus. No 1942. gada 24. februāŗa īsu laiku ir paš aizsardzības spēku administratīvās daļas vadītājs. Tā paŗa gada oktobrī viņu komandē uz Abreni par apriņķa priekŗnieku, bet jau 1943. gada 20. maijā iesauc Latvieŗu leģionā un 3. jūnijā ierodas Paplakā.

Plkv. Kripēna aicināts kļūst par 32. pulka komandiera

Kapteinis Vilis Hāzners Krievijā.

adjutantu. Vēlāk frontē viņš komandē I un arī III bataljonus un piedalās kaujās pie Belabelkas, Veļikajas upes un Kudoveras. Par kaujām apbalvo ar II un I šķiras Dzelzkrustiem.

Pēc plkv. Aperaņa kaujas grupas iznīcināšanas 1944. gada jūlijā pie Mozuļiem, Hāzners ar dažiem vīriem, brienot cauri purviem un slapstoties mežos, 2 nedēļās iznāk no ielenkuma. Par šo veikumu V. Hāzneru piemin vācu virspavēlniecības ziņojumā un apbalvo ar ierakstu vācu armijas goda sarakstos.

Drusku atpūties, V. Hāzners kopā ar savu 32. pulku, 1944. gada 20. augustā atstāj Rīgu un dodas uz Vāciju, uz kuriem pārceļ visu 15. divīziju. Tur viņam uztic 15. divīzijas fizilieru bataljona komandēšanu un paaugstina par majoru.

1945. gada 26. janvārī viņu kaujā pie Immenheimas ievaino, kas viņu izsūt no ierindas līdz kaŗa beigām, kuŗas sagaida veselības uzlabošanas bataljonā Dānijā. No Dānijas viņu pārvieto uz Heides gūstekņu nometni un pēc tam uz Cēdelgēmu.

V. Hāznera enerģija neļauj viņam rimties arī Cēdelgēmas gūstā, jo redzam viņu DV dibinātāju pirmajās rindās. Viņu ievēl organizācijas pagaidu valdē un tā sākas viņa vairāk kā 30 gadu ilga DV darbība.

Cēdelgēmā bija arī aktīvs jaunatnes audzināšanā kā „Dzintarzemes“ skautu (roveru) novada priekšnieks.

V. Hāzners, pēc atlaišanas no gūsta Cēdelgēmā, iesaistas latviešu kaŗa invalidu pārskološanā, viņiem piemērotos arodos. Šai darbā viņš parādīja lielu prasmi ar labiem panākumiem. V. Hāzners pārzināja tieši pārskološanas nozari un darbnīcas. Ap 400 latviešu kaŗa invalidi te apguva arodus, jo darbojās 24 apmācības nozares. Laikā no 1947.—51. gadam šis pārskološanas centrs darbojās Klaustālē un Eversburgā.

Otrs, varbūt retāk pieminētais, V. Hāznera sabiedriskais darbs bija — vākt drošas liecības par apstākļiem okupētajā Latvijā un to apstrādāšana. Viņa raksti par notikumiem dzimtenē parādījās dažādos nopietnos izdevumos. Tos izmantoja sovjetologi, apspiesto Eiropas tautu asambleja un līdzīgas institūcijas. Šī darba dēļ Maskavas melīgā propaganda ar visu savu parasto padomju ķengāšanas veidu vērsās pret Vili Hāzneru.

Ir grūti uzskaitīt visus V. Hāznera pēckaŗa sabiedriskos pienākumus, bet visos, kuŗos viņš iesaistījās, viņš guva lielus panākumus, jo prata vienot un saprast dažādus uzskatus.

Vilis Hāzners kā DV priekšnieks DV CV sēdes laikā 1970. gada 9. maijā, Minsterē.

Viņš bija DV Rietumvācijas valdes sekretārs, DV centrālās valdes sekretārs līdz 1956. gadam, kad kopā ar ģimeni izceļoja uz ASV.

Ar DV nozīmi zeltā apbalvots jau 1953. g. 18. jūlijā.

Pēc izceļošanas uz ASV: DV ASV priekšnieks 1962.—69. gadam un DV visas organizācijas priekšnieks 1970.—72.g., DV centrālās valdes ideoloģiskās nozares vadītājs.

Paralēli darbībai DV organizācijā V. Hāzners bija aktīvs vairākās trimdas centrālajās organizācijās: Latviešu centrālās padomes prezidija loceklis, Latviešu centrālās komitejas loceklis, Amerikas latviešu apvienības un Pasaules brīvo latviešu apvienības valžu loceklis. Kopš 1953. gada bija Komitejas Latvijas brīvībai loceklis,

no 1956. gada tās sekretārs un no 1962. gada tās priekšsēdis. 10 gadus bija virsnieku apvienības ASV priekšnieks, korporācijas Letgalija goda filistrs. Sastāvēja ģen. Gopera fonda valdē un Centrālajā skautu kustībā. Apbalvots ar Baltās lilijas ordeni. ACEN (Assembly of captive European nations) kopš 1953. gada latviešu delegācijas loceklis, vadītājs. Baltic Review līdzstrādnieks. Apbalvots ar ACEN un apspiesto tautu medaļām un pateicības rakstiem.

Visu mūžu viņš darbojās presē. Kopš DV Mēnešraksta iznākšanas 1951. gadā bija tā atbildīgais redaktors un redakcijas loceklis. Arī pārējā presē V. Hāznērs publicējis daudzas apceres, sovjetoloģiskus pētījumus un analīzes, ideoloģiskus rakstus.

Jubilārs - V. Hāznērs

Ed. Keiša zīmējums

No 1972. gada Hāznērs bija PBLA gadskārtējā izdevuma „Latvija šodien“ līdzstrādnieks, tur publicējot ap 40 pētījumus par apstākļiem okupētajā Latvijā. Daudz publikāciju laikrakstā „Laiks” un citos. Darbojies arī Liberty raidījumos kopš sākuma līdz 1978. gadam.

1955. gadā Latviešu nacionālais fonds izdeva viņa brošūru

„Bīstieties mieru“ par latviešiem Sibīrijas nometnēs. Rediģējis DV vēstures „Laiks, telpa, ļaudis“ pirmos 3 sējumus.

Paša atmiņas „Varmācības torņi” izdevis 2 sējumos. Kā redaktors līdzdarbojies vairākos „Latviešu karavīrs Otra pasaules kara laikā” sējumos. 1979. gadā kopā ar kapt. E. Sproģi rediģējis „Latvijas kara skola”.

Lasījis neskaitāmus referātus, teicis runas un uzrunas konferencēs. Viņa biogrāfija uzņemta publikācijā „Who is Who - 1967”.

Vilim Hāzneram bija apbrīnojami lielas darba spējas un griba strādāt. Viņš vienmēr bija ne tikai sabiedrisks, bet arī draudzīgs, labsirdīgs, izlīdzinošs arī pret citādi domājošiem.

V. Hāzners bija precējies kopš 1933. gada un liels atbalsts viņa dzīvē un darbā bijusi viņa dzīvesbiedre Elza, kas būdama jau Latvijā žēlsirdīgā māsa, kara laikā darbojās kara lazaretēs, koptama latviešu karavīrus. Kopīgi izaudzinājuši divus akadēmiski izglītotus dēlus: Daumantu un Vitautu.

Vilis Hāzners mira 1989. gada 12. maijā. Viņa urna aizvesta uz Latviju un apglabāta ģimenes kapos, blakus tēvam Dāvidam, mātei Lizetei un māsai Almai, Bērzkroga kapos 1991. gada rudenī.

Bērzkroga kapos pie Jelgavas 1991. gada rudenī: no labās — māte Lizete, Vilis, tēvs Dāvids, māsa Alma Ubarte, māsas vīrs Jēkabs Ubarts.

Jānis Dzenis

*Seržants Jānis Dzenis,
19. divīzijas 43. pulka I btl. kaņavīrs*

Jānis Dzenis devies uz Austrumu fronti ar pirmo latviešu vienību — 16. Zemgales bataljonu jau 1941. gada oktobrī, kur sastāvējis kpt. Mateasa rotā.

Vienmēr uzskatīts par izcili drošsirdīgu kaņavīru. Ar savu vienību piedalījies kaujās pie Ļeņingradas, Volchovā, kur ievainots septembra kaujās, Ostrovā, Vidzemē un Kurzemē. Apbalvots ar abiem Dzelzkrustiem.

Kaujās pie Ostrovas, 1944. gada 16.-17. martā, būdams kaprālis, pēc vada komandieŗa krišanas, pārņēma vada komandēšanu.

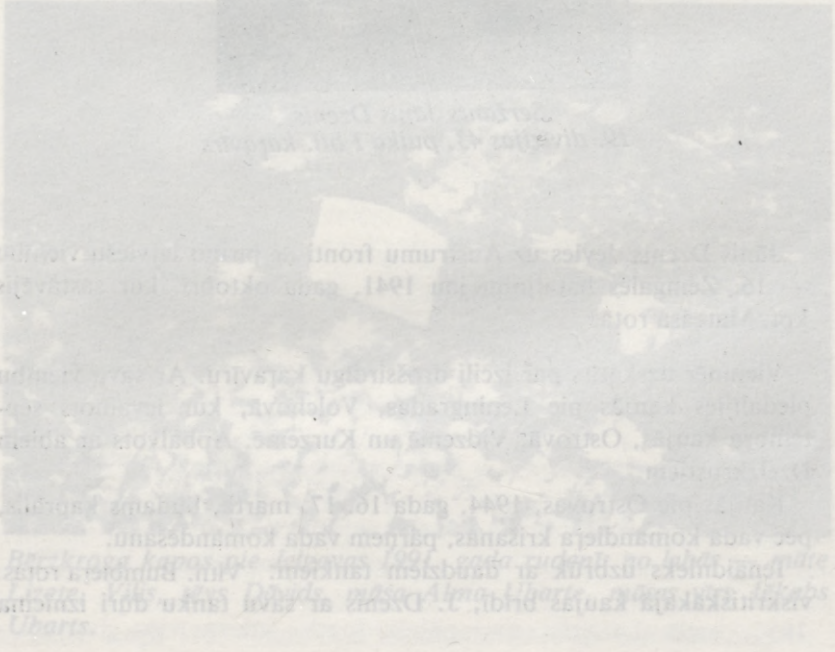
Ienaidnieks uzbrūk ar daudziem tankiem. Vln. Bumbieŗa rotas viskritiskākajā kaujā brīdī, J. Dzenis ar savu tanku dūri iznīcina

uzbrūkošo ienaidnieka tanku. Pēc tam mūsu prettankisti, izmantojot radīto apjukumu par pirmā tanka zaudēšanu, sašauj vēl vairākus un glābj vienību no pilnīgas iznīcināšanas.

Seržants Jānis Dzenis kā pirmais latviešu kaņavīrs saņem tanku iznīcināšanas nozīmi. 1945. gada 5. februārī par cīņām Kurzemē saņem apbalvojumu — ierakstu vācu armijas Goda sarakstos.

Līdzīgi daudziem 19. divīzijas cīnītājiem, pēc vācu armijas kapitulācijas Kurzemē, nonācis boļševiku rokās un par viņa tālāko likteni ziņu nav.

spējas un grība
arī draudzīgs,
ar balstī viņa
Latvijā
kopdama
izglītotos
aizvesta uz
Dāvidam, mātei
rudeni.

Vilhelms Piterans

Par leitnantu Piteranu arī Latviešu leģiona archīvā ir ļoti trūcīgas ziņas. Ir zināms, ka viņš 1939. gadā beidzis instruktoru rotu Zemgales divīzijā Daugavpīlī.

1939. gada rudenī iestājies Latvijas kara skolā, bet 1940. gadā, boļševikiem ienākot Latvijā, no tās atvaļināts.

1942. gada rudenī bijis vada komandieņu kurss Bolderājā, kurus beidzis 8. decembrī un paaugstināts par leitnantu.

Laikam 1943. gadā nonācis Volchovā un iedalīts 2. latviešu brigādes 2. pulkā pie plkv. Lobes.

Apbalvots ar abiem Dzelzkrustiem un 1945. gada 15. februārī, Kurzemē ar ierakstu vācu armijas Goda sarakstos.

Pēc neoficiālām ziņām 1945. gada 9. maijā, pēc vācu armijas kapitulācijas Kurzemē, ienaidnieka nogalināts.

Ernests Laumanis

Majors Ernests Laumanis dzimis 1908. g. 8. maijā, Liepājā. Viņa tēvs Kristis bija nācis no Vaiņodes pagasta, kur bija bijis lauku māju saimnieks. Mājas atradās uz pašām Lietuvas robežām. Pēc kaŗa dienesta tēvs pārnācis uz Liepāju un sācis strādāt Drašu fabrikā. Ģimenē bijuši 4 bērni: vecākā meita mirusi pavisam maza, tai sekojusi jaunākā meita, tad Ernests un par viņu divus gadus jaunākais Fricis. Fricis vēlāk bija pazīstamais „Olimpijas” un Latvijas valsts komandas futbolists, miris Filadelfijā 70-tos gados. Māsa, māsas vīrs, vecāki gājuši bojā Vācijā, kādā uzlidojumā.

Tēvs piedalījies krievu - japāņu kaŗā, 1905. gada revolūcijā un par matu izglābies no nāves soda. Pirmajā pasaules kaŗā smagi ievainots, kritis vācu gūstā un 1918. gadā atgriezies Latvijā. Ernests tēvu ļoti cienījis, jo bijis reti godīgs un taisnīgs vīrs.

Agrā bērnība Ernestam bijusi smaga. Jau agri viņam vajadzēja klūt patstāvīgam — 6 gadu vecumā bijis jāveic visi mājas darbi. Laumanis beidz Liepājas tehnikumu, tam seko obligātais kaŗa dienests un 1928. gadā iestājas Latvijas kaŗa skolā, ko beidz 1930. gadā.

*Ernests Laumanis labā pusē, kr. pusē Žanis Jansons
skolas gados Liepājā*

Kadets - kaprālis Ernests Laumanis Latvijas kara skolā

Par majoru Ernestu Laumani stāsta viņa bērnības draugs, skolas un kara biedrs kapt. Žanis Jansons:

„Sākot ar 5. pamatskolas klasi bijām ar Ernestu vienmēr kopā. Kopā beidzām pamatskolu, tehnikumu, kara skolu, dienējām vienā — 2. Ventpils kājnieku pulkā, dzīvojām vienā dzīvoklī un kopā aizgājām karā, sākumā dienot 21. Liepājas bataljonā — 1. rotā kā vada komandieri līdz mūsu paaugstināšanai kapteiņu dienesta pakāpēs.

Virsleitnants Ernests Lāumanis 2. Ventspils kājnieku pulkā

Arī mūsu tēvi strādāja vienā darba vietā.

Ejot vēl skolā vienmēr satikāties Raiņa parkā, kur risinājām dzīvas debates. Tajās piedalījās arī citi mūsu skolas biedri: vēlākais prof. Atis Teichmanis un finanču ministrs Alfrēds Valdmanis. Daudz nodarbojāmies arī ar sportu, sevišķi futbolu, spēlējot „Olimpijas” jaunatnes komandā. Ernests tika pat līdz A komandai.

Ernests bija maza auguma, tamdēļ viņu negribēja uzņemt Latvijas kara skolā. Beidzot uzņemšanas komisija viņam jautāja, vai

viņš varot stāvēt uz rokām? Laumanis to varēja un viņu uzņēma kaŗa skolā, ko sekmīgi beidza 1930. gada 1. septembrī.

Kā virsnieks Laumanis bija draudzīgs un izpalīdzīgs. Disciplīnu necentās uzturēt ar sodiem, bet mēģināja padotos pārliecināt labai kārtībai un uzcītībai.

Kapt. Laumanis, 1. no l., pie sava bunkura Volchovas frontē

Viņš nedejoja un nebija arī dziedātājs. Bet viņš bija vīrs uz ko varēja paļauties, jo solījumu turēja. Tā piemēram, viņš bija apsolījis kādu precēt un to arī izdarīja, kaut pulka komandieris to neatļāva. Par to bija spiests aiziet no armijas. Bij. skolas biedrs ministrs Valdmanis viņu tad iecēla par Nīgrandes kaļķu cepla vadītāju. Iesākoties Otram pasaules kaŗam reizē aizgājām brīvprātīgi kaŗā un ar 21. Liepājas bataljonu 1942. gada sākumā devāmies uz Ļeņingradas fronti. Nonākot Volchovas frontē Laumanis kļuva

par 1. P. 1. rotas komandieri. Viņš bieži ieradās savas rotas bunkuros, daudz runāja ar padotajiem kaņavīriem. Tas puisiem patika.

Atejot no Volchovas mūs abus ievainoja. Satikāmies atkal Rīgā, slimnīcā. Pēc tam mūsu gaitas izšķīrās, jo Laumanis atgriezās frontē, ko es, sava ievainojuma pēc, vairs nevarēju.” (Kpt. Ž. Jansonam apmutēja 1. roku, red.)

1942. gada jūlija kaujās Ļeņingradas frontē vln. Laumanis sevišķi izcēlās 20. jūlijā, kad pēc rotas komandiera krišanas pārņēma rotas vadību un cīnās pret lielu pārspēku laikā no 20.—22. jūlijam pēc rotas frontes pārraušanas no rotas atliekām vairākkārtīgi personīgi vadījis prettriecienus, nodarot ienaidniekam lielus zaudējumus, atkaņojot un noturot rotas iecirkņa lielāko daļu. Vienmēr izcēlies ar personīgās drošsirdības piemēru.

Šīs 1942. gada jūlija kaujas ir vienas no smagākajām latviešu brīvprātīgo bataljonu vēsturē, kas risinājās Ļeņingradas frontē pie Urickas. Krīt 35 bataljona vīri, 139 ievaino un 20 pazūd bez vēsts.

Dibinoties Latviešu leģionam kpt. Laumanis komandē 1. P. I btl. 1. rotu, vēlāk btl. smago rotu, Volchovas frontē.

Atkāpšanās cīņās no Volchovas, plkv. Veisa kaujas grupas sastāvā, kapt. Laumani 1944. g. 21. janvārī, pie Dolgovas ievaino. Pēc atgriešanās frontē 1944. gada vasarā komandē 19. divīzijas papildinājuma/apmācības bataljonu, kuņu Vidzemē pārorganizē un, ierodoties Kurzemē, pārdēvē par 19. divīzijas fizilieru bataljonu. Ar šo bataljonu maj. Laumanis izcīna gandrīz visas lielkaujas Kurzemē. Ne par velti kaņavīri fizilieru bataljonu bija iesaukuši par „ugunsdzēsējiem”, jo to vienmēr raidīja kaujās, kur bija jāizglābj fronte.

Pēc 1945. gada 8. maija ieiet mežā, bet drīz viņu apcietina un izsūta uz Vorkutu.

1955. gadā atgriežas uz savu dzimto pilsētu Liepāju. Laumanis maldījās, ka „sodu” jau izcietis, kā rakstījis Ž. Jansonam un viņam vairs nekas nevarot notikt. Atklātās izrunāšanās pēc, 1957. gada martā viņu apcietina un atkal izsūta, bet šoreiz uz Mordaviju, Potmas nometni.

Mordavijā bijis kopā ar plkv. Gailīti, kapt. Ziemeli (abi izdoti no Zviedrijas 1946. g.), plkv. Kurši, disidentiem — Viktoru Kalniņu, Uldi Ofkantu, Gunāru Rodi, Čālīti un c.

Maj. Laumanis, 1. no labās izsūtījumā Sibīrijā

*Ernesta Laumanis pēc atgriešanās no Vorokutas
1956. g. 1. martā, Liepājā*

No Mordavijas Laumani atbrīvo 1967. gadā galīgi slimu, bet šoreiz viņu vairs nelaiž uz Liepāju. Mēģina atrast vietu Jelgavas tuvumā. Darbu un līdz ar to dzīvokli nekur neatrod, jo visur Stabu ielas (čekas) norādījums — viņu darbā nepieņemt. Čeka viņu spiež rakstīt „Cīņā”, ka viņš atsakās no savas pagātnes, nožēlo savus „grēkus” un lūdz piedošanu padomju varai. Tad solīts darbs un dzīvoklis pat Rīgā.

Par viņu sēro meita Brigita, mazmeita Agnita un mazdēls Zigmunds.

Mai
ierak

Ernest Laumanis 1961. gada 10. septembrī, Mordavijā

Bet tas ir pret Laumaņa goda prātu. Beidzot ar kaŗa biedru palīdzību viņš atrod apmeŗanos netālu no Ozolniekiem, pie Rubeŗu meŗsargmājas, kur ir istabiņa ar virtuvīti. Bet darbu tomēr vēl nevarēja sameklēt, jo visi baidījās no nepatikŗanām, viņu pieņemt. Beidzot to viņam sagādāja meŗzinis Ludvigs Mieŗitis, bij. Latvijas armijas virsnieks, kuŗš strādāja Jelgavas lauksaimniecības akadēmijas meŗsaimniecībā. Darbs bija uguns novērošanas tornī. Tomēr nepiemērotais darbs, galīgi slimam cilvēkam, deva vismaz minimālo iztiku. Iestājoties ziemai darbs izbeidzās, jo nepastāvēja vairs akūtas meŗu degŗanas briesmas. Bet radās citi palīgi; Jelgavas

No kr. D. Krūmiņš, DVF Koventrijas nod. valdes pr-dis, Brigita Ližbovska, E. Laumaņa meita un E. Rozenštrauchs, 1990. g. 3. novembrī

cukurfabrikā strādāja bij. virsnieks Veldre, kas ar kāda Latvijas krieva (Avsjukova), atbildīga fabrikas darbinieka, palīdzību Lau-
manim izgādāja svērēja darbu dzelzceļa stacijā. Laumanis sirga ar
chronisku dizentēriju un pasliktinātu sirds darbību.

Ernests Laumanis bija kļuvis ļoti reliģiozs. Daudz nodarbojās ar
ticības jautājumiem. Tulkoja arī kādu indiešu eposu. Bet ilgi vairs
nebija viņam lemts dzīvot, jo mira 1968. gada 13. decembrī ar
sirds trieku. Apglabāja viņu Rīgā, Meža kapos, izvadīja bij.
disidents māc. Grīvāns, kuŗš ar Laumani bija kopā Mordavijā.

Kaut gan čeka nepārtraukti fotografēja izvadītājus, tomēr to
skaits bija liels. Goda sardze mainījās bieži, jo daudzi gribēja atdot
pēdējo godu lielajam cīnītājam — majoram Ernestam Laumanim.

Par viņu sēro meita Brigita, mazmeita Agnita un mazdēls Zigmunds, kas dzīvo vēl šodien Liepājā.

Maj. Laumanis bija apbalvots ar abiem Dzelzkrustiem un ierakstu vācu armijas Goda sarakstos.

E. Laumaņa meita Brigita pie tēva kapa bēru dienā 1968. g. dec.

Par viņu šito iedzīta Bīgļa, manneita Agāns un mazdēls Zīg-
munds, kas dzīvo vēl šodien. (Mā. Laumaņa dīja vārdos - šiem. Dzīvotājiem un
icakam vācu sīnijas Gode)

*Pie E. Laumaņa kapa Rīgas meža kapos.
Pirmā no labās Laumaņa dzīvesbiedre Herta*

(Lett.Nr.2)

Iia/b

.....Th

Divisions - Tagesbefehl Nr. 4/45

- 1.) Der Oberbefehlshaber der 16. Armee hat mit Fernschreiben vom 18.5.45 der 19. Waffen-Gren.Div. der \ddot{H} (lett.Nr.2) für die hervorragende Haltung in den schweren Kampftagen seine volle Anerkennung ausgesprochen.
- 2.) Der Reichsführer \ddot{H} hat dem Gen.Kdo.VI. \ddot{H} -Freiw.A.K.mit dem ihm unterstellten Verbänden seine Anerkennung durch Fernschreiben mit folgenden Worten übermittelt:

"Für die in der Zeit vom 15.2. bis 25.2. vollbrachten ausserordentlichen Leistungen und durch sie möglich gewordenen Erfolge spreche ich dem VI. \ddot{H} -Freiw.A.K. an allen unterstellten Verbänden meine Anerkennung aus.

gez. H. H i m m l e r "

3.) Auszeichnungen:

Mit dem Deutschen Kreuz in Gold:

Waffen-Obersturmführer S p r i n c i s , Paulis
Kp.Fhr./Waffen-Füsilier Btl. der \ddot{H} 19

Durch Nennung im Ehrenblatt des Deutschen Heeres

Waffen-Sturmbannführer L a u m a n i s , Ernests
Kdr./Waffen-Füsilier Btl. der \ddot{H} 19
Waffen-Obersturmführer B e r z i n s , Janis
Kp.Fhr.2./Waffen-Gren.Rgt.der \ddot{H} 42
Waffen-Untersturmführer B i t e r s , Augusts
Kp.Fhr./Waffen-Gren.Rgt. \ddot{H} 44

4.) Panzerabschüsse - Fernschreiben des Oberbefehlshaber der 16. Armee

" In letzter Zeit lässt die Zahl der Panzerabschüsse nach.

Insbesondere vermisse ich die in früheren Kurlandschlachten so häufigen Abschüssen mit Panzerfaust. Ich ersuche, den schönen alten Wettelfer erneut anzufachen.

Der Oberbefehlshaber der 16. Armee

gez. H i l p e r t

General der Infanterie"

5.) Einreichung von Beförderungsvorschlägen für Führer.

Die Einreichungstermine für Führerbeförderungen sind:

Für Beförderungen zum	20. 4.	der	1. 2.
"	"	"	21. 6.
"	"	"	9. 11.
"	"	"	30. 1.

Diese Daten sind unbedingt einzuhalten.

Alfrēds-Jānis Bērziņš

Jānis Bērziņš dzimis 1920.gada 14. februārī, Ventspils apr., Popes pagastā, kā ierēdņu — Alīdes un Alfrēda dēls. Ģimenē vēl bija jaunāka māsa Ausma. Māte cēlusies no Talsu apriņķa Ārlavas pagasta, kā saimnieka meita, tēvs dzimis Jēkabpilī un bija rados ar rakstnieku Jāni Akurāteri. Abi satikušies bēgļu gaitās Krievijā, Veļiki—Luki pilsētā. Abi bija lieli dziedātāji, māte pat dziedājusi Reitera korī bēgļu laikā. Kad 1919. gadā tēvu apcietināja boļševiki un paturēja kā ķīlnieku vēlākai apmaiņai pret Latvijas komunistiem, māte steigusies uz Latviju, vairāk kājām kā braukšus, lai tikai dēls piedzimtu Latvijā.

Tēvs no Krievijas atgriezās 1921. gadā un viņu valsts iestādes nosūtīja darbā uz Rēzekni, kur ilgu gadu strādāja tiesā.

Jānis Bērziņš apmeklēja skolas Rēzeknē un 1938. gada pavasarī beidza vietējo valsts ģimnaziju. Ģimnazijas laikā nodevās lielā mērā sportam, labus panākumus gūstot daudzās sporta nozarēs, bet sevišķi sprintā, 17 gadu vecumā skrienot 100 metrus 11,2 sek., kas tajos laikos bija ievērojams cīnītājs rezultāts. Skolas brīvlaikos ar riteni daudz ceļoja pa Latgali, Vidzemi, vienreiz divatā apbraucot visai Latvijai apkārt. Tādā veidā iepazinās ar Latvijas dažādiem novadiem un iemīlēja savu dzimto zemi arvien vairāk.

Pēc ģimnazijas beigšanas 1938. gada rudenī brīvprātīgi piesakās obligātam dienestam Latvijas armijā un tajā nodien 18 mēnešus: Cēsīs, Rēzeknē, Daugavpilī, Rīgā, izejot arī dažādus kursus. Šis laiks jaunajam cilvēkam ir devis ļoti daudz turpmākajai dzīvei. Tas ir nostiprinājis raksturu, atbildības sajūtu, zināmas kārtības ievērošanu un vēlākajā dzīvē ir palīdzējis labāk pārciest daudzās dzīves grūtības.

1940. gada boļševiku okupācija daudz ko pārgroza arī Bērziņa dzīvē. Kad 1940. gada 12. maijā Bērziņš beidz obligāto kara dienestu un seko jūnija notikumi, līdzīgi citiem vienaudžiem, likās ka pienācis laiks īstenot prezidenta Kārļa Ulmaņa ieaudzināto „labāk stāvus krist, nekā uz ceļiem dzīvot“. Tomēr, saprotamu iemeslu dēļ, mobilizācijas pavēle nenāca un sakostiem zobiem un savilktām dūrēm bija jānoskatās kā sarkanā armija okupē mūsu skaisto zemi.

Baigo gadu pavada Jelgavā, studējot Lauksaimniecības akadēmijā, līdzdarbojoties VI kolonnā, kur sagaida arī 14. jūnija

Ltn. Bērziņš 19. bataljona rindās.

nakti. Jūlija pirmajās dienās redz boļševiku zvērības, kad Rēzeknē atrok ap 30 latviešu patriotu šausmīgi sakropļotos līkus milicijas šķūnī.

1941. gada beigās Bērziņš piesakās brīvprātīgajos latviešu bataljonos. 1942. gada februārī saņem pavēli ierasties uz apmācībām Krāslavā. Augustā nonāk 19. bataljona rindās, kas jau vairākus

mēnešus cīnījās Ļeņingradas frontē. Te Bērziņš izcīna ar savu vadu pirmās kaujas, iet bieži izlūkos. Uz pirti iet ķeizariskā pirtī Carskoje Selo. Šai frontē gūst arī pirmo ievainojumu, kam seko pāris mēneši dzimtenē.

Pēc atgriešanās frontē, 1943. gada janvārī, drīz vien pienāk pavēle par Latviešu leģiona dibināšanu un 19.btl. iekļaušanu 2. latviešu brigādē, 1. Pulkā kā II bataljonu un pārceļšanu uz Volchovu.

Te piezīmējams, ka arī Ļeņingradas frontē latviešu bataljoni sastāvēja 2. brigādē, bet tad tā bija internacionāla, no dažādām tautībām. Nodibinoties leģionam tā kļuva par tīru latviešu brigādi.

Volchovā Bērziņš piedzīvo kaujas Alkazārā 1943.g. septembrī, 7. oktobrī izcīna nakts kauju ar veselu ienaidnieka bataljonu, rotai saņemot priekšlaukā 8 gūstekņus, no tiem Bērziņš personīgi — 5, krīt ap 50 ienaidnieka kaņavīri, rotas rokās nonāk ap 40 mašīnpistoles un c. ieroči. Pašu zaudējumi — 7 ievainotie. Steidzoties uz pirmajām līnijām krīt I bataljona komandieris kapt. Šnēbergs.

Pēc kaujas otrā rītā rotas iecirknī ieradās brigādes komandieris,

Pusdienu piegāde priekšējām līnijām, Volchovas purvos.

virspulkvedis Šulds, pulka komandieris Veiss un personīgi apbalvoja ltn. Bērziņu ar Dzelzkrusta 2. šķiru.

Volchovā 6. rota tika pārcilāta no brigādes kreisā spārna Spaskaja Polist līdz brigādes labajam spārnam — Kerest Kurlandskaja.

1944. gada 14. janvārī sākās ienaidnieka lieluzbrukums un pret to pastiprināti iesaistīja visu 2. latviešu brigādi. Ltn. Bērziņš šai laikā atradās 1. pulka slēpotāju rotā, kas bija jaunformēta, ar zināmu izlasi, vienība un kuņu komandēja vln. Graumanis. Izveidoja t.s. „Plkv. Veisa kaujas grupu”: no 1. pulka I btl. un 2. pulka III btl., ko papildināja ar 1. pulka slēpotāju rotu. Ar šo kaujas grupu bija nodoms iet pretuzbrukumā krievu iebrukuma likvidēšanai. Ienaidnieka spēki tomēr bija par lielu, lai to veiktu. Pēc smagām cīņām sekoja atkāpšanās.

Traģisks bija Veisa kaujas grupas uzbrukums no Tatino stacijas uz Dolgovas sādžu. Liela daļa kaujas grupas virsnieki bija krituši vai ievainoti. Pārformēja vienības. Vienu no tām komandē ltn. Bērziņš. Pa purvu un mežu jāuzbrūk sākot no Tatino stacijas uz 4—5 km tālo Dolgovas sādžu. Mežs ir pilns ar krieviem. Soli pa solim uzbrukums pa purvaino mežu virzās uz priekšu, kamēr nonāk meža malā, kur pavežas skats apm. 500 m klajam laukam uz Dolgovu.

Skats uz Dolgovas sādžu no meža malas. Uzņēmums izdarīts pēc kara. Krievu sādžinieki stāstījuši, ka 1945. gadā pēc kara atgriežoties sādžā ieraudzījuši lauku, kuņu klājis kaulu un galvas kausu segums...

Bērziņa rota triecot bēgošo ienaidnieku pa priekšu gandrīz sasniedz uzbrukuma mērķi. Tomēr ienaidnieks nerēķinās ar savu kaņavīru dzīvībām un atklāj īstu viesuļuguni kā pa savējiem tā sekojošiem latviešiem. Strādā tanki, prettanku lielgabali, ložmetēji un c. ieroči. Apvidus nedod ne mazāko aizsegu. Mūsu vienība gandrīz pilnīgi tiek iznīcināta. Bērziņš vēl mēģina glābt v.v. Staņu, kas smagi ievainots kājās, lūdzas, lai viņu nošauj. Velkot viņu ārā Staņu trāpa lode galvā.

Seko nakts kauja līdz 21. janvāra rītam, kad ltn. Bērziņu ievaino un evakuē. Pirms tam vēl viņam izdodas izvilkēt ievainoto vltņ. Eglīti no tiešās kaujas līnijas.

Rīgā, no plkv. Veisa rokām, viņa dzīvoklī, par Dolgovas kauju Bērziņš saņem Dzelzkrusta 1. šķiru.

Pēc slimnīcas dažus mēnešus pavada Rundāles pilī, veselības uzlabošanas rotā, kopā ar vltņ. Baumanu un vltņ. Graumanu. Ltn. Bērziņš atgriežas frontē 1944. gada augusta sākumā pie Lubānas. Seko Vidzemes atkāpšanās kaujas. Smagākās starp Lubānu un Cesvaini, Cesvainē. Atzīmējams ltn. Bērziņa vadībā izkārtotais pārdrošais izlūkošanas uzbrukums pie Cesvaines kādam krievu atbalsta punktam netālu no Pavāru mājām, kad viņš ar kādiem 4—5 vīriem gaišā, saulainā dienā devās priekšlauka izlūkošanā un uzdūrās uz ienaidnieka jaunu atbalsta punktu, dažu simtu metru attālumā no mūsu ierakumiem. Daudz nedomādams, izrīkodams savus vīrus puslokā, uzbruka ienaidniekam, saņemot 3 gūstekņus. Ienaidnieks zaudēja vēl 8—10 kritušos, starp tiem vienu virsnieku. Bet arī mūsu grupā bija viens smagi ievainots, kas vēlāk mira.

Atkāpjoties no Cesvaines ltn. Bērziņš komandē 6 rotu aizklāju. Pēc tam seko smagās Mores kaujas. Vairākdienu kaujās I bataljons iznīcina veselu ienaidnieka pulku pie Kartūžu muižas. Bērziņa rotas iecirknī krīt arī pats pulka komandieris. Rotas iecirknis pēc mūsu pretuzbrukuma ir pilns ar ienaidnieka kritušiem kaņavīriem, tā ka vietām ierakumi jāaizber.

Ar šīm Mores kaujām latviešu leģionāri deva iespēju no Vidzemes aizbraukt daudziem latviešu bēgļiem, pavēra atkāpšanās ceļu lieliem vācu militāriem spēkiem.

Ltn. Bērziņš Cesvainēs frontē, 1944. g. augustā pie Murēnu mājām.

Sekoja 19. divīzijas atiešana uz Kurzemi. 1944. g. 8. oktobrī 1. pulks iziet cauri Rīgai un 10. oktobrī Bērziņa rota sasniedz Pienavu. Jau 12.—18. oktobrim jāizcīna 1. Kurzemes lielkauja. Pēc tam 2. rota ieņem pozīcijas iepretīm Bērbeķu muižai, kur paliek līdz Ziemassvētku kauju sākumam.

Virsleitnans Bērziņš Kurzemes frontē, 1944.g. novembrī

Kpr. Valters:

„1942. gada augustā uz mūsu rotu pie Ļeņingradas, aizejošā ltn. Antēna vietā, kuŗu paaugstināja par vltņ. un iecēla mūsu 19. Btl. citā rotā par komandieri, par vada komandieri atnāca ltn. Jānis Bērziņš.

Smaidīgs, miermīlīgs. Viņš tūlīt uzsāka priekšlauka izlūkošanas gaitas. Par to sākām viņu uzreiz cienīt. Ltn. Bērziņš prata paturēt

pieklājīga virsnieka stāju, būt stingrs un atjautīgs un prata apieties ar saviem padotiem, jo ar savu drošsirdību rādīja citiem piemēru. Es daudz no viņa mācījos. Vada komandieris pat reizēm līdzēja ierakumu darbos: ar lāpstu metot dubļus no ierakumiem blakus sava vada vīriem. Esmu ar ltn. Bērziņu bijis kopā pie Ļeņingradas un Volchovā un daudzajās nakts izlūkošanās. Visur viņš bija labs vadītājs. Volchovā ievainojumi mūs izšķīra.

Es viņu atzinu par labāko no manā redzes lokā esošiem virsniekiem.“

Kpr. Valters, Ādolfs bija izcils kaņavīrs. Jau Volchovā par 50 izlūkošanas gājieniem saņēma I šķiras Dzelzkrustu. Vēlāk pildīja vada komandiera vietu.

Sākoties Ziemassvētku kaujām 2. rotai jāpaliek vienu nakti aizklājā. Naktī no 25. uz 26. decembri atgāja tikai rotas vadības grupa, jo jaunajā vietā rotai bija paredzēts ieņemt 2. līniju, Zvejnieku kalnā. Liels bija vln. Bērziņa pārsteigums, ka Zvejniekkalns atradās pašā pirmajā līnijā un priekšā kaut kur bija ienaidnieks. Zvejniekmāju drupās atradās tikai daži vīri — kāds artilērijas priekšējais novērotājs ar dažiem kaņavīriem un vēl kāds kaprālis ar dažiem savējiem, kopā ar vln. Bērziņa vadības grupu 10-12 vīri un pāris patšautenes. Laime gan, ka lauks uz ienaidnieka pusi bija līdzens un labi pārredzams. Sākumā gan likās, ka esam tiešām tuvākajā aizmugurē, kamēr gaismai austot ienaidnieks izvērties ķēdē nāca mūsu virzienā. Reizē sāka strādāt ienaidnieka prettanku ieroči, smagie mīnmetēji, artilērija un pat „katjuša“, nokļājot mūsu mazās grupas pozīciju. Ar ienaidnieka kājniekiem tikām viegli galā, kaut tie atkārtojās vairākkārtīgi. Lielākās rūpes bija par abām patšautenēm, kuņas pilnīgi izkrita smago ieroču ugunī. Arī 5 no grupas bija krituši, 3 ievainoti, palika veseli 4—5 ar mašīnpistolēm un šautenēm. Abus aizklāja vadus ceļā pie mums bija aizmūrējis kapt. Šeibelis sava bataljona pastiprināšanai. Nepienākot nekādiem papildspēkiem grupai no kalna bija jāatiet. Naktī Zvejniekmāju drupās un kalnā bija paspējis iefiltrēties ienaidnieks, pat ar div. komandpunktu. Tā nejaušības un daļējas nolaidības dēļ pazaudēja pozīciju, kas pārvaldīja diezgan plašu aizmuguri mūsu pulkā ieskatu līdz Vanagu mājām.

Pa nakti btl. komandieris maj. Reinholds bija izšķīries, ka otrā rītā kalns atkal jāatgūst. Uzbrukumam norīkoja 2. rotu un 1. rotu

—ltņ. Pauzera vadībā. 2. rotai bija jāuzbrūk frontāli, 1. rotai no aizmugures. Bez pietiekošas artilērijas sagatavošanas, uzdevums bija 2. rotai pašnāvībai līdzīgs. Nogāze pa kuŗu bija jāuzbrūk bija artilērijas izvandīta. 1. rota visu redzot kavējās ar savu uzbrukumu, jo visa ienaidnieka uzmanība un uguns bija pievērsta frontāli uzbrūkošai 2. rotai. Īsā laikā 2. rota bija gandrīz iznīcināta: lielākā daļa ievainoti un daudzi arī krituši. Redzot mūsu uzbrukumu apsīkstam, ienaidnieks nekavējoši pārgāja pretuzbrukumā. Tad parādījās viens mūsu triecienlielgabals, kas glāba rotas atlikumu — 8 vīrus, kas nesa līdz 3 ievainotos (ltņ. Preijers nesa savu vada seržantu). Ltņ. Pauzera rota bija mazāk cietusi. Tā beidzās asiņainākā I btl. kauja Kurzemē, kas pie citāda izkārtojuma varēja beigties pavisam citādi.

31. decembrī beidzās 9 dienu Ziemassvētku kaujas. I btl. bija apvienots vienā rotā vltņ. Bērziņa vadībā.

Pēc dažām dienām tomēr sekoja 1945. gada 5. janvāra, visas 19. divīzijas pretuzbrukums. Mūsu spēki bija tik vāji, ka uzbrūkot Bērziņa rota nevarēja pat uzturēt sakarus ar blakus uzbrūkošām vienībām. Mūsu uzbrukuma mērķis bija Vidiņi—Ģibeles. Tomēr

Ģibeļu māju drupas pēc kara

ienaidniekam pārsteigums bija milzīgs, jo tie nebija iepēmuši nekādu pozīciju, paceltām rokām nāca ārā no bunkuriem apakšbiksēs un zeķēs. Mūsu vīru bija tik maz, ka gūstekņiem nevarējām līdzī sūtīt pavadoņus, jo vienkārši rādījām, kur iet uz aizmuguri. Saņemto gūstekņu skaits pārsniedza mūsu pašu skaitu. Īsā laikā nonācām mežmalā iepretīm Ģibelēm. Bet tad uzbrukums apstājās, jo, kā vēlāk noskaidrojām, Ģibelēs atradās 30 ienaidnieka tanki. Nākošajā dienā gan trīs no ienaidnieka tankiem vīri sašāva, bet līdz 7. janvārim, kad ievainoja vltņ. Bērziņu, Ģibeles ieņemt neizdevās, kaut palīgā atsteidzās 15 vācu lielie Pantera tipa tanki. Par šo uzbrukuma kauju vltņ. Bērziņu apbalvoja ar ierakstu vācu armijas goda sarakstos.

Pēc smagā ievainojuma vltņ. Bērziņu evakuē uz Dundagu, kur tiek amputēta kāja virs ceļa. Tas ir jau 6. ievainojums. 5. martā pārved uz Vāciju, kur Bavārijā nonāk mazā pilsētiņā Marktredvicā. Tuvējā kurortā Bad Alexanderbad 20. aprīlī ienāk amerikāņi, kas arī latviešu leģionārus pieskaita vācu SS vīriem un aizved uz speciālu lazareti, kuŗu apsargā ar tankiem un šauj uz katru, kas parādās pie loga.

Pēc atlaišanas no gūsta, A.J. Bērziņš kopā ar pārējiem bij. kaŗavīriem 1947. gadā, Bambergā dibina DV nodaļu, kļūstot par tās valdes priekšsēdi. Vēlāk Virzburgā tiek ievēlēts DV amerikāņu zonas valdē, kuŗas pr-dis ir maj. Stīpnieks un sekretārs A. Puķīte, pildot aprūpes nozares vad. pienākumus. Seko ievēlēšana DV centrālā valdē, pārcelšanās uz Augustdorfu. No 1956. gada DV CV sekretārs, vēlāk ģenerāls sekretārs, ko pilda vēl 1993. gadā. Tā Bērziņa 46 gadu ilgā sabiedriskā dzīve, galvenā kārtā, saistīta ar DV organizāciju un visām tās aktivitātēm.

Organizē DV organizācijas palīdzības darbu gan svešumā, gan, sākot jau ar 1955. gadu, uz Latviju. No paša sākuma ir klāt pie kaŗavīru sērijas „Latviešu kaŗavīrs Otra pasaules kaŗa laikā” tapšanas, gan kā apgāda vadītājs, līdzstrādnieks, vairākām daļām līdzautors vai autors. Sarakstījis arī DV vēstures „Laiks, Telpa, Ļaudis” 4. sējumu.

1955. gadā apbalvots ar DV nozīmi zeltā.

Piedalījies 2. globālo Dziesmu svētku rīcības komitejā, Latviešu centra Minsterē tapšanā, sevišķi līdzekļu sagādē.

Kopā ar savu dzīvesbiedri Veroniku, kas arī vairāk kā 40 gadus bijusi ļoti aktīva DV organizācijas darbā, izaudzinājuši 2 meitas un 1 dēlu.

Augusts Biters

Augusts Biters dzimis 1916.gada 9. septembrī Nūmuižas pagasta „Birzēs“ Talsu apriņķī. Audzis lielā ģimenē, jo viņam bijuši 5 brāļi un 2 māsas. Skolas gaitas sācis Mērsragā, turpinājis Jelgavā, Čakstes ģimnazijā, ko gan nepabeidza jo uzsāka jūrnieka gaitas ar nolūku kļūt par radio telegrafistu.

No 1939. gada maija dienējis Latvijas armijā obligāto kara dienestu, 10. Aizputes kājnieku pulkā, Daugavpilī, sakaru rotā, iziedams radio-telegrafistu kursus Zemgales divīzijā, piedzīvodams arī Litenes notikumus. Dienestu beidz kaprāļa dienesta pakāpē.

Seržants August Biters 1942. gada jūlijā Krievija

Tūlīt pēc Otrā pasaules kara izcelšanās 1941. gada jūlijā iesaistās pašaisardzības spēkos un rudenī ar 16. Zemgales bataljonu izbrauc uz Austrumu fronti, Staraja Rusas rajonā. 1942. gada martā tiek pirmo reizi ievainots. No slimnīcas atgriežas frontē un pilda sardžu dienestu pie dzelzceļu tiltu apsargāšanas. 1942. gada 1. jūlijā viņu paaugstina seržanta dienesta pakāpē.

1943. gada februārī ar 16. Zemgales bataljonu cīnās Ļeņingradas frontē, tad Volchovā kā 1. pulka III bataljona piederīgais.

1943. gada rudenī viņu komandē uz Bad Tolz'as kara skolu, pēc kuņas beigšanas 1944. gada aprīlī atgriežas frontē, gan 44. pulkā. 24. jūnijā tiek paaugstināts leitnanta dienesta pakāpē.

Seko atkāpšanās no Opočkas uz Vidzemi. Nakts uzbrukumā pie Aizkujas muižas Biteri ievaino un viņš ārstējas Cēsu slimnīcā. Tiek apbalvots ar Dzelzkrusta 1. šķiru. Vienībā atgriežas septembra sākumā pie Cesvaines. Izcīna smagās Mores kaujas, kad divās dienās ar savu rotu atvairā 11 ienaidnieka uzbrukumus un pārejot uzbrukumā. Pēc Mores kaujām arī 44. pulks atkāpjas uz Kurzemi. Sevišķi Bitera rota izceļas Ziemassvētku kaujās par kuņām ar 5.3.45. divīzijas pavēli tiek apbalvots ar ierakstu vācu armijas goda sarakstos.

Ltn. Biters, bez abiem dzelzkrustiem un minēto apbalvojumu, vēl apbalvots ar 1941. gada ziemas kara ordeni, ievainojuma zīmi sudrabā, Kurzemes kaņotāja rokas lentu.

Kapitulācijas brīdī, 1945. gada 8. maijā, ar savu vienību atradās pie Remtes. Kā gūstekni viņu nosūtīja caur Kuldīgu, Liepāju uz Maskavas 319. pārbaudes nometni, kur pēc izmeklēšanas notiesāja uz nāvi, ko vēlāk pārvērtā 10 gadu ieslodzījumā. Izsūtījumu izcieta Solikamskas un Karagandas soda nometnēs.

1954. gada septembrī atgriezās Latvijā — Mērsragā, bet tur neatrodot darbu, jo atteicies kļūt politiskam vadītājam par ziņotāju, pārceļas uz Talsiem, kur strādā par metinātāju uz tiltiem.

No pieciem brāļiem, Biters atgriežas kā vienīgais. Divi vecākie brāļi mira Vorkutā, vidējais gan atgriezās no Sibīrijas, bet tūlīt nomira. Jaunākais krita 15. divīzijas rindās.

Augusts Biters kopš 15 gadiem ir 1. grupas invalids (smagākā), ar ierobežotām kustībām un labās puses daļēju paralīzi.

Leitnants Augusts Biters ap 1960. gadu.

1992. gada jūnijā šīs grāmatas redaktors apmeklēja Augustu Biteri viņa dzīves vietā Talsos, iepazīstas ar viņa gādīgo dzīvesbiedri, meitu — ārsti, znotu. Otra meita ir pārtikas tehniķe.

Aizkustinoši un sliktu nojautu pilni ir viņa 1945. gada 2. februāra vēstulē no Kurzemes frontes rakstītie vārdi savam ievainotam ciņu biedram Visvaldim Laugalim:

„Es zinu Tev ir grūti un to visvairāk jūt frontes draugi, jo arī mēs

esam visi daudz, daudz jaunākam pakļauti. Bet mēs viens otru pazīsim vienmēr, jo esam mācījušies saprast, ko nozīmē draudzība, kuŗa ir frontē slēgta. Tev, laikam, grūti būtu mani pazīt, jo pats jūtos sev svešs.“

Augusts Biters 1992. gada jūnijā, Talsos.

Esam visi daudzi, daudz jaungāmi pakļauti, bet mēs viens otru
 pazīsim vienmēr, jo esam mēdzušies strādāt, jo nozīmē draudzība,
 kura ir frontes siegta. Tev, draug, mēs esam mani pazīti, jo pat
 jūtos sev svešs."

Augusts Biteris 1992. gada jūnijā

1992. gada jūnijā Bē-grāmatas redaktors apmeklēja Augustu Biteri viņa dzīves vietā Talsos, iepazīstās ar viņa gādāto dzīvesbiedri, meitu — ārsti, zinātni. Otra meita ir pārtikas speciāliste.

Aizkustinoši un slikti nojautu pilni ir viņa 1945. gada 2. februāra vēstule no Kurzemes frontes rakstnieci vārdi savam ievainotam čipu biedram Visvaldim Laugajim:

„Es zinu Tev ir grūti un to visvairāk jūt frontes draugi, jo arī mēs

Jānis Blīvis

Jelgavas aizstāvēšanas cīņas 1944. gadā

(Militār vēsturisks pētījums)

Pretilkrieviski tankiem no Jelgavas uz Šauļiem Latviešu leģiona 15. rezerves brigāde.

Krieviem sākot 1944. gada 23. jūnijā vasaras ofensīvu „Bagrations“, Jelgava atradās tālu no kaujas darbības rajoniem. Tāpēc Jelgavā un tās apkārtnē bija novietotas tikai Latviešu leģiona un vācu armijas palīgvienības, kā arī apsardzes un policijas vienības.

Jelgavā un Jelgavas apriņķī bija novietota Latviešu leģiona 15. grenadieru apmācības un papildinājuma brigāde (Gren. Ausb. u. Ers. Brig. 15), kuŗas uzdevums bija gatavot papildinājumu Latviešu leģiona 15. divīzijai un 2. brigādei, apmācot jauniesauktos leģionārus un savācot no slimnīcām atlaistos kaŗavīrus un aprūpējot viņus līdz pilnīgas izveseļošanās brīdim nosūtīšanai uz 15. divīzijas kaujas vienībām. 15. latviešu leģiona divīzija ietilpa vācu 16. armijas sastāvā.

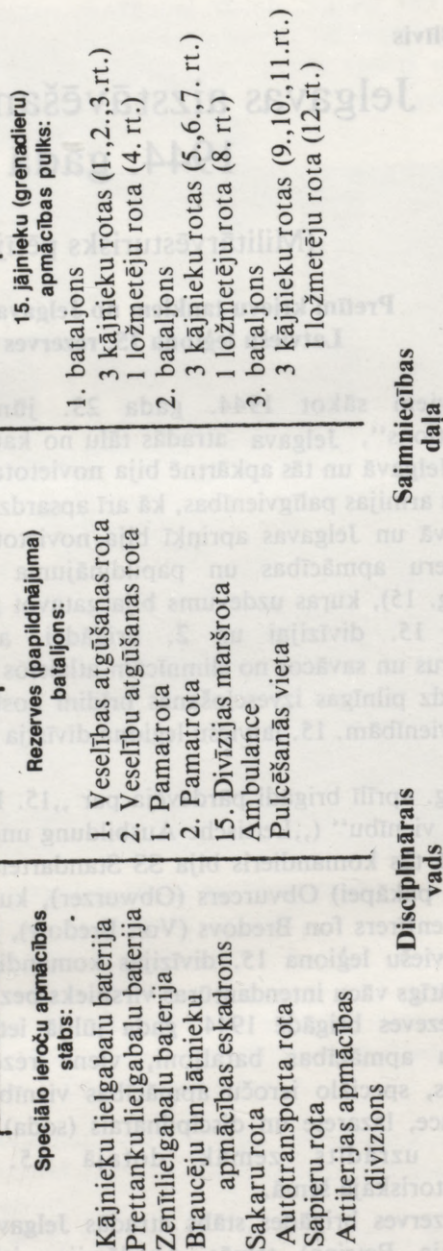
1944. g. aprīlī brigādi pārdēvēja par „15. Latviešu Apmācības un rezerves vienību“ („Lettische Ausbildung und Ersatzeinheiten 15“). Šai laikā tās komandieris bija SS Standartenführers (atbilst pulkveža dienesta pakāpei) Obwurcers (Obwurzer), kuŗu drīz vien nomainīja standartenführers fon Bredovs (Von Bredow), jo Obwurceru nozīmēja par Latviešu leģiona 15. divīzijas komandieri. Fon Bredovs bija augstprātīgs vācu intendantūras virsnieks bez kaujas pieredzes.

15. rezerves brigādē 1944. gada jūlijā ietilpa brigādes stābs, 3 kājnieku apmācības bataljoni, viens rezerves (papildinājuma) bataljons, speciālo ieroču apmācības vienības, saimniecības daļa, ambulance, lazarete un disciplinārais (soda) vads. Tuvāk brigādes sastāvs uzrādīts zemāk dotajā 15. rezerves brigādes organizātoriskajā šēmā.

15. rezerves brigādes stābs atradās Jelgavā, Čakstes ģimnazijas (Academia Petrina) telpās Akadēmijas ielā. Brigādes rezerves

15. rezerves brigādes organizātoriskā shēma (1944. g. jūlijā)

Brigādes stābs

Saimniecības daļa

Disciplinārais vads

(papildinājuma) bataljonu komandēja vācu SS-Hauptšturmfirers Foigts. Tā stābs atradās pamatskolā, Annas ielā.

15. rezerves bataljona 1. veselības rota (komandieris kpt. Eglītis) atradās tā saucamajās Romas kazarmās pie Lietuvas šosejas, bet 2. veselības rota (kom. vlt. Otvars) bija izvietota privātās mājās Grēbnera parka rajonā.

Rezerves bataljona 1. pamatrota (kom. vlt. Lampa) atradās Skolotāju institūta telpās, Bisenieka ielā, bet 2. pamatrota (kom. kpt. Beišāns)—Bisenieka ielā ēkā iepretīm skolotāju institūtam.

Rezerves bataljona 1. maršrotas (kom. vlt. Graumanis) uzdevums bija nosūtīt apmācītos karavīrus latviešu leģiona 15. divīzijai, bet 2. maršrotas (kom. vlt. Baumanis) uzdevums—nosūtīt 19. divīzijai. Abas šīs maršrotas atradās Rundāles pilī, netālu no Bauskas.

Rezerves bataljona ambulance (vadītājs ārsts vlt. Porietis) atradās Vaļņu ielā 2, bet brigādes lazarete — 15. maija pamatskolā, Mātera ielā 15.

Rezerves bataljona pulcēšanās vieta trauksmes gadījumā bija noteikta Grēbnera parkā.

15. rezerves brigādes kājnieku lielgabalu baterija (kom. kpt. Puķe-Puķītis) bija novietota Vircavā, ap 10 km no Jelgavas.

Prettanku lielgabalu baterija (kom. kpt. Cibāns) atradās Svētes pamatskolā, 8 km no Jelgavas.

Zenīartilērijas baterijai nebija pastāvīgi lielgabali. Iespējams, ka tā atradās artilērijas apmācības divizionā novietojumā.

Zirgu vilkmes braucēju un jātnieku apmācības eskadrons (kom. kpt. Rullīņš) atradās Jātnieku kazarmās, Kazarmes ielā, bet eskadrona jātnieku apmācības laukums, plkv. Brieža ielā.

Sakaru rota (kom. kpt. Grasis) bija novietota bijušajās 3. Jelgavas kājnieku pulka kazarmās, Vašingtona (vācu laikā Hindenburga) prospektā. Iespējams, ka te atradās arī Autotransporta rota (komandieris nezināms).

Sapieru rota (kom. kpt. Riekstiņš) Bauskas tuvumā. Bredova laikā to izformēja.

Artilērijas apmācības divizons atradās starp Jelgavu un Tukumu. Vēlāk to iedalīja 19. latviešu divīzijā.

15. rezerves brigādes saimniecības daļa (kom. Oberšturmfirers Zābels) bija novietota Vašingtona (Hindenburga) prospektā iepretīm

kazarmām. Disciplinārais (soda) vads -- Ozolnieku pamatskolā.

15. rezerves brigādes 1. kājnieku apmācības bataljons, kuŗā ietilpa 3 kājnieku rotas un viena ložmetēju rota, atradās Bauskā. No sākuma to komandēja kpt. Melceris, bet Bredova laikā, to nomainīja 3. kājnieku apmācības bataljona komandieris maj. Rubenis. Viņa vietā par Aucē novietotā 3. bataljona komandieri iecēla kpt. Sukatnieku. Šī bataljona 12. rota bija izvietota Jaunaucē mežniecības skolā un apkārtējās mājās, 12 km no Aucē, kur notika jauniesaucamo apmācības. Kpt. Kunkuļa komandētais 2. kājnieku apmācības bataljons 1944. gada pavasarī bija novietots Zaļenieku pagastā. Maija beigās un jūlija sākumā divas šī bataljona rotas pārvietoja uz Vilces pagastu. Vln. Viļņa komandētā rota novietojās Vilces pamatskolā, bet vln. Leona ložmetēju rota — Zemgales apgabala komisāra Mēdema vasaras rezidencē, kuŗa atradās ap 2 km no skolas. Skaitliski šīs rotas nebija lielas, katrā no tām bija tikai ap 50-60 vīru — apmācības kadri, kas bija paredzēti jaunkareivju apmācībai, kuŗus gatavojās iesaukt latviešu leģionā jūlijā. Visi trīs kājnieku apmācības bataljoni veidoja 15. kājnieku (grenadieru) apmācības pulku.

Kā redzams 15. rezerves brigādes vienības bija izkliedētas samērā plašā telpā, kas apgrūtināja to vadību un koncentrēšanu. Brigādes apgāde ar uzturu un ietēru visumā bija laba, bet trūka instruktoru un transporta līdzekļu.

Pārskatā par Latvijas valsts pilsoņu piedalīšanos aktīvā cīņā pret boļševismu minēts, ka 1944.g. 1. jūlijā 15. rezerves brigādes sastāvā pavisam bija 3866 vīru, tai skaitā 92 virsnieki, 384 apakšvirsnieki un 3390 karavīri.

Bez Jelgavā novietotām 15. rezerves brigādes vienībām, pilsētā vēl atradās ap 180 vīru liela apsardzības rota, kuŗa apsargāja dzelzceļa staciju, tiltus, noliktavas un citus objektus. To komandēja kpt. Kauliņš. Savukārt tiltus Jelgavas apkārtnē sargāja kpt. Stirnas komandētā tiltu apsardzes vienība.

Vāciešiem 1944.gada jūlijā, Jelgavā īstu kaujas vienību nebija. Pilsētas vācu komandantam bija pakļauti tikai ap 200 vīru — vācu žandarmu, krievu karagūstekņu nometnes un aerodroma apsargāšanai (aerodromā bazējās neliela vācu transporta aviācijas vienība).

Gatavošanās Jelgavas aizstāvēšanai.

18. jūlijā, kad krievi jau bija ielauzušies Lietuvā, ieņēmuši Viļņu (13. jūlijā) un uzsākuši uzbrukumu Paņevēžu un Šauļu virzienā, Latviešu leģiona 15. rezerves brigādes 2. kājnieku apmācības bataljona komandieris kpt. Kunkulis saņēma pavēli ar trim kājnieku rotām, vienu ložmetēju vadu, diviem 8 cm mīnmetējiem un vienu piedalīto prettanku lielgabalu vadu, no Svētes skolā novietotās prettanku rotas, ieņemt aizsardzības pozīcijas Latvijas—Lietuvas pierobežā no Sesavas pagasta valdes līdz Mežmuižai ar uzdevumu nelaist pāri Bauskas-Elejas-Vilces šosejai krievu izpletņu lēcēju un izlūku vienības, kā arī lietuviešu sarkanos partizānus.

24. jūlijā, kad krievu kaņaspēks jau bija ieņēmis Paņevēžus (22.07.), krievu aviācija izdarīja pirmo uzlidojumu Jelgavai.

Šis ap pusnakti izdarītais uzlidojums upurus neprasija un arī nenodarīja nekādus lielus postījumus, jo bojāja tikai dažas ēkas Nikolaja baznīcas apkārtnē. Kāds ducis bumbu tika mērķētas uz pili, bet tās nokrita pils parkā un pagalmā, nenodarot slavenajai Viestura pilij nekādus postījumus. Lielāka bija šī uzlidojuma morālā iedarbība, jo tā izraisīja daļā iedzīvotāju un vācu pārvaldes ierēdņos pānisku noskaņojumu. (Jelgavas pili atradās vācu apgabala komisāra fon Mēdema rezidence). Tā, piemēram, 25. jūlija naktī tiltu apsardzes vienības komandieris kpt. Stirna saņēma no kāda vācu kapteiņa telefonisku rīkojumu iznīcināt tiltu pār Svētes upi pie Baložu kapiem. Šo koka konstrukcijas tiltu krievu uzbrukuma gadījumā bija paredzēts nodedzināt. Jau nedēļu iepriekš uz tilta bija novietoti skaidu kūļi un mucas ar degvielu. Kpt. Stirna šo rīkojumu atteicās izpildīt, paskaidrojot, ka šis tilts, tāpat kā tilts pār Lielupi, vēl nepieciešams civiliedzīvotājiem, izklūšanai no pilsētas. Viņš tikai divkāŗšoja tilta apsardzi un pastiprināja to ar ložmetējiem. Tikai vēlāk, kad krievu avangarda vienības jau bija sasniegušas Jelgavas dienvidu nomali un lauzās Baložu kapu virzienā, šo tiltu nodedzināja.

26. jūlijā, kad krievu kaņaspēks bija sasniedzis Šauļus, 27 krievu lidmašīnas ap plkst. 12 bombardēja Meitenes staciju un Šauļu-Jelgavas šoseju tās tuvumā. Pirmais uzlidojums kpt. Kunkuļa vīriem, kuŗi pie Meitenes stacijas bija ieņēmuši aizsardzības pozīcijas, nekādus zaudējumus nenodarīja. Bet otrajā uzlidojumā, kuŗu tajā pašā dienā ap plkst. 15.30 veica 18 krievu lidmašīnas,

nonāvēja 2 Kunkuļa bataljona instruktorus un ievainoja 2 virsniekus un 15 instruktorus un kareivjus. Ievainoto skaitā bija rotas komandieris vlt. Žīgurs. Pēc tam sekoja vēl trešais bumbvedēju uzbrukums Elejai, kuŗš daļēji sagrāva stacijas ēku, bet cilvēku upurus neprasiĶa.

Tajā pašā dienā (26.07) standartenfīrers fon Bredovs saņēma pavēli saformēt no 15. rezerves brigādes vienībām kaujas grupu un doties ar to uz Jonišķiem Lietuvā, ģen.-lt. Kollera (Koller) rīcībā.

Jelgavā, 26. jūlijā izdotajā pavēlē par kaujas grupas formēšanu standartenfīrers fon Bredovs norādījis, ka 20 km ziemeļos no Šauļiem atklāti 2 krievu tanki ar kājniekiem un ka kaujas grupas uzdevums ir šos tankus iznīcināt un atbrīvot kustībai Jelgavas-Šauļu šoseju.

Kaujas grupas sastāvā fon Bredovs nozīmēja 15. rezerves brigādes stāba rotu, 2. kājnieku apmācības bataljonu ar visu stābu un 2., 5. un 11. trauksmes rotām, kā arī piedoto prettanku lielgabalu vadu, 3. kājnieku apmācības bataljona 3. trauksmes rotu, daļu no brigādes sakaru rotas 5 virsnieku, 18 instruktoru un 77 kareivju sastāvā ar sakaru uzturēšanai nepieciešamajām radiostacijām un materiāliem (komandieris lt. J. Zariņš), 13. trauksmes rotu no 1. kājnieku apmācības bataljona, kā arī kājnieku lielgabalu rotu. Par pulcēšanās vietu standartenfīrers fon Bredovs noteica Jelgavas-Šauļu un Bauskas-Vilces ceļa krustojumu Elejā. Pats kaujas grupas komandieris fon Bredovs izbrauca uz pulcēšanās vietu Elejā 26. jūlijā ap plkst. 20 kopā ar Jelgavā saformēto brigādes stāba trauksmes rotu un sakaru trauksmes rotu. Elejā šīs vienības ieradās ap plkst. 21.

No Auces Elejā ar kravas automašīnām ieradās 1. kājnieku apmācības bataljona 13. trauksmes rota, bet no Vircavas ar 4 kravas automašīnām puse no lielgabalu rotas ar 2 kājnieku lielgabaliem. Otra pusrota devās Elejas virzienā ar diviem zirgu velkmes lielgabaliem. Pavisam kājnieku lielgabalu rotas sastāvā bija 3 virsnieki un ap 100 instruktori un kareivji. Elejā bija sapulcētas 2. kājnieku apmācības bataljona 3 trauksmes rotas (2., 5. un 11.) ar piedalīto loĶmetēju vadu un diviem prettanku lielgabaliem. Pārējie šī bataljona kaŗavīri kopā ar bataljonā iedalītajiem 240 jauniešiem vlt. Leona vadībā, 26. jūlija vakarā devās no Vilces un Zaļeniekiem uz Jelgavu.

Latvijas-Lietuvas pierobežas apsardzību, 2. kājnieku pulka apmācības bataljona vietā uzņēmās ap 200 Jelgavas aizsargu pulka aizsargu, kuŗus ap 26. jūliju ņeit steidzīgi nogādāja ar automašīnām no Baložu kapu rajona pie Jelgavas (te bija pavisam sapulcināti ap 600 aizsargu, bet pārējos pagaidām atlaida uz mājām).

Pēc visu vienību sapulcēšanās standartenfirera fon Bredova kaujas grupā bija ap 500 vīru ar kaujās rūdītiem virsniekiem un instruktoriem.

Pretīm krievu tankiem. Kauja pie Meškuiči ciema Lietuvā.

26. jūlijā ap plkst. 22 fon Bredova kaujas grupa sāka virzīties gājiena kolonnā no Elejas Jonišķu virzienā. Gājiena kolonnas avangardā fon Bredovs nozīmēja vltņ. Viļņa komandēto rotu. Vltņ. Vilnis bija cīņās rūdīts Latviešu leģiona virsnieks ar lielu kaujas pieredzi, apbalvots ar abām Dzelzkrusta šķirām, kā arī trieciena un tuvcīņas nozīmēm.

Vltņ. Viļņa komandētā rota bija pastiprināta ar abiem prettanku lielgabaliem, kuŗus komandēja v.v. Ozoliņš. Prettanku un kājnieku lielgabali bija piekabināti kravas automobiļiem. Tikai municijas tiem bija pamaz.

Sakaru uzturēšanai kājnieku rotām bija piekomandētas 7 radiostacijas no sakaru vada.

Ceļā šai kolonnai pievienojās vairākas kravas automašīnas ar papildspēkiem no vācu armijas un policijas vienībām. Bez tam kolonnu panāca vairāki desmiti kravas automobiļu, kas bija atsūtīti kolonnā ietilpstošo vienību transportam.

Tālāk ceļā fon Bredova kaujas grupa satikās ar kādu pretimnākošu vācu kolonnu ar bataljona paliekām, kuŗš bija sakauts starp Viļņu un Šauļiem un tagad devās uz pulcēšanās vietu Jelgavā. Šī bataljona kaŗavīri pastāstīja, ka Jonišķos krievi vēl nav. Tomēr kaujas troksnis pie Šauļiem bija dzirdams.

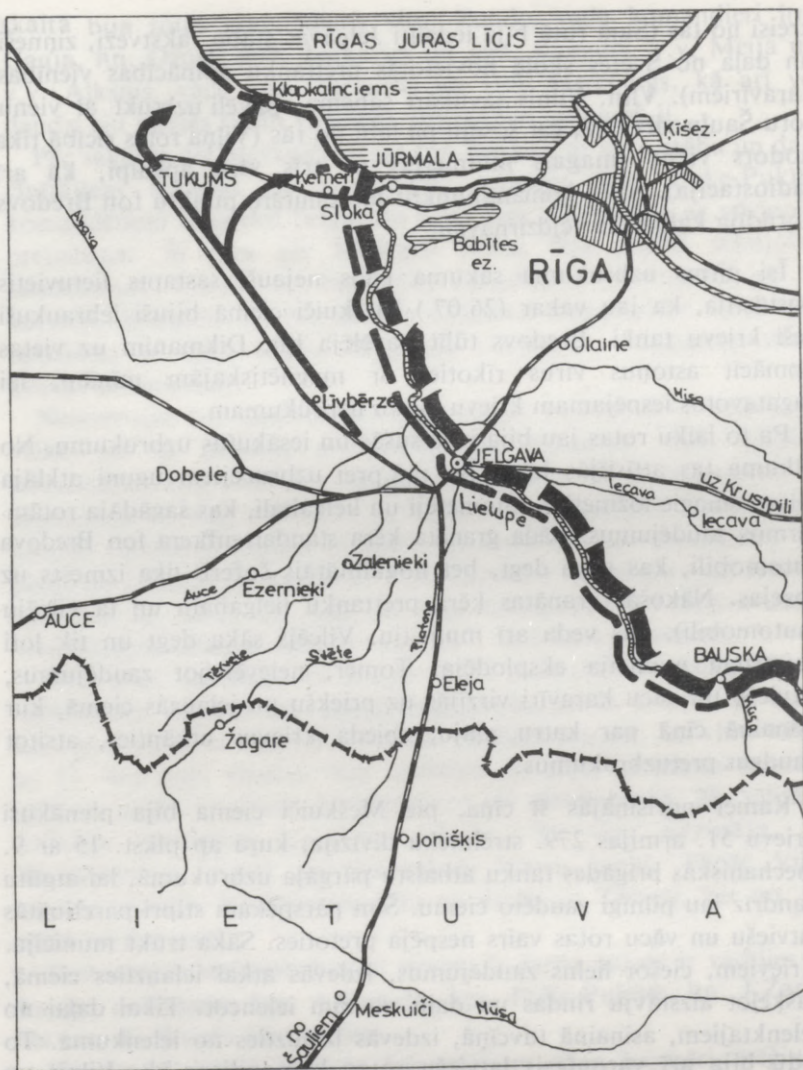
27. jūlija rītā fon Bredova kaujas grupa ieradās Jonišķos. Te priekšā jau bija policijas ģen. Jekeln ar savu stābu un SS policijas komandu „Libau“, 62.vācu kājnieku bataljons, 4. sapieru pulka 3. rota, apmēram trīs mīnmetēju baterijas un divas artilērijas baterijas. Pie baznīcas bija uzstādīti zenītlielgabali. Jonišķu ielās vēl mierīgi stāvēja vācu posteņi un staigāja vācu patruļas.

Visu vienību vispārējo komandēšanu Jonišķos pārņēma ģen. Jekelns. Īsi apspriedies ar standartenfīreru fon Bredovu, Jekelns pieņēma lēmumu nekavējoties virzīties pa šoseju Šauļu virzienā, lai palīdzētu vācu vienībām Šauļu rajonā.

Kad šis lēmums jau bija pieņemts, ar motociklu ieradās kāds vācu ziņnesis, kuŗš Jekelnam ziņoja, lai ar uzbrukumu nogaida līdz pusdienai, jo viņa vienībām ieradīsies palīgā pieci tanki. Ka šāda palīdzība Jekelnam tiešām tikusi sūtīta, to šī apcerējuma autoram ir apliecinājuši vairāki Jelgavā esošie leģionāri un civiliedzīvotāji, kuŗi redzējuši izbraucam no Jelgavas Šauļu virzienā 7 vidēja tipa vācu tankus (līdz Jelgavai tie bija atvesti uz dzelzceļa platformām). Neievērojot šo ziņojumu, Jekelns deva pārsteidzīgu pavēli tūlīt doties pretī krieviem, kas drīz vien noveda pie smagiem vācu un latviešu vienību zaudējumiem, nākot bez tanku atbalsta kaujas saskarē ar krievu 3. gvardes mechanizētā korpusa 9. mechanizētās brigādes tankiem un motorizētajiem strēlniekiem, kuŗi bija pārgriezuši Jelgavas-Šauļu šoseju un ieņēmuši Meškuiči ciemu. Šis lielais lietuviešu ciems atrodas 22 km dienvidos no Jonišķiem starp Jelgavas-Šauļu šoseju un dzelzceļa līniju ap 2 km austrumos no šosejas.

27. jūlija agrā rītā ģen. Jekelna saformētā un fon Bredova komandētā kaujas grupa, kuŗā bija ap 800-1000 virsnieku, instruktoru un kareivju, ar 50 kravas automobiļiem sāka virzīties pa šoseju Šauļu virzienā. Nekāda ienaidnieka izlūkošana netika veikta un automašīnas brauca slēgtā kolonnā. Aiz Jonišķiem kolonnu panāca 2. kājnieku apmācības bataljona komandieris kpt. Kunkulis, kuŗš fon Bredova pretrunīgo pavēļu dēļ bija aizkavējies Elejā. (Viņa vietā bataljona komandēšanu uzņēmās pats Bredovs).

Pēc pusstundas brauciena kolonnu atklāja un aplidoja krievu iznīcinātāji, bet tai neuzbruka. Ap plkst. 6, 2 km no Meškuiči ciema kolonnu sāka apšaudīt krievi, kas bija nostripinājušies ciemā. Standartenfīreris fon Bredovs pavēlēja atbildēt ar diviem lielgabala šāvieniem un tad turpināt kolonnai ceļu. Nepilnu kilometru priekšā bija tilts pār Voverskis upīti, kuŗu krievi jau bija paspējuši nomīnēt. Kad fon Bredova vieglā automašīna un prettanku lielgabali jau bija pārbraukuši tiltu, tas uzsprāga gaisā. Tad standartenfīreris fon Bredovs pieņēma militāri analfabētisku lēmumu. Tai vietā, lai izvērstu savus spēkus aizsardzības pozīcijās un ar izlūkošanu

noskaidrotu krievu spēku lielumu, viņu atrašanās vietu un nolūkus, viņš deva ofensīva rakstura pavēli, nekavējoties uzbrukt krievu spēkiem. Vln. Zundem un Ziepītīm fon Bredovs pavēlēja uzbrukt ar viņu komandētām latviešu rotām Meškuiči ciemam, bet vācu ltn. Dikmaņa komandētajai vācu-latviešu rotai—uzbrukt gar šoseju pa

kreisi no tās (Šajā rotā bija iedalīti Jelgavas stābu rakstveži, ziņneši un daļa no Svētes skolā novietotās prettanku apmācības vienības kaŗavīriem). Vln. Vilnis savukārt sapēma pavēli uzbrukt ar vienu rotu Šauļu virzienā, gar šoseju pa labi no tās (Viļņa rotas rīcībā tika nodots viens smagais mīnmetējs ar trīs vīru apkalpi, kā arī radiostacija). Savu komandpunktu un sanitāro punktu fon Bredovs norādīja kalnā pie vējdzirnavām.

Īsi pirms uzbrukuma sākuma kāds nejauši sastapts lietuvietis pastāstīja, ka jau vakar (26.07.) Meškuiči ciemā bijuši iebraukuši seši krievu tanki. Bredovs tūlīt pavēlēja ltn. Dikmanim uz vietas apmācīt astoņus vīrus rīkoties ar magnētiskajām mīnām, lai sagatavotos iespējamam krievu tanku uzbrukumam.

Pa to laiku rotas jau bija izvērkušās un iesākušās uzbrukumam. No sākuma tas attīstījās labi. Bet tad pret uzbrucējiem uguni atklāja krievu smagie ložmetēji, mīnmetēji un lielgabali, kas sagādāja rotām pirmos zaudējumus. Kāda granāta ķēra standartenfīrera fon Bredova automobili, kas sāka degt, bet nogalinātais šoferis tika izmests uz šosejas. Nākošās granātas ķēra prettanku lielgabalu un tā vilcēju (automobili), kas veda arī municiju. Vilcējs sāka degt un tik ļoti vajadzīgā municija eksplodēja. Tomēr, neievērojot zaudējumus, latviešu un vācu kaŗavīri virzījās uz priekšu un ielauzās ciemā, kur asiņainā cīņā par katru māju, spieda krievus atkāpties, atsitot daudzus pretuzbrukumus.

Kamēr norisinājās šī cīņa, pie Meškuiči ciema bija pienākusi krievu 51. armijas 279. strēlnieku divīzija, kuŗa ap plkst. 15 ar 9. mechaniskās brigādes tanku atbalstu pārgāja uzbrukumā, lai atgūtu gandrīz jau pilnīgi zaudēto ciemu. Šim pārspēkam stipri paretinātās latviešu un vācu rotas vairs nespēja pretoties. Sāka trūkt municija. Krieviem, ciešot lielus zaudējumus, izdevās atkal ielauzties ciemā, sašķeļot aizstāvju rindas un daļu no tām ielencot. Tikai daļai no ielenktajiem, asiņainā tuvciņā, izdevās izlauzties no ielenkuma. To vidū bija arī varonīgais latviešu rotas komandieris vln. Vilnis un vācu-latviešu rotas komandieris ltn. Dikmanis, kaut gan pēdējam bija cauršautas krūtis. Pārējie vai nu krita vai nokļuva krievu gūstā. No 32 fon Bredova kaujas grupas virsniekiem 25 bija krituši vai ievainoti. Kaujas grupa šai bezjēdzīgajā un nemākulīgi vadītajā kaujā bija zaudējusi 2/3 no sava sastāva. Kādā rotā no 105 vīriem ierindā bija palikuši tikai viens instruktors un 15 kareivji. Kritušo

skaitā bija rotas komandieris vltņ. Zunde, vada komandieri ltn. Gauja, ltn. Ozols, serž. Jenkevics un serž. Kaugurs, v.v. Meija un v.v. Alksnis, vācu vltņ. Strauchs un vltņ. Hercbergs, kā arī vēl daudzi citi kaujās rūdīti virsnieki, instruktori un kareivji.

Pēc sakāves pie Meškuiči ciema fon Bredovs ar savu stābu un daļu cīnītājiem atkāpās uz Jonišķiem, uzdodot kpt. Puķe-Puķīša komandētajai kājnieku lielgabalu rotai segt atkāpšanos ar vilcinošu pretošanos. Šī rota pie Meškuiči ciema bija cietusi sekojošus zaudējumus: krituši vai bez vēsts pazuduši 6 instruktori un 10 kareivji, ievainoti 3. No diviem kājnieku lielgabaliem viens bija iznīcināts ar tiešu krievu lielgabala trāpījumu, iznīcinātas divas kravas automašīnas.

Neievērojot šos zaudējumus rotai tomēr izdevās savu uzdevumu veikt, jo tai pienāca papildspēki no Vircavas: vltņ. Liepiņa komandētie zirgu vilkmes kājnieku lielgabali ar to apkalpēm. Šī arjergarda vienības pretestība deva daļai no sakautajām fon Bredova kaujas vienībām iespēju atrauties no krieviem un sapulcēties 27. jūlijā no plkst. 21-23 Jonišķos. Pati kājnieku lielgabalu rota ieradās Jonišķos ap plkst. 23, kad jau bija noorganizēta Jonišķos esošo vienību apsardzība ar sakaru rotas un 7 vācu tanku spēkiem.

Otra daļa no Meškuiči kaujās dzīvi palikušajiem dalībniekiem, sadalījušies lielākās vai mazākās grupiņās, devās krūmu un mežu aizsegā atpakaļ uz Latviju, virzoties paralēli šosejai. Arī vltņ. Vilnis ar 31 vīru lielu vienību bija izvēlējis šo ceļu, cerēdams ierasties Jelgavā pirms krieviem, lai piedalītos tās aizstāvēšanā. 28. jūlijā šī vienība sasniedza Latvijas robežu. Te viņi uzzināja, ka Blankenfeldes muižā jau iebraukuši krievu tanki. Tāpēc Viļņa vienība mainīja kustības virzienu un devās uz Tērveti, bet no tās tālāk uz Kurzemi.

Restaurējot Meškuiči kaujas norisi, šī darba autors ir vadījies no kaujas dalībnieku kpt. A.Kukuļa, kpt. Puķe-Puķītes, ltn. J.Zariņa un kar. K. Brenča ziņojumiem.

Kamēr 27. jūlijā latviešu leģionāri un vācu karavīri mēģināja aizkavēt Lietuvā pie Meškuiči ciema krievu tanku un motorizēto strēlnieku tālāku virzīšanos no Šauļiem uz Jelgavu, krievu aviācija 27. jūlijā plkst. 16.15 no jauna uzlidoja Jelgavai. Šoreiz galvenais uzbrukuma mērķis bija Jelgavas dzelzceļa stacija, lai aizkavētu vācu papildspēku pievešanu no Rīgas tām vienībām, kuŗas cīnījās Šauļu rajonā. Plkst. 17 pirmajam uzlidojuma vilnim sekoja otrais. Šai

laikā uz stacijas sliežu ceļiem stāvēja 4 gari vilcieni ar Latgales un Vidzemes bēgļiem, 2 pasažieru vilcieni, bet preču stacijā vairāki municijas vilcieni ar vissmagākā kalibra artilērijas šāviņiem un aviācijas bumbām. Šajos uzbrukumos sagrava stacijas ēku, izpostīja sliežu ceļus, aizdedzināja ēkas stacijas apkārtnē un pilsētas dienvidaustrumu daļā, sabombardēja municijas vilcienu, kurā sāka eksplodēt municija. Preču stacijas tuvumā sāka degt benzīna noliktava.

Daļa no pasažieriem un dzelzceļniekiem paspēja paslēpties stacijas tuvumā esošajās pretgaisa aizsardzības patvertnēs, bet daļa gāja bojā sabumbotajos vagonos, stacijas ēkā un uz sliežu ceļiem. Visu stacijas rajonu sedza biezi dūmu mutuļi, caur kuņiem šaudījās liesmu mēles. Plkst. 18.30 nāca trešais uzlidojuma vilnis ar nolūku sagraut tiltu pār dzelzceļu pie stacijas, pa kuņiem iet šoseja no Jelgavas uz Šauļiem. Bumbas gan krita abpus tiltam, bet pats tilts palika neskarts. Šo gaisa uzbrukumu rezultātā pilsētā pārtrūka telefona sakari, kā arī eletrības un ūdens piegāde. Pārbiedētie pilsētas iedzīvotāji vai nu steigā sāka atstāt pilsētu vai arī sāka slēpties namu pagrabus vai dārzos uz ātru roku iekārtotās patvertnēs. Tad viņi vēl nezināja, ka drīz klāt būs arī krievu tanki. Jelgavas bombardēšana turpinājās arī 28. jūlijā, kad krievu tanki bija pienākuši pie pilsētas. Jelgavas bombardēšanā piedalījās 62 bumbvedēji no 334. bumbvedēju divīzijas, kuņus sedza 56 iznīcinātāji. Tajās pašās dienās šīs divīzijas 12. bumbvedēju aviācijas pulka bumbvedēji bombardēja Jelgavas aerodromu. Vācu pretestība šiem uzlidojumiem bija visai niecīga. Šī darba autoram ir informācija tikai par vienu vācu zenītlielgabalu bateriju, kas bija ieņēmusi pozīcijas pie dzelzceļa tilta pār Svētes upi pilsētas dienvidrietumu nomalē. Kādi bija krievu aviācijas zaudējumi, precīzi nav zināms.

Krievu tanki dodas uz Jelgavu.

Nakts kauja Joniškos.

Pēc Šauļu ieņemšanas I. Bogramjana komandētais 1. Baltijas frontes karaspēks bija jau dziļi ielauzies vācu Centra armiju grupas aizsardzības sistēmā. Turpretīm vācu Ziemeļu armiju grupas karaspēks turpināja ar agrāko sīkstumu aizstāvēt Latviju un

Igauniju. Līdz ar to krievu virspavēlniecībai radās asa nepieciešamība pagriezt 1. Baltijas frontes spēkus uz ziemeļiem ar vispārējo uzbrukuma virzienu uz Rīgu, lai atsviestu krievu labam flangam bīstamo, vācu 16. armiju aiz Daugavas, ieņemtu Rīgu, ielenktu vācu Ziemeļu armiju grupu un kopā ar 2. un 3. Baltijas frontes karaspēku to sagrautu. Tā kā Staļins un maršals Vasiļevskis šo I. Bogramjana izstrādāto uzbrukuma plānu atbalstīja, tad Bogramjans saņēma pavēli pagriezt 3. gvardes mechanizēto korpusu un 51. armiju no Šauļiem uz Rīgu, ar 6. gvardes armiju un 43. armijas spēkiem atspiest vācu 16. armiju aiz Daugavas, bet ar 2. gvardes armiju turpināt uzbrukumu no Šauļiem rietumu virzienā uz Klaipēdu.

Savos kaŗa memuāros I. Bogramjans atceras: „Mēs nekavējāmieš — 27. jūlija dienā 3. gvardes mechanizētā korpusa komandierim ģenerālim Obuhovam tika nosūtīta sekojoša satura telegramma: „Pateicos par Šauļiem. Pārtraucat cīņas Šauļu rajonā. Ātri koncentrējaties Meškuiči ciema rajonā un ar triecienu uz ziemeļiem 27.07.1944. vakarā ar galvenajiem spēkiem ieņemat Jonišķi, bet ar spēcīgām priekšējām vienībām — Bausku un Jelgavu“.

Tajā pašā laikā krievu 51. armijas komandieris ģen. Kreizers saņēma pavēli nekavējoties doties ar savu armiju, aiz 3. gvardes mechanizētā korpusa, Jelgavas virzienā. Jelgavas šturmēšanu vajadzēja sākt 3. gvardes mechanizētā korpusa 9. mechanizētai brigādei, kuŗas komandieris plkv. S.V. Starodubcevs jau 27. jūlija vakarā saņēma pavēli par uzbrukumu. Šajā brīdī 9. mechanizētā brigāde atradās Meškuiči ciema rajonā ziemeļos no Šauļiem. Pie šī ciema 27. jūlijā bija sakauta standartenfīrera fon Bredova kaujas grupa, kuŗa neveiksmīgi mēģināja padzīt krievus atpakaļ Šauļu virzienā. Pēc neveiksmīgā uzbrukuma daļa no šīs latviešu-vācu kaujas grupas atkāpās uz Jonišķiem, kur ieradās 27. jūlija vakarā no plkst. 21-23. Šajā pašā vakarā Jonišķos kā papildspēki ieradās latviešu policijas rota kapt. Elša vadībā. Ar tumsas iestāšanos Jonišķos iebrauca arī 7 vācu tanki „Tiger“, kuŗi nezināmu iemeslu dēļ 27. jūliju pavadīja bezdarbībā Elejā, laikā, kad pie Meškuiči ciema fon Bredova kaujas grupa izcīnīja smagas cīņas pret krievu tankiem un cieta lielus zaudējumus. Ja šai cīņā būtu piedalījušies minētie vācu tanki, cīņas iznākums varēja būt pavisam citāds.

Tā kā fon Bredova kaujas grupas cīnītāji bija ļoti noguruši, fon

Bredovs pieņēma kļūdainu lēmumu sākt Jonišķu nocietināšanu ar iekšējo un ārējo aizsardzības loku tikai 28. jūlijā ap plkst. 04. Pilsētas nakts apsardzībai viņš nozīmēja ltn. Zariņa komandēto sakaru rotu, kuŗa ieradās no Elejas 27. jūlija vakarā. No šīs rotas kaujā pie Meškuiči ciema bija piedalījušies tikai 1 virsnieks un 21 kareivis-radists (8 no tiem bija pazuduši bez vēsts, 2 radiostacijas bija iznīcinātas). Pārējais rotas sastāvs bija palicis Elejā.

Sakaru rotas uzdevums Jonišķos bija ar 2 kājnieku grupām un vienu ložmetēju grupu ieņemt aizsardzības pozīcijas 4 km dienvidos no Jonišķiem un segt vācu tankus, kuŗi ap plkst. 24 ieņēma pozīcijas pie galvenajiem ceļiem tiešā apsardzības grupu tuvumā. Apsardzības grupu atbalstam nozīmēja arī vienu prettanku lielgabalu un vācu bruņu vilcienu, kuŗš izbrauca no Jonišķiem līdz sakaru rotas priekšgrupai.

Krievi ar uzbrukumu Jonišķiem nekavējās. Jau 27. jūlijā plkst. 23.20 krievu 9. mechanizētās brigādes izlūkgrupa (komandieris kpt. G. Galūza) devās no Meškuiči ciema pa šoseju Jelgavas virzienā. Izlūkgrupā ietilpa 3 bruņu transportieri un 2 tanki ar 25 izlūku lielu desantu. Izlūkgrupai sekoja 9. mechanizētās brigādes galvenie spēki, kuŗu sastāvā bija ap 40 tanki un triecienlielgabali (pašgājēj lielgabali), kā arī ap 250 motorizētu strēlnieku 10 kravas automašīnās. Bez rokas ieročiem katrā automašīnā bija viens ložmetējs un mīnmetējs un katrai automašīnai bija piekabināts viens prettanku lielgabals.

28. jūlijā ap plkst. 01.30 kpt. Galūzas izlūkgrupa nonāca kaujas saskarē ar latviešu apsardzības priekšgrupu pie Jonišķiem. Vienīgais prettanku lielgabals pēc dažu šāviņu izšaušanas pa krievu tankiem atkāpās uz aizmuguri. Apsardzības priekšgrupa atklāja uguni pret krievu motorizētajiem strēlniekiem, bet pēc pusstundas, nesaņēmusi nekādu smago ieroču atbalstu, atkāpās līdz galvenajām apsardzības pozīcijām, 200 m aiz kuŗām bija novietojušies vācu tanki.

Plkst. 02.30 krievu tanki sāka uzbrukumu šīm pozīcijām, bet vācu tanki nesaprotama iemesla dēļ, cīņā neiesaistījās. Lai izvairītos no ielenkšanas un iznīcināšanas ltn. J. Zariņš deva pavēli apsardzības grupām atiet uz 3 km attālo mežmalu aiz pilsētas. Mežā ltn. Zariņš sastapa vācu tanku komandieri, kuŗš kopā ar sava tanka apkalpi bija pametis tanku un iebēdzis mežā. Kad J. Zariņš viņam jautāja, kāpēc viņi nav atklājuši uguni pret krievu tankiem, viņš atklāti atbildēja: „Ja es šautu, tad krievi redzētu, kur es esmu un mani sašautu“. Šī atbilde un vācu tankistu rīcība liecināja, ka vācu

karavīri uzvarai vairs neticēja un katrs kā varēdams mēģināja glābt savu ādu. Ltn. J. Zariņam nekas cits vairs neatlika, kā sadalīt savus padotos nelielās grupiņās un dot pavēli virzīties uz Jelgavu, bet ja tur sapulcēšanās nav iespējama, tad doties uz Rīgu. Pats ltn. J. Zariņš ieradās Rīgā 31. jūlija vakarā.

Nesastopot nopietnu apsardzības vienību pretestību, krievu izlūkgrupai un tai sekojošiem 9. mechanizētās brigādes galvenajiem spēkiem izdevās 28. jūlijā ap plkst. 2-3 naktī ielauzties Jonišķos, pārsteigt tur esošās vācu un latviešu vienības un tās izklīdināt. Daļai no šo vienību cīnītājiem izdevās, slapstoties pa mežiem, nokļūt Kurzemē. Pēc leģionāru nostāstiem arī uzpūtīgais standartenfirers fon Bredovs ar savu adjutantu aizslapstījās līdz Liepājai. Pārējie krita naktis kaujā Jonišķos vai arī nokļuva krievu gūstā. Pēc Jonišķu ieņemšanas krievu tankiem ceļš uz Jelgavu bija brīvs.

Krievu tanki uz Jelgavu

Par krievu tanku darbību no Meškuiči ciema Lietuvā līdz Jelgavai ziņas ir pretrunīgas un grūti pārbaudāmas. Bijušais krievu 51. armijas politruks A. Samsonovs savā grāmatā „No Volgas līdz Baltijai“ (krievu valodā) šo darbību apraksta sekojoši:

..., Nakts bija mierīga un klusa. Izlūki virzījās pa Šauļu-Rīgas šoseju ar lielu ātrumu. Viņu parādīšanās no tumsas bija tik negaidīta pretiniekam, ka tas nespēja sagatavoties aizstāvēšanās kaujai. Daudzas hitleriešu pamestās automašīnas stāvēja ar darbojošiem motoriem un ieslēgtiem uģuņiem. Ar ložmetēju un lielgabalu uguni, tanku kāpurķēdēm un automātu kārtām gvardi iznīcināja ceļā sastaptos fašistus.

22 km no Šauļiem, virzoties pa ceļu uz Jelgavu, izlūkgrupa un priekšējā apsardzības vienība tuvojās dzelzbetona tiltam pār Mūsas upi. Pie tilta stāvēja vācu regulētājs un sapieru grupa, kuŗa gatavojās tiltu uzspridzināt. Gvardi, izmantojot tumsu, pārbrauca bez aizkavēšanās tiltu. Vācu regulētājs ar karodziņu norādīja kustības virzienu un sveica gvardus, jo pieņēma tos par savējiem. Pēc tam tilta sardzi iznīcināja.

Izlūki nonāca pie dzelzceļa. Pēkšņi atskanēja sprādziens zem priekšējā bruņutransportiera, kuŗš bija uzbraucis mīnai. Bruņu transportiera vadītājs bija kontuzēts. Bruņu transportiera ekipāža

pārsēdās uz bruņutransportieri, kuņā atradās kpt. Galūza un kustība turpinājās.

28. jūlijā ap plkst. 2 naktī izlūkgrupa bez apstāšanās iedrāzās Jonišķos. Hitleriešiem tur bija apmēram bataljons kājnieku un tanku. Apkārt bija klusi un mierīgi. Pie mašīnām un noliktavām stāvēja sargi, aiz sētas uz laukuma gulēja ienaidnieka kaņavīri. Pie stacijas uz sliedēm stāvēja kūpoša lokomotīve. Strādāja nakts restorāns. Pēkšņi klusumu pārtrauca ložmetēja un automātu kārtas, granātu sprādzieni. Tur sāka darboties gvardes kpt. Galūzas izlūki un viņu pavadošie tanki. Pirmais pilsētā ielauzās bruņu transportieris, kuņu vadīja gvardes serž. J.A. Samogejevs, ievainots vēl ceļā uz pilsētu. Apšaudē uz ielām viņu ievainoja otrreiz, bet viņš turpināja vadīt mašīnu. Pēkšņais trieciens izraisīja hitleriešos pānīku. Viņi izskrēja no mājām apakšveļā, skrēja pa ielām un metās grāvjos, cenšoties slēpties no pēkšņā uzbrukuma. Galūzas izlūkgrupa, sējot pānīku, ātri virzījās tālāk uz Jelgavu. Jonišķu garnizona iznīcināšanu pabeidza izlūkgrupa, kuņa sekoja priekšējai apsardzības vienībai. Jonišķus pilnīgi atbrīvoja no hitleriešiem.

Galūzas izlūkgrupa pa Jonišķu-Jelgavas-Rīgas šoseju turpināja uzbrukumu. Sāka svīst gaismā. Izlūkgrupā visiem pa priekšu virzījās M.F. Martjānova vadītais bruņu transportieris. Pēc tā sekoja pārējie. Kad izlūki bija nobraukuši no Jonišķiem ap 2 km, viņus panāca uz motocikla vācu virsnieks, kuņš sāka kliegt, ka pilsētā ir krievi. Galūzas bruņu transportieris apstājās. Fašists, ieraudzījis padomju kaņavīrus, iekliedzās „Russe“ un pametis motociklu metās bēgt. Īsa kārtā no ložmetēja izšķīra viņa likteni.

Pēc nedaudz kilometriem izlūkus panāca no Jonišķiem braucoša vācu automašīna. Gvardi apšaudīja to, bet tai izdevās apdzīt kolonnu un vēl vairāk palielināt ātrumu. Bet aizbēgt tai neizdevās. Pa radio brīdinātais Martjānovs to iznīcināja kopā ar tajā esošajiem hitleriešiem.

Pēc tam parādījās vēl divas automašīnas, pārpildītas ar pretinieka kaņavīriem. Pielaižot tās nelielā attālumā, gvardi atklāja uguni. Pirmā mašīna ieskrēja grāvī, neviens hitlerietis no tās neizbēga. Otrā mašīna, neaizbraucot 70 metrus no pirmās, strauji apstājās un no tās izlēkušie fašisti metās mežā. Bet pa to laiku pretiniekam izdevās pa radio paziņot savai pavēlniecībai par straujo padomju kaņaspēka virzīšanos. Jelgavā pretinieks paspēja izvietot izdevīgās uguns pozīcijās kaujas ieročus, sakoncentrēt visas savas daļas un, lai

beidzot apturētu uzbrucējus, raidīt pret viņiem motorizētus strēlniekus un tankus. Turpinot kustību gvardi vienā no ceļa pagriezieniem satikās ar ienaidnieka automobiļu kolonnu. Tūlīt tanki un bruņu transportieri devās tai pretī, atklājot stipru uguni. Galūza ar savu bruņu transportieri iznīcināja trīs vācu automašīnas un traucoties gar kolonnu no tuva attāluma apšaudīja hitleriešus un apmētāja tos granātām. Fašisti, atstājot mašīnas uz ceļa, bēga uz visām pusēm, atstājot cīņas laukā savu karavīru un virsnieku liķus.

Trīs ienaidnieka tanki, izbraucot no meža un pazaudējot jebkādu orientāciju, pievienojās brigādes kolonnai. Gvardi tos ieraudzīja un atklāja uguni. Ar trāpīgu šāvienu no gvardes vecākā ltn. V.P. Koļesņika tanka vienu no ienaidnieka tankiem aizdedzināja, otrs apstājās un to sagūstīja, trešais centās aizbēgt, bet arī tas cieta neveiksmi. Pašgājēja lielgabalu divizona gvardi 500 metru attālumā izvērta lielgabalu, kuŗu komandēja Padomju savienības varonis M. Golovatijs. Pirmais viņa šāviņš ieķīlēja tanka torni, bet vācu tanks vēl pārvietojās un aizdegās tikai pēc otrā trāpījuma.

Gvardi turpināja kustību uz priekšu. Vācu fašistiskā pavēlniecība raidīja tiem pretī bruņu vilcienu, kuŗš braukāja starp Smiltniekiem un Platoni. Dzelzceļš te pienāk tuvu šosejai un bruņu vilciens, izbraucis no meža atklātā vietā, var atklāt uguni tiešā trāpījumā.

28. jūlijā plkst. 4.30 šis bruņu vilciens sāka apšaudīt izlūkgrupu un brigādes priekšējo apsardzības vienību. Martjānova vadītais bruņu transportieris, kas bija izvirzījies tālu priekšā, nespēja pārējos brīdināt par bruņu vilcienu. Kad bruņu transportieris, kuŗā atradās izlūkgrupas komandieris Galūza, izbrauca no meža atklātā vietā, pa viņu tika atklāta lielgabalu un ložmetēju uguns. Ar tiešu trāpījumu bruņu transportiera lūkā nogalināja bruņu transportiera komandieri Pogodinu un vadītāju Kustinovu. Bruņu transportieris ieskrēja grāvī. Ievainoja kpt. Galūzu, ložmetējniekus A.P. Jurovu un Savinu, radistu N.V. Kožedubu.

Dzīvi palikušie iznesa ievainotos un zem ienaidnieka uguns nokļuva līdz gravaī, kur paslēpās. Sašāva arī otro bruņu transportieri. Samaņu zaudējušo serž. Samogejevu draugi izvilka no mašīnas. Piebraukušie tanki un pēc tam arī artilēristi atklāja uguni pret bruņu vilcienu. Uzbrucēju stāvoklis sarežģījās. Tad J.M. Golovatijs izvirzīja uz priekšu savu pašgājēja lielgabala bateriju un atklāja uguni tiešā tēmējumā. Uguns kauja beidzās ar padomju artilēristu uzvaru.

Izlūkgrupas komandēšanu no Galūzas pārņēma gvardes tehniskais ltn. J.P. Čečuļins, vieglo bruņumašīnu vada komandieris. Uzbrukums turpinājās. Gaisā parādījās stipri ienaidnieka aviācijas spēki, vācu lidmašīnas bez pārtraukuma bumboja un apšaudīja brigādes kaujas mašīnas, bet nespēja aizkavēt to virzīšanos uz priekšu. Plkst. 5.30 caur viegļu dūmaku parādījās Jelgavas ķieģeļu māju baltās sienas. Gvardes maj. Stadņika tankisti ātri pievirzījās pie pilsētas dienvidus nomales.“

Šim A. Samsonova dotajam tēlainajam un vietām neloģiskajam tanku darbības aprakstam jāpieiet ļoti kritiski, jo bijušie boļševiku komisāri, politiķi un propagandisti, kā arī kara spēka vienību komandieri un karavīri savos kara memoāros un stāstījumos neatpaliek no Gēbelsa propagandistiem savu panākumu un varoņdarbu pārspīlēšanā un pretinieka nomelnošanā.

Krievu 3. mechanizētā korpusa komandieris ģen. Obuhovs savukārt stāsta (laikraksts „Pravda“, 28. jūlijā 1944.g.): „Mūsu tanku parādīšanās Jelgavas virzienā bija pilnīgi negaidīta vācu fašistiskajam karaspēkam. Viņi šeit negaidīja padomju mašīnas un neparedzēja tik pēkšņu manevru. Ceļā kāda mūsu apakšvienība sagūstīja vācu apakšpulkvedi. Kad viņu atveda pie manis, viņš nekādi nevarēja saprast, kas notiek: „Kā tad tā, jūs tak bijāt tikai pie Šauļiem un uzreiz uzradāties pie Jelgavas“. Izrādījās, ka pulkvedis bez kādām bailēm brauca uz Šauļiem. Šī epizode rāda, ka mums izdevās sasniegt slepenību un manevra pēkšnumu.

Krievu tanku darbību uz Jelgavu savos memoāros atzīmējis ģenerālis I. Bogramjans, kuŗš raksta: „No Šauļiem uz Jelgavu devās 3. gvardes mechanizētais korpuss. Jau divos naktī tas bija Jonišķos, kur ieguva 5 veselas lidmašīnas un 9 lokomotīves. Nakts darbībā uz Jelgavu sevišķi izcēlās 9. gvardes mechanizētās brigādes izlūkrotas komandieris Grigorijs Galūza. Izbraucis 27. jūlijā plkst. 22 no Meškuiči rajona, kuŗš atrodas 25 kilometrus ZA no Šauļiem, viņš ar savu rotu 6 stundās nobrauca 75 kilometrus. Aiz Jonišķiem tankisti panāca fašistu kolonnu, kuŗa atkāpās uz Jelgavu, apgāja to, ierīkoja slēpni un to iznīcināja. Jelgavas tuvumā izlūkrotu sagaidīja bruņu vilciens un 4 tanki. Rota piespieda ienaidnieku atkāpties uz Jelgavu“.

Daudz pieticīgāks savā stāstījumā bija pats izlūkrotas komandieris Galūza, kuŗš 1974. gadā bija ieradies Jelgavā, lai piedalītos pieminekļa atklāšanā pie Kankaļu mājām. Šai vietā notika uguns

kauja starp viņa komandēto izlūkgrupu un vācu bruņu vilcienu. Nekādus vācu tankus, kas būtu piedalījušies šai uguns kaujā viņš nepiemēnēja. Pa pašas nakts darbības dažām epizodēm viņš stāstīja: „Ceļā atgadījās notikumi, kas lika mums pasmaidīt. Vienā vietā vācu tanki, noturējuši mūs par savējiem, centās piebiedroties. Citā — no vieglās automašīnas vācu virsnieks mūs brīdināja, ka Jelgavā esot krievi“.

Kā redzams no augšā minētajiem krievu komandieņu ziņojumiem un stāstījumiem par krievu tanku nakts darbību uz Jelgavu, tajos viena un tā pati epizode aprakstīta dažādi, kas rada šaubas par stāstījuma ticamību. Diemžēl latviešu leģionāru un vācu kaņavīru memuāros šis krievu tanku izrāviens līdz Jelgavai tuvāk nav aprakstīts. Vienīgi bijušais Latviešu leģiona 15. rezerves brigādes seržants E. Luste šī darba autoram 1990. gadā atstāstīja kāda vācu sakaru virsnieka stāstījumu viņam par krievu tanku darbību uz Jelgavu. Ceļā no Jelgavas uz Šauļiem šis vācu sakaru virsnieks sastapies ar pretimbraucošo krievu tanku kolonnu. Viņš bijis pārliecināts, ka tie ir krieviem atņemtie trofeju tanki, kuŗi dodas uz frontes aizmuguri. Izkāpis no mašīnas viņš ar lukturīti apturējis priekšējo mašīnu, lai iegūtu no tās apkalpes informāciju par ienaidnieka atrašanās vietu. Tikai tad viņš pamanījis, ka tie ir krievi un meties bēgt.

Acīmredzot šai brīdī, t.i. naktī no 27. uz 28. jūliju vāciešiem Jelgavā tiešām nav bijusi informācija par to, ka krievu tanki strauji tuvojas Jelgavai.

Jelgavas aizstāvēšanas kaujas

Jelgavas aizstāvēšana un cīņas Lielupes labā krasta pozīcijās no 28. jūlija līdz 4. augustam 1944.g.

Kad krievu kaņaspēks jau bija sasniedzis Šauļus, vācu Ziemeļu armiju grupas virspavēlniecība 27. jūlijā steidzīgi nosūtīja ar lidmašīnu uz Jelgavu ģen.-ltņ. Flugbeilu (Pflugbeil), uzdodot tam organizēt Jelgavas aizstāvēšanu. 27. jūlija vakarā Jelgavas komandantūras telpās notika Jelgavā esošo latviešu leģionāru un vācu vienību komandieņu apspriede, kuŗu vadīja ģen.-ltņ. Flugbeils.

Šeit nolēma pasludināt Jelgavu par pilsētu-cietoksni un aizstāvēt to ar visiem rīcībā esošiem spēkiem. Šie spēki šai brīdī bija visai niecīgi, jo pēc fon Bredova kaujas grupas aizbraukšanas uz Jonišķiem, Jelgavā no Latviešu leģiona 15. Rezerves brigādes bija palikušas tikai vācu SS — Hauptšturmfirera Foigta komandētās rezerves (papildinājuma) bataljona 1. un 2. veselības uzlabošanas rotas, braucēju un jātnieku apmācības eskadrons, daļa no sakaru rotas un daļa no autotransporta rotas.

Pltn. Jurko, kuŗu standartenfirers fon Bredovs, aizbraucot uz Eleju, iecēla par brigādes komandieri, uzrāda sekojošu šo vienību stiprumu:

	Virsnieki	Instruktori	Kareivji
Sakaru rotā	1	21	58
Autotransporta rotā	2	32	80
Braucēju un jātnieku apmācības eskadronā	2	5	75
1. veselības uzlabošanas rotā	2	6	66
2. veselības uzlabošanas rotā	1	10	35
Kopā	8	74	314

Tātad pavisam kopā 456 kaujās rūdīti leģionāri, bet tie bija apbruņoti tikai ar šautenēm un veselības uzlabošanas rotu vīri nebija vēl pilnīgi izveseļojušies.

26. jūlijā izdarītās mobilizācijas rezultātā, kuŗa skāra 1925. un 1926. gadā dzimušos jaunekļus, Jelgavā Hindenburga (Vašingtona) kazarmās šai brīdī atradās ap 600 jauniesaukto. Tie bija jau saņēmuši ietērpu, bet nebija ne apmācīti, ne arī apbruņoti, tātad īsta „lielgabalu gaļa“ (šim liktenim izbēga jaunieši no Kalnciema, jo tajā dienā, kad viņiem ar kuģīti vajadzēja ierasties Jelgavā, kuģīša kapteinis bija piedzēries un brauciens nenotika).

Kpt. Kauliņa komandētā apsardzes rota (ap 180-200 vīru) bija apbruņota tikai ar rokas ieročiem (tai skaitā bija 3 patšautenes). Vēl

sliktāk bija apbruņota kpt. Kamaldnieka komandētā latviešu policijas vienība, kuņā ietilpa ap 100 vīru. Tie paši liktenīgajā 28. jūlija rītā sadalījās divās daļās. Tikai puse no tiem kpt. Dišlera vadībā palika Jelgavā. Otra puse ar divriteniem devās Tukuma virzienā. Savukārt kpt. Stirnas komandētā tiltu apsardzes vienība (ap 400 vīru) bija izkļiedēta plašā rajonā ap Jelgavu un apbruņota galvenokārt ar šautenēm. Katram no šiem vīriem bija izsniegtas tikai 30 patronas (tie pāris ložmetēju, kuņi bija kpt. Stirnas rīcība, bija nodoti attālāko tiltu sardzēm).

Arī pilsētas komendantam pakļautie vācu žandarmi (ap 200 vīru) nebija nekāds lielais militārais spēks. Vācu Todta organizācijas būvviēnība, kuņā bija ap 100 apbruņotu vīru, 28. jūlijā no rīta Jelgavu atstāja.

27. jūlija vakara apspriedē Latviešu leģiona pltn. Jurko saņēma no ģen-ltn. Flugbeila pavēli saformēt no Jelgavā esošajām Latviešu leģiona vienībām divas kaujas rotas.

28. jūlijā plkst. 02.00 naktī pltn. Jurko saņēma no ģen-ltn. Flugbeila stāba telefonisku rīkojumu ieņemt ar abām saformētajām kaujas rotām aizstāvēšanās pozīcijas pilsētas dienvidu, dienvidaustrumu un dienvidrietumu nomalēs uz līnijas: Lielupe-Romas kazarmas-Aveņciems-Smiltnieki-Liepājas dzelzceļa līnijas tilts pār Svētes upi — dzelzceļa uzbērums dienvidos no Ģintermuižas.

Praktiski līdz krievu tanku un motorizēto strēlnieku pienākšanai pie Jelgavas pozīcijas, Romas kazarmju rajonā, paspēja ieņemt tikai kpt. Eglīša komandētā 1. veselības uzlabošanas rota, kā arī vācu bruņu vilciens, kuņa sastāvā ietilpa bruņota lokomotīve, vairāki bruņoti vagoni ar lielgabaliem un vairākas platformas tanku pārvadāšanai. Šis bruņu vilciens, kuņš agrāk bija operējis Lietuvā (iespējams Jonišķos) ieņēma uguns pozīcijas Jaundišleru māju tuvumā, kur Jelgavas-Meitenes dzelzceļa līnija vistuvāk pievirzās Jelgavas-Elejas šosejai.

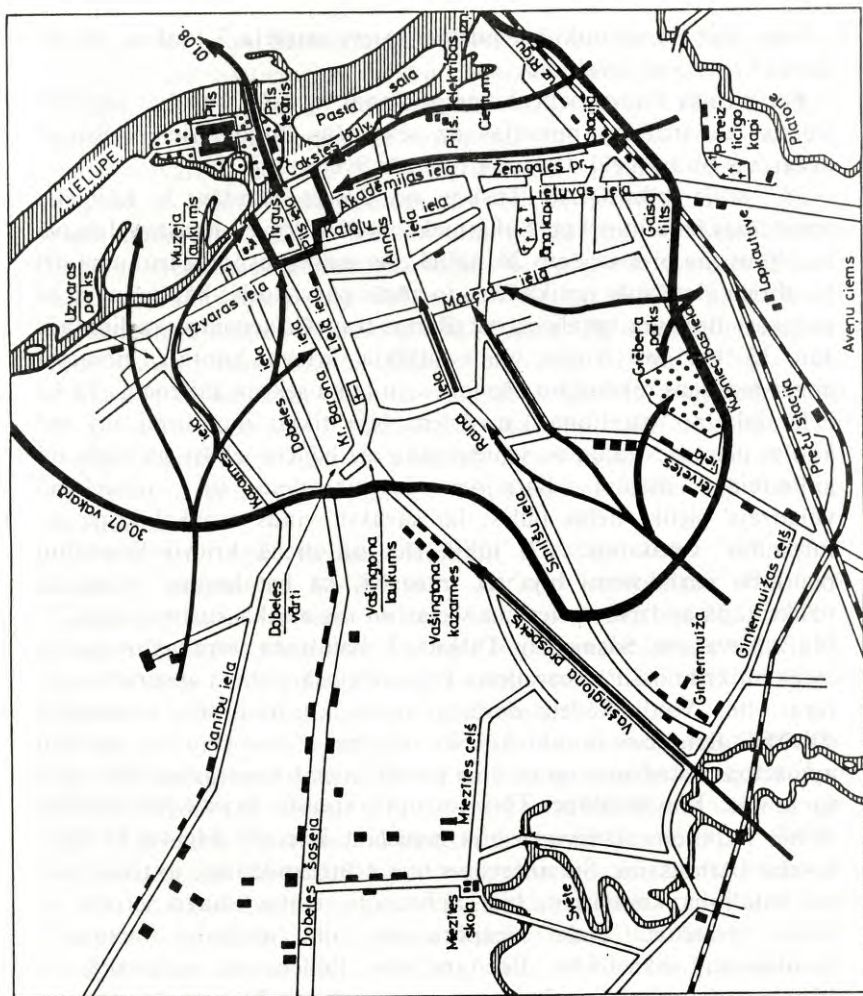
28. jūlijā ap plkst. 3.30 vācu bruņu vilciens atklāja uguni pret krievu bruņu transportieriem, kuņi virzoties pa Šauļu-Jelgavas šoseju, bija sasnieguši Kankaļu mājas. Īsā brīdī tika sašauti divi krievu bruņu transportieri un apturēta Galūzas komandētās izlūkgrupas virzīšanās uz Jelgavu. Pa to laiku kaujas vietu bija sasniegusi arī krievu 9. mechanizētās brigādes priekšējā apsardzības vienība, kuņas sastāvā bija ap 12 tanki un pašgājēji lielgabali. Tie

atklāja tiešā tēmējumā uguni pret vācu bruņu vilcienu, kuŗš atkāpās Jelgavas virzienā līdz dzelzceļa atzarojumam uz Ruļļu kalna grants kalniem, jo sapostīto sliežu ceļu dēļ bruņu vilciena izbraukšana caur Jelgavas staciju vairs nebija iespējama. Šeit apkalpe to saspridzināja un nogāza no sliedēm, lai tas nekristu krievu rokās (vēlāk pēc Jelgavas ieņemšanas krievu mobilizētie dzelzceļnieki bruņu vilcienu uzcēla atpakaļ uz sliedēm un ievilka Ruļļu grants kalna tuvumā, kur tas nostāvēja līdz 1944. gada oktobrim).

Pēc bruņu vilciena atkāpšanās, krievu tanki un motorizētie strēlnieki turpināja virziņanos uz pilsētu. Pie Romas kazarmām tos ar organizētu uguni sagaidīja 1. veselības uzlabošanas rotas vīri kpt. Eglīša vadībā, kuŗi bija apbruņoti tikai ar rokas ieročiem un nebija vēl pilnīgi izveseļojušies no ievainojumiem. Daži no šiem vīriem atklīboja līdz uguns pozīcijai, balstoties uz nūjas, daži — sēdēja pie ložmetēja uz ķebliša.

Pret šo nelielo Jelgavas aizstāvju saujiņu vērsās krievu tanku, artilērijas, mīnmetēju un motorizēto strēlnieku uguns, kuŗa piespieda leģionārus atkāpties līdz Jelgavas-Tukuma dzelzceļa uzbērumam. Tur tiem pieteidzās palīgā vln. Svīķera steigā saformētā kaujas rota un kāda vācu vienība.

Pilsētas aizstāvju blīvā uguns apturēja krievu motorizēto strēlnieku virziņanos un tikai krievu tanki turpināja doties uz priekšu, jo pilsētas aizstāvjiem šai sektorā prettanku lielgabalu nebija. Viens no krievu tankiem netālu no gaisa tilta pār dzelzceļa līniju uzbrauca uz mīnas un uzsprāga, bet diviem tankiem pāri gaisa tiltam izdevās iekļūt pilsētā un pa Lietuvas ielu aizbraukt līdz Jāņa kapiem. Palikuši bez kājnieku atbalsta šie tanki drīz vien bija spiesti doties atpakaļ. Atpakaļceļā viņus no glūnpozīcijas ar tanku dūrēm iznīcināja divi drošsirdīgi latviešu leģionāri. Zaudējuši vairākus tankus un daudz kritušo un ievainoto, krievi sāka plūst atpakaļ. Tas bija signāls latviešu un vācu kaŗavīriem pāriet pretuzbrukumā, kuŗa rezultātā krievus atsvieda atpakaļ līdz pilsētas dienvidus nomalei. Arī Grēbnera parka rajonā pēc vairāku krievu tanku sašaušanas ar prettanku lielgabaliem krievu motorizētie strēlnieki tika apturēti un atsisti atpakaļ. Līdzīgs liktenis piemeklēja arī tos krievu strēlniekus, kuŗi no sākuma bez pretestības bija nokļuvuši līdz Jelgavas-Tukuma dzelzceļa uzbērumam Avenčiema rajonā un līdz viaduktam Jelgavas-Tukuma un Jelgavas-Dobeles dzelzceļu krustojumā. Šeit

tos atsvieda atpakaļ kpt. Beišāna komandētā vienība, kurā ietilpa ap 26 kaņavīri, galvenokārt instruktori no 2. pamatrotas un ap 40 latviešu un vācu kaņavīri no Rezerves bataljona stāba saimniecības komandas. Pēdējo komandēja vācu SS-Oberšturbannfirers Zabelis (Sabel), bet viņa vietnieks bija ltn. Sviestiņš. Šai prettriecienā krita tikai viens vācu kaņavīrs. Krievi zaudēja 3 kritušos un 1 gūstekni. Tika iegūta viena krievu prettanku šautene, 2 Maksima tipa ložmetēji un municija.

Šajā pirmajā uzbrukumā pilsētai krievi zaudēja 7 tankus, kā arī daudz kritušo un ievainoto.

Pēc pirmās krievu uzbrukuma atsišanas latviešu un vācu vienības ieņēma aizsardzības pozīcijas uz sekojošas līnijas: Lielupe-Romas kazarmas-Strautnieki-dzelzceļa tilts pār Svētes upi.

28. jūlijā plkst.04.30 Tuškos no Auces ieradās 3. kājnieku apmācības bataljons kpt. Sukatnieka vadībā. Pavēli ierasties Jelgavā bataljons jau bija saņēmis 26. jūlijā, bet autotransporta trūkuma dēļ bataljona virzīšanās notika lēni, jo nācās pārvietoties kājām un zirgu pajūgos. Bez tam bataljona virzīšanos traucēja ienaidnieka lidotāji. Jau 15 km no Auces viņus atklāja krievu lidotāji, noņemot apgaismošanas raķetes un pēc tam visu laiku sekoja gājienam. Tā kā liela daļa no bataljona kaņavīriem bija tikko mobilizēti un bez kaujas pieredzes, daļa no viņiem sāka aiz bailēm izklist pa mežu un apkārtējām mājām. Bataljona instruktoriem un virsniekiem vajadzēja pielikt lielas pūles, lai savāktu viņus atpakaļ kopā un turpinātu virzīšanos. 27. jūlijā rītā un dienā krievu lidmašīnu plaujošie pārlidojumi bija tik intensīvi, ka bataljonam vajadzēja palikt kādā apdzīvotā vietā uz vietas un tas atsāka kustību tikai 27. jūlija pievakarē. Sasniedzot Tuškus, 3. bataljona vienības izvietojās mežā un krūmos. Pēc bataljona komandējošā sastāva apspriedes 12. rotas vln. Valdis Rēdelis devās ar motociklu uz pilsētu noskaidrot stāvokli. Bataljons nodibināja arī sakarus ar braucēju un jātnieku apmācības eskadronu un saņēma pavēli ieņemt aizsardzības pozīcijas uz līnijas: Kļaviņi-Slāpes-Tērvetes upes kreisais krasts līdz ieteikai Svētē. Bataljona uzdevums bija nepieļaut krieviem Jelgavas-Dobeles šosejas pārraušanu. Šis uzdevums bija grūti izpildāms, jo tikai puse no bataljona kaņavīriem bija apbruņoti, trūka smago ieroču un rokas granātu. Daļa neapbruņoto un nepilnīgi apmācīto jaunkareivju sāka izklist. Bez tam, vln. Rēdelis pēc atgriešanās no izlūkbrauciena kopā ar 3 citiem virsniekiem un 70 instruktoriem un kaņavīriem devās uz pilsētu palīdzēt tās aizstāvjiem. Savācot pa ceļam lidlaukā atstāto vācu municiju, vln. Rēdeļa komandētā vienība nonāca pie dzelzceļa viadukta Jelgavas-Tukuma un Jelgavas-Dobeles dzelzceļa krustojumā, kur aizstāvēšanās pozīcijas jau bija ieņēmusi kāda SD vienība ap 10 vīru sastāvā. Šeit vln. Rēdelis sastapa kpt. Beišanu, kuŗa komandētā vienība bija 28. jūnija rītā atsveidusi iebrukušos krievus atpakaļ līdz mežam aiz Strautniekiem. Kpt. Beišans deva norādījumu vln. Rēdeļa vienībai virzīties gar

Jelgavas-Meitenes dzelzceļu uz dienvidiem un ieņemt aizsardzības pozīcijas pie Skujenieku mājām. Nonākot šai vietā vln. Rēdelis atklāja, ka šeit jau ir bijusi kāda vācu vienība, kuŗa aizgājusi nezināmā virzienā, pametot municiju, naudas lādi un rakstāmmašīnu (varbūt tā bija no vācu bruņotā vilciena, kuŗa atkāpās uz pilsētu). Vln. Rēdeļa vienības divi vadi ieņēma GKL ap 250 m no meža malas, bet smago ieroču vads palika rezervē. Mežā varēja pamanīt slēpjami ienaidnieka kuŗavīrus un krievu snaiperi šāva uz katru redzamo mērķi. Ap 100 m no GKL tās priekšā uz dzelzceļa sliedēm stāvēja kāds pamests darba vilciens. Tā lokomotīve bija vēl zem tvaika. Nav zināms kādam nolūkam darba vilciens tika izmantots un kāpēc apkalpe to pameta. Apkārtējo māju iedzīvotāji šī apraksta autoram ir liecinājuši, ka viņi šādu lokomotīvi ir redzējuši braukājot turp un atpakaļ Ģintarmuižas virzienā. Varbūt tā centās izrauties no Jelgavas, bet sapostīto sliežu ceļu dēļ tas neizdevās.

Pa labi no vln. Rēdeļa vienības, pozīcijas fronti pret Baložu kapiem ieņēma ap 30–40 vācu kuŗavīru no zirgu veterinārās lazaretēs, kuŗa atradās svētes kazarmās. Šos vācu kuŗavīrus komandēja kāds vācu veterinārārsts kapteiņa dienesta pakāpē. Visi viņa cīnītāji bija jau veci vīri, apbruņoti tikai ar holandiešu šautenēm un katram bija tikai 30 patronas.

Ap pl. 11.00 ieradās arī kpt. Graša saformētā un komandētā kaujas rota apmēram 70 vīru sastāvā ar 2 smagajiem ložmetējiem. Kpt. Beišāns uzdeva tai nosegt spraugu starp viņa vienību un vācu vienību no veterinārās lazaretēs. Vienīgie prettanku ieroči kpt. Beišana komandētajām vienībām bija divi prettanku lielgabali, kuŗus ap plkst. 12.00 atvilka pa šoseju no Svētes pamatskolas paši kuŗavīri, jo pārējie divi prettanku lielgabali ar mehānisko vilkmi jau bija nodoti fon Bredova kaujas grupas rīcībā. Viens no šiem lielgabaliem tika novietots pozīcijā pie Strautniekiem, Jelgavas-Svētes šosejas malā, kuŗu šai vietā nomīnēja ar prettanku mīnām. Otru prettanku lielgabalu novietoja pie dzelzceļa viadukta dienvidos no Ģintarmuižas. Prettanku lielgabalus komandēja kpt. Cibāns. Steigā raka tranšējas un ierīkoja dzeloņdrāšu aizsprostus.

Jātnieku un braucēju apmācības eskadrona komandieris kpt. Rullīņš 27. jūlija vakarā apspriedē pie ģen-ltn. Flugbeila saņēma pavēli trauksmes gadījumā pāriet aerodroma komandanta rīcībā. Tāpēc 28. jūlijā rītā, sākoties krievu uzbrukumam, kpt. Rullīņš

pavēlēja eskadrona vezumiem izbraukt no Jelgavas pa Dobeles šoseju, novirzoties uz Tukuma ceļa, un novietoties aizsegā mežā Tušķu rajonā. Pats viņš ar pārējo eskadrona sastāvu, kurā bija 2 virsnieki (vltn. Sūna un vltn. Ļucis) un 80 kaņavīri, devās pa Meiju muižas ceļu uz aerodoromu.

Aerodroma komandants jau bija pavēlējis aerodroma personālam visu pamest (arī nebojātas transporta un kaujas lidmašīnas) un doties uz Tukumu (aerodroma apsardzē esošie itāļu kaņavīri pārbēga pāri Lielupei uz Ozolmuižu). Pēc neilga laika uzspridzināja aerodroma municijas noliktavu Kupfera muižīņā, kurā bija tik nepieciešama pilsētas aizstāvjiem.

Eskadrona ziņneši noskaidroja, ka Miezītes pamatskolas rajonā aizstāvēšanās pozīcijas gar Svētes upi ieņēmusi kāda neliela vācu vienība, kuru komandēja kāds vācu majors. Majors lūdza eskadronam ieņemt aizstāvēšanās pozīcijas Veco Zanderu kapu dienvidu malā, ko eskadrons arī izdarīja, izveidojot kapu apkmens sētā šaujamlūkas, kā arī ierokoties. Eskadrona rīcībā bija vienīgi šautenes ar vienu uguns devu.

Jelgavā, Vašingtona (Hindenburga) kazarmās vēl atradās jauniešaukantie leģionāri, kuri nebija ne apmācīti ne apbruņoti. Kpt. Stirnam kopā ar savu stāba ziņnesi Gobu, apbraukājot ar motociklu pilsētā esošās noliktavas, izdevās sadabūt tikai nedaudz šauteņu un municijas. Arī vācieši atsacījās dot ierošus. Tāpēc lielākā daļa jauno leģionāru izklīda. Jelgavas aizstāvēšanas organizēšanu kavēja arī telefona sakaru trūkums, jo krievu aviācijas uzlidojumos, kuri turpinājās arī 28. jūlijā, pilsētas telefona tīkli bija sapostīti. Sakarus varēja uzturēt pa lielākai daļai tikai ar ziņnešiem (kājniekiem un riteņbraucējiem).

Ieplūstot Jelgavas aizstāvju rindās dažāda lieluma vācu vienībām, par pilsētas dienvidrietumu iecirkņa komandieri tika iecelts vācu plkv. Debesī, bet pltn. Jurko pienākumos ietilpa tikai organizēt municijas un uztura piegādi kaujas vienībām un ievainoto transportu, vākt ziņas par frontes stāvokli, kā arī formēt no izklīdušajām vienībām jaunas vienības un pēc nepieciešamības iesaistīt un vadīt tās kaujā. Šāda pltn. Jurko nomaiņa ar plkv. Debesī apgrūtināja latviešu vienību vadību un pavairoja savstarpējo neuzticību starp latviešu un vācu vienībām.

28. jūlijā ap plkst. 17 Jelgavu, virzoties no Šauļiem, sasniedza krievu 7. gvardes mechanizētā brigāde, kurai 3. gvardes mechanizētā

korpusa komandieris Obuhovs deva uzdevumu apiet Jelgavu no dienvidrietumiem. Viņš dienas otrajā pusē ziņoja I. Bogramjanam: „Ciešu lielus zaudējumus tanku ziņā, no Rīgas ieradušies pastiprinājumi (vāciem) — vairāk kā kājnieku divīzija. Atļaujiet pārtraukt uzbrukumu“. I. Bogramjans piekrita atlikt jaunu uzbrukumu Jelgavai līdz 51. armijas 1. korpusa 279 un 347. strēlnieku divīzijas pienākšanai, kuŗas no Šauļu rajona virzījās uz Jelgavu. Viņš uzdeva Obuhovam ieņemt Dobeli un virzīties uz Rīgas jūras līci, apejot Jelgavu. Novērtējis stāvokli I. Bogramjans acīmredzot saprata, ka ar 7. un 9. gvardes mechanizēto brigāžu un tām piedoto daļu spēkiem vien Jelgavu ieņemt nevarēs. Šai brīdī daudz vilinošāks viņam šķita Tukuma virziens, kur bija gaidāma mazāka ienaidnieka pretestība un, aizejot līdz Rīgas jūras līcim, visa vācu Ziemeļu armiju grupa būtu atgriezta no Centra armiju grupas un Vācijas. Liekas, ka I. Bogramjans gribēja arī izpatikt Staļinam, kuŗš dega nepacietībā sasniegt Baltijas jūru.

Atbildot uz I. Bogramjana pavēli Obuhovs drīz ziņoja: „Pavēle izpildīta. Krēmers uzbrūk Tukuma virzienā, bet Astānovs — Dobeles virzienā“. Pulkvedis S. Krēmers komandēja krievu 3. gvardes mechanizētā korpusa 8. gvardes Molodečnas mechanizēto brigādi, bet Astānovs — 35. gvardes tanku brigādi. 35. tanku brigādei Dobeles virzienā sekoja 417. strēlnieku divīzija, bet Krēmera 8. mechanizētajai brigādei, kuŗa caur Vilci un Zaļeniekiem virzījās uz Tukumu — 346. strēlnieku divīzija.

I. Bogramjana lēmums pārvest uzbrukuma smaguma punktu Tukuma virzienā deva iespēju nelielajai Jelgavas aizstāvju saujiņai 28. jūlijā visumā noturēt savas aizsardzības pozīcijas pilsētas nomalē un aizkavēt krievu ielaušanos pilsētā. Lielu atbalstu šai cīņā viņiem sniedza vācu trieciēnlidmašīnas, kuŗas 28. jūlijā bumboja un apšaudīja krievu kuŗaspēka koncentrēšanās vietas pie Jelgavas.

Savu neveiksmi ieņemt Jelgavu pirmajā trieciēnā neslēpa arī krievu kuŗaspēka daļu un apakšvienību komandieri savos kaujas ziņojumos. Tā, piemēram, krievu 64. smago tanku pulka komandiera ziņojumā 3. gvardes mechanizētā korpusa komandierim Nr. 201, 1944.g. jūlijā starp citu lasām: „...tuvojoties pilsētas nomalēm 9. mechanizētās brigādes motorstrēlnieki tika atsviesti atpakaļ ar ienaidnieka tankiem, lielgabalu, mīnmetēju uguni un tūlīt pēc tam ar 18 vācu lidmašīnu uzlidojumu. Priekšā esošie smagie tanki izvirzījās gar ceļa malām, sedzot ar uguni motorstrēlniekus.

Mūsu tanku uguns noslāpēja 7 ienaidnieka lielgabalus un aizdedzināja vienu ienaidnieka tanku. Ienaidnieka tanki manevrēja, radot iespaidu, ka to ir ļoti daudz. Bet tikai dienas beigās, saņemot gūstā 4 ievainotos vācu tankistus, uzzinājām, ka pretiniekam ir tikai ap 40 kaujas mašīnas no 326. smago tanku bataljona „Adolf Hitler“ un 49. pašgājēja lielgabalu divizona. Spēki izrādījās vienādi“.

Savukārt krievu 576. artilērijas pulka, kaujas darbības aprakstā sacīts: „28. jūlijā 9. mechanizētā brigāde mēģināja no gājiena ielauzties pilsētā. Bet pretinieks bija savlaicīgi izvīrējies uz Jelgavas dienvidu nomali spēcīgu tanku aizklāju, kas apturēja uzbrukumu. Tāpēc brigādes motorstrēlnieki atkāpās no pilsētas 1-2 km. Tanku rotas nobrauca no ceļa un paslēpās mežā vai krūmos. Šo atkāpšanos sedza 376. haubīšu artilērijas pulks“.

Kā redzams krievu apakšvienību un daļu komandieri savu neveiksmi mēģina attaisnot ar lielāka skaita vācu tanku, artilērijas un mīnmetēju pret darbību. Latviešu leģiona vienību komandieru (pltn. Jurko, kpt. Beišana, kpt. Rullīņa u.c.) un leģionāru ziņojumos un atstāstījumos par šādu vācu tanku esamību nekas netika minēts. Taisni otrādi, tiek uzsvērts pilsētas aizstāvju vājais apbruņojums, kuriem nepietiek pat šauteņu un rokas granātu. Pilsētas aizstāvju rīcībā 28. jūlijā bija tikai nedaudzi prettanku lielgabali un neliels skaits tanku dūres (Faustpatron). Iespējams, ka daži vācu tanki varēja būt nobraukuši no vācu bruņu vilciena platformām un piedalījās pirmajā uguns kaujā ar krievu tankiem un pašgājējiem lielgabaliem, bet par to tuvāku ziņu nav.

28. jūlija vakarā ienaidnieks no meža sāka apšaudīt ar salvju lielgabaliem (katjušām) pilsētu, kurā jau bija iesākušies ugunsgrēki no aviācijas uzbrukumiem. Krēslas aizsegā ienaidnieka kaņavīri no meža mēģināja ieņemt pozīcijas pie stāvošā vilciena. Lai to nepieļautu, vln. Rēdeļa vīri un vācu kaņavīri atklāja uguni, kuņas rezultātā tika sašauts darba vilciena lokomotīves tvaika katls un no tās sāka izplūst tvaiks, nosedzot ar miglu Rēdeļa vienības priekšlauku. Izšāvuši visu municiju pret miglā neredzamo ienaidnieku, vācu vīri no veterinārās lazaretēs pameta savas pozīcijas un atkāpās pilsētas virzienā, bet vln. Rēdeļa vīri un kpt. Cibūļa prettanku lielgabals palika savās pozīcijās, kaut arī prettanku lielgabalam bija tikai 5 šāviņi.

29. jūlijā, austot rīta gaismai, sākās jauns krievu uzbrukums pilsētas aizstāvjiem, kuŗu atbalstīja artilērija un tanki. Strautnieku rajonā divas krievu izlūku tanketes, viens T-34 tipa tanks un smagās automašīnas ar motorizētajiem strēlniekiem ap plkst. 8.00 pa Svētes-Jelgavas šoseju tuvojās vltņ. Rēdeļa vienības pozīcijām. Pie Strautniekiem novietotais 7,5 cm prettanku lielgabals krievu tanku gan sašāva, bet tūlīt pēc tam abu krievu tankešu pretugunis iznīcināja prettanku lielgabala apkalpi, nogalinot kpt. Cibānu un trīs tā vīrus. Ievainots tika arī tuvumā esošais vltņ. Rēdelis, kuŗam norāva kreisās kājas pēdu. Viņa vienības komandēšanu pārņēma vltņ. Treicis. Tā kā otrā pusē Jelgavas-Meitenes dzelzceļa līnijai krievu kājnieki jau bija aizvirzījušies gandrīz līdz Jelgavas-Tukuma dzelzceļam un vltņ. Rēdeļa vienībai draudēja ielenkšana, tā atkāpās līdz Jelgavas-Tukuma dzelzceļa augstajam uzbērumam. Ievainoto vltņ. Rēdeli zirgu pajūgā aiztransportēja uz pārsienamo punktu pie Zanderu kapiem. No viņa vienības virsniekiem bija kritis Volchovas cīnītājs ltn. Miglāns.

Laī kavētu krievu virzīšanos uz pilsētas rietumu nomali, tika nodedzināts koka tilts pār Svētes upi pie Baložu kapiem. Svētes upe gan nebija nekāds nopietns šķērslis krievu kājniekiem, bet artilērijas vilcēji un automobiļi varēja nokļūt Svētes upes kreisajā krastā tikai pa retajiem brasliem vai arī pa tiltu pie Svētes kazarmām, kuŗu 27. jūlijā nemākulīgi mēģināja uzspridzināt kāda vācu kaŗavīru vienība. Vācu veterinārā lazarete Svētes kazarmas šai laikā jau bija atstājusi, neizdarot nekādus postījumus. Krievu motorstrēlnieki bez kādas pretestības 29. jūlijā ieņēma šīs kazarmas un pa ceļu, kas pa Svētes upes kreiso krastu ved no Baložu muižas uz Baložu kapiem, devās uz Jelgavas dienvidrietumu daļu. Sasniedzot Dreimaņu mājas, krievu kājnieku lielgabali ieņēma uguns pozīcijas un sāka apšaudīt latviešu leģionārus Zanderu kapos un turēja zem uguns Jelgavas-Dobeles šoseju. Ap pusdienas laiku Zanderu kapu aizstāvjiem no Jelgavas ieradās palīgā kravas automašīna ar lielkalibra četrstobru ložmetēju. Tas kpt. Rulliņa vīriem sniedza jūtamu atbalstu, turot no kapiem zem pastāvīgas uguns Dreimaņu mājas un Svētes kreiso krastu. Pēcpusdienā krievu spiediens šai iecirknī pieauga. Krievi pievilka smagos ieročus, tai skaitā salvju lielgabalus (katjušas). No Klimpju māju rajona tiltu pār Svētes upi pie Tušķiem sāka apšaudīt vairākas krievu tanketes. Zanderu kapu aizstāvjiem jau bija vairāki kritušie un ievainotie. Sāka trūkt municijas.

Plkst. 14 braucēju un jātnieku apmācības eskadrons saņēma no kpt. Sukatnieka pavēli atiet Līvberzes virzienā, jo viņa komandētais bataljons krievu apšaudē bija cietis ievērojamus zaudējumus un nespēja vairs noturēt savu aizsardzības iecirkni.

Iestājoties tumsai, Zanderu kapu aizstāvji sāka atiešanu Līvberzes stacijas virzienā. Viņiem pa pēdām sekojošie krievu strēlnieki pārgāja Jelgavas-Dobeles šoseju, sašķeļot pilsētas aizstāvju rindas un piespiežot tos atkāpties arī pilsētas un aerodroma virzienā.

Pilsētas aizstāvēšanas frontes dienvidu iecirknī pretim Avenciemam pilsētas aizstāvjiem izdevās 29. jūlijā noturēt savas pozīcijas pie Jelgavas-Tukuma dzelzceļa uzbēruma. Pēcpusdienā kāds krievu tanks gan piebrauca pa Tērvetes ielu pie dzelzceļa viadukta un izšāva dažus šāviņus pilsētas virzienā, bet pēc tam aizbrauca atpakaļ. Pie viadukta nostādītais ltn. Vītola prettanku lielgabals šo tanku uz grauda neņēma, jo visu savu municiju (13 šāviņus) tas jau bija izlietojis.

Pievakarē šai iecirknī ieradās saspridzinātā vācu bruņu vilciena komandieris kpt. Doble ar vairākiem saviem virsniekiem, instruktoriem un kareivjiem. Viņu apbruņojumā bija arī vairākas tanku dūres. Kpt. Doble pārņēma no kpt. Beišana viņa kaujas iecirkņa komandēšanu, atstājot kpt. Beišanu tikai kā sakarnieku starp vācu un latviešu vienībām. Naktī no 29. uz 30. jūliju kā pastiprinājums pienāca vairākas sīkas vācu vienības no aerodroma apsardzes un atvaļinājumā braucošiem vācu kaņavīriem, bet drīz vien tās atkal pazuda, tāpat kā veterinārās lazaretēs vīri un daļa no Graša rotas, atstājot aizstāvēšanās frontē spraugas, caur kurām pilsētā sāka iefiltrēties krievu izlūkgrupas. Daļēji tas izskaidrojams ar nepamatoto komandieru nomaiņu, vienotas vadības trūkumu, vispārējo sajukumu un kaņavīru demoralizēšanos.

Jelgavas dzelzceļa stacijai un pilsētas dienvidaustrumu daļai 29. jūlijā no rīta uzbrukumu sāka krievu 347. strēlnieku divīzijas apakšvienības (divīziju komandēja ģen-maj. A. Juhimčuks). Kauja šeit ritēja ar mainīgām sekmēm, tomēr beigās kpt. Eglīša komandētajiem latviešu leģionāriem un vācu palīgspēkiem izdevās savas pozīcijas noturēt.

Austrumos no pilsētas 29. jūlijā kaujās iesaistījās krievu 51. armijas 91. Melitopoles Sarkankarogotās strēlnieku divīzijas daļas. Šīs divīzijas 561. pulka apakšvienības un artilēristi 29. jūlija pēcpusdienā nonāca pie Lielupes Sieru muižas rajonā. Pulka

komandieris maj. Nikitins saņēma pavēli forsēt Lielupi ķieģeļu fabrikas rajonā, strauji virzoties uz priekšu pārgriezt Rīgas-Jelgavas šoseju un nepieļaut palīgspēku pienākšanu Jelgavas aizstāvjiem no Rīgas puses. Krievu 51. armijas komandieris ģen. I.G. Kreizers bija saņēmis no aģentūras, gaisa izlūkošanas un O. Oškalna 3. latviešu sarkano partizānu brigādes izlūkiem ziņas, ka Jelgavu aizstāv tikai nelielas apsardzības daļas, bet pie Rīgas ir manītas vācu kājnieku un tanku kolonnas, kuŗas vāci pēc izlūkošanas ziņām atvelk no Igaunijas un caur Rīgu virza uz Jelgavu. Krievu 561. pulka uzdevums bija aizkavēt šo vācu vienību ierašanos, kamēr pilsētu nebūs ieņēmušas pārējās krievu kaŗaspēka daļas.

No kāda nojaukta šķūņa baļķiem krievu kaŗavīri sataisīja plostu un sāka Lielupes forsēšanu. Aizsardzības pozīcijas Lielupes labajā krastā šai iecirknī bija ieņēmušas tikai nelielas 281. apsardzības divīzijas vienības, kuŗas bija steidzīgi pārsvietas uz šejieni no Rīgas. Ciešot lielus zaudējumus no snaiperu uguns, kā arī no vācu Messerschmidtu ložmetēju kārtām un bumbām, krievu apakšvienībām izdevās līdz krēslai pārcelties pāri Lielupei un ieņemt teritoriju ap 3 km dziļumā, sasniedzot Langervaldes mežu. No šejienes tos atspieda atpakaļ Lielupes pļavās latviešu veselības uzlabošanas rotas leģionāri, kuŗi bija novietoti Valdekas pilī. Pēc tam viņi ierakās Jelgavas-Krustpils dzelzceļa uzbērumā. Krieviem neizdevās pārgriezt Jelgavas-Rīgas šoseju.

Rezumējot 29. jūlija cīņas par Jelgavu jāsaka, ka krieviem, neskatoties uz milzīgo pārspēku, neizdevās gūt izšķirošus panākumus un tie ieņēma tikai pilsētas nomales kvartālus. Krievi turpināja spēku koncentrāciju pie Jelgavas, lai 30. jūlijā sāktu tās ģenerālšturmēšanu. Arī vāci steidzīgi pievilka pastiprinājumus no Rīgas, Olaines, Ogres (jūŗas kājnieku, 388. mācību kājnieku divīzijas 639. un 640. mācību pulku apkašvienības u.c.).

Kamēr krievu 51. armijas 3. gvardes mechanizētā korpusa 7. un 9. mechanizētā brigāde un 1. gvardes strēlnieku korpusa 279. un 347. divīziju apakšvienības nesekmīgi mēģināja 28. un 29. jūlijā ieņemt Jelgavu, 51. armija 10. korpus, virzoties no Ļinkuvas rajona Lietuvā uz ziemeļiem, sasniedza Bausku un Lielupi starp Jelgavu un Bausku (pašu Bausku krievu kaŗaspēks galīgi ieņēma tikai 14. septembrī). Tai pašā laikā krievu 43. armija, virzoties no Paņevēžiem uz ziemeļiem, tuvojās Biržiem un Latvijas robežai. 29. jūlija vakarā 51. armijas korpusa stābs saņēma 51. armijas direktīvu

pārtraukt nesekmīgos mēģinājumus forsēt Lielupi pie Borsmindes un Mežotnes, nodot šo iecirkni 43. armijai, pavērst savas divīzijas pret Jelgavu un trieciēnā ieņemt tās austrumu daļu. Ieņemt pilsētas dienvidaustrumu, dienvidu un centrālo daļu 51. armijas komandieris uzdeva 1. strēlnieku korpusa divīzijām, bet rietumu daļu 3. gvardes mechanizētā korpusa 7. un 9. brigādei.

Naktī uz 30. jūliju 10. korpusa komandieris ieradās 91. strēlnieku divīzijas komandpunktā un deva pavēli, kuņā bija sacīts: „Pretinieks ar 16. armijas 1. korpusa spēkiem notura sagatavotas aizstāvēšanās pozīcijas gar Lielupes labo krastu. Pēc izlūkošanas ziņām Jelgavu aizstāv nelieli spēki. Pavēlu: 30.VII ieņemt Jelgavu. Uzbrukumu sākt 6.30/30.7.44.g. Korpusa komandieris ģen-ltn. K.P. Neverovs”.

30. jūlija rītā plkst 6.30 krievu 9. divīzija sāka uzbrukumu vērsot galveno triecienu pret Jelgavas dzelzceļa staciju. Pa labi no 91. divīzijas gar Lielupi pozīcijas bija ieņēmusi 10. korpusa 77. divīzija, bet pa kreisi Jelgavai uzbruka 1. korpusa 347. divīzija. Tātad tikai ap 1 km platā joslā no Jelgavas-Elejas šosejas līdz Lielupei krievi uzbruka ar divu divīziju spēkiem. Tiem pretī stāvēja tikai nelielas latviešu leģionāru un vācu 1. Berlīnes pulka vienības. Šo vienību galvenā kaujas līnija gāja gar Platones upīti, austrumos no kuņas bija izvietoti tikai atsevišķi uguns punkti. Krievu 91. divīzijas 1. ešelonā šeit uzbruka 561. un 503. strēlnieku pulki, bet 2. ešelonā rezervē atradās 613. pulks.

Jau tuvojoties pilsētas aizstāvju galvenajai kaujas līnijai krievi sastapa sīvu pretestību un tikai manevrējot un apejot uguns punktus, tiem izdevās pienākt pie Platones upītes. Tālāk kaujas krievu 91. divīzijas uzbrukuma iecirknī turpinājās ar mainīgām sekmēm. Krievu 561. un 503. strēlnieku pulkiem gan izdevās forsēt Platones upīti un ieņemt ēkas pilsētas nomalē, gan dzelzceļa līniju, bet tad latviešu un vācu pretuzbrukums atspieda krievu 503. strēlnieku pulku atpakaļ. Tad, iesaistot kaujā rezerves, krievi atkal devās uzbrukumā. Līdz vakaram viņiem izdevās ieņemt pilsētas ziemeļaustrumu nomali, sagrābjot savās rokās dzelzceļa tiltu pār Lielupi, kuņu vāci nepaspēja uzspridzināt. Tomēr galveno uzbrukuma mērķi — dzelzceļa staciju — krieviem ieņemt neizdevās. Naktī kaujas darbība šai iecirknī apsīka.

Arī 91. divīzijas 561. pulka vienības, kuņas 29. jūlijā bija pārcēlušās pāri Lielupei dienvidaustrumos no dzelzceļa tilta, 30. jūlijā no rīta pēc spēcīgas sagatavošanas uguns devās uzbrukumā

latviešu leģionāru vienībai, kas bija ierakusies Jelgavas-Krustpils dzelzceļa uzbērumā. Zaudējot lielāko daļu no sava mazā sastāva, latviešu leģionāri šo uzbrukumu atsita.

Krievu 347. strēlnieku divīzija 30. jūlijā uzbruka Jelgavai no dienvidaustrumiem gar Bauskas-Jelgavas šoseju. Tās 1. ešelonā uzbruka 1173. un 1175. strēlnieku pulki, bet 2. ešelonā atradās 1177. strēlnieku pulks. Krievu strēlniekus šeit atbalstīja 125. mīnmetēju pulks, 907. artilērijas pulks un 1102. pašgājēj artilērijas pulks. Sastopot sīvu latviešu leģionāru un vācu kaņavīru pretestību šīs divīzijas uzbrukums 30. jūlijā ap plkst. 12 visumā apsīka. Tikai 1175. strēlnieku pulkam kopā ar 91. divīzijas pulkiem izdevās ieņemt Jelgavas austrumu nomales kvartālus.

No dienvidiem pilsētā 30. jūlijā centās ielauzies 9. gvardes mechanizētā brigāde, bet no dienvidrietumiem un rietumiem 7. gvardes mechanizētā brigāde. Pēdējā bija pastiprināta ar 64. smago tanku un 1489. pašgājēj artilērijas pulku. Bez tam 30. jūlijā pilsētas rietumu un dienvidu pusē kaujās iesaistījās krievu 26. gvardes mīnmetēju pulks, kuŗa zalvju lielgabali („katjušas“) apšaudīja latviešu un vācu vienību uguns punktus. Tomēr augstais Jelgavas-Tukuma dzelzceļa uzbērums, kuŗā bija ierakušās latviešu leģionāru un vācu vienības, bija nopietns šķērslis krievu tankiem. 30. jūlija dienā krievu tanki vairākas reizes piebrauca pie uzbēruma, bet pārvarēt to nespēja un tāpēc atgriezās atpakaļ Avenčiemā. Tikai caur dzelzceļa viaduktu Jelgavas-Tukuma un Jelgavas-Meitenes dzelzceļu krustojumā 7 krievu tankiem jau 30. jūlija rītā izdevās iekļūt pilsētā, jo latviešu leģionāriem šai vietā nebija prettanku ieroču viņu iznīcināšanai. Šie tanki palika bez kājnieku atbalsta, kuŗus izdevās nošķirt no tankiem un atsist atpakaļ. Kas tālāk noticis ar šiem 7 krievu tankiem nav zināms. Vispār krievu tanki kavējās iebraukt pilsētas centrālajā daļā, kur tie viegli par upuri varēja kļūt tanku dūrēm un ugunsgrēku liesmām.

Lielākus panākumus krievi 30. jūlijā guva Ģintermuižas rajonā, kur tiem ar tanku atbalstu jau rīta pusē izdevās nokļūt līdz Vašingtona (Hindenburga) kazarmām. Iespējams, ka tie bija tie paši tanki, kuŗi 30. jūlija rītā iebrauca pilsētā caur dzelzceļa viaduktu dienvidaustrumos no Ģintermuižas. Pie Vašingtona (Hindenburga) kazarmām krievi sastapa pltn. Jurko, maj. Lazduzieda un ltn. Uldriķa kaujas grupu pretestību. Šais grupās ietilpa ap 60 vīru, kas steigā bija savākti pie Driksnas tilta. Kauja šeit norisinājās ar mainīgām

sekmēm. Beidzot krievu strēlnieku pārspēks un vairākkārtīgi krievu tanku uzbrukumi piespieda pltn. Jurko kaujas grupu atiet uz tā saucamajiem „Dobeles vārtiem“ (Dobeles ielas galā), bet maj. Lazduzieda un ltn. Uldriķa kaujas grupas ar kauju izlauzās no krievu ielenkuma pilsētas centra virzienā. Tur tās saformējās no jauna un pievienojās pltn. Jurko grupai pie Dobeles vārtiem. Šeit ieradās arī ltn. Vāczemnieka kaujas grupa no Vašingtona prospekta un Lielās (Gēringa) ielas krustojuma. Šīs apvienotās grupas 30. jūlijā atsita visus krievu uzbrukumus. Neveiksmīgs bija krievu 7. mechanizētās brigādes mēģinājums izlauzties līdz Lielupei rietumos no pilsētas, lai aizkavētu papildspēku pienākšanu pilsētas aizstāvjiem pa Lielupes kreiso krastu. Kā redzams, tad 30. jūlijā krievu kaŗaspēks nespēja ieņemt ne dzelzceļa staciju, ne arī ielauzties pilsētas centrālajā daļā.

Zināmu atbalstu pilsētas aizstāvjiem sniedza latviešu aviācijas grupa ar nosaukumu „Nakts kaujas grupa 12“ (Nachtschlachtgruppe 12), saīsināti —NGS-12 (komandieris vācu kpt. Rademachers). Tās sastāvā bija divas eskadriļas. 1944. gada jūlija vidū šī latviešu aviācijas grupa no Gulbenes lidlauka pārcēlās uz Rīgas-Skultes lidlauku (to sauca par Kalnciema lidlauku). Tas atradās Rīgas-Kalnciema šosejas malā ziemeļos no Skultes mājām. (Pirms kaŗa tas bija Latvijas civīlās aviācijas lidlauks). No šī lidlauka latviešu lidotāji 30. jūlijā uzsāka kaujas lidojumus pret krievu spēkiem, kuŗi uzbruka Jelgavai, kā arī devās Jelgavas-Tukuma virzienā. Attālums no lidlauka līdz darbības rajonam pie Jelgavas bija tikai ap 40 km, kas deva iespēju veikt inensīvu kaujas darbību. Tā, piemēram, naktī no 31. jūlija uz 1. augustu no abām eskadriļām kaujas uzdevumu veica 35 lidmašīnas, izdarot 300 lidojumus un noņemot vairāk kā 50 tonnas bumbu uz krievu strēlnieku un tanku koncentrēšanas vietām Jelgavas dienvidu nomalē. Lidojumi noritēja 800-1000 m augstumā, t.i. ārpus ienaidnieka vieglo ieroču sniedzamības. Zenītartilērijas krieviem pie Jelgavas tajā laikā vēl nebija.

Ja Jelgavā krievu kaŗaspēks tikai ar sīvām cīņām un ciešot lielus zaudējumus lēni atspieda pilsētas aizstāvjus centra virzienā, tad Dobeles un Tukuma virzienā tas nesastapa gandrīz nekādu pretestību, jo fronte te vēl nebija nosepta ar latviešu vai vācu vienībām.

Pilnīgi bez kādas pretestības: krievu 8. gvardes mechanizētā brigāde jau 29. jūlijā ieņēma Vilci, Zaļeniekus, Svēti un sasniedza Jelgavas-Dobeles šoseju. 30. jūlijā ap plkst. 04.00 šīs brigādes tanki izklīdināja pie Bērzes upes un Līvberzes esošās latviešu leģiona 15. brigādes 3. bataljona vienības, kuŗu atliekas vēlāk Slokā pievienojās vācu 81. divīzijai un tās sastāvā piedalījās krievu iebrukuma ķīļa likvidēšanā Ķemeru un Tukuma rajonā.

Kāda cita krievu tanku vienība 30. jūlijā pārsteidza braucēju un jātnieku apmācības eskadrona vezumus mežā pie Tušķiem. Braucēji vezumus pameta un nelielās grupās izklīda uz visām pusēm. Eskadrona komandieris kpt. Rulliņš ar 37 braucējiem 30. jūlija vakarā sasniedza Kalnciema pārceltuvi un nokļuva Lielupes labajā krastā. Šeit jau 30. jūlija rītā pozīcijas bija ieņēmuši 3 vācu prettanku lielgabali no Rīgas. Arī pie Odiņu pārceltnes jau bija novietots viens vācu prettanku lielgabals. Tātad latviešu un vācu vienības jau draudzaini gatavojās Rīgas aizstāvēšanai, izbūvējot Lielupes labajā krastā jaunu aizsardzības līniju no Slokas līdz Laktām (Jelgavas-Iecavas un Bauskas-Olaines ceļa krustojumā). Rīgas aizstāvēšanas Ziemeļrietumu iecirkņa apakšiecirkni "B" 2,5km platumā bija uzdots aizstāvēt pltn. Veckalniņa komandētajām latviešu vienībām. To sastāvā bija 7 virsnieki, 35 instruktori un 304 kareivji. 1. augusta vakarā šīm vienībām pievienojās kpt. Rulliņš ar saviem vīriem. Tukuma virzienā krievu tankiem un motorizētajiem strēlniekiem ceļš bija brīvs. Jau 30. jūlija vakarā tie bez cīņas ieņēma Tukumu, bet plkst. 23.20 nonāca pie Rīgas jūras līča Klapkalnciema rajonā, pārgriežot vācu Ziemeļu armiju grupas sauszemes sakarus ar pārējiem vācu spēkiem. Trīs pudeles ar sāļo jūras ūdeni tūlīt nogādāja I. Bogramjanam, kuŗš tās personīgi nogādāja uz Maskavu. Kārtējā Valsts aizsardzības komitejas sēdē tās stāvēja uz Staļina galda. Vēlāk krievu kuŗavīri par to dārgi samaksāja ar savām dzīvībām, nokļūstot vācu tanku knaiblēs.

Ieņēmuši rietumos no Tukuma aizsardzības pozīcijas, krievi mēģināja paplašināt savu uzbrukuma ķīli Rīgas virzienā, kas tiem sākumā arī izdevās, ieņemot Smārdi un Ķemerus. Divi ienaidnieka tanki nonāca līdz Odiņu pārceltnes pie Lielupes, bet tur tos iznīcināja vācu lidotāji. Vācu 81. divīzijas vienībām izdevās apturēt krievu uzbrukumu pie Slokas, jo viņu uzbrukuma spars jau bija izsīcis. Vācu Ziemeļu armiju grupas izveidoja jaunu aizsardzības

līniju: Narva-Peipusa ezers-Pleskava-Rēzekne-Līvāni-Birži-Bauska-Jelgava-Sloka.

Kurzemes virzienā krievu uzbrukumu izdevās apturēt rietumos no Tukuma, Dobeles, Žagares un Šauļiem. Dobeli krievu 35. gvardes tanku brigāde ieņēma 31. jūlijā pēc sešu stundu ilgas kaujas ar dažiem simtiem latviešu leģionāru, aizsargu un policijas darbiniekiem.

Viens no galvenajiem vācu Ziemeļu armiju grupas jaunās aizstāvēšanās līnijas stūrakmeņiem bija Jelgava. Tāpēc krievu virspavēlniecība un kaņaspēks pielika visas pūles, lai 31. jūlijā salauztu Jelgavas aizstāvju pretestību un beidzot ieņemtu šo daudz cietušo pilsētu, pareizāk sakot, tās drupas.

Jaunu koncentrētu uzbrukumu Jelgavai krievu kaņaspēks sāka 31. jūlijā plkst. 4 no rīta. 51. armijas komandieris papildus 7. un 9. mechanizētai brigādei un 91. un 347. strēlnieku divīzijai iesaistīja kaujās arī 279. strēlnieku divīziju. Šīs divīzijas 1001. strēlnieku pulks kopā ar 15. gvardes tanku pulku uzbruka pilsētai no dienvidiem, iecirknī no Jelgavas-Elejas šosejas līdz Ģintermuižai, 1003. strēlnieku pulks- iecirknī no Ģintermuižas līdz Jelgavas-Dobeles šosejai, bet 1005. pulks -ziemeļos no šīs šosejas. Strēlnieku pulku uzbrukumu atbalstīja ne tikai tanki un 831. artilērijas pulks, bet arī 211. aviācijas divīzijas 723. aviācijas triecienpulks, krievu lidmašīnu un artilērijas atbalstā.

Ar savu milzīgo pārspēku krieviem izdevās ielauzties pilsētas centrālajā daļā, kur sīvas cīņas notika par katru kvartālu un ēku, pareizāk sakot par šo ēku drupām. Bieži vien kārtējam krievu uzbrukumam sekoja vācu un latviešu kaņavīru pretuzbrukumi. Tā, piemēram, naktī uz 31. jūliju krieviem ar smago ieroču un tanku atbalstu izdevās ielauzties latviešu vienību pozīciju centrā pie Dobeles vārtiem un atspiest tās ar kauju līdz tirgus laukumam. No šejienes pltn. Jurko un ltn. Uldriķa kaujas grupas vācu tanketes atbalstā pārgāja prettriecienā un atsvieda krievus atpakaļ līdz Annas baznīcai. Šeit prettrieciens rezervju un municijas trūkuma dēļ apsīka.

Sīvas cīņas norisinājās Grēbnera parkā. Naktī uz 31. jūliju uz šo rajonu pēc pavēles bija atkāpušās tās latviešu un vācu vienības, kas cīnījās pie dzelzceļa viadukta Jelgavas-Tukuma un Jelgavas-Meitenes dzelzceļa līniju krustojumā, lai izvairītos no ielenkšanas. Kpt. Beišāns ar atlikušajiem 15 vīriem no 2. pamatrotas ieņēma šeit

pozīcijas gar Rūpniecības ielu, bet citas vienības — uz Tērvetes ielas un Tērvetes un Rūpniecības ielu stūrī. Krievi jau bija iefiltrējušies Grēbnera parkā un apkārtējās mājās, tā ka pretinieki atradās viens otra ielenkumā. Papildus 7. mechanizētajai brigādei, kuŗa lauzās gar dzelzceļu uz Jelgavas staciju, krievi Grēbnera parkā iesaistīja kaujās arī 1823. un 1510. pašgājēj. artilērijas pulkus. Ap pusdienas laiku krievi bija ielenkuši kpt. Beišāna un vācu vienības no trīs pusēm un nāca triecienā. Ciešot lielus zaudējumus, latviešu un vācu vienības atkāpās uz pilsētas tirgus laukumu. No kpt. Beišāna vienības virsniekiem un instruktoriem dzīvi palika tikai viņš pats, v. v. Kalniņš un viens kaprālis. Cīņas laukā palika arī vācu SS-oberšturbannführers Zābelis (pēc leģionāru nostastiem, būdams nāvīgi ievainots, viņš ar pēdējiem spēkiem pārsedzis savas cauršautās krūtis ar nelielu Lielvācijas karodziņu un miris bez vaida).

Pēc pirmajiem panākumiem krievu ģen. Kreizers, kuŗš vadīja Jelgavas šturmēšanu, pasteidzās pavēstīt 1. Baltijas frontes virspavēlniekam I. Bogramjanam, ka kaujas ielās tuvojas nobeigumam. Tad Bogramjanam pašam iegribējās apskatīt ieņemto Jelgavu. Tuvojoties Jelgavai, viņa automašīna nokļuva pilsētas aizstāvju mīnmetēju ugunī un pats frontes virspavēlnieks bija spiests ielīst ceļmalas grāvī. Kad pēc tam I. Bogramjans neskarts ieradās ģen. Kreizera komandpunktā, tas taisnojās, ka pilsēta tiešām bijusi ieņemta, bet no Rīgas vācieši saņēmuši pastiprinājumus un ar negaidītu triecienu Jelgavu atguvuši. I. Bogramjana klātbūtnē ģen. Krēmers deva pavēli ar strēlnieku divīziju un mechanizētās brigādes spēkiem tūlīt ieņemt dzelzceļa staciju un tiltu pār Lielupi, lai novērstu palīgspēku pienākšanu. Iedegās nikna cīņa par Jelgavas staciju. Beidzot izdevās ieņemt staciju un turpināt uzbrukumu pa Zemgales prospektu un Katoļu ielu pilsētas centra virzienā. Tagad krievi bija mainījuši taktiku, necenšoties vairs izrauties uz priekšu ar atsevišķām grupām un tankiem, kuŗas pēc tam pilsētas aizstāvji ielenca un iznīcināja, bet virzīties pamazām, ieņemot vienu ēku pēc otras. Bet arī tas tiem prasīja lielus upuŗus, jo mūra ēkas un pagrabus pilsētas aizstāvji bija pārvērtuši atbalsta punktus. Ielu krustojumos un ēkās bija uzstādīti ložmetēji vai prettanku lielgabali vai arī nostājušies tanki, bet māju drupās slēpās drošsirdīgi vīri ar tanku dūrēm, kuŗi iznīcināja ne vienu vien pilsētā ielauzušos tanku.

Pilsētas aizstāvjus no gaisa atbalstīja vācu un latviešu aviācija.

Pilsētā valdīja neapraktāms kaujas troksnis un karstums, jo turpināja degt aizdedzinātās vai sabumbotās ēkas. Cīņa turpinājās ar mainīgām sekmēm. Nerēķinoties ar lieliem zaudējumiem krievi tomēr turpināja virzīties uz priekšu un 31. jūlija vakarā lielākā pilsētas daļa bija viņu rokās, izņemot nelielu aizstāvēšanās cetrstūri Driksnas tilta priekšā. Šis priekštilta pozīcijas labajā, uz priekšu izvirzītajā stūrī, cīnījās pltn. Jurko grupa ar diviem padotajiem virsniekiem un pārpalikušajiem kaŗavīriem, bet Akadēmijas un Bisenieka ielas krustojumā kpt. Beišana grupa, kuŗa no vācu komandanta bija saņēmusi pavēli „turēties līdz pēdējam vīram un pēdējai patronai“. Neskatoties uz vairākkārtējiem uzbrukumiem, krieviem neizdevās 31. jūlijā ieņemt šo priekštilta pozīciju. Viņiem gan izdevās pārceļties pāri Driksnai un ieņemt Pasta salas ziemeļu daļu. Kādu smago krievu tanku, kas pa Čakstes bulvāri no pilsētas ziemeļrietumu daļas virzījās uz Driksnas tilta pusi, sašāva pie kuģīšu piestātnes novietotais prettanku lielgabals.

1. augustā plkst. 02.00 vācu prettanku lielgabali atklāja spēcīgu uguni no priekštilta nocietinājuma pa Akadēmijas ielu un Katoļu ielu. Šis uguns aizsegā latviešu un vācu vienības pa Driksnas un Lielupes tiltiem atgāja uz Lielupes labo krastu. Kā pēdējā atgāja kpt. Beišana grupa. Pie tilta šo grupu apturēja vācu žandarmi un grupas kaŗavīriem bija jāpalīdz pārvilkt no tirgus laukuma lielgabalus pāri tiltiem. Pēc apmēram pusstundas Driksnas un Lielupes tiltus uzspridzināja. Bet ar to kaujas par Jelgavu vēl nebija beigušās, kaut gan jau 31. jūlija vakarā pa radio tika pārraidīts Staļina mītnes ziņojums par pilsētas ieņemšanu. Krievu okupanti un viņu līdzskrējēji šo dienu vēl ilgus gadus pēc kaŗa ar lielu propagandas troksni atzīmēja kā Jelgavas „atbrīvošanas“ dienu. Patiesībā kauja par pilsētu vēl turpinājās arī pēc pilsētas aizstāvju atiešanas uz Lielupes labo krastu. Ēku pagrabus, šķūņos, baznīcās un drupās vēl slēpās atsevišķas vācu un latviešu kaŗavīru grupiņas vai pat atsevišķi cīnītāji. Tā, piemēram, kādi četri latviešu leģionāri bija ieņēmuši pozīciju Annas baznīcas tornī. Pēc baznīcas ielenkšanas, kad jau bija izšauta gandrīz visa municija, šie latviešu leģionāri nošāvās, jo negribēja dzīvi krist krievu rokās. Daļai no pilsētā palikušajiem cīnītājiem izdevās aizlavīties līdz Driksnai un pārceļties, bet daļa nokļuva krievu gūstā (saskaņā ar krievu ziņojumiem laikā no 31. jūlija līdz 4. augustam no paslēptuvēm iznāca un padevās gūstā ap 160 vācu kaŗavīri).

Naktī no 31. jūlija uz 1. augustu krievu 91. divīzijas 561. un 503. strēlnieku pulku vienības pa neuzspridzināto dzelzceļa tiltu, kā arī forsējot Lielupi ar pārceļšanās līdzekļiem, nokļuva Lielupes labajā krastā, pārvarot vācu 871. dzelzceļa bataljona un 660. SD bataljona pretestību. 561. krievu pulks pārvirzījās uz priekšu Rīgas virzienā 8 km, ieņemot Cukurfabrikas rajonu, bet 503. pulkam izdevās pārraut Jelgavas-Rīgas šoseju. Līdz ar to latviešu un vācu vienībām, kas bija ieņēmušas pozīcijas Lielupes labajā krastā pretim pilsētas centram, draudēja ielenkšana. Te, iepretim Jelgavas pilij, rezerves aizstāvēšanās pozīcijas jau 28. jūlijā bija ieņēmusi kpt. Kauliņa komandētā latviešu apsardzes rota (ap 180 vīru ar pāris ložmetējiem), kurai bija pievienojusies kpt. Dišlera policijas grupa. Pēc Jelgavas centra atstāšanas šai aizsardzības līnijā ieplūda arī citas latviešu leģionāru vienības, bet citas devās Langervaldes virzienā plkv. Debesī rīcībā (šo vienību leģionārus un virsniekus novietoja aizstāvēšanās pozīcijās starp vācu vienībām, bet virsniekus, to starpā arī plkv. Jurko, paturēja Debesī stāba rīcībā).

Pēc pils salas un Viestura pils ieņemšanas kāda krievu grupa arī Kauliņa rotas iecirknī forsēja Lielupi, lai atbalstītu krievu spēkus, kas bija ieņēmuši Cukurfabrikas rajonu. Bet šī krievu desanta grupa nespēja ielauzties latviešu vienību pozīcijās, kuŗas gāja gar Kalnciema šoseju. Krievu trieciengrupa palika piespiesta pie upes un cieta lielus zaudējumus. Dzīvi palikušie pēc tam atgriezās Lielupes kreisajā krastā vai arī padevās gūstā.

2. un 3. augustā vācu un latviešu vienībām ar vācu SS tanku divīzijas „Nāves galva“(Totenkopf) tanku atbalstu izdevās arī 503. krievu strēlnieku pulku atspiest pie upes, lai gan šos spēkus krievi pastiprināja ar 3 artilērijas divizioniem, sapieru bataljonu un 257. divīzijas 613. pulka vienībām.

Redzot, ka izlauzties uz Rīgu no Jelgavas neizdosies un ka Lielupes labajā krastā esošie spēki cieš lielus zaudējumus, krievu 51. armijas komandieris nolēma atstāt placdarmu Lielupes labajā krastā. Zem stipra vācu un latviešu vienību spiediena, krievi atvilkās atpakaļ uz Lielupes kreiso krastu, neuzspridzinot dzelzceļa tiltu. Jelgavas pils tomēr palika krievu rokās. Pa lēzenajām uzbrauktuvēm, kas veda uz pils galveno ieeju pagalma pusē, krievi ievilka pilī lieltākus un sāka caur logiem apšaudīt latviešu kuŗavīru pozīcijas. Zaudējumus Kauliņa vīriem nodarīja arī krievu snaiperi,

kas bija paslēpušies pils augšējos stāvos. Lai piespiestu krievus atstāt pili, vācu smagā artilērija pili sašāva un tā daļēji izdega.

2. augustā krievu 3. mechanizētā korpusa 7. un 9. brigādi pārsvieda no Jelgavas uz Šķības rajonu, kas naktī uz 4. augustu veica 100 km maršu uz Lietuvu un ieņēma aizsardzības pozīcijas ziemeļos no Linkuvas. 4. augustā pilsētu atstāja arī krievu 347. divīzija. Tā ieņēma aizstāvēšanās pozīcijas gar Lielupes kreiso krastu Kalnciema rajonā, lai nodrošinātu 8. gvardes mechanizētās brigādes izdarītā pārrāvuma ķīļa labo flanku.

91. divīzijas daļas savukārt ieņēma aizsardzības pozīcijas 15 km garumā gar Lielupes kreiso krastu austrumos no Jelgavas. Pašā pilsētā un rietumos no tās gar Lielupes kreiso krastu 12 km garumā palika tikai krievu 279. strēlnieku divīzijas daļas. Acīmredzot šādu spēku pārgrupēšanu krievi bija spiesti izdarīt, lai nosargātu savu pārrāvuma fronti no Jelgavas līdz Rīgas jūras līcim. Tomēr krievu 51. armijas virspavēlniecība pārrēķinājās, domādama, ka kauja par Jelgavu beigusies un vācu un latviešu vienības vairs necentīsies to atgūt.

Jelgavas atpakaļatgūšana un cīņas pilsētā no 5.-6. augustm.

3. un 4. augustā pie Jelgavas no Rīgas ieradās 208. vācu kājnieku divīzijas daļas. Šo divu dienu laikā vācu un latviešu vienību izlūkgrupas bija izpētījušas krievu aizsardzības vājās vietas: krievu vienības bija izstieptas plašā frontē, to disciplīna bija vāja, krievu kaņavīri un virsnieki vairāk nodarbojās ar jelgavnieku dzīvokļu un veikalu izlauzīšanu un žūpošanu, nekā ar aizsardzības organizēšanu. Stacijas rajonā tie bija atklājuši nebijātu spirta cisternu un iesākās masveidīga krievu kaņavīru un pat virsnieku piedzeršanās.

Izmantojot šos uzbrukumam labvēlīgos apstākļus, vācu 61. un 93. kājnieku divīzijas triecienvienības naktī no 4. uz 5. augustu pēc īsas artilērijas sagatavošanas uguns forsēja ar laivām Lielupī un Driksnu un sagrāba gandrīz bez pretestības nelielu placdarmu Linu vērpšanas rajonā. Pārvilkuši pāri Lielupei un Driksnai troses, vācu sapieri ātri noorganizēja pārceltuvi ar plošiem, ar kuņu palīdzību pārsvieda uz pilsētas ziemeļrietumu daļu vācu 273. kājnieku pulka un latviešu leģionāru vienības. Tās sāka uzbrukumu pa Uzvaras ielu pilsētas centra virzienā, sagraujot krievu 1005. pulka bataljonu. Neizturot

pēkšņo triecienu krievu 279. divīzijas daļas atkāpās no pilsētas. Šajās ielu cīņās, kuŗas noritēja galvenokārt starp atsevišķām pretinieku grupām, smagi tika ievainots latviešu apsardzes rotas komandieris kpt. Kauliņš.

Lai no jauna ieņemtu Jelgavu, krievu 51. armijas virspavēlniecība bija spiesta atvilkt no Tukuma uz Jelgavu 8. gvardes mechanizēto brigādi, bet 3. mechanizētā korpusa 7. un 9. brigādei I. Bogramjans pavēlēja steidzīgi doties no Lietuvas atpakaļ uz Jelgavu, lai „iznīcinātu izrāvušos pretinieku“. Uz Jelgavu atpakaļ pārsvieda 347. divīzijas 1177. un 1179. pulku un citas vienības. Kaujās par Jelgavas otrreizējo ieņemšanu krievi 6. augustā iesaistīja arī 3. un 15. gvardes smago tanku pulku un 1102., 1489., un 1492. pašgājēj artilērijas pulku vienības, kuŗas komandēja ģen. Rozuvajevs. Pēc divu dienu smagām kaujām, kuŗas notika ar mainīgām sekmēm, krievi pilsētas daļu Lielupes kreisajā krastā 6. augustā ieņēma no jauna. Pēc tam cīņas Jelgavā aprima, līdz vācu frontes atvilkšanai no Jelgavas, kuŗa sākās 10. oktobrī.

Secinājumi par Jelgavas aizstāvēšanas cīņu norisi un nozīmi

Analizējot militārās situācijas attīstību Baltijas telpā un kaujas darbību Zemgalē un Jelgavā 1944. gada vasarā, jānonāk pie sekojošiem secinājumiem:

1. Vācu bruņotie spēki 1944. gada vasarā bija tik tālu novājināti, ka, trūkstot stratēģiskajām un operatīvajām rezervēm, vairs nespēja pretoties milzīgajam krievu spēka pārsvaram un novērst plašu frontes pārrāvumu Vitebskas telpā un strauju krievu kuŗaspēka virzīšanos uz rietumiem un ziemeļrietumiem Kauņas, Šauļu un Jelgavas virzienā. Zināmu negatīvu lomu te spēlēja arī kļūdainā Hitlera kuŗa darbības vadība, kas noraidīja, pamatotos Ziemeļu armijas grupas virspavēlnieka ģen-plkv. Lindemaņa un Centra armiju grupas virspavēlnieka ģenerālfeldmaršala Buša, priekšlikumus vēl pirms krievu vasaras ofensīvas sākuma atvilkt vācu kuŗaspēku no Igaunijas, Vidzemes un Latgales uz jaunu aizsardzības līniju gar Daugavas krastiem, lai tādā veidā saīsinātu fronti un iegūtu papildspēkus tās nostiprināšanai. Buša nomaīņa ar ģenerālfeldmaršalu Modelu un Lindemaņa nomaīņa ar ģen-plkv. Frīsneru un drīza pēdējā nomaīņa ar ģen-plkv. Šerneru, krievu

ofensīvas laikā vēl vairāk pasliktināja vācu karaspēka vispārējo vadību Baltijas telpā un Baltkrievijā.

2. Vācu Ziemeļu armiju grupas un tajā ietilpstošās 16. armijas virspavēlniecība pārāk vēlu un nepietiekoši intensīvi uzsāka gatavošanos Zemgales un Jelgavas aizstāvēšanai, pietiekoši nenovērtējot Jelgavas kaujas rajona stratēģisko nozīmi toreizējā militārajā situācijā, kurš sedza pieejas Rīgai un Rīgas jūras līcim no dienvidiem un pati Jelgava bija stratēģiski svarīgs dzelzceļu un autoceļu krustpunkts. Te bija arī lidlauks vācu transporta aviācijai.

3. Jelgavā un tās apkārtnē novietotās Latviešu leģiona 15. rezerves brigādes un citas latviešu un vācu aizmugures vienības, kuŗas bija skaitliski nelielas un nebija pietiekoši apbruņotas, netika savlaicīgi pastiprinātas ar regulārajām vācu karaspēka vai Latviešu leģiona daļām. Taisni otrādi. Pašas kaujas spējīgākās no šīm vienībām 26. jūlijā standartenfirera Bredova vadībā nosūtīja uz Lietuvu uzbrukuma veikšanai, lai atbrīvotu Šauļos ielenkto vācu garnizonu, kas galīgi neatbilda šo vienību stiprumam un apbruņojumam. Tāpēc sastapšanās kaujā ar ievērojami lielākiem krievu tanku un motorizēto strēlnieku spēkiem, trūkstot tanku, aviācijas un pietiekošam artilērijas atbalstam, pat munīcijai, kā arī Bredova militārās nekompetences dēļ, šīs vācu un latviešu vienības Lietuvā pie Mežkuiči ciema (27. jūlija dienā) un Jonišķos (28. jūlija naktī) tika galīgi sakautas un izklīdinātas, līdz ar to krievu karaspēkam ceļš uz Jelgavu bija brīvs.

Savlaicīgi netika organizēta arī Jelgavas aizstāvība pret krievu aviācijas uzbrukumiem, kuŗi sākās jau 24. jūlijā un ar pastiprinātu intensitāti atjaunojās 27. jūlijā, paralizējot Jelgavas dzelzceļa stacijas darbību un izraisot pilsētā plašus ugunsgrēkus un pāniku.

Tikai 27. jūlijā, tātad tikai nepilnu dienu pirms krievu tanku un motorizēto strēlnieku pienākšanas pie Jelgavas, vācu Ziemeļu armiju grupas virspavēlniecība nosūtīja ar lidmašīnu uz Jelgavu ģen-ltn. Flugbeilu, lai tas organizētu Jelgavas aizstāvēšanu. Tāpēc 27. jūlija vakarā Flugbeila pieņemtajam lēmumam, pasludināt Jelgavu par pilsētu-cietoksni, bija tikai deklaratīvs raksturs, bez militārā seguma. Sākoties, 28. jūlijā agri no rīta, kaujas darbībai pašā pilsētā, visas Flugbeila rīcībā esošās nelielās un vāji apbruņotās latviešu un vācu vienības nebija paspējušas pat ieņemt norādītās aizsardzības pozīcijas, nerunājot nemaz par to izbūvi atbilstoši lauku fortifikācijas prasībām. Tikai pateicoties latviešu un atsevišķu vācu

aizmugures vienību varonībai, izdevās 28. jūlijā likvidēt krievu avangarda spēku uzbrukumu pilsētā, nodarot tiem smagus zaudējumus. Tas piespieda krievu 1. Baltijas frontes virspavēlnieku I. Bogramjanu atlikt Jelgavas ieņemšanu līdz 51. armijas galveno spēku pienākšanai un virzīties uz Tukumu, apejot Jelgavu.

4. Vācu palīgspēku ierašanās Jelgavā un tās rajonā laikā no 28.-31. jūlijam pēc sava skaitliskā sastāva un apbruņojuma neatbilda milzīgajai krievu spēku koncentrācijai pie Jelgavas (3 strēlnieku divīzijas un viens mechanizētais korpuss). Tāpēc pēc 4 dienu ilgām smagām cīņām pilsētas aizstāvji bija spiesti atstāt pilsētas galveno daļu Lielupes kreisajā krastā.

Pilsētas sekmīgu aizstāvēšanu kavēja arī vācu militārās vadības neuzticēšanās latviešu vienību komandieriem (pltn. Jurko, kpt. Beišanam u.c.), kuņus kauju gaitā nomainīja ar vācu komandieriem. Lielas grūtības pilsētas aizstāvjiem sagādāja municijas un ieroču, sevišķi prettanku lielgabalu un tanku dūru, nepietiekošais skaits. Daļa no jauniesauktajiem leģionāriem izklīda, jo nebija iespējams tos apbruņot pat ar rokas ieročiem.

5. Ar savu varonīgo pretošanos skaitliski daudz pārākajiem krievu iebrucējiem Jelgavas aizstāvji laikā no 1944. gada 28. jūlija līdz 4. augustam izjauc visus krievu mēģinājumus no dienvidiem izlauzties tieši līdz Rīgai, kā arī saistīja trīs krievu divīziju (9., 279. 347.) un 3. gvardes mechanizētā korpusa galvenos spēkus, kuņus krievi nevarēja izmantot uzbrukumam rietumu virzienā. Tas atļāva vāciešiem stabilizēt fronti Kurzemē.

6. Ar pēkšņo triecienu un Jelgavas atpakaļatgūšanu naktī no 4. uz 5. augustu latviešu leģionāru un vācu vienības piespieda krievu 51. armijas virspavēlniecību steidzīgi pārsviest atpakaļ uz Jelgavu no Tukuma 8. gvardes mechanizēto brigādi, bet no Kalnciema rajona - 347. divīziju, tādā kārtā novājinot līdz Rīgas jūras līcim iedzīto krievu iebrukuma ķīli. Tas bez šaubām veicināja krievu iebrukuma ķīļa sagraušanu, kuņ 13. augustā uzsāka vācu tanku divīzija "Lielvācija" un citas vācu un latviešu vienības. Straujā triecienā tika atgūts Tukums, Ķemeri, Slampe un citas apdzīvotas vietas un atbrīvots ap 50 km plats koridors gar Rīgas jūras līci no Vidzemes uz Kurzemi. Šis koridors deva iespēju Igaunijā, Latgalē un Vidzemē esošajām vācu un Latviešu leģiona divīzijām atkāpties uz Kurzemi. Pa šo koridoru uz Kurzemi varēja izbraukt daudzi latviešu bēgļi no Latgales un Vidzemes, tādā kārtā izvairoties no nokļūšanas boļševiku

okupācijā. Daudzus latviešus tas paglāba no komunistu represijām un izsūtīšanām uz Sibīrijas nāves nometnēm. Un par šo izglābšanos šiem bēgļiem jāpateicas arī varonīgajiem Jelgavas aizstāvjiem.

Izmantotā literatūra

1. Archīvs, XXV sējums, „Kaņavīri“, PBLA, Melnburnā, 1985., 203-224. lpp.
2. Rūdolfis Bangerskis „Mana mūža atmiņas“, Imanta, Kopenhaga, MCML IX, 133.-138. lpp.
3. O. Freivalds „Kurzemes cietoksnis“, Kopenhaga, MCML IV, 9.-26. lpp.
4. Vilis Janums „Mana pulka kaujas gaitas“, 1953.
5. Latvju enciklopēdija „Jelgavas bojā eja“, 885.-887. lpp.
6. Latviešu kaņavīri otra pasaules kara laikā, 5. sējums, „Kaujas Zemgalē“, 1977.g.:
 - 6.1. pltn. Rūdolfis Kociņa priekšvārds.
 - 6.2. kpt. Aleksandra Beišana ziņojums.
 - 6.3. pltn. Jurko ziņojums.
 - 6.4. kpt. Arnolda Kunkuja ziņojums.
 - 6.5. kpt. Puķe-Puķītis ziņojums.
 - 6.6. kpt. J. Rullīņa ziņojums.
 - 6.7. ltn. Jūlija Zariņa ziņojums.
 - 6.8. 5. sējuma pielikumā: Standartenfirera fon Bredova pavēle Latviešu leģiona 15. Rezerves brigādes 2. apmācības bataljona komandierim (vācu valodā).
7. Arturs Silgailis „Latviešu leģions“, Imanta, Kopenhaga, MCML XII:
 - 7.1. Leģiona rezerves vienības. 15. apmācības un papildinājuma bataljons, 241.-247. lpp.
 - 7.2. Latviešu aviācijas vienība, 276.-279. lpp.
8. Jānis Sudrabiņš „Asiņaina gaisma aust“, Ozoliņa apgāds, 1951.g., 77.-96. lpp.
9. A. Vasiļevskis „Visa mana dzīve“, Avots, 1989.g. 436.-490. lpp.
10. Jānis Budulis „Cīņa ap Jelgavu“, laikraksts *Tēvija*, 01.08.1944.
11. Edgars Luste „Par Jelgavu“, laikraksts *Tēvija*, 19.08.1944.g.
12. Andrejs Spekke „Cīņa ap Jelgavu“, laikraksts *Tēvija*, 31.07.1944.g.
13. Vācu bruņoto spēku virspavēlniecības ziņojumi no 20.07-20.10.1944., laikraksts *Tēvija*, 1944.
14. Vācu ziņu biroja (DNB) ziņojumi par kaujas darbību Lietuvā un Latvijā no 20.07.-20.10.1944., laikraksts *Tēvija*, 1944.
15. Militāro aprindu Latvijā ziņojumi par kaujas darbību Latvijā no 20.07.-10.08. 1944., laikraksts *Tēvija*, 1944.
16. Tippelskirch „Geschichte des zweiten Weltkrieges“.
17. „Par Daugavpils, Rēzeknes un Jelgavas atbrīvošanu“, Rīga „Avots“, 1984.
Par Jelgavas atbrīvošanu, 191.-214. lpp.
18. Hans Frisners „Zaudētās kaujas“, Maskava, 1966., 22-40 lpp.
19. I. Bogramjams „Baltijas frontes (1—20) Šauļu-Mitavas kara spēka operācija“, Kara vēstures žurnāls, 1962., Nr. 10, 19. lpp.
20. A. Samsonovs „No Volgas līdz Baltijai“
21. Sarkisjans „51. armija“.

Grāmatā pieminēto personu saraksts:

- Āboliņš A. — 109
Ābols T., ltn. — 73
Ādamsons M., kpt. — 11, 43, 44,
45, 46, 47, 48
Ādamsons, plkv. — 43
Ādamsons, v.v. — 28
Ādamsons A. — 50
Ādamsons K. — 49
Aks vpklv. — 11
Alksnis, v.v. — 197
Ancāns R., vltņ. — 11, 51, 52,
65, 113
Andersons B., ltn. — 137
Ansons G. — 36
Ansons O. — 35, 36
Ansons Ž., vserš. — 11, 33
Apelis L. — 52
Aperāts K., pltn. — 11, 38, 39,
40, 64, 111, 123, 124, 153
Astānovs, plkv. — 213
Atvars R., kar. 82
- Balodis J., kpt. — 82
Balodis, ģen. — 86, 99, 100
Balodis, Dr. — 103
Baumanis, vltņ. — 176, 189
Bangerskis, ģen. — 16, 31, 65,
71, 85, 91, 104
Bebris, kpt. LKOK — 26
Beišāns, kpt. — 122, 189, 209,
210, 211, 214, 216, 222, 223,
224, 229
Berķis, ģen. — 16, 99, 100
Bērtulis J. — 82
Bērziņš A.J., vltņ. — 23, 39, 71,
109, 110, 118, 148, 171, 172,
173, 174, 175, 176, 177, 178,
179, 180, 181
Bērziņš A. — 172
- Bērziņš J., kar. — 82
Bērziņa, V. — 181
Biemelis J., kar. — 82
Bikass — 122
Biters A., ltn. — 148, 171, 182,
183, 184, 185
Blūmentāls, vltņ. — 103
Bogdanovs, kpr. — 122
Bogramjans, ģen. — 198, 199,
204, 213, 221, 223, 227, 229
Braunfelds A. — 52
Bredovs fon. Sdtf. — 187, 189,
190, 192, 193, 194, 197, 199,
200, 201, 205, 206, 211, 228
Brencis K., kar. — 195
Breuer, vltņ. — 120
Briedis, plkv. — 84
Buks, ģen. — 100, 101
Bumbieris M. — 115, 157
Būrmeisters A. — 109
Bušņevics K., dkar. — 82
Bušs, ģeneral-
feldmaršāls — 227
Butkus L. — 32
Butkus M. — 26
Butkus V. — 32
Butkus Ž., kpt. — 11, 25, 26,
27, 28, 29, 30, 31, 45, 52, 79
- Cālītis — 164
Čečuļins, ltn. — 204
Cibāns, kpt. — 189, 211, 215
Ciblis L. — 34
Cibulis, kpt. — 214
Cīrule E. — 104
Cīrulis, ltn. — 73
- Dankers O., ģen. — 16, 22, 101
Debesī, plkv. — 212, 225

- Deġe-Segliņa — 83
 Deksnis A., kar. — 82
 Dikmann, ltn. — 195, 196,
 Dišlers, kpt. — 207, 225
 Doble, kpt. — 216
 Drozds T., dkar. — 82
 Dzelme Z. — 97
 Dzenis J., serž. — 148, 157, 158

 Eglājs, vltņ — 52
 Eglītis A. — 23, 57, 97
 Eglītis, vltņ. — 176
 Eglītis, kpt. — 189, 207, 208,
 216
 Elegans V., kpr. — 82
 Elsis, kpt. — 199

 Filbijs — 55
 Flugbeil, ģen-ltn. — 205, 207,
 211, 228
 Foigt H., Hstuf. — 189, 206
 Freimanis A., vltņ. — 11, 66, 67,
 68
 Freimanis N. — 67
 Frīdis, ltn. — 118
 Frīsners, ģen-plkv. — 227
 Frišvalds J. — 107, 109

 Gaigals I. — 60
 Gaigals R. — 60, 61
 Gaigals R., vltņ. — 11, 58, 59,
 60, 61
 Gaigals V. — 61
 Gaigals L. — 58
 Gailītis, plkv. — 164
 Gaitars R., vltņ. — 79, 81, 82, 83

 Galdiņš N., pltn. — 11, 39, 62,
 63, 64, 65, 79, 145
 Galūza, kpt. — 200, 202, 203,
 204, 207
 Gauja, ltn. — 197
 Gēbelss — 204
 Gegeris V. — 52
 Ģērmanis U. — 54, 55
 Goba — 210
 Goppers, ģen. — 86, 155
 Golovatijs M. — 203
 Graffs, ģen. — 45
 Grants, kpt. — 91, 112
 Grasis, kpt. — 189, 211, 216
 Grāvelis, pltn. — 79, 128, 129
 130
 Grāvelis, M. — 130
 Graumanis V., kpt. — 79, 116,
 117, 118, 119, 120, 140, 175,
 176, 189
 Grāvelsiņš V., kpt. — 82
 Gredzens, plkv. — 45
 Grietēns, kpr. — 73
 Grigalis, vltņ. — 65
 Grīvāns, māc. — 168
 Grudulis, ltn. — 117, 118
 Gruzdiņš E., kar. — 82
 Gruzis, ltn. — 70, 123
 Gūtmanis K. — 110
 Gūtmanis V., kar. — 82

 Hāznern D. — 156
 Hāznere E. — 156
 Hāznern V. — 156
 Hāznern V., maj. — 40, 106,
 148, 149, 150, 151, 152, 153,
 154, 155, 156
 Heilmann, ģen. — 11
 Hercbergs, vltņ. — 197

- Iksens A. — 49
 Ivans J. — 109
 Jansons Ž., kpt. — 118, 160, 161, 164
 Januma L. — 107, 109
 Januma V. — 109, 110
 Janums V., plkv. — 16, 79, 87, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110
 Jaukuma K. — 14
 Jaunzems V. — 97
 Jekeln, ģen. — 193, 194
 Jenkevics, serž. — 197
 Joksts J., kar. — 82
 Juhimčuks A., ģen-maj. — 216
 Juraidis, vlt. — 69, 136
 Jurko, pltn. — 206, 207, 212, 214, 219, 220, 222, 224, 225, 229
 Jurovs A. — 203
 Justs A. — 52
 Kacs—Kocovs — 45
 Kallītis, ltn. — 17, 73
 Kadiķis A., ltn. — 73
 Kadiķis, M. — 109
 Kalnājs, vlt. — 148
 Kalniņš V. — 164
 Kalniņš, v.v. — 223
 Kamaldnieks, kpt. — 207
 Kaugurs, serž. — 197
 Kauliņš, kpt. — 190, 206, 225, 227
 Kerno E. — 52
 Ķīvītis, dkar. — 122
 Klausewitz, ģen. — 96
 Kļava, vlt. — 26
 Kociņa M. — 127
 Kociņa R. — 127
 Kociņš R., pltn. — 24, 41, 64, 69, 70, 79, 113, 114, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 132, 133, 144, 145
 Koller, ģen-ltn. — 192
 Koļesniks V.P., ltn. — 203
 Koops, maj. — 93
 Kosteljanietis A., kar. 82
 Kožedubs N. — 203
 Kozlovskis K., kar. — 82
 Krauklis J., ārsts-vlt. — 70, 73, 123
 Krakovs J., kar. — 82
 Kreizer, ģen. — 199, 217, 223
 Krēmers S., plkv. — 213, 223
 Krievs P., vlt. — 84
 Krīģers, ģen. — 11, 93, 126
 Kripēns A., plkv. — 16, 40, 87, 152
 Kroders A. — 150
 Krūmiņš D. — 168
 Krūmiņš J. — 58
 Krūmiņš P. — 58
 Kunkulis, kpt. — 190, 191, 192, 194
 Kukulis A., kpt. — 197
 Kurelis, plkv. — 85
 Kurse, plkv. — 164
 Kustinovs — 203
 Kvālbergs, kpt. — 91
 Lācis R., ltn. — 73, 74
 Lagzdiņš — 53
 Lampa, vlt. — 189
 Laugalis V. — 184
 Lauks, kpt. — 69, 118, 144
 Laumanis E., maj. — 29, 54, 67, 148, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171
 Laumanis E. — 160

- Laumanis F. — 160
 Laumane H. — 170
 Laumanis K. — 160
 Lazduziēds, maj. — 219, 220
 Leitītis J. — 109
 Lekteris K., kar. — 82
 Leons, vlt. — 190, 192
 Letkovskis J., kpt. — 82
 Līdums, kpt. — 141
 Liepiņa A. — 109, 110
 Liepiņš E., ltn. — 73
 Liepiņš, vlt. — 197
 Lindemann, ģen.-plkv. — 227
 Ližbovska V. — 168, 169
 Lobe K., plkv. — 16, 24, 28, 46,
 54, 79, 84, 85, 86, 87, 88, 89,
 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97,
 110, 112, 159
 Lobe I. — 88, 89, 92
 Lobe M. — 87, 88, 97
 Ļucis, vlt. — 212
 Lūkins, vlt. — 63
 Luste E., serž. — 205

 Mangulis, kpt. — 122
 Martjānovs M.F. — 202, 203
 Mateass, kpt. — 122, 157
 Medems fon — 190, 191
 Meiņa, v.v. — 197
 Melceris, kpt. — 190
 Mežals A. — 109
 Miezītis L. — 167
 Miglāns, ltn. — 215
 Michailovs Dz. — 83
 Mīkstais J., kar. — 82
 Mītkovs V., ltn. — 73
 Model, ģeneral-
 feldmaršals — 227
 Muchks J. — 97
 Muncis, vlt. — 103
 Mūsiņš, ltn. — 79, 141, 142,
 143

 Ņeverovs, ģen.-ltn. — 218
 Ņikitins, maj. — 217
 Nolle, I. — 109, 110
 Novikovs L., kar. — 82

 Obuhovs, ģen. — 199, 204, 213
 Obwurzer, plkv. — 187
 Ofkants U. — 164
 Osis, pltn. — 113
 Oškals O. — 217
 Otaņķis, ltn. — 136
 Otvars, ltn. — 187
 Otvars, vlt. — 189
 Ozoliņš, v.v. — 193
 Ozoliņš J. — 52
 Ozols, ltn. — 197
 Ozols J., kpt. — 148

 Padegs, vlt. — 84
 Paegleskalns, māc. — 57
 Palks — 39
 Pārups, dkar. — 45
 Pauzers, ltn. — 180
 Peniķis, ģen. — 84
 Perro O., vlt. — 52
 Pētersons, M. — 138
 Piķelis, vserž. — 79, 140
 Pflugbeil, ģen.-ltn. — 205, 207,
 211, 228
 Pinnis V. — 119
 Piterāns, ltn. — 148, 159
 Plāte — 110
 Plaudis J., kpr. — 82
 Plensners A., plkv. — 22, 150
 Pogodins — 203
 Porietis, ārsts-vlt. — 189
 Praudiņš, maj. — 70, 74, 79,
 131, 132, 133, 148
 Preijers, ltn. — 72, 180

- Puķe-Puķītis, kpt. — 70, 189, 197
 Puķīte, A. — 181
 Pukins A., kar. - 82
 Pūpols M. — 129

 Rabenko, vltņ. — 70, 117, 123
 Rademacher, kpt. — 220
 Ragojskis E. — 97
 Redelis, vltņ. — 210, 211, 214, 215
 Reimanis V., vltņ. — 52, 70, 123
 Reinholds V., pltn. — 11, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 79, 123, 145, 179
 Riekstiņš A., ltn. — 53, 54, 55, 56, 57
 Riekstiņš E., ltn. — 11
 Riekstiņš J. — 53, 57
 Riekstiņš, kpt. — 189
 Riekstiņš M. — 53
 Riekstiņš P. — 53, 57
 Ritums A., ārsts-vltņ. — 109
 Rode G. — 164
 Rozentāls, kar. — 19, 20
 Rozenšteins, ģen. — 99, 100
 Rozenštrauchs E. — 168
 Rozuvajevs, ģen. — 227
 Rubenis, maj. — 190
 Ruks, maj. — 73
 Rubenis, — 190
 Rulliņš, kpt. — 189, 211, 214, 215, 221
 Rumba, ārsts — 107, 109

 Salna, ltn. — 70, 123
 Samogejevs J., serž. — 202, 203
 Samsonovs A. — 201, 204
 Savičs A., kr. — 82
 Savins — 203

 Sensbergs K. kpt. — 11, 76
 Schuldt, ģen. — 11, 19, 24, 175
 Silgailis A., vplkv. — 104
 Silķe, ltn. — 112
 Skurbe, ltn. — 67
 Skrauja, kpt. — 91
 Soikāns J. — 110
 Spāde, kpt. — 47
 Sprincis P., vltņ. — 17, 79, 118, 171
 Sproģis E., kpt. — 156
 Staļins — 199, 213, 221, 224
 Staņa, vserž. — 176
 Starodubcevs, plkv. — 199
 Stīpnieks E., maj., 18, 29, 46, 79, 111, 112, 113, 114, 115, 181
 Stirna, kpt. — 190, 191, 207, 212
 Strauchs, vltņ. — 197
 Stuburs A. — 109
 Stadņiks, maj. — 204
 Streckenbach, ģen. — 11, 93
 Sukatnieks, kpt. — 190, 210, 216
 Sūna, vltņ. — 212
 Sviestiņš, ltn. — 209
 Sviķeris, vltņ. — 208
 Svikulis E., kar. — 82

 Šeibelis, kpt. — 69, 79, 144, 145, 146, 179
 Šerners, ģen-plkv. — 227
 Šilde A. — 108
 Šmits, ltn. — 47
 Šnebergs, kpt. — 64, 118, 174
 Šulds, ģen. — 11, 19, 24, 175
 Šulcs, ģen. — 48

- Taleaks B., kar. — 82
 Teichmanis A. — 162
 Teikmanis A. — 24
 Tellmann, pol.kpt. — 69, 144
 Tenisons E., kar. — 82
 Teterovskis U., kar. — 82
 Teurmann — 91
 Treicis, vltņ. — 215
 Treimanis A., ltn. — 82
 Ubarte A. — 156
 Ubarte J. — 156
 Uldriķis, ltn. — 219, 220, 222
 Ulfāns P., kar. — 82
 Ulmanis K. — 86
 Upmanis E. — 24
 Upuālis E., kar. — 82
 Vabulis, vltņ. — 112
 Vāczemnieks, ltn. — 220
 Vācietis J., kar. — 82
 Vagners L., vltņ. — 73
 Valdmanis A. — 162, 163
 Valters A. kpt. — 178, 179
 Vanadžiņš, I. — 22
 Vanaģelis V. — 52
 Vanags F., ltn. — 34
 Vanems E., kpr. — 82
 Vasiļevskis, maršāls — 199
 Veckalniņš, pltn. — 221
 Veide J. — 74
 Veiss V., plkv. — 11, 13, 14, 15,
 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23,
 24, 39, 40, 63, 64, 65, 87, 118,
 123, 124, 152, 175, 176
 Veiss A. — 13, 14
 Veiss K. — 14, 18, 24
 Veiss M. — 13
 Veiss S. — 15, 24
 Veiss V. — 13
 Veldre, ltn. — 168
 Vikmanis, vltņ. — 47
 Vilcāns L. — 52
 Vilks, kpt. — 67
 Vilnis, vltņ. — 190, 193, 196,
 197
 Vinklers O., vltņ. — 47
 Vītols V. — 83
 Vītols, ltn. — 216
 Voitkus, māc. — 47, 115
 Zabel, Ostuf. — 189, 209, 223
 Zariņš R., māc. — 52
 Zariņš, ltn. — 192, 197, 200,
 201
 Zauris J., kar. — 82
 Ziedainis, vltņ. — 134, 135, 136,
 137, 138, 139, 144
 Ziemelis, kpt. — 164
 Ziepītis, vltņ. — 195
 Zikmanis J. — 52
 Zīle, vltņ. — 73
 Zunde, vltņ. — 195, 197
 Zutis A., ltn. — 138, 139
 Žīgurs, vltņ. — 192

Papildinājums sērijai
„Latviešu karavīrs Otrā pasaules kara laikā”
10. sējumam par kritušiem un bez vēsts pazudušiem
latviešu karavīriem

Uzvārds	Vārds	Dz. laiks	Kriš., paz. laiks	Dien. pak.	Vienība
Ābele	Kārlis	26.1.23.	23.3.45.	kar.	43.P.
Ābele	Kārlis	1926.	p.1945.	?	15.Div.
Ābelītis	Bruno	6.10.25.	p.3.4.45.	kar.	43.P.
Ābels	Ints	8.3.09.	paz.	?	15.Div.
..	Kārlis	26.1.23.	23.3.45.	kar.	43.P.
..	Vikentījs	14.9.06.	20.8.44.
Ābeltiņš	Aleksis	9.12.21.	22.4.45.
..	Jānis	5.11.05.	5.1.45.	V-serž.	..
Āboliņš	Jānis	11.1.11.	p.7.4.44.	kar.	..
..	Jānis	9.1.22.	1945.	..	15.Div.
..	Voldemars	17.1.24.	p.18.3.45.	?	43.P.
Āboltiņš	Jānis	?	3.vai 10.8.?	kar.	?
Abrams	Ilmārs	24.12.26.	27.12.44.	kar.	43.P.
Ādamsons	Jānis	15.6.07.	1944/45.	v-serž.	5. Rob.P.
Ādovičs	Pēteris	21.3.23.	p.24.3.45.	d-kar.	43.P.
Aiše	Viktors Rūdolfs	1921.	1943.	?	?
Aizstrauts	Alfrēds	23.10.17.	13.11.43.	šoferis	?
Aizupietis	Vitālijs	2.12.?	paz.	?	?
Akmenkalns	Nikolajs	29.8.16.	30.6.42.	kar.	?
Akulis-Ločs	Salimons	1908.	17.10.44.	kar.	43.P.
Akuratrs	Valdemars	1.5.21.	1945.	..	15.Div.
Albāts	Paulis	?	2.7.41.	?	?
Aleksandrovičs	Zigismunds	24.5.21.	20.1.45.	?	19.Div.
Aleksejevs	Lazars	25.7.26.	20.3.45.	kar.	43.P.
Alksnis	?	?	?	?	?
..	Visvaldis	8.7.22.	paz.	?	?
Alksnītis	Jānis	6.3.14.	21.1.45.	kpr.	43.P.
Alle	Pēteris	27.2.19.	p.21.3.45.	kar.	..
Ameriks	Imants	1919.	p.4.45.	kar.	15.Div.
Amols	Voldemars	?	p.45.	?	19.Div.
Ancāns	Izidors	?	?	?	43.P.
Andermanis	Alfons	8.8.10.	?	kapr.	?
Andersons	Ādoifs	11.7.11.	p.23.3.45.	d-kar.	43.P.
Ansons	Rolands	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Antoniškis	Ilgvars	14.1.20.	23.2.45.	d-kar.	43.P.
Antonovs	Vikentījs	10.12.12.	kritis	kar.	..
Antropans	Jānis	30.1.26.	p.18.3.45.	kar.	43.P.
Apalups	?	?	3.42.	kpr.	17. Btl.
..	Vilis	1917.	paz.	?	?
Apinis	Magnus	?	1942/43.	?	?
..	Osvalds	10.10.14.	7.1.45.	kar.	44.P.
..	Viesturs	11.1.24.	30.3.45.	?	?

Arājs	Pēteris	30.8.23.	paz.	?	15.Div.
Arbidāns	Staņislavs	1.9.21.	"	?	?
Ārens	Jānis	18.7.22.	"	?	2.Būvp.
Ārgalis	Pēteris	27.2.09.	p.23.3.45.	kar.	43.P.
Asaris	Ernests	29.4.21.	13.11.43.	"	?
Atvars	Rūdolfs	2.5.15.	23.3.45.	"	19.Div.
Aušķēns	Eduards	?	8.10.43.	"	43.P.
Austrinš	?	?	6.45.	"	501.Fl.D.
Auziņš	Alfrēds	?	1.8.42.	"	?
"	Augusts	6.10.18.	24.2.45.	"	43.P.
Avenieks	Julius	23.3.16.	19.2.45.	d-kar.	"
Avotiņš	Jānis	19.3.16.	15.1.44.	aizsargs	?
Babulis	Jānis	1915.	paz.	?	?
Bacharovs	Leonīds	8.1.18.	"	?	?
Bačkurs	Vitālijs	15.11.23.	30.1.44.	?	?
Baikovs	Al-drs	13.8.26.	1945.	kar.	15.Div.
Bajārs	Alfrēds	7.10.19.	5.4.45.	"	43.P.
Balačka	Vladislavs	?	?	"	"
Balodis	Fricis	14.12.12.	1945.	"	15.Div.
"	Jānis	10.1.14.	20.3.45.	kpr.	19.Div.
"	"	27.6.18.	23.1.45.	kar.	42.P.
"	"	29.1.24.	1945.	"	15.Div.
"	"	?	p.24.12.44.	"	19.Div.
"	"	15.6.25.	paz.	?	33.P.
"	Kārlis	14.9.12.	19.2.45.	d-kar.	19.Div.
Bambāns	Jāzeps	7.2.12.	27.3.45.	kar.	43.P.
Bandenieks	Gunārs	5.2.27.	20.3.45.	"	"
Banders	Staņislavs	4.11.21.	17.1.44.	"	"
Banka	Eduards	12.44.	p.2.45.	?	15.Div.
Bankavs	Jānis	1919.	8.5.45.	v.v.	42.P.
Baums	Jānis	6.3.24.	p.45.	?	15.Div.
Bebris	Helmuts	?	5.4.44.	kar.	43.P.
Bechštetters	Heinrichs	1.1.26.	paz.	?	15.Div.
Beikerts	Nikolajs-Vilis	?	?	?	?
Belruss	Uldis	9.6.26.	paz.	?	15.Div.
Bergmanis-Saltups	Fricis	?	?	?	?
Bergs	Artūrs	25.12.24.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
"	Edvards	?	1945.	?	32.P.
"	Teodors	?	3.vai 10.3?	kar.	?
Berkmanis	Voldemars	6.12.11.	p.23.3.45.	"	43.P.
Berķis	"	?	p.26.1.45.	"	15.Div.
Bernans	Juris	2.5.11.	p.13.3.45.	"	43.P.
Bērtiņš	Imants	28.9.23.	23.2.45.	kpr.	"
"-Bērziņš	Arvīds	26.4.11.	miris 45.	?	?
Bertāns	"	6.4.20.	23.1.45.	kar.	42.P.
Bērtulis	Jānis	?	?	?	?
Bērziņš	Al-drs	1910-20	23.12.44.	v.v.	19. Art.P.
"	Artūrs	19.9.24.	24.3.45.	kar.	43.P.
"	Jānis	1907	24.3.45.	serž.	19.Div.
"	"	5.12.08.	21.3.45.	v.v.	43.P.
"	"	28.2.10.	p.22.3.45.	kpr.	"

Bērziņš	Jānis	2.4.12.	paz.	kar.	43.P.
"	"	18.9.18.	p.18.7.44.	kar.	"
"	"	13.1.26.	27.12.44.	"	19.Div.
"	Otto	4.3.24.	31.12.44.	d-kar.	43.P.
"	Rūdofls	3.7.23.	23.2.45.	kar.	"
Bērzkalns	Al-drs	11.10.24.	19.3.45.	d-kar.	"
Bickis	Andrejs	4.5.22.	1945.	kpr.	15.Div.
Biemelis	Jānis	10.11.15.	20.3.45.	kar.	19.Div.
Bierands	Visvaldis	?	p.26.1.45.	"	15.Div.
Biernis	Jānis	22.2.12.	24.3.45.	"	43.P.
Biezais	Arvīds	29.2.24.	11.3.44.	izp.	?
Bīlmanis	Ilmārs	?	paz.	?	?
Birznieks	Andrejs	?	3.7.41.	?	?
Bisenieks	Viktors	6.8.26.	p.5.4.45.	kar.	43.P.
Blīte	Alberts	1918.	paz.	?	?
Blumbergs	Gunārs	18.4.26.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
Blūms	Kārlis	23.7.22.	paz.	?	?
Bokis	Jānis	3.10.22.	p.45.	?	19.Div.
Bole	Al-drs	6.9.23.	22.11.44.	kar.	43.P.
Bonaparts	Eižens	1916.	25.2.45.	ltn.	33.P.
Boņisovs	Nikolajs	17.12.25.	p.31.3.45.	kar.	43.P.
Botka	Al-drs	15.8.18.	8.44.	d-kar.	43.P.
Brachmanis	Bruno	3.8.25.	24.3.45.	kar.	"
Brants	Imants	3.7.26.	5.4.45.	?	15.Div.
"	Valters	?	?	?	"
Bremers	Zigfrīds	25.9.25.	1945.	kar.	19.Div.
Brenčs	Staņislavs	3.3.?	22.1.45.	kpr.	19.Div.
Bricis	Jāzēpa	?	1.45.	kar.	43.P.
Briedis	Alberts	24.2.13.	19.2.45.	kpr.	19.Div.
Brīģis	Reinis	?	1943.	ltn.	?
Brikmanis	Ilmārs	8.2.25.	21.3.45.	kar.	43.P.
Brimanis	Gunārs	17.8.25.	24.3.45.	kar.	43.P.
Brīvzemnieks	Arnolds	7.8.05.	1.9.44.	aizsargs	?
Brods	Arnolds	?	1943.	?	?
Brošs	Jānis	1920.	p.44/45.	?	?
Brumelis	Rūdofls	19.11.11.	18.4.46.	?	?
Brunovskis	Dzintars	24.10.28.	14.3.45.	g.sp.isp.	?
Brūns	Voldemars	1922.	1943.	?	?
Bruveris	Jānis	10.10.23.	23.12.44.	d-kar.	43.P.
Bucenieks	Aloīzs	17.5.27.	15.1.45.	kar.	44.P.
Budenko	Teodors	12.5.15.	31.12.44.	serž.	19.Div.
Budovskis	Valentīns	1915.?	paz.	?	?
Bugīts	Alfrēds	12.12.20.	1945.	kar.	15.Div.
Bukovskis	Francišeks	20.3.14.	13.3.45.	kar.	43.P.
Bulderis	Kārlis	4.8.16.	24.3.45.	serž.	43.P.
Bullītis	Viesturs	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Būmanis	Imants	31.7.22.	1945.	d-kar.	15.Div.
Bumbieris	?	?	6.45.	ārsts	501. FIDiv.
Bunduriņš	Jēkabs	16.6.14.	paz.	?	42.P.
Bundža	Kārlis	16.3.11.	p.13.3.11.	kar.	43.P.
Bunķis	Alfrēds	28.9.26.	19.3.45.	kar.	43.P.
Burbo	Vladimirs	3.9.20.	p.23.3.45.	"	"

Bušmanis	Elmārs	31.12.21.	1.45.?	kar.	15.Div.
Bušs	Al-drs	?	p.26.1.45.	"	"
Butkevics	Nikolajs	13.12.18.	7.1.45.	"	43.P.
Čačks	Antons	?	p.26.1.45.	kpr.	15.Div.
Cekuls	Boļeslavs	20.7.21.	p.13.3.45.	kar.	43.P.
Celmiņš	Kornelijs	12.9.14.	22.3.45.	kar.	43.P.
Černavskis	Juris	6.5.21.	1945.	"	15.Div.
Češļa	Alberts	1910.	paz.	?	?
Čevers	Pēteris	?	24.8.51.	kpt.	19.Div.
Čigāns	Antons	9.10.24.	11.2.45.	?	"
Cimmermanis	Arvids	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Cipsts	Orests	1913.	28.4.42.	ltn.	?
Cīrulis	Bogdans	1917.?	1943/44.	tulks	Spāņu Div.
"	Pēteris	1.5.24.	8.1.45.	d-kar.	19.Div.
Čuchanovs	Georgijs	26.5.04.	8.12.43.	?	?
Čudars	Vladislavs	1919.	paz.	?	?
Cukurs	Jēkabs	23.3.12.	23.2.45.	kpr.	43.P.
Čurišķis	Dzintars	2.9.26.	p.24.3.45.	kar.	"
Čurlovs	Vladislavs	11.12.12.	paz.	"	"
Dadzis	Eduards	27.6.05.	8.9.44.	serž.	Pol. vien.
Dambiņis	Viktors	10.11.21.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
Daniels	Eduards	2.10.16.	23.3.45.	kpr.	"
Danovskis	Jāzeps	18.3.25.	5.2.45.	kar.	"
Dārziņš	Atis(Edgars)	24.5.25.	19.3.45.	"	"
Daškevics	Viktors	1.4.08.	22.4.45.	kpr.	"
Daudišs	Klimans	?	24.10.?	pol.	?
Daugavietis	Ādolfs	?	1945.	?	19.Div.
Daugsts	Vladislavs	29.9.08.	p.18.7.44.	kar.	43.P.
Daugulis	Vitauts	?	30.3.7.	"	?
Deglavs	?	?	p.25.11.44.	"	19.Div.
Deksnis	Antons	29.11.24.	24.3.45.	"	"
"	Voldemars	19.1.21.	3.1.45.	?	44.P.
Dille	Arvids	18.8.20.	21.3.45.	kar.	43.P.
Dimants	B.	?	9.5.45.	?	15.Div.
Dobriņins	Jānis	4.10.18.	25.3.45.	d-kar.	43.P.
Dombrovskis	Edgars	11.6.23.	10.-18.7.44.	kar.	43.P.
Dommers	Guntars	1926.	paz.	?	?
Donis	Edgars	?	?	?	?
Drava	Jānis	22.6.25.	21.10.46.	kar.	?
Dravants	Osvalds	15.9.25.	1945.	"	15.Div.
Dravenieks	Helmuts	18.10.18.	21.3.45.	d-kar.	43.P.
"	Rūdolfs	1914.	1945.?	?	19.Div.
Dreimanis	Krišs	?	p.11.7.44.	kpr.	43.P.
Drozds	Teodors	7.2.12.	7.4.45.	d-kar.	19.Div.
Druska	"	11.8.08.	?	kar.	43.P.
Druvnesis	Žanis	20.1.23.	1945.	d-kar.	15.Div.
Dubrovs	Pāvils	28.6.24.	5.1.45.	d-kar.	19.Div.
Dubrovskis	Zigismunds	27.8.25.	26.12.44.	kar.	"
Duda	Vincents	1908.	1945.	?	?

Dukāts	Artūrs	12.5.12.	7.4.44.	kpr.	43.P.
"	Jānis	21.3.25.	p.23.3.45.	kar.	"
Dūksts	Ādolfs	1907.	paz.	?	?
Dumbrovskis	Alberts	7.4.12.	26.5.44.	kar.	43.P.
Dundurs	Vladimirs	6.8.14.	21.1.45.	d-kar.	?
Dunkulis	Al-drs	?	?	?	?
Dzenis	Andrejs	23.12.23.	3.10.44.	kar.	44.P.
"	Arnolds	15.3.26.	24.1.45.	"	19.Div.
Dzeriņš	Antons	?	12.4.45.	kpr.	43.P.
Dzērve	Roberts	28.10.18.	14.2.45.	serž.	44.P.
Dzintarnieks	Rūdolfs	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Dzintarš	Antons	29.11.25.	2.45.	?	33.P.
Dzirvinskis	Kārlis	22.7.15.	p.6.-15.8.44.	d-kar.	43.P.
Eberhards	Jānis	7.9.21.	18.6.43.	kar.	?
Egle	Artūrs	14.8.24.	24.3.45.	d-kar.	43.P.
"	Ēriks	?	p.26.1.45.	?	15.Div.
Eglīte	Roberts	?	p.26.1.45.	kpr.	19.Div.
Eglītis	Richards	?	9.8.?	kar.	Pol. vien.
"	Vilis	23.5.02.	27.12.44.	kpr.	19.Div.
Eichmanis	Olivers	18.7.22.	4.9.43.	d-kar.	?
Eichvalds	Fricis	?	27.12.44.	?	42.p.
"	Raimonds	18.12.10.	26.1.45.	v-serž.	43.P.
Einišs	Arvīds	?	26.1.45.	d-kar.	15.Div.
Ēkis	Ēriks	16.8.13.	paz.	?	"
Elerts	Fricis	1.1.24.	p.18.7.44.	kar.	43.P.
Elsons	Kārlis	19.3.26.	p.22.3.45.	kar.	"
Ence	Vilis	1923.	paz.	?	19.Div.
Erbs	Edgars	23.3.26.	p.23.3.45.	kar.	43.P.
Erīss	Hanefijs	1919.	31.7.42.	"	?
Erkmanis	Alfrēds	?	18.3.42.	"	?
Ertmanis	Vilis	14.9.19.	17.9.42.	"	?
Everts	Ādolfs	23.1.23.	p.21.3.45.	"	43.P.
Everts	Jānis	26.8.12.	paz.	?	?
Eukvists	Otto	1.1.18.	p.18.7.44.	kar.	43.P.
Ezeriņš	Jānis	6.6.06.	p.21.3.45.	kar.	"
Fingers	Reinholds	?	p.9.5.45.	d-kar.	19.Div.
Freiberģs	Pēteris	?	kritis	?	?
Freigets	Jānis	?	18.8.44.	kpr.	43.P.
Freimanis	Arvīds	2.10.18.	16.1.44.	kpr.	?
"	Fricis	6.8.01.	26.12.44.	?	19.Div.
"	Kārlis	1924.	1945.	?	?
Frickops-Tērauds	Visvaldis	?	?	ltn.	?
Gaga	Kārlis	?	p.11.7.44.	d-kar.	43.P.
Gagans	Arvīds	10.10.24.	21.-24.3.42.	kar.	?
Gaiduks	Nikolajs	?	p.20.8.44.	"	43.P.
Gailāns	Jānis	18.5.17.	p.23.3.45.	kar.	43.P.
Gaigals	?	?	kritis	?	?

Galvenieks	Raimonds	30.12.25.	20.2.45.	kar.	19.Div.
Garais	Kazimirs	12.4.22.	23.3.45.	d-kar.	43.P.
Gauja	?	?	26.7.44.	ltn.	Apm. Btl.
Gilis	Edvarts	6.1.24.	paz.	?	15.Div.
Ginne	Aleksandrs	14.4.19.	16.2.44.	kar.	?
Ginters	Arnolds	8.11.20.	paz.	?	?
Goba	Jānis	31.8.14	11.1.45.	ltn.	43.P.
Golibickis	Zigismunds	11.2.20.	20.1.44.	kar.	"
Golobovs	Dimitrijs	2.11.12.	p.5.4.45.	?	"
Gorkostavejs	Teodors	10.3.25.	1945.	kar.	15.Div.
Grabis	Paulis	1915.	paz.	?	"
Grakste	Žanis	?	p.45.	?	19.Div.
Grants	Teodors	27.3.11.	1945.	?	"
Grasis	Jānis	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Graudiņš	Jānis	20.9.20.	1945.	"	"
Graudiņš	Žanis	8.10.24.	24.2.45.	d-kar.	43.P.
Grauze	Arnolds	1921.	paz.	?	?
"	Emīls	1919.	"	?	?
Gravelsiņš	Alfrēds	?	12.44.	?	19.Div.
Grāvītis	Alfons	?	kritis	?	?
Grebzde	Herberts	?	21.7.?	kar.	?
Greike	Ferdinands	1.12.08.	13.10.43.	soferis	?
Grets	?	?	31.12.44.	?	42.P.
Griberis	Kristaps	20.3.25.	19.3.45.	kar.	43.P.
Grietēns	Arvīds	31.1.20.	20.3.45.	d-kar.	"
Grikovs	Staņislavs	8.11.12.	p.18.3.45.	kar.	"
Griļoniks	Jānis	18.7.18.	24.12.44.	"	"
Grinbergs	Fricis	1925.	26.2.45.	"	33.P.
Grinfelds	Edgars	?	4.7.41.	ltn.	?
"	Elmārs	?	paz.	?	34.P.
Grintāls	Kārlis	?	3.7.41.	vltņ.	?
Griščenko	Vladimirs	10.10.09.	4.2.45.	d-kar.	43.P.
Grišlis	Edvīns	12.1.21.	24.3.45.	d-kar.	"
Grūbe	Antons	5.4.07.	26.12.44.	?	19.Div.
Gruelis	Artūrs	27.3.08.	15.1.44.	aizsargs	?
Grundmanis	Rūdolfs	21.5.02.	27.1.45.	d-kar.	43.P.
Grundulis	Jānis	6.2.05.	?	kpr.	"
Grunturis	Arvīds	1.1.25.	p.18.3.45.	kar.	"
Gruzdīņš	Edgars	19.6.14.	22.3.45.	"	19.Div.
Gudrais	Richards	14.3.17.	26.3.45.	d-kar.	43.P.
Gusts	Jānis	20.11.19.	31.1.45.	"	42.P.
Gūtmanis	Atberts	5.10.13.	1.4.44.	kar.	?
"	Jānis	1923.	paz.	?	15.Div.
"	Voldemars	1927.	"	?	"
Hechts	Juris	17.7.09.	p.6-15.8.44.	kar.	43.P.
Hendriksons	Jānis	8.5.14.	5.2.4.	"	Pol. Btl.
Hibšs	Voldemars	28.7.11.	1.8.?	"	?
Hincenbergs	Jānis	13.7.10.	6.2.45.	d-kar.	44.P.
"	"	2.2.12.	19.3.45.	kpr.	43.P.

Hmelniks	Jāzeps	1920.	p.45.	?	19.Div.
Hofmanis	Rūdolfis	25.2.24.	p.18.3.45.	kar.	43.P.
Hofmeisters	Fridrihs	14.3.12.	p.10.10.44.
Holmanis	Bernhards	12.11.20.	1945.	..	15.Div.
Hūns	Jānis	?	24.10.?	aizsargs	?
Imaks	Arnolds	7.11.14.	p.24.3.45.	kpr.	43.P.
Irmanis	Artūrs	4.6.16.	p.21.3.45.	kar.	..
Jadzevičs	Jānis	4.9.06.	12.8.44.	d-kar.	..
Jakovskis	Jānis	3.10.25.	p.18.3.45.	kar.	..
Jaksis	Alberts	24.6.25.	19.3.45.
Jalavs	?	?	6.45.	kpr.	501.FL.Dzn
Janēris	Osvalds	19.5.22.	21.3.45.	kar.	43.P.
Jankovs	Alfrēds	?	22.1.44.	d-kar.	..
..	Vladimirs	14.6.23.	17.1.45.	..?	..
Jankovskis	Eduards	20.4.25.	p.21.3.45.	kar.	..
Jansons	Edgars	10.11.26.	p.21.3.45.
..	Edvīns	4.24.	miris?	?	19.Div.
..	Evalds	6.8.24.	paz.	?	15.Div.
..	Kārlis	2.10.16.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
Januškevičs	Evgenijs	31.3.23.	p.21.3.45.
Jasmanis	Al-drs	31.5.26.	1945.	..	15.Div.
Jaunpucis	Voldemars	4.4.24.	1945.
Jaunzemis	Žanis	9.7.24.	30.1.45.	d-kar.	43.P.
Jaunzems	Jānis	1925.	1945.	?	?
Jēkabsons	Ēriks	12.8.07.	27.3.44.	kpr.	43.P.
..	Jānis	4.3.08.	p.21.3.45.	d-kar.	..
..	Ojārs	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
..	Voldemars	24.11.14.	paz.?	..	43.P.
..	?	?	26.7.44.	serž.	Apm.Btl.
Jeromans	Jānis	1923.	p.44.	?	?
Jersens-Larsens	Vilhelms	16.4.24.	9.1.45.	?	19.Div.
Johansons	Andrejs	?	?	ltn.	igauņu leģ.
Joksts	Jānis	1.5.10.	22.3.45.	kar.	19.Div.
..	Salimons	9.11.24.	9.3.45.	d-kar.	43.P.
Jurciņš	Jānis	15.6.23.	22.1.45.	?	42.P.
Jurevics	Alfrēds	26.4.21.	1945.	kar.	15.Div.
Justs	Vladislavs	4.12.22.	31.12.44.	..	19.Div.
Kadeģis	Alfrēds	22.7.23.	25.1.45.	..	44.P.
Kagainis	Harijs	22.2.24.	24.3.45.	d-kar.	43.P.
Kakis	Al-drs	5.8.18.	2.9.44.	serž.	Pol. vien.
Kalesnikovs	Teodors	?	paz.	kar.	43.P.
Kalēvics	Olģerts	26.6.22.	25.4.45.
Kalīns	Jānis	3.5.21.	8.5.44.	?	?
Kalniņš	Harijs	23.12.24.	26.3.45.	d-kar.	43.P.
..	Jānis	17.4.25.	1945.	kar.	15.Div.
..	Richards	?	p.26.1.45.
..	Rūdolfis	1922-25.	paz.	?	?
..	Vidvuds	20.7.21.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
Kalvē	Kārlis	16.10.06.	paz.	?	Pol.vien.
..	Edvārs	19.2.45.

Kalve - Konstenbergs	Vladimirs	?	?	kritis	?	?
Kandis	?	?	26.3.44.	kpr.	33.P.	
Kanēlis	Arvīds	25.5.26.	19.3.45.	kar.	43.P.	
..	Jānis	1920.	p.45.	..	19.Div.	
Kārklīņa	Mirdza	1924.	25.12.44.	kaŗa māsa	19.Div.	
Karlsons	Augusts	10.6.24.	p.2.4.45.	kar.	43.P.	
..	Miervaldis	19.5.24.	24.3.45.	d-kar.	..	
..	Rūdofs	24.11.26.	paz.	?	?	
Karņups	Jānis	1903-05.	kritis	?	?	
Kasperaitis	Voldemars	13.6.20.	p.18.3.45.	kar.	43.P.	
Kašs	Alfons	14.4.16.	21.1.45.	..	42.P.	
..	Pēteris	1904/05.	paz.	?	?	
Kaugars	Jānis	1916.	..	?	?	
Kaugurs	?	?	26.7.44.	serž.	Apm.Btl.	
Kauke	Anatolijs	2.8.24.	26.4.45.	d-kar.	43.P.	
Kauliņš	Jānis	26.4.12.	13.4.44.	
Kekins	Jānis	25.10.25.	?	?	?	
Keplasts	Alfrēds	11.6.24.	1945.	kar.	15.Div.	
Ķipsis	Jānis	?	24.2.44.	..	43.P.	
Ķirkis	Kārlis	?	?	d-kar.	43.P.	
Ķīsis	Arnolds	?	kritis	kpt.	19.Div.	
Kišļaks	Jānis	?	28.3.45.	kar.	43.P.	
Kitoks	Česlavs	1.5.20.	p.24.3.45.	
Ķīvītis	Jānis	6.9.12.	23.2.45.	d-kar.	..	
Kļaudis	Žanis	?	27.12.44.	kar.	19.Div.	
Kļaviņš	Jānis	1924.	1945.	d-kar.	33.P.	
Klientoks	Romualds	6.1.22.	18.8.44.	kar.	43.P.	
Klinmanis	Egons	1923.	p.45.	kpr.	33.P.	
Klīve	Pāvils	25.11.18.	p.21.3.45.	kar.	43.P.	
Knitners	Arvīds	10.10.26.	p.45.	?	?	
Knopkens	Laimonis	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.	
Knuts	Imants	14.11.21.	3.4.45.	..	43.P.	
Kokariņis	?	?	1945.	..	33.P.	
Kokars	Aleks	1.9.22.	23.1.45.	kpr.	42.P.	
Kokins	Jānis	25.10.25.	1945.	kar.	15.Div.	
Kokolkovs	Arvīds	?	16.3.45.	kar.	43.P.	
Kolats	Kārlis	?	12.44.	?	19.Div.	
Konevals	Juris	21.8.20.	p.21.3.45.	kar.	43.P.	
Konošonoks	Staņislavs	?	11.3.45.	
Konrads	Maksims	?	paz.	?	15.Div.	
Koržņevskis	Antons	?	p.26.1.45.	kpr.	..	
Kostrovs	Vasilis	1923.	1945.	?	?	
Koteljanietis	Antons	1921.	24.3.45.	kar.	19.Div.	
Kozlovskis	Kārlis	11.5.25.	24.3.45.	..	19.Div.	
Krakops	Jāzeps	3.4.21.	5.4.45.	
Krapšs	Voldemars	?	28.9.44.	d-kar.	43.P.	
Krātiņš	Tāivaldis	?	1945.	?	?	
Kravālis	Bronislavs	28.7.11.	24.3.45.	d-kar.	43.P.	
..	Leopolds	23.11.22.	p.5.4.45.	kar.	..	

Krebs	Voldis	12.2.23.	p.24.3.45.	kar.	43.P.
Kreicmanis	Eduards	22.12.14.	25.4.45.
Krēķis	Kārlis	29.5.20.	1.2.45.	d-kar.	..
Krēpāusis	Jānis-Edvīns	16.5.20.	1.8.44.	..	Pol. vien.
Krievāns	Vilis	14.10.26.	p.23.3.45.	kar.	43.P.
Kriņģelis	Jēkabs	11.6.10.	p.24.3.45.	d-kar.	..
Krišāns	Pēteris	21.4.21.	kritis
Kristovskis	..	29.3.20.	1945.	kar.	15.Div.
Kronbergs	Artūrs	17.6.23.	paz.	?	19.Div.
Kruglikovs	Sergejs	14.3.11.	p.18.3.45.	kar.	43.P.
Krūmiņš	Artūrs	28.8.09.	paz.	?	321 Btl.
..	Artūrs	?	1944.	?	?
..	Herberts	24.11.13.	15.1.44.	aizsargs	?
..	Valdis	?	1946.	?	19.Div.
Krūms	Jēkabs	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Kruppa	Ādolfs	1928.	1945.	?	?
Krūze	Jānis	19.5.23.	p.1.4.45.	kar.	43.P.
Kubils	?	9.10.22.	kritis	d-kar.	43.P.
Kubulnieks	Pēteris	10.14.	paz.	?	?
Kūciņš	Ludvigs	1.5.14.	p.22.3.45.	kar.	43.P.
Kūla	Arnolds	30.9.23.	3.4.44.	d-kar.	?
Kulakovs	Valentīns	14.4.25.	p.24.3.45.	kar.	43.P.
Kumpis	Ādolfs	5.10.24.	p.18.3.45.	d-kar.	..
Kundziņš	Tālvāldis	11.6.25.	p.22.3.45.	kar.	..
..	Voldemars	28.12.23.	p.11.7.-18.7.44.	?	15.Div.
Kupinkevičs	?	?	p.20.1.44.	kar.	43.P.
Kurcevičs	Longins	30.8.14.	20.3.45.	..	43.P.
Kūsiņš	Andrejs	23.6.22.	paz.	?	19.Div.
..	Antons	6.3.23.	22.1.45.	kar.	42.P.
Labenovskis	Vilnis	27.12.24.	25.8.44.	..	43.P.
Lācis	Kārlis	4.2.14.	17.2.45.	..	44.P.
..	Leonīds	7.4.14.	8.8.44.	Pol.	Pol.vien.
Laganovskis	Izidors	1913/14.	paz.	?	?
..	Staņislavs	15.5.18.	p.31.3.45.	kar.	43.P.
Ļahs	Jāzeps	8.22.	paz.	?	15.Div.
Laiks	?	?	20.1.44.	kar.	43.P.
Ļaminskis	Jānis	19.8.20.	3.3.45.	?	..
Lange	Jānis	9.11.10.	24.3.45.	kpr.	..
..	Ziedonis	12.6.26.	15.2.45.	kar.	44.P.
Lankenbergs	Arvīds	21.1.15.	kritis	?	..
Lapiņš	Jānis	?	3.vai 10.3.?	kar.	?
Lapša	Artūrs	1925.	p.45.	serž.	33.P.
Larinovs	Pēteris	28.9.21.	31.1.45.	kpr.	42.P.
Laubergs	Jānis	17.12.14.	p.23.3.45.	kar.	43.P.
Lavrinovičs	Staņislavs	16.4.17.	14.2.45.	..	44.P.
Lazdiņš	Arvīds	14.10.17.	14.1.45.	kpr.	42.P.
..	Ernests	7.1.17.	7.3.44.	kar.	43.P.
..	Evalds	11.11.21.	27.3.45.
Legovds	Eduards	29.9.25.	19.2.45.

Legzdīnš	Johans	27.9.08.	20.3.45.	d-kar.	43.P.
Leitmanis	Antons	3.11.22.	17.8.44.
"	Eduards	22.2.17.	31.1.45.	..	19.Art.P.
Leitis	Jānis	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Leitmanis	Viktors	1925.	1945.	kar.	33.P.
Lekteris	Kārlis	?	3.3.45.	..	19.Div.
Lerebs	Arnolds	14.7.24.	7.4.45.	..	43.P.
Lesinskis	Jānis	5.11.26.	1945.	..	15.Div.
Letkovskis	Jēkabs	4.12.14.	26.3.45.	kpr.	19.Div.
Lēvalds	Fricis	21.9.26.	p.18.3.45.	kar.	43.P.
Liberts	Voldemars	12.9.13.	5.4.45.	kpr.	..
Līcis	Alfrēds	30.8.06.	p.23.3.45.	kar.	..
"	Arnis	2.6.21.	paz.	?	19.Div.
Līčkrastiņš	Jānis	20.3.09.	25.3.45.	kar.	43.P.
Liepa	J.	25.7.08.	10.1.45.	?	42.P.
Liepiņš	Laimonis	1919.	1945.	kar.	33.P.
"	?	?	16.1.44.	..	43.P.
Lindbergs	Haralds	16.3.21.	p.22.3.45.
"	Vilnis	3.7.25.	22.3.45.
Linde	Artūrs	?	1945.	?	?
Liniņš	Haralds	4.5.26.	23.2.45.	?	15.Div.
Linis	Fotijs	18.8.24.	13.8.44.	kar.	43.P.
Liparts	Miķelis	?	28.3.45.
Ločmelis	Jānis	12.6.22.	25.1.44.	..	43.P.
Logins	Heinrichs	?	p.26.1.45.	..	15.Div.
Lokmanis	Voldemārs	23.10.14.	8.2.45.	d-kar.	43.P.
Ludzenieks	Voldemārs	1908.	1945.	ltn.	15.Div.
Luģis	Osvalds	10.7.25.	p.45.	?	..
Lukats	Jānis	?	p.26.1.45.	kar.	..
Lūks	Alfrēds	29.1.25.	12.3.45.	..	43.P.
Lukss	Valdis	9.6.25.	p.23.3.45.
Lupiķis	Modriņš	27.6.25.	27.12.44.	d-kar.	19.Div.
Lurovskis	Al-drs	13.8.25.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
Lūsis	Boris	1910-20.	1943.	v.v.	19.Div.
Luste	Jānis	12.10.25.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
"	Reinholds	4.4.09.	paz.	?	?
Luzars	Žanis	10.8.22.	19.3.45.	kar.	43.P.
Mazanovs	Nikolajs	?	27.7.?	?	?
Macelevičs	Jezups	?	?	kar.	43.P.
Mālbērgs	Vladislavs	21.8.25.	p.23.3.45.	kar.	..
Malnačs	Jāzeps	10.6.21.	21.1.45.	d-kar.	42.P.
Māmuļnieks	?	?	p.45.	?	43.P.
Mancevičs	Žanis	18.9.24.	p.23.3.45.	d-kar.	43.P.
Mardelis	Jānis	10.11.23.	26.3.45.	kar.	19.Div.
Margevičs	Antons	11.1.22.	21.3.45.	d-kar.	43.P.
Markovskis	Jānis	7.6.09.	p.18.7.44.	kar.	..
Markušenko	Nikolajs	17.7.24.	1945.	..	15.Div.
Martinsons	Artūrs	21.3.17.	25.4.45.	kpr.	43.P.
"	Kārlis	14.2.13.	14.1.45.	kar.	19.Div.

Martinsons	Roberts	10.6.21.	paz.	?	15.Div.
..	Staņislavs	16.3.18.	p.18.7.44.	kar.	43.P.
Maščiāšs	Romualds	27.12.17.	22.3.45.	d-kar.	..
Matsons	Laimonis	25.6.25.	1945.	kar.	15.Div.
Matulis	Eduards	1.7.24.	p.13.3.45.	kpr.	43.P.
Mazkalniņš	Kārlis	11.10.07.	25.1.45.	?	19.Div.
Mednis	Jānis	7.11.15.	p.21.3.45.	d-kar.	43.P.
..	Kārlis Miervaldis	3.1.23.	27.8.44.	?	319.Btl.
..	Voldemars	8.1.06.	6.4.45.	kar.	43.P.
Meduzis	Eduards	10.8.06.	27.3.44.	d-kar.	..
Medveckis	Vladislavs	24.9.18.	3.8.44.	kar.	19.Div.
Mēdzulis	Jānis	21.4.08.	p.7.4.44.	..	43.P.
Meija	J.	25.2.24.	23.1.45.	..	42.P.
..	?	?	26.7.44.	v.v.	Apm.Btl.
Meijers	Hugo	?	paz.	?	?
..	Richards	7.10.18.	p.24.3.45.	d-kar.	43.P.
Meijiņš	Jānis	1923-25.	p.1.3.44.	kar.	Pol.B.Rīga
Melbārdis	Alfrēds	8.10.17.	20.2.45.	kpr.	19.Div.
..	Elmārs	9.8.17.	p.15.7.44.	v-serž.	2.Brig.
Melngailis	Artūrs	24.8.19.	p.23.3.45.	kar.	43.P.
Meņģelis	Kārlis	25.2.23.	21.1.45.	d-kar.	42.P.
Meņģis	Vilhelms	1917.	p.45.	?	15.Div.
Mergins	Jānis	?	p.26.1.45.	kar.	..
Metējs	Voldemars	3.8.23.	p.21.3.45.	kar.	43.P.
Mētra	Ernests	18.5.02.	10.6.44.	aizsargs	?
Michallsons	Roberts	15.2.21.	11.7.43.	d-kar.	?
Mideris	Osvalds	3.5.24.	23.2.45.	kpr.	43.P.
Miezītis	Pēteris	19.11.19.	8.4.44.
Mikēlsons	Jānis	23.11.24.	p.21.3.45.	kar.	..
Mikstais	Jāzeps	14.10.18.	1.5.45.	..	19.Div.
Miljons	Ārvaldis	18.1.23.	26.12.44.	..	43.P.
Minka	Zigfrīds	?	p.26.1.45.	..	15.Div.
Mirkšs	Jānis	?	p.26.1.45.	kpr.	..
Miškīns	Raimonds	28.3.26.	12.1.45.	kar.	43.P.
Mitulis	Raimonds	28.3.26.	12.1.45.	kar.	43.P.
Miza	Haralds	15.5.23.	1945.	..	15.Div.
Motte	Viktors	31.8.25.	p.21.3.45.	..	43.P.
Mucenieks	Harijs	13.6.26.	6.2.45.	..	44.P.
..	Krišs	27.2.24.	p.18.3.45.	d-kar.	43.P.
Muižnieks	Viktors	1922.	paz.	?	2.Brig.
Murkēns	Jāzeps	?	16.1.44.	kar.	43.P.
Murkevics	Arvīds	?	24.2.44.
Mūrnieks	Alfrēds	19.4.21.	16.4.45.
..	Jānis	13.4.26.	23.2.45.
..	Jēkabs	1.7.09.	p.10.4.45.
Nadziņš	Konstantīns	?	13.9.42.	ltn.	?
Naglis	?	1922.	miris 45.	kar.	33.P.
Namiņš-Namnieks	?	15.2.26.	30.1.45.	d-kar.	44.P.

Neilands	Alfons	1924.	paz.	?	15.Div.
Neilsons	Augusts	12.10.23.	p.18.3.45.	d-kar.	43.P.
Nezdulkins	Jānis	?	p.30.1.45.	kar.	15.Div.
Niteckis	Jevgenijs	2.7.20.	paz.	?	?
Nitišs	Aloizs	2.4.22.	21.1.45.	kar.	42.P.
Novikovs	Leonhards	11.4.26.	23.3.45.	kar.	19.Div.
Noviks	Jezups	22.8.24.	p.13.3.45.	..	43.P.
Odumiņš	Pēteris	1923.	paz.	?	?
Oinas	Herberts	9.3.24.	..	?	15.Div.
Onckulis	Pēteris	14.11.21.	19.2.45.	kpr.	43.P.
Orbitans	Voiciks	?	p.26.1.45.	kar.	15.Div.
Ošs	Mintauts Gunārs	28.9.26.	22.3.45.	kapr.	42.P.
Ozoliņš	Alberts	14.3.21.	p.14.8.44.	..	43.P.
"	Alfrēds	19.11.17.	31.12.44.	kpr.	..
"	Arvids	14.3.21.	p.14.8.44.	kar.	..
"	"	?	p.26.3.44.	..	15.Div.
"	Augusts	6.6.13.	p.24.3.45.	kpr.	43.P.
"	Feliks	15.1.23.	6.2.45.	?	19.Div.
"	Fricis	2.3.44.	paz.	?	?
"	Jānis	23.10.21.	p.21.3.45.	kpr.	43.P.
"	"	30.6.23.	paz.	?	?
"	"	8.10.?	2.12.44.	serž.	44.P.
"	Kārlis	?	29.6.44.	ltn.	43.P.
"	"	?	210.?	aizsargs	?
"	Roberts	29.5.24.	10.-18.7.44.	kar.	43.P.
"	Viktors	21.5.21.	9.4.45.	?	19.Div.
Ozols	?	?	26.7.44.	ltn.	Apm.Btl.
"	Evalds	1923.	paz.	?	?
Ozols	Jānis	25.12.20.	24.3.45.	d-kar.	43.P.
"	Jūlijs	21.3.11.	10.1.45.	kpr.	..
"	Laimonis	11.9.24.	24.3.45.	d-kar.	..
"	Mārtiņš	9.11.26.	31.1.45.	kar.	42.P.
"	Mikēlis	7.6.23.	p21.3.45.	..	43.P.
Pabērziņš	?	?	p45.	?	33.P.
Paeglis	Arvids	11.3.27.	14.3.45.	g.sp.izp.	?
"	Kārlis	14.1.16.	p5.4.45.	kar.	43.P.
Paeglītis	Pēteris	16.5.20.	19.3.45.	d-kar.	..
Paigle	Eduards	25.2.11.	23.1.45.	kar.	44.P.
Pāliņš	Arvids	27.1.26.	1945.	..	15.Div.
Panders	Jānis	30.5.08.	p7.4.44.	kpr.	43.P.
Pasilis	Jānis	16.6.19.	p13.3.45.	kar.	..
Pāvelsons	Žanis	14.1.17.	12.3.45.	serž.	..
Peča	Jānis	10.9.20.	p45.	?	15.Div.
Peisenieks	Jānis	29.8.23.	21.10.44.	kar.	43.P.
Pēkšāns	Kazimirs	26.10.08.	p25.12.44.
Pēkšēns	Imants	14.2.23.	19.2.45.
Pelcbergs	Augusts	?	p3.2.45.	..	15.Div.
Penka	Elmārs	23.2.25.	1945.	..	?
Pērkons	Jānis	30.12.13.	paz.	?	?

Pēternieks	Aloīzs	18.2.21.	kritis	kar.	43.P.
Pētersons	Jānis	?	2.4.44.	"	"
Petrovs	Jānis	7.7.12.	21.2.45.	"	"
"	Nikolajs	1.2.25.	p21.3.45.	"	"
"	Verners	?	1945.	serž.	15.Div.
Pikše	Valdis	27.12.26.	p21.3.45.	kar.	43.P.
Pildigovičs	Nikolajs	?	kritis	kad.	?
Pīmanis	Voldemars	?	4.3.45.	kar.	33.P.
Pinkens	Imants	18.11.24.	13.6.43.	"	?
Pīņķis	Osvalds	24.8.14.	19.2.45.	kpr.	43.P.
Pinnis	Eduards	14.1.19.	4.3.45.	kar.	"
Pintersatis	Augusts	26.11.23.	p23.3.45.	"	"
Pīpiņš	Alfrēds	21.12.11.	27.8.44.	"	"
Pitelis	Jānis	21.1.23.	9.8.44.	"	"
Pīterāns	Francis	5.6.09.	p24.3.45.	"	"
"	Salimons	30.11.13.	p22.3.45.	"	"
Plaudis	Jānis	31.10.12.	21.3.45.	kpr.	"
Pliņģis	Zigfrīds	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Ploša	Jānis	10.2.24.	p23.3.45.	"	43.P.
Područīks	Artūrs	14.6.23.	paz.	?	?
Poselts	Arnolds	11.10.22.	9.2.45.	"	43.P.
Pozbēvičs	Edgars	14.12.24.	19.3.45.	kar.	"
Preliš	Valentīns	19.12.23.	26.1.45.	"	15.Div.
Priednieks	Harijs	?	miris no iev.	?	?
Priekulis	Izīdors	5.2.22.	19.3.45.	kar.	43.P.
Prikulis	Pēteris	12.4.25.	p22.3.45.	kar.	"
Princis	Ādolfs	29.1.07.	paz.	?	?
Prudents	Jānis	1926.	kritis?	?	?
Prūsis	Pēteris	1921.	paz.	?	?
Pūde	Matīss	?	12.2.44.	serž.	43.P.
Pudūzis	Jānis	26.3.21.	20.1.45.	?	19.Div.
Pūga	Voldemars	23.7.07.	14.8.42.	kpr.	?
Pukins	Antons	19.5.11.	7.4.45.	"	19.Div.
Pūķis	Fricis	24.2.25.	20.3.45.	kar.	43.P.
Pukītis	Alberts	19.4.12.	paz.	?	?
Pukjānis	Pēteris	16.4.22.	1945.	kar.	15.Div.
Puks	Bendīks	17.6.20.	12.4.44.	"	43.P.
Pulpe	Voldemars	?	3.vai 10.3.?	"	?
Pumpuriņš	Eduards	7.11.13.	15.3.43.	?	?
Pumpurs	Jānis	16.8.27.	25.4.45.	kar.	43.P.
Pundurs	Jānis	3.3.13.	23.2.45.	"	"
Purgailis	Jānis	19.4.08.	15.8.44.	v-serž.	?
"	Voldemars	31.3.06.	19.2.45.	d-kar.	43.P.
Puriņš	Elmārs	16.10.18.	23.6.44.	kar.	"
"	Jānis	20.5.25.	p21.3.45.	"	"
"	Mīkēlis	?	paz.	?	?
Pūris	Mīkēlis	?	paz.	?	?
Purmalis	Kazimīrs	27.9.12.	23.3.45.	kar.	43.P.
Pušakovs	Mīkēlis	19.8.13.	1.4.44.	"	?
Putniņš	Jānis	30.5.10.	paz.	?	15.Div.

Putrs	Georgs	1921.	..	?	Flotē
Raipals	Vilis	17.6.19.	15.2.45.	?	19.Div.
Ramats	Jānis-Zigfrīds	12.3.23.	9.1.?	?	?
Rancāns	Voldemars	?	7.2.44.	kar.	43.P.
Rasis	Jānis	26.2.12.	19.3.45.	d-kar.	..
Ratzabs	Pēteris	?	p20.1.44.	d-kar.	43.P.
Razevskis	Atis	10.5.18.	27.3.44.	kar.	..
Reinbergs	Edgars	16.9.20.	21.3.45.	d-kar.	43.P.
Reinholds	Edgars	1.12.15.	paz.	kpr.	..
Reinholds	Jēkabs	1.1.11.	2.4.44.	kar.	43.P.
Reinvalds	Ilmārs	27.3.25.	20.3.45.
Reiss	Žanis	9.3.14.	19.2.45.	d-kar.	..
Reiznieks	Konstantīns	1.6.19.	28.12.44.	ltn.	19.Div.
Rekerts	Stepans	?	25.12.44.	?	43.P.
Rempēteris	Voldemars	24.4.24.	p21.3.45.	kpr.	..
Reņģe-Reņģītis	Dāvids	26.9.06.	paz.	?	Av.vien.
Richters	Kārlis	8.2.04.	?	kar.	43.P.
Riegerts	Alfrēds	10.3.12.	23.3.45.	d-kar.	..
Riekstiņš	Edmunds	16.4.25.	p21.3.45.	kar.	..
Rimovičs	Vilis	?	1.2.45.	..	15.Div.
Roze	Kārlis	11.3.12.	p22.3.45.	kpr.	43.P.
Roze	Vilis	?	?	?	?
Rozenbachs	Edvards	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Rozenbergs	Žanis	26.3.10.	1.9.44.	aizsargs	?
Rozenvalds	Ādolfs	?	2.2.45.	kpr.	15.Div.
Rozītis	Pēteris	?	4.2.45.	d-kar.	33.P.
..	Voldemars	2.12.25.	p21.3.45.	kar.	43.P.
Rūba	Kārlis	?	kritis	?	?
Rubasovs	Pāvels	1.1.15.	29.1.45.	d-kar.	43.P.
Rubins	Alfons	9.4.08.	p19.3.45.	d-kar.	..
Rublovskis	Kārlis	19.6.24.	27.3.44.	?	?
..	Vilis	9.1.06.	21.1.44.	ltn.	?
Ruciņš	Kārlis	18.3.21.	20.3.45.	kar.	43.P.
Rudaks	Alberts	?	kritis	vltn.	?
..	..	?	4.7.41.	?	?
Rudovičs	Jāzeps	1.4.21.	10.1.45.	kar.	43.P.
Rudzis	Jānis	11.4.25.	p18.3.45.	kar.	..
Rudzišs	G.	?	kritis	?	?
Rudzītis	?	1915.	27.12.44.	?	19.Div.
..	Imants	28.3.26.	p18.3.45.	kar.	43.P.
..	Kārlis	?	paz.	?	?
..	Voldemars	31.8.15.	24.12.44.	kpr.	43.P.
Ruluks	J.	20.9.20.	17.1.45.	kar.	19.Art.P.
Rumanis	Kārlis	?	12.8.44.	..	43.P.
Runcis	Antons.	12.12.26.	20.10.44.
Rundšteins	Aleksis	7.10.10.	20.3.45.
Runkulis	Olgerts	5.10.25.	19.3.45.
Ruskis	Emīls	7.9.24.	23.2.45.	kpr.	..

Rutkis	Jānis	21.10.26.	p24.3.45.	d-kar.	43.P.
"	"	9.10.18.	p22.3.45.	kar.	"
Ruže	Bernhards	4.10.21.	7.1.45.	d-kar.	"
Ružģis	Pēteris	19.10.24.	p21.3.45.	kar.	"
Sadovskis	Forians	18.2.13.	19.2.45.	kar.	43.P.
Šaicāns	Daniels	1923.	paz.	?	2.Brig.
Salgals	Adrians	21.1.19.	miris 10.44.	?	19.Div.
Salmanis	Juris	1.8.23.	23.3.44.	kar.	43.P.
Salmiņš	Gunārs	?	miris	?	?
"	Pēteris	17.11.18.	10.2.44.	?	?
Sanders	Roberts	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Sanjietis	Richards	?	p26.1.45.	"	"
Salna	Arvīds	22.8.10.	p18.7.44.	"	43.P.
Saprovskis	Pēteris	11.4.24.	paz.	?	?
Saulīte-Zvaigzne	Jānis	12.2.08.	9.4.44.	kar.	15.Div.
Sausserdis	Jānis	?	p26.1.45.	kar.	"
Sēkliņš	Pēteris	4.11.21.	30.10.?	ltn.	?
Šēls	Ernests	22.10.22.	18.2.42.	?	?
Šerenevs	Jānis	20.10.25.	20.3.45.	kar.	43.P.
Šereiko	Ādolfs	14.8.21.	p21.3.45.	kar.	43.P.
Sermukšs	Valters	17.3.21.	23.2.44.	"	?
Šics	Jānis	28.5.08.	1.9.44.	pol.	Pol. vien.
Sidrabs	Edgars	1926.?	p5.45.	?	19.Div.
Sietiņš	Jānis	?	paz.	?	15. Div.
Silavs	Antons	13.11.23.	4.2.45.	kar.	43. P.
"	Jānis	28.10.18.	?	"	"
Silgailis	Gunārs	5.3.26.	19.3.45.	"	"
Silgals	Pēteris	5.10.06.	5.8.44.	d-kar.	?
Siliņš	Augusts	24.2.14.	30.1.?	v-serž.	19.Div.
"	"	25.8.22.	paz.	?	?
"	Jānis	1907.	1944./45.	kpr.	19.Div.
"	"	16.8.23.	12.44.	"	"
"	"	24.6.25.	paz.	?	?
"	Jēkabs	30.6.13.	12.4.44.	d-kar.	43.P.
"	Tāivaldis	?	paz.	?	?
Šimanis	Jānis	23.12.26.	p19.3.45.	kar.	43.P.
Šimulis	Jānis	22.1.18.	20.4.45.	"	"
Širmanis	Jānis	?	20.7.42.	kpr.	?
Sirmītis	Pēteris	15.11.10.	23.8.44.	d-kar.	?
Širons	Jānis	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Skabarovskis	Mīkēlis	20.5.21.	paz.	?	?
Skapāns	Francis	28.8.20.	19.3.45.	"	43.P.
Skapēlis	Voldemars	1923.	1942.	?	Pol. Btl.
Škarulis	Voldemars	30.1.21.	30.3.?	?	?
Šķēle	A-drs	13.6.11.	kritis	?	5.Rob.P.
Šķērsis	Arvīds	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Šķipsna	Indulis	28.5.21.	p18.7.44.	"	43.P.
Šķirpāns	Jānis	1923.	paz.	?	Av. vien.

Skrastiņš	Artūrs	26.2.11.	27.9.43.	?	?
"	Jēkabs	?17.g..	27.4.?	kar.	?
"	Laimonis	11.4.21.	3.45.?	?	15.Div.
Skrejāns	Donats	17.2.24.	12.3.44.	kar.	43.P.
Skruba	Jānis	?	18.3.?	kpr.	?
Skuba	Jānis	?	3.vai 19.?	kpr.	?
Skudra	Artūrs	7.8.21.	27.12.44.	?	42.P.
"	Verners	?	26.6.21.	aizsargs	?
Skudriņš	Alfrēds	?	24.12.44.	serž.	19.Div.
Skuja	Roberts	?	1942.	kpr.	Pol.Btl.
Skujiņš	Ģirts	8.5.24.	paz.	?	?
Skultāns	Valdis	1925.?	kritis	?	34.P.
Skute	Haralds	?	8.44.	ltn.	?
Slaidiņš	Pēteris	6.4.22.	3.45.	?	15.Div.
Sliņš	Jānis	18.4.25.	p24.3.45.	kar.	43.P.
Slišāns	Antons	?	25.12.44.	?	19.Div.
Šmelte	Fricis	1926.	paz.	?	15.Div.
Smirnovs	Dimitrijs	1922.	p45.	kar.	33.P.
Šmits	Žanis	22.3.26.	paz.	?	?
Šneiders	Veners	5.12.21.	14.10.43.	pol.	?
Šnepsts	Leopolds	28.11.00.	paz.	ltn.	43.P.
Snipis	Fridrichs	7.11.03.	21.2.45.	v-serž.	19.Div.
Šnipke	Smuidris	3.7.25.	24.2.45.	ltn.	33.P.
Šnore	Raimons	27.6.18.	21.3.45.	kar.	43.P.
Solovjevs	Jānis	9.10.23.	1945.	d-kar.	15.Div.
Solovjevs	Stanislavs	5.5.07.	p5.4.45.	"	43.P.
Šperlings	Toms	25.5.24.	p18.7.44.	"	"
Spirants	Pauls	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Spricis	Alfrēds	18.7.26.	24.2.45.	"	43.P.
Sprilga	Fricis	?	p20.1.44.	kpr.	"
Sproģis	Alberts	15.10.24.	7.3.45.	d-kar.	Pol.Btl.
"	Žanis	?	5.2.42.	"	Pol.Btl.
Sprūds	Andrejs	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Spunde	Gunārs	?	12.44.	?	"
Šrēders	Voldemars	21.9.24.	18.7.44.	kar.	43.P.
Šreks	Ernests	?	p26.1.45.	"	15.Div.
Stabulnieks	Donats	ap. 1926.	paz.	?	Būvbtl.
Stafeckis	Pēteris	7.1.06.	27.1.45.	?	42.P.
Štāls	Arnolds	1915.	paz.	?	?
Staltmanis	Otto	?	1945.	v-v.	33.P.
Stankevicis	Andrejs	5.2.07.	26.10.44.	?	42.P.
Stars	Ādolfs	9.7.08.	p18.7.44.	kpr.	43.P.
Staškevicis	Vitauts	30.9.26.	1945.	kar.	15.Div.
Staudžs	Bronislavs	7.9.17.	p22.3.45.	kpr.	43.P.
Staupa	Ignats	1923.	1946.	?	?
Šteinbergs	Arnolds	25.3.24.	1945.	kar.	15.Div.
"	Eduards	1902-04.	15.10.44.	?	19.Div.
Šteinerts	Egons	?	paz.	kar.	43.P.
Šteingolds	Vilis	14.5.13.	p7.4.44.	?	"

Šteins	Al-drs	?	kritis	?	?
"	Elmārs	11.6.22.	p24.3.45.	kpr.	43.P.
Stengrevics	Gundars	7.8.26.	paz.	?	?
Šternbergs	Vilhelms	15.10.13.	p6.-15.8.44.	d-kar.	43.P.
Štiebrinš	Augusts	9.10.26.	4.3.45.	kar.	33.P.
Stikāns	Pēteris	20.10.23.	paz.	?	?
Strads	Edgars	18.4.20.	6.4.45.	kpr.	43.P.
Straume	Kārlis	20.5.12.	4.2.45.	kpt.	"
Straupmanis	Emīls	30.9.14.	30.6.41.	aizsargs	?
Strauts	Alberts	1.6.25.	p13.3.45.	kar.	43.P.
Strautiņš	Andrejs	7.4.22.	1945.	"	15.Div.
Strazdiņš	Roberts	10.3.24.	15.1.45.	d-kar.	42.P.
Strelčs	Leons	1922./23.	paz.	?	?
"	Staņislavs	4.25.	"	?	?
Strods	Jānis	30.5.20.	22.3.45.	kar.	43.P.
"	"	16.5.24.	p7.4.44.	"	"
"	Vitolds	2.4.23.	21.3.45.	"	"
Stumps	Vilis	25.3.13.	p25.1.43.	kpr.	43.P.
Stundiņš	Kārlis	?	miris	?	?
Šūbe	Jānis	1913.	paz.	?	?
Šuberts	Arnolds	23.5.08.	?	kar.	43.P.
Sudņiks	Donats	1922.	paz.	?	?
Šukis	Niklavs	1920.	4.44.	kar.	32.P.
Šulcs	Boļeslavs	10.8.18.	p20.9.44.	kar.	43.P.
"	Ēvalds	19.2.24.	p11.7.44.	"	"
"	Leopolds	16.12.26.	p24.3.45.	"	"
"	Raimonds	4.4.23.	paz.2.45.	?	Pret.Dzn.
"	Valdis	?	10.8.43.	kpr.	268.Btl.
Šulte	Pēteris	23.2.14.	?	kar.	43.P.
Šumanis	Arnolds	28.9.14.	paz.	?	?
Šūpulis	Eduards	?	5.2.42.	kar.	?
Šuškovs	Alberts	8.19.	1.43.	?	izp.
Šutra	Romualds	?	paz.	?	?
Švagars	Jānis	3.8.22	p16.3.44.	kar.	43.P.
Švānfelds	Imants	19.3.25.	p22.3.45.	"	"
Švarcs	Jānis	8.8.18.	26.4.45.	"	"
Svecīte	Roberts	1925.	nobend.Kriev.49.	kar.	SS.vienībā
Šveicars	Edgars	25.7.25.	1945.	"	15.Div.
Šveics	Leopolds	25.8.19.	p21.3.45.	"	43.P.
"	Oskars	?	miris	?	Zen.Art.
Sveķis	Juris	?	1942.	ltn.	?
Švelenbergs	Kārlis	27.11.22.	16.3.45.	kar.	43.P.
Svikša	Izidors	?	5.4.44.	"	"
Svikulis	Edgars	12.1.13.	20.3.45.	"	19.Div.
Svilāns	Arvids	1924.	paz.	?	15.Div.
Svilpe	Jānis	?	1942.	kar.	Pol.Btl.
Tabaks	Boris	17.6.20.	31.3.45.	"	19.Div.

Taimiņš	Vilis	11.11.12.	p7.4.44.	d-kar.	43.P.
Tamulis	Alberts	25.2.05.	2.45.	vltn.	15.Div.
Tarvids	Antons	?	p45.	kar.	33.P.
Taube	Alberts	8.6.24.	p21.3.45.	serž.	43.P.
Teichmanis	Miervaldis	8.3.25.	p13.3.45.	kar.	..
Tenisons	Eduards	28.8.22.	24.3.45.	..	19.Div.
Tenteris	Kārlis	1922.	1945.	..	33.P.
Teteris	Voldemars	23.10.23.	2.2.44.	..	?
Teterovskis	Uldis	18.8.25.	25.3.45.	..	19.Div.
Tigulis	Kārlis	2.6.17.	p18.7.44.	d-kar.	43.P.
Tikāns	Vladislavs	?	p26.1.45.	kpr.	15.Div.
Tillers	..	?	23.1.45.	ltn.	34.P.
Tils	Alfrēds	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Timma	Edgars	2.5.18.	19.2.45.	kpr.	19.Div.
Tirnis	Elmars	21.7.24.	21.1.45.	?	44.P.
Tomovirs	Teodors	4.1.25.	28.1.45.	kar.	..
Tomševics	Krišs	ap 1920.	paz.	?	?
Tomsons	Jānis	26.10.13.	5.2.45.	serž.	42.P.
Trauliņš	Edvīns	6.6.18.	p18.7.44.	kar.	..
Treide	Jūlijs	?	paz.
Treimanis	Arnoīds	16.10.18.	21.3.45.	ltn.	19.Div.
..	Jānis	5.10.23.	p21.3.45.	kar.	43.P.
Trenčs	Augusts	?	18.9.?	d-kar.	?
Trepša	Aloizs	9.17.	p7.4.44.	kar.	43.P.
Trops	Eduards	16.1.23.	25.2.45.	d-kar.	43.P.
Trups	Staņislavs	?	p20.8.44.	kar.	..
Trušelis	Vladislavs	26.12.18.	21.1.45.	..	42.P.
Tukmanis	Georgs	13.6.23.	p11.7.44.	..	43.P.
Tulveitis	Imants	17.4.26.	27.3.45.	d-kar.	..
Tupucītis	Rūdolfs	2.12.08.	p18.7.44.
Turks	Ernests	30.5.26.	17.8.44.
Turlajs	Īgnats	2.1.00.	p27.9.44.	kar.	43.P.
Ubelis	Jānis	6.10.15.	p18.7.44.	kar.	..
Učs	Jukums	25.12.17.	p26.9.44.	kpr.	..
Ūdrēns	Voldemars	1923./24.	paz.	?	?
Ūdris	?	1925.	p45.	d-kar.	33.P.
..	Jānis	15.4.21.	p6.8.44.	kar.	43.P.
..	Voldemars	4.1.12.	miris 45.	?	19.Div.
Uljans	Donats	18.8.09.	28.1.45.	?	Būv.Btl.
..	Pēteris	1.8.23.	5.4.45.	kar.	19.Div.
Ulmanis	Gunārs	13.9.25.	25.2.45.	..	43.P.
Ulpe	Jānis	?	23.12.44.	kpr.	19.Div.
Upens	Leons	25.3.13.	p18.7.44.	kpr.	43.P.
Upesjozups	Artūrs	11.7.24.	20.3.45.	kar.	..
..	?	?	p26.1.45.	..	15.Div.
Upītis	Pēteris	17.7.15.	23.6.44.	kpr.	?
..	Voldemars	8.6.10.	paz.	?	?
Upmacis	Edgars	?	5.2.42.	kar.	Pol.Btl.
Upmalis	Ernests	31.5.26.	19.3.45.	..	19.Div.

Upmalis	Jānis	3.3.25.	19.2.45.	kar.	19.Div.
"	Paulis	9.5.18.	27.12.44.	?	"
Urnītis	Ēriks	11.6.24.	p27.9.44.	kar.	43.P.
Usans	Aloizījs	16.2.14.	p18.7.44.	"	"
Uskarnieks	?	?	3.11.44.	"	19.Div.
Ustups	Elmārs	26.9.24.	p18.7.44.	"	43.P.
Vācietis	Fricis	10.7.20.	7.4.44.	kar.	43.P.
"	Jānis	20.11.24.	25.3.45.	"	19.Div.
Vagalis	Jānis	23.9.17.	23.6.44.	"	43.P.
Vagelis	Bronislavs	24.10.24.	22.6.44.	"	"
Vaiculis	Kārlis Imants	15.7.26.	1945.	kar.	15.Div.
Vaitkuns	Eduards	30.8.07.	p6.-10.10.44.	d-kar.	43.P.
Vaivads	Bronislavs	31.3.21.	p9.8.44.	kar.	"
"	Voldemars	?	p26.1.45.	kpr.	15.Div.
Valainis	Jānis	19.2.13.	25.4.45.	kpr.	"
Valinskis	Konstantīns	25.10.16.	15.1.45.	"	44.P.
Vālodze	Ēvalds	5.2.22.	p18.7.44.	kar.	43.P.
Valters	Voldemars	9.9.18.	20.3.45.	"	"
Vaļuks	Jānis	1.7.08.	29.3.44.	Todtorg.	?
"	Raimonds	?	p26.1.45.	d-kar.	15.Div.
Vanags	Kārlis	17.11.18.	p18.7.44.	kar.	43.P.
Vancāns	?	?	p20.1.44.	"	"
Vaniņš	Oskars	22.6.15.	p18.7.44.	"	"
Vankins	Jānis	22.8.17.	p18.8.44.	"	"
Vārna	?	?	12.44.	v.v.	19.Div.
Vārpinš	Alfrēds	5.3.24.	kritis	d-kar.	43.P.
Varvivičs	Jēkabs	?	?	kar.	43.P.
Vasarājs	Alberts	?	p20.8.44.	"	"
Vasariņš	Reinholds	?	2.1.45.	?	19.Div.
Vasiljevs	Amfilozijs	?	14.7.44.	kar.	43.P.
Vaskups	Augusts	?	p26.1.45.	"	15.Div.
Vazackis	Staņislavs	26.12.22.	p18.7.44.	"	43.P.
Vecarājs	Kārlis	19.12.25.	19.3.45.	"	"
Vecgrāvis	Pēteris	?	18.12.42.	"	Pol.Btl.
Vecvagars	Voldemars	4.11.25.	p23.3.45.	"	43.P.
Vegenmeisters	Fricis	4.8.11.	p18.7.44.	d-kar.	"
Veide	Jānis	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
"	Nikolajs	1911.	paz.	?	?
Veidiņš	Elmārs	28.4.07.	p18.7.44.	kar.	43.P.
Veinbergs	Alfrēds	29.5.24.	23.3.45.	"	"
"	Arvīds	9.1.24.	1945.	d-kar.	15.Div.
Veisbergs	Oļģerts	9.11.18.	1945.	kar.	"
Veiss	Antons	?	p26.1.45.	"	15.Div.
"	Eduards	3.3.21.	20.3.45.	"	43.P.
"	Rūdolfs	17.9.10.	p18.7.44.	"	"
Vendelis	Ziedonis	?	paz.	?	?
Verchobskis	Artūrs	6.1.10.	p18.7.44.	kar.	43.P.
Verdens	Jānis	17.2.03.	p22.3.45.	"	"
Verģilovs	Vladislavs	1921.	paz.	?	?

Vērtis	Roberts	25.2.11.	p18.7.44.	kar.	43.P.
Vērzemnieks	Arvīds	1916.	23.6.41.	?	partizāns
Vēvers	Mečislavs	5.4.11.	p18.7.44.	kar.	43.P.
Vieglais	Pēteris	?	p19.8.44.	kar.	43.P.
Vientiesis	Paulis	11.6.15.	17.10.44.	d-kar.	"
Vīksna	Jānis	12.9.14.	17.10.44.	"	"
"	Voldemars	1.2.19.	19.3.45.	kar.	"
Vilcāns	Aloīzs	11.12.25.	1945.	"	15.Div.
"	Andrejs	12.11.20.	p18.8.44.	"	43.P.
Vilde	Juris	9.5.23.	paz.	?	19.Div.
Vilciņš	Alfrēds	28.4.22.	p23.3.45.	kar.	43.P.
Vilhelms	Eduards	3.3.07.	21.7.44.	?	?
Vilips	Jānis	?	p26.1.45.	kar.	15.Div.
Vilišķis	Alberts	21.11.21.	5.4.45.	d-kar.	43.P.
Vilks	Bernhards	17.11.18.	p17.8.44.	kpr.	"
"	Jūlijs	11.2.12.	7.4.44.	kar.	"
Vilnis	Reinholds	30.9.20.	18.4.45.	"	"
Vilumsons	Jānis	?	paz.	?	?
Vimba	Osvalds	20.4.22.	p11.7.44.	kar.	43.P.
Vindedzis	Ilgonis	25.3.19.	p18.7.44.	d-kar.	"
Vindzulis	Pēteris	?	p17.8.44.	kar.	"
Vingris	Nikodems	21.5.21.	22.2.45.	d-kar.	"
Vinklers	Gvido	2.7.21.	p18.7.44.	d-kar.	"
Viparts	Arvīds	11.5.02.	p19.3.45.	"	"
Virsis	Verners	2.9.23.	paz.	?	19.Div.
Vīoliņš	Pēteris	5.8.10.	31.12.44.	kar.	43.P.
Vītols	Jānis	2.3.18.	p18.7.44.	kpr.	"
Vītols	Raimonds	10.12.23.	p18.7.44.	kpr.	43.P.
Vitrams	Antons	30.6.21.	18.1.45.	kar.	19.Div.
Vjaters	Jānis	26.7.17.	5.1.45.	kpr.	44.P.
Voicišs	Antons	?	p14.8.44.	kar.	43.P.
Voiska	Godfrīds	14.2.13.	p5.-10.8.44.	"	"
Volganskis	Eduards	24.7.24.	p6.-15.8.44.	kar.	"
Zābaks	Fricis	11.1.12.	p18.7.44.	kpr.	43.P.
Zabulis	Leonards	19.9.20.	18.7.44.	kar.	"
Zacharevskis	Stefans	12.8.23.	p18.7.44.	"	"
Zacharovs	Aleksejs	25.1.24.	p18.7.44.	d-kar.	"
Zachars	Jāzeps	1.9.15.	10.-18.7.44.	kar.	"
Začs	Valerians	23.2.18.	28.12.44.	"	"
Žaģars	Ansis	4.4.20.	25.2.44.	"	?
Žagata	Al-drs	23.1.08.	25.8.44.	kpr.	43.P.
"	Staņislavs	12.8.14.	p6.-10.10.44.	kpr.	"
Zajachs	Konstantīns	?	5.4.44.	kar.	"
Zakmanis	Andrejs	?	9.2.42.	"	?
Zāle	Eduards	?	16.9.?	v.v.	?
Zālītis	Arnolds	?	30.3.?	kar.	?
Zalve	Jānis	?	p12.7.44.	"	43.P.
"	"	7.8.22.	p6.-15.8.44.	"	"
Zāma	Edvards	16.6.08.	p18.7.44.	d-kar.	"

Zamovskis	Vladislavs	17.2.13.	p6.-15.8.44.	kar.	43.P.
Zandbergs	Augusts	?	24.2.44.	"	"
"	Fricis	ap 1924.	paz.	?	?
"	Pēteris	?	"	d-kar.	43.P.
Zandersons	Edmunds	29.7.21.	29.3.44.	kar.	"
"	Kārlis	5.11.13.	7.4.44.	kar.	"
Zariņš	Alfons	?	17.4.44.	"	"
"	Alfreds	7.12.10.	p7.4.44.	"	"
"	Augusts	7.6.07.	10.6.?	kpr.	?
"	Dainis	?	16.3.44.	kar.	43.P.
"	Imants	21.8.15.	31.8.44.	kpr.	Pol. vien.
"	Jānis	?	17.1.44.	"	43.P.
"	Kristaps	20.3.21.	25.3.45.	kar.	"
"	Voldemars	13.11.23.	31.3. vai 1.44.	"	?
Zastirs	Raions	1926.	p1945.	d-kar.	33.P.
Zauers	Kristaps	21.7.24.	p6.-15.8.44.	kar.	43.P.
Zaurs	Jānis	13.6.21.	24.3.45.	"	19.Div.
Zavackis	Boleslavs	5.7.22.	p13.9.44.	"	43.P.
Zavickis	Arvīds	30.1.21.	8.3.44.	"	"
Zeikmanis	Fricis	25.6.09.	16.2.44.	kpr.	"
Zeile	Antons	24.12.21.	13.8.44.	"	"
Zeimulis	Jāzeps	?	6.2.44.	kar.	"
Zela	Artūrs	1.11.14.	23.1.45.	kpr.	44.P.
Zelčs	Bronislavs	9.5.17.	p18.7.44.	kar.	43.P.
"	Jānis	28.5.14.	17.1.45.	d-kar.	"
Zeljenko	Eduards	15.8.16.	8.8.44.	kar.	"
Žēlīgs	Arnolds	22.5.26.	1.4.45.	"	"
Zeltiņš	Staņislavs	?	paz.	"	"
Žemaida	Jānis	3.3.14.	p21.3.45.	"	"
Zemaitis	Mārtiņš	10.9.20.	5.4.45.	"	"
Zemītis	Eduards	9.3.24.	26.3.44.	d-kar.	?
Zemrūķis	Žanis	21.3.21.	28.4.45.	kar.	43.P.
Ziediņš	Staņislavs	27.8.15.	p11.-18.7.44.	serž.	"
Zieds	Voldemars	7.11.18.	16.3.44.	kar.	"
Ziemanis	Jānis	21.9.17.	1.1.45.	kar.	43.P.
Ziemelis	Al-dris	9.5.25.	17.8.44.	"	"
"	Jānis	12.12.18.	p11.-18.7.44.	d-kar.	"
"	Teodors	?	26.5.44.	kar.	"
"	Voiciks	30.8.16.	4.4.44.	d-kar.	?
"	Žanis	20.11.25.	20.3.45.	kar.	43.P.
Zigerts	Jēkabs	31.6.10.	paz.	"	"
Žigurs	Gunārs	4.10.25.	21.3.45.	"	"
Zilberts	Konstantīns	6.3.17.	p11.7.44.	"	"
Zilpāns	Kārlis	2.5.18.	27.12.44.	kpr.	15.Div.
Zilpaušs	J.	5.3.12.	23.1.45.	"	42.P.
Zirnants	Edgars	?	9.8.44.	kar.	43.P.
Zirnītis	Jānis	20.7.27.	paz.	?	15.Div.
Ziriņš	Arnolds	2.10.27.	14.3.45.	g.sp.p.	?

Zirs	Jāzepe	21.12.12.	..	?	?
Zitmanis	Arvids	19.2.22.	17.3.44.	kar.	43.P.
Znots	Pēteris	20.10.18.	p11.-18.7.44.	..	43.P.
..	Roberts	?	paz.	?	?
Zole	Pēteris	12.12.24.	22.3.44.	kar.	?
Zolmanis	Fricis	8.4.08.	23.10.43.	kpr.	?
Zolte	Voldemars	?	16.3.44.	kar.	43.P.
Zombergs	Pēteris	8.8.20.	20.4.45.	kpr.	..
Zorģis	?	?	26.1.45.	d-kar.	34.P.
Zudāns	Ādams	21.2.13.	6.8.44.	kpr.	43.P.
Zuments	Kārlis	26.11.18.	p11.7.44.	kar.	..
Žurovskis	Al-dris	13.8.25.	22.3.45.
..	Jāzepe	?	p11.-18.7.44.
Zutiņš	Eduards	18.3.05.	15.4.44.	kpt.	?
Zutkevičs	Nikolajs	13.12.18.	1945.	?	43.P.
Zvaigzne	J.	18.8.23.	8.5.45.	kar.	15.Div.
..	Reinis	2.12.07.	15.1.45.	d-kar.	19.Div.
Zvaigzņite	Rūdolfis	17.8.09.	paz.	kar.	43.P.
Zvaneris	Roberts	17.11.20.	p24.9.44.	d-kar.	..
Zvejnieks	Jānis	1.9.22.	p11.-18.7.44.	kar.	43.P.
..	Krišjānis	13.10.06.	19.10.44.
..	Valdis	?	5.2.42.	kar.	..
Zvicevičs	Alfons	?	paz.	?	?
Zviedris	Jānis	12.10.23.	15.2.44.	kar.	43.P.
..	Roberts	4.6.08.	p21.3.45.	serž.	..
Žvigulis	Haralds	18.2.20.	10.10.44.	kpr.	43.P.
Žvigurs	Edgars	?	p24.2.44.	kar.	..
Zvirbulis	Elmārs	13.11.25.	paz.	?	19.Div.
Zvirgzdiņš	Jānis	11.4.24.	p6.-15.8.44.	kar.	43.P.
Zvirgzds	Artūrs	7.7.11.	29.3.44.	v-serž.	?

Gaisa spēku izpalīgi, kas krituši 19.9.44., Rīgā
krievu uzlidojumā

1. Ķimens Voldemārs	20. Liberts Edgars
2. Priedītis Kārlis	21. Kauliņš Jānis
3. Jansons Rolands	22. Eglīte Oļģerts
4. Lūsis Jānis	23. Kindzulis Vladislavs
5. Alksnītis Roberts	24. Riņķis Ivars
6. Bērziņš Jānis	25. Bērziņš Jānis
7. Krūgelis Harijs	26. Dauvats Jānis
8. Putniņš Kārlis	27. Dumens (Duņēns) Juris
9. Jēkabsons Tāivaldis	28. Šmits Kārlis
10. Miķelsons Uldis	29. Oldermanis Jānis
11. Jegers Leonids	30. Dambīts Indulis
12. Kuive Rolands	31. Skujiņš Imants
13. Zunde Viktors	32. Sviķis Andrejs
14. Freivalds Herberts	33. Stabiņš Imants
15. Mežulis Voldemārs	34. Ivanovs Marino
16. Vītoliņš Arnolds	35. Bezdelīga Oļģerts
17. Krickis Eduards	36. Ēvele Vitauts
18. Āboltiņš Eduards	37. Zvirgzdiņš Ādolfs
19. Šēns Fricis	38. Stūrītis Kārlis

Grāmatā lietotie dienesta pakāpju saīsinājumi:

kar.	— kareivis
dkar.	— dižkareivis
kpr.	— kaprālis
serž.	— seržants
vserž.	— virsseržants
v.v.	— virsniekvietnieks
ltn.	— leitnants
vltn.	— virsleitnants
kpt./kapt.	— kapteinis
maj.	— majors
pltn.	— pulkvedis-leitnants
plkv.	— pulkvedis
ģen.	— ģenerālis

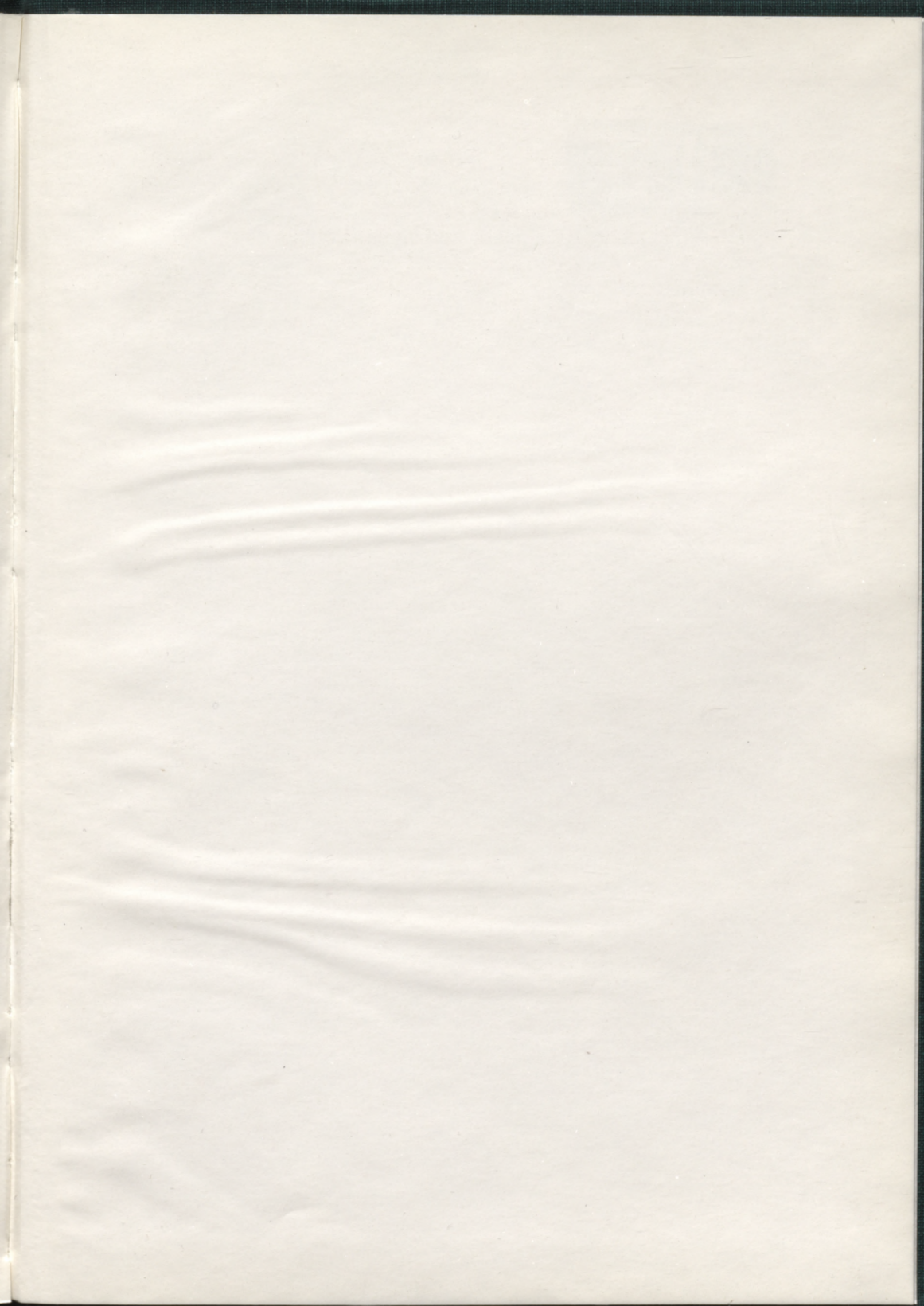
№	Personenname	№	Personenname
1	Kimons Voldemars	22	Edgars
2	Priedris Karis	23	Edgars
3	Jansons Rolands	24	Edgars
4	Lasis Janis	25	Edgars
5	Aleksis Roberts	26	Edgars
6	Berzins Janis	27	Edgars
7	Krugelis Haris	28	Edgars
8	Purins Karis	29	Edgars
9	Jekabsons Taisvaldis	30	Edgars
10	Mikelsons Uldis	31	Edgars
11	Jegers Leonids	32	Edgars
12	Knive Rolands	33	Edgars
13	Zunde Viktors	34	Edgars
14	Prievals Herberis	35	Edgars
15	Mezulis Voldemars	36	Edgars
16	Viloms Arnolds	37	Edgars
17	Kricihs Eduards	38	Edgars
18	Abovins Eduards	39	Edgars
19	Sens Enors	40	Edgars
20	Statis Karis	41	Edgars
21	Statis Karis	42	Edgars
22	Statis Karis	43	Edgars
23	Statis Karis	44	Edgars
24	Statis Karis	45	Edgars
25	Statis Karis	46	Edgars
26	Statis Karis	47	Edgars
27	Statis Karis	48	Edgars
28	Statis Karis	49	Edgars
29	Statis Karis	50	Edgars
30	Statis Karis	51	Edgars
31	Statis Karis	52	Edgars
32	Statis Karis	53	Edgars
33	Statis Karis	54	Edgars
34	Statis Karis	55	Edgars
35	Statis Karis	56	Edgars
36	Statis Karis	57	Edgars
37	Statis Karis	58	Edgars
38	Statis Karis	59	Edgars
39	Statis Karis	60	Edgars
40	Statis Karis	61	Edgars
41	Statis Karis	62	Edgars
42	Statis Karis	63	Edgars
43	Statis Karis	64	Edgars
44	Statis Karis	65	Edgars
45	Statis Karis	66	Edgars
46	Statis Karis	67	Edgars
47	Statis Karis	68	Edgars
48	Statis Karis	69	Edgars
49	Statis Karis	70	Edgars
50	Statis Karis	71	Edgars
51	Statis Karis	72	Edgars
52	Statis Karis	73	Edgars
53	Statis Karis	74	Edgars
54	Statis Karis	75	Edgars
55	Statis Karis	76	Edgars
56	Statis Karis	77	Edgars
57	Statis Karis	78	Edgars
58	Statis Karis	79	Edgars
59	Statis Karis	80	Edgars
60	Statis Karis	81	Edgars
61	Statis Karis	82	Edgars
62	Statis Karis	83	Edgars
63	Statis Karis	84	Edgars
64	Statis Karis	85	Edgars
65	Statis Karis	86	Edgars
66	Statis Karis	87	Edgars
67	Statis Karis	88	Edgars
68	Statis Karis	89	Edgars
69	Statis Karis	90	Edgars
70	Statis Karis	91	Edgars
71	Statis Karis	92	Edgars
72	Statis Karis	93	Edgars
73	Statis Karis	94	Edgars
74	Statis Karis	95	Edgars
75	Statis Karis	96	Edgars
76	Statis Karis	97	Edgars
77	Statis Karis	98	Edgars
78	Statis Karis	99	Edgars
79	Statis Karis	100	Edgars

- Grāmata lietote dienests pakāpj rādītājam:
- kar.
 - dkar.
 - kpr.
 - set.
 - vset.
 - v.v.
 - lin.
 - vlm.
 - kpr. kapr.
 - maj.
 - pln.
 - plkv.
 - gen.

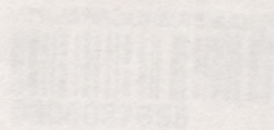
S A T U R S

Priekšvārds.....	7
Latviešu leģiona karavīri, kas apbalvoti ar Bruņinieka pakāpes Dzelzkrustu.....	11
Valdemārs Veiss.....	13
Žanis Butkus.....	25
Žanis Ansons.....	33
Kārlis Aperāts.....	38
Miervaldis Ādamsons.....	43
Roberts Ancāns.....	51
Alfrēds Riekstiņš.....	53
Roberts Gaigals.....	58
Nikolajs Galdiņš.....	62
Andrejs Roberts Freimanis.....	66
Andrejs Voldemars Reinholds.....	69
Kaprālis Kārlis Sensbergs.....	76
Vācu krusts zeltā.....	79
Rūdolfs Gaitars.....	81
Kārlis Lobe.....	84
Pulkvedis Vilis Janums.....	98
Majors Eduards Stīpnieks.....	111
Kapteinis Visvaldis Graumanis.....	116
Rūdolfs Kociņš.....	121
Voldemārs Grāvelis.....	128
Gustavs Praudiņš.....	131
Miervaldis Ziedainis.....	134
Jānis Piķelis.....	140
Kārlis Mūsiņš.....	141
Georgs Šeibelis.....	144
Ieraksts vācu armijas Goda sarakstos.....	148
Vilis Hāzners.....	149
Jānis Dzenis.....	157
Vilhelms Piterans.....	159
Ernests Laumanis.....	160
Alfrēds-Jānis Bērziņš.....	172
Augusts Biters.....	182

Jelgavas aizstāvēšanas cīņas.....	187
Izmantotā literatūra.....	230
Grāmatā pieminēto personu saraksts.....	231
Papildinājums 10. sējumam par kritušiem un bez vēsts pazudušiem latv. karavīriem.....	237
Gaisa spēku izpalīgi, kas krituši 19.9.44. Rīgā krievu uzlidojumā.....	259
Grāmatā lietotie dienesta pakāpju saīsinājumi.....	259

Jeļgavas aizstāvēšanas cīņas.....	187
Izmantotā literatūra.....	230
Grāmatā pieminēto personu saraksts.....	231
Papildinājums 10. sējumam par kritušiem un bez vēsts pazudušiem latv. karavīriem.....	237
Gaisa spēku izpalīgi, kas krituši 19.9.44. Rīgā krievu uzlidojumā.....	259
Grāmatā lietotie dienesta pakāpju saīsinājumi.....	259

2.60

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0306037655

